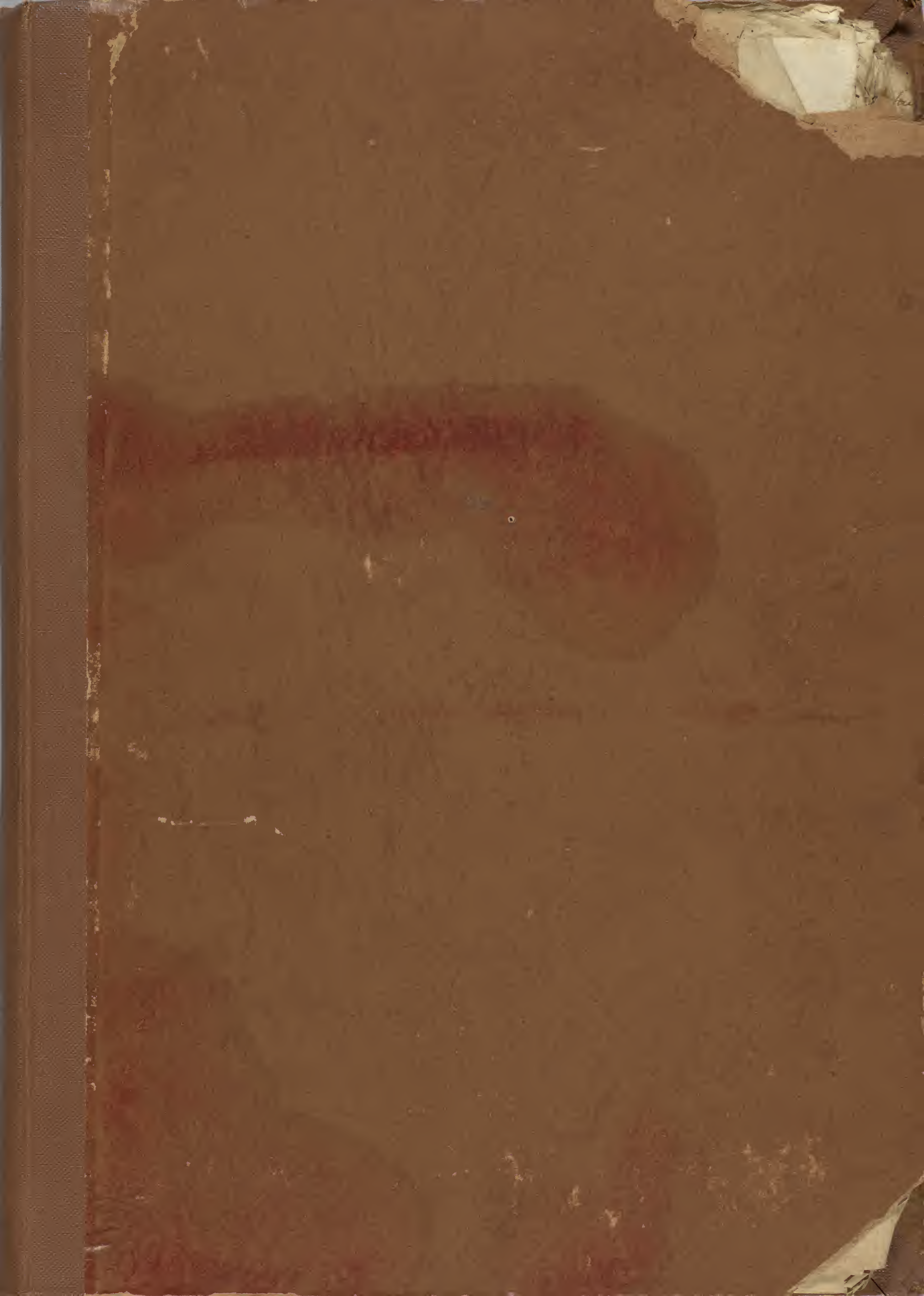

SIGILLVM · COLLEGII · COLVMBIAE · NOVI · EBORACI
IN LVMINE TVO VIDEBIMVS LVMEN
I·PET·II·I·2·

Esegesi di Geremia

del Sig.r Samuel David Professor Luzzatto di Trieste

Abramo Grego scrisse

Esegesi di Geremia

Cap. I°

I.

1. Le parole di Geremia figlio di Chilkia uno dei sacerdoti abitanti di Anatot nel paese di Beniamino

= דברי = כולל כל ענין דברי נבואה, כמו נאם ונאם דברי עמוס, ודברי תוכחה כמו
וספורה כמו דברי קהלת, וזה שכתב רד"ק כי לכך אמר דברי ירמיהו מפני
שנכלל בספר הזה גם ספור מה שקרה לו בעניני עצמו, הוא אמת
בירמיה ולאינו אמת גם יפה בעמוס וקהלת, להודעת מה שספר
בספריהם מאה שקרה להם אלבד כי לפי זה יותר היה ראוי לומר דברי
יונה, והנכון כי כלל הנביאים קרא לספרו בשם אשר יאה בעיניו, ואכן
רק"ו כי הנביאים כתבו וסדרו ספריהם ולא אחרים לקחו שמותיהם, כדעת חכמי הגוים האחרונים, שאל"כ היו המלקטים קוראים בשם א' לכלם, ולא היו
משנים ונותנים תנון ישעיהו, דברי ירמיהו, דבר ה' אשר היה אל הושע, יואל, מיכה, אל יונה, צפניה, חזון עובדיה, חזון נחום, המשא אשר חזה
חבקוק, משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי · הן אמת כי אין כל דברי הנביאים מקורים לפי סדר הזמנים ונפרדו לדברי ירמיהו, אשר על כן אמרו כי אחרים
לקטו וסדרו דבריהם: אמנם גם היה אמת הדבר הזה שאין ספרי הנביאים מקורים שידענו כאותו הסדר שכתבו בסדרום הם ע"ה לא אתמים סדרו
דבריהם לא יצא מזה. כדעת חכמי הגוים האחרונים שהסופרים והמלקטים גרעו והוסיפו ותקנו הכל כאשר ישר בעיניהם לא לאבותות וגם
הספרים הסמתנו היום כאשר כתבום הנביאים ע"ה בן חלקיהו כדעת ר' יוסף קמחי חלקיהו זה בן הכהן הגדול בימי יאשיהו, ראוקה אמור כי למה
לא יזכירהו בשם הכהן הגדול, או בשם בן צפן ? ענתות = מערי הלוים [illegible] יהושע כ"א י"ח [illegible] כמו דברי הירונימוס, וגו'
כ' רים (Michaelis) כדברי יוסף (רק"ז)

2. Al quale fu la parola dell'Eterno ai tempi di Giosia figlio di Amon Re della Giudea nel terzo decimo anno del suo regno

= אשר היה דבר ה' אליו = מאיע כאן ראשית זמן נבואתו, כמפורש
לקמן כ"ה ג'

3. E il quale fu ai tempi di Jojakim figlio di Giosia Re della Giudea fino alla fine degli undici anni di Zidkia figlio di Giosia Re della Giudea sino all'epoca che gli abitanti di Gerusalemme furono condotti in emigrazione nel mese quinto.

= ויהי בימי יהויקים, רצ' ואחריו נביא ואף C.B. Michaelis פירש ויהי נביא [illegible]
ולא יצאה, ואחריהם J.D. Michaelis ורק' פירש ויהי דבר ה' אליו, וכל זה לא יתכן
כי הנה ירמיה נבא גם אחר הגלות [illegible]
[illegible]
[illegible] ירמיהו קודם הגלות קרוב לארבעים שנה ואחר לא ידענו כמה.

4. La parola dell'E. fu a me con dire:

5. Innanzi ch'io ti formassi nel ventre, ti elessi; ~~conobbi~~ e che tu ~~uscissi~~ nascessi dall'utero ti consacrai, profeta alle nazioni ti destinai.

= בטרם אצרך = מבנה יצר, ואמר כל ירמיהו מפני [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] נביא לגוים, לגדולתו [illegible]

6. Io dissi: Ahimè! Signore, E. Iddio: ecco io non so ~~comunque~~ ragionare imperciocchè son giovine [vedi pure]

7. E l'E. mi disse: Non dir son giovine, ~~ma ovunque~~ ovunque ti manderò va e parla tutto ciò ch'io ti comanderò

ז' על כל אשר: אל כל מקום אשלחך (מלכים א' י"ח י"ג).

8. Non temere di essi perocchè con te son io per salvarti, dice l'E.

= מפניהם = מפני [illegible] יהודה [illegible]
הזכרים עדין הדבר [illegible] כי הנביאים היו [illegible] רק לבני [illegible] (פסוק י"ז) [illegible]
[illegible] יהודה [illegible]

9. L'E. stese la sua mano e la fece toccare sulla mia bocca

= ויגע על פי = הפעיל, הגיעו, עשה שתגע ידו על פיו, ואמר לו הנה

bocca, e il S.re mi disse: ecco ho messo le mie parole in bocca tua.

10. Vedi, io ti costituisco oggi sopra le nazioni e sopra i regni, per divellere, per diroccare, per distruggere e per rovinare, per edificare e per piantare.

11. E udii la parola dell'E. fu a me con dire: che cosa vedi tu Geremia? Ed io dissi: una bacchetta di mandorlo io veggo.

12. E l'E. mi disse: bene vedesti; perciocchè io son per vegliare sopra la mia parola per mandarla all'esecuzione di quanto parlerò.

13. La parola dell'E. fu a me nuovamente con dire: che cosa vedi tu? Ed io dissi: una pentola bollente io veggo colla faccia volta al settentrione.

14. E l'E. mi disse: dal settentrione scoppierà il male su tutti gli abitanti della terra.

15. Perocchè io son per chiamar tutte le famiglie dei regni del settentrione, dice l'E.; e verranno e porranno ciascheduno la sua sedia all'ingresso delle porte di Gerusalemme ed intorno a tutte le sue mura ed a tutte le città della Giudea.

16. E dirò loro conto di tutta la loro malvagità; di ciò che mi abbandonarono, ed arsero profumi ad altri dei e si prostrarono alle fatture delle loro mani.

17. Tu dunque cingi i tuoi lombi, ed imprendi a parlare loro tutto ciò io ti comanderò; non sgomentarti di loro, se non vuoi che io ti fiacchi in faccia ad essi.

18. Ed io ecco ti costituisco oggi qual città di fortezza, qual colonna di ferro, quale muro di rame, rispetto a tutto

עתה, נתתי דברי בפיך, והכל בצורת הנבואה, לחזק את לבו לדבר אל העם

= הפקדתיך על הגוים — כמו ויפקידהו על ביתו, נתינת רשות על דבר לעשותו — אם
נתשו, ונתצו, והגוים. אחר שנתתי דברי בפיך, הנה כל מה שתדבר יתקיים, אם לטוב, אם
לרע, לנתוש, ולנתוץ, להאביד ולהרוס את הממלכות והעקירת הנטיעות, כמו
ולנטוע על נטיעתן, וכן להפך (רד"ק) ונטעתי אותם ולא אתוש. ולנתוץ: הוא
על הבנינים והוא הפך לבנות.

= מקל שקד אני רואה — הכיר בעליו ובפרחיו (רד"ק) ולא את גלגל הדבר
עלה ובכל זמת הכירו, ובעלין אמר ויטבת לראות, כי אין כמעט היותר
לראות שבת לו על אבחין והכיר האקל עם כחותר זה האקר מקל שקד, כי
אם ישקד על דבר, והנה דבר הגון ומהר ראית.

= כי שוקד אני לי והוא על כל, ואין הכוונה כי ממהר אני לקיים את דברי, כמו
השקד שממהר להוציא פרח, אבל היה לו לומר כי ממהר אני, כי אמרו אין שרש
שקד מורה על המהירות הנזכרת מהר, כי אם על ההשגחה על הדבר שלא ישנה
ובלא שכחה. וגם הענין הזה לחזק את לבו שלא יירא מלדבר אל העם
כי לא ישוב ה' את דבריו אשר ישים בפיו לעשותם.

= סיר נפוח — מעלה עשן בהתחתיו בחוזק תמיד ויעלה עשן הדוד
נפוח (איוב מ"א י"ב)ᴵ ופניו מפני צפונה, ואת פניו לא תתפרש בלויו, לפיכך נ"ל שהיה
כתוב ופניו כמו לפנים כמו ולדרך שער העליון אשר פונה צפונה (יחזקאל ב)
ולענין פירוש החלוצה נ"ל כפירוש ר' יוסף קמחי, כי הצר שהיו מכניסים בו הקש
תחת הסיר היה לצד צפון וזה היה סי' שהתבעיר את האלה והרעה יבא
מצד צפון והשכ. כמשל לו כזה אתה רואה לא שאלו זה דבר אחר פונה, ולכן
היה לו לירמיה להשיב עליה, אתם להיות שהכל היה במראה הנבואה וגם תשו

ᴵ והסיר הוא הדוד... לעיר הצדקה כמאמר... אין הכיר ואמנם הכלי ... ע"ן

= מצפון — מבבל, והנה בבל פונה לצפון א"י כי אם למזרחה, ונתבאר כי
כי הבאים מבבל לא"י היו צריכים ללכת דרך צפון דרך רבלה וחמת שהן לצפון
א"י וזה מפני המדבר שבין בבל לא"י ועיין קצת זה בכתוב אחר זה הנה
קורא לכל משפחות ממלכות צפונה, כי לא נאמר בבחינת דרך בואם אל
בבחינת מקום מושבם, ולסיף נ"ל כי אלו אנשי יהודה בחושם שהבאים מבבל בקש להם מדרך צפון חשבו כי בחתת תבונת ארץ צפונית
לא"י והכתוב הוצרך לדבר כל העם אשר היה אומר להם מחדרת לא היו מבינים שהכוונה על בבל.
= ונתנו איש כסאו וגו' דרך משל, כלו הם קורא לאנשי צפון לבוא
בינו ובינם איש יהודה, והשיבנו מושבם בשער העיר כמשפט השופטים
(וכן הוצאתי את"כ שהוא לעת J. D. Michaëlis).

= ודברתי משפטי אותם — אריב עם אנשי יהודה ואוכיחם על רעתם
אחרותיה, ואח"כ אנשי צפון יגזרו עליהם את הדין ויעשו בהם משפט כתוב.

= אל תחת מפניהם — אל תפחד מהם, יראה ופחד, והבא לשבר
בתרגום, וכן בתרגום סורי (Conturbatus est animus ejus). את כל אשר
אנכי אצוך. אנכי מראה המורה ובא לחזק את לבו שלא ירא מלדבר
וגו' אותם כי אנכי הוא.

il paese, ai Re della Giudea, ai suoi principi, ai suoi

sacerdoti ed alla plebe.

19. Essi ti combatteranno, ma non ti vinceranno, poichè

che teco son io, dice l'E. per salvarti:

Cap II°

1. La parola dell'E. fu a me con dire.

2. Va' a proclamare ~~[illegible]~~ facendoti udire da Gerusalemme, ~~[illegible]~~

con dire: Dice così l'E. Ho presente alla memoria la grazia della tua gioventù, l'amore che tu mi portasti

all'epoca delle tue nozze, quando tu mi seguisti nel deserto, in terra non seminabile.

= זכרתי לך חסד נעוריך, חסד ל' חן, כמו ויט אליו חסד, ויתן חנו בעיני שר בית הסהר, והכונה אני זוכר ימי נעוריך, ואהבתי אותך בימי כלולותיך, בהלכתך אחרי במדבר. אך לפירוש אחר ורק זכרתי החסד אשר עשיתי עמך בימי נעוריך, אין אות לך עולה יפה, כי ענינך להכחיש ולהתעלם ולפירוש יהיה הזכרון הזה לרע להם, כי הוא התחסד עמהם והם היו כפויי טובה [illegible] אחרי זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים, כאן הפסוק הסמוך מורה שהכוונה לטובה, אמנם תחלת הענין כי קודם שיתחיל להוכיחם ולהתרעם עליהם רצה להודיעם שהם יקרים, לא יהיה זה מחמת שנאתו אותם, כי עדיין חביבים הם בעיניו.

3. Israel è cosa sacra all'E. e ~~[illegible]~~ le primizie delle sue derrate;

chiunque ne mangia avrà a pentirsi, mali gli

avverrà, dice l'E.

= קדש ישראל לה' ראשית תבואתו = אחרי שזכר לך חסד נעוריך הנני מודיעך שלא יגע בך אדם בזולת רצוני, כי ישראל קדש לה' כתרומה שהזרים חייבים עליה מיתה. והנה קדש ישראל לה' הוא כמו שהוא, אבל ראשית תבואתו הוא משל כאלו ה' הוא בעל [illegible] הזרע, וכל הגוים הם תבואות שלהם, וישראל ראשית תבואתו, ואם יבא אדם ויאכל מראשית תבואתו יאשם, ואם יאכל מן התרומה הוא חייב מיתה. ואין להקשות לאמור אם ישראל קדש לה' למה ה' נמסר לכך לא לבעל הגולה, ואיך אחר ראשית תבואתו? כי כמו שאמרתי קדש ישראל לה' הוא מה שאמרנו, וראשית תבואתו משל. ואומרו יאשמו, כמו ואומרו ברך יאכלוהו ולא יאשמו כל יתומים בו, והיה כי יאשם לאחת מאלה. ויקרא ה' זכרנו כאשר חסד [illegible] המדבר, אך באחרו בסוף הכתוב נאום ה' מורה כי גם עתה הדבר כן הוא, ואין לא יתנגד לזה שהוא עתיד להוכיחם ולהתרעם עליהם, כי הכוונה כמו שאמרתי שלא ירע להם אדם מבלעדי [illegible], כלו בסבת חטאתם, וכמו שאמרתי ותלך אחרון כי חרבה בזהיה.

4. Udite la parola dell'E. o della casa di Giacobbe e

voi tutte, o famiglie della Casa d'Israel.

Dice così l'E.

5. Quale ingiustizia hanno trovato in me i vostri padri, per cui si sono allontanati da me e seguirono cose vane e vani

divennero?

= מה מצאו = כאן תחלת התוכחה. ומפני שכבר אמר דורות התחילו לזנות אחרי ה' גלה הגולה בעבורם ומהם נמשך אח"כ להם הוכיח את בני דורו - עולי הנך [illegible] מזו אל [illegible] ואין עולי, וכן לא תעשו עול במשפט במשקל ובמשורה וילכו אחרי ההבל, זו רעה אחרת, ומשה [illegible] כי אתם רעות עשה עמי.

6. E non dissero: dove è l'E. il quale ci trasse dal paese d'Egitto, il quale ci condusse pel deserto, per una regione sterile e

spaventevole, per una regione arida e tenebrosa

per cui non vi passa uomo e nella quale persona non abita?

= ארץ ערבה ושוחה, ארץ ציה וצלמות, הלא כולן אחרי הוא ולא אמרו ארץ ערבה ושוחה, רצוני בה בורות וגומות ואח"כ הוא בו רבים ואל ארץ צוחה ארץ דבר [illegible] והנה הזכיר תחלה ערבה שהוא כמשמעו ואח"כ צוחה שהוא [illegible] וכן אחר הזכיר ארץ ציה תחלה כמשמעו ואח"כ צלמות [illegible] אחר על חשך מנדיל ועל כל מקום מרק [illegible] אדם בו [illegible] מן המות.

7. Ed io vi portai ad una regione deliziosa, affinchè ne mangiaste i frutti e

di beni; e voi entrati ~~[illegible]~~ profanaste il mio paese e rendeste

la mia possessione abbominevole.

= ואביא אתכם אל ארץ הכרמל להכיא פריה וטובה, ואמרו ארץ הכרמל והפסיק הענין כי להתחיל בתוכחה וגם הדבור בפני [illegible] אל ארץ הכרמל, כל ארץ טובה נקראת כן על שם הכרמל שהיה הר טוב ומשמן וכו' ואנו אומרים כי כרמל היה [illegible] עם כלל נגזר מן כרם ונראה לארץ טובה, ואח"כ הונח שם להר הכרמל, ואני אומר כי כרמל נגזר מן כרם ע' ומן רך מלא. ‡ ואביא אתכם: עם הקבות שכבר אתו הדבר ותחלה הזכירם בל' נסתר (וזה מצאו אבותיכם) ועתה מדבר עמהם לנכח.

8. I sacerdoti non dissero: Dove è l'E.? ~~[illegible]~~

= ותופשי התורה = אנשי המלחמה יען תופשי המלחמה (במדבר לא, כז) וזכרו [illegible] וזה כח

addette alla istruzione religiosa non mi curarono; i pastori lui furono ribelli; i predicatori profetizzarono il Baal, e seguirono Dei, che giovar non possono.

אמר ה׳ והמורה (גם כאן) כלומר הכהנים בהלכה אחידה (Verwaltung ורק״ל) עמך: לא ידעוני, לא צדקו לבבי, כלו חשבם לא ידעוני. כטעם האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע – והרועים, המלכים והשרים, והנביאים היו נביאים והמדברים אל העם ולא תחלה בוראת ארץ נגד הגדת [illegible] העתיד בן דבור אל העם.

9. Perciò tempo verrà, che io esigerò conto da voi, dice il Signore; da' figli de' vostri figli esigerò conto.

= לכן עוד אריב אתכם, אפקוד עליכם עונכם, כמו הוא ירוב את ריבם מידך (הושע ב״ה י״א) וכן רש״י – ואת בני בניכם אריב, המפרשים פירשו על הנחלים לדורות כי יקום ברבים [illegible] השמע, וזה רחוק בעיני כי תחלה עתה אמר אל העם ידעתי כי לא תשמעו לי, ואין הענין כן כמו אחר קרוב למותו כי ידעתי אחרי מותי, כי השחת תשחיתון, ואת אם יעבדו כרועיהם, וזה אך לאומר, עם האבות שבבריתם דבר ולא אחר ואת בני בניכם אריב, והכוונה על החיים בימיו ואת בניכם אשר לחבור עם לנביאים.

10. Imperocchè passate alle isole de' Chittei, e vedete, e mandate gente presso i Kedareni, ed esaminate attentamente e vedete, s'è mai accaduto una cosa simile?

= אי כתיים הן איי סיציליה ובארץ האיים אשר לצד המערב – וקדר הם הנפתח מבני משפחות הערביים למזרח א״י, הן היתה כזאת, ההיתה כזאת, ותלמידי בחצון ימינלו אומר כי קולו רק בתוך ההיתה כזאת, כמו הנהיה כדבר הגדול הזה – ושאלו כי עברו אי כתיים וראו וכו׳ אין מדבר נגד עם לאמר זאת, כטעם חזקו ידים רפות, והדברים, ועל זה מדבר בנ׳ נסתר, ועמי המיר כבודו, כי שתים רעות עשה עמי וכו׳.

11. Ha mai una nazione cangiato dei? Eppur quelli non son veri Dei. Ed il mio popolo cangiò il Dio, che formava la sua gloria, in ciò, che giovare non può.

12. Stupite, o cieli di ciò; rimanetene turbati ed altamente, oltremodo, dice il Signore.

= ושערו, לשון סערה. חרבו לשון חרבה, והוא להורות על התמהון כתבריו ביום, וצעקה.

13. Perocchè due mali commise il mio popolo: me abbandonarono, sorgente d'acqua viva, per iscavarsi delle cisterne, cisterne rotte, che non contengono acqua.

= בורות – לקבל מי המטר והם שבורין נשברין ואם הבקיע נשבר, והם נבלעים בקרקע.

14. Israel è egli uno schiavo, è egli nato nella servitù? perchè è diventato preda altrui?

= העבד ישראל וכי יליד בית הוא, ואם בן האמה שנולד בעבדות והלא בן חורין הוא, ולמה היה לבז? ונ״ל שאמר זה על קום אשור [illegible] בימי רומלה בן ואחז מלך ישראל עם אשור והגלו את יהודה (ד״ה ב׳ כ״ח ח׳)

15. Contro di lui ruggirono ad alta voce i giovani leoni, ridussero il suo paese in desolazione, le sue città furono arse, e mase deserte, senza abitanti.

= עליו ישאגו כפירים הם מלכי אשור שהלך רציתו קולם נתנו (נשמה) זה לא נזכר כל ה׳ אבל לא יתכן שיאמרו את המלך בנחשתים בבליות ו[illegible] בני יהודה גם ולחמה ושבר גדול כמעט עד נשתה על חרבה והולי, מארץ נצית והענין בארץ נצה, כמו עריך תצינה (ירמיה ד׳ ז׳) להשחית מלא נצים (ישעיה נ״ג כ״ו) ורש״י אמר כי שני הבתים נציתה הוא על השרפה הארץ נצה ובן [illegible] יחדיו צבא רבים נקבה כתוב כמו בנות צעדה עלי שור, גם בהרות שלה תצרנה (יואל א׳ ב׳) ותמותינו עורתה בנון ישעיה נ״ט י״ב) צאו לא בהרות ותשך (איוב י״ד ז׳) ואחרים נון התהגו בל״ ער״ב. ונלזה קינתו שבה כי תמצאו לחומה, כי נציתה ונבל איש עובר (מ״מ) והוא כתוב בו׳ א״ב׳ נ״ל שאין רנגוס התולות בי אחרי לפניהם ארץ נצת, להורות ארץ נצה ורבי פי נצתו בשא, אך הנער חלת בשא ותחילו כמליצת אבלי יושב אורים שהוא לשון אחתון כתרגומו.

16. Anche i figli di Nof e Tachpanches ti pascoleranno sulla testa.

= נף Memphis תחפנס Daphne Pelusia בתחפנחס במצרים – ירעוך קדקד ירעו על קדקד. [illegible] פי׳ יכריתוך לתרוצץ ר[illegible] ורש״י פירשו ישבורוך קדקד, ולא כרך הנוסה כמו על גבי חרבו חורשים, או ירעוך קדקד ירמסו אותך תחת כפות רגליהם כמו קדקד יהיה להם מקום מרעה והמפרשים פירשו לשון רציצה והיה ראוי להאמר ירועך כמו תרועם בשבט ברזל ומרא רעע אך אין רציצת הקדקד מסכים עם יתר המאמר שהוא ל״ת וקליצה. ונעם הכתוב יזה כמו שפי׳ בקוח הפיל גם המצרים תבואי בו עת בוזזת מאשור ונ״ל שהיו מן העם חפצים לכרות ברית עם מלך מצרים ולבא בו ואיעם בעת צרתם.

17. Questo è ciò, che ti frutterà l'abbandonar Dio tuo Signore, mentre egli ti conduceva sulla buona strada.

= הלוא זאת תעשה לך ב׳ תעשה לשון נקבה חוזר לעזבך שהוא מקור כמו הנקלה בעיניכם התחתן במלך (ש״א י״ח) – בעת מוליכך בדרך, בעת שהוא מוליך אותך תמיד בדרך הטובה והישרה ואת עזבת אותו ללכת בדרכי אחרים למצרים ולאשור וכמו שמפרש.

= אך שאין הנזון דומה לרש״י ז״ל, כי אם הכוונה הדבר על הוא הרחמן במלך ובין התחבר בל׳ נקבה כמו קטנה אף גדולה שענינו דבר קטון או גדול ואפשר לומר כי גם פה הכוונה הלא זאת תעשה לך הדבר הזה אשר את עשה, כלו עזבך את ה׳.

18. Or per quel motivo hai tu di metterti sulla via d'Egitto, ad oggetto di bere dell'acqua del Nilo? e quel motivo avrai tu di metterti sulla via d'Assiria ad oggetto di bere dell'acqua dell'Eufrate?

[illegible] (Ger. Joh. Clossius) [illegible]

19. Dovrebbe la tua malvaggità istruirti, e i tuoi atti di co[illegible] dovrebbero per [illegible], correggerti. Conosci una volta e vedi, [illegible] che riesce dannoso l'abbandonare l'E. tuo Dio, e il non aver di me timore, dice l'E. il Signor Dio Sevaoth.

[illegible]

20. Imperciocchè già d'antico ò rotto il tuo giogo, spezzati i tuoi legami, e tu dicesti, non voglio ~~[illegible]~~ sopra ogni alto colle, e sotto ogni albero frondoso ti curvasti infedele

[illegible] J. D. Michaelis, Aurivillius, Dathe [illegible]

tutta di demenza

21. Ed io t'avea piantata vite eletta ~~produmente~~ infallibile ~~[illegible]~~, e come mai mi ti cangiasti in lambrusca [illegible] selvaggia?

[illegible]

22. Sì, se tu ti lavassi col natro, e adoperassi sapone in quantità, [illegible] il tuo peccato ha fatto macchia al mio cospetto, dice il Signor l'E. Dio.

[illegible] Alcali [illegible] Encyclopédie [illegible] J. D. Michaelis [illegible]

23. Come mai potesti dire io non mi sono contaminato, non ho seguiti gl'idoli? vedi il tuo procedere nella valle, riconosci quel che hai fatto, o tu giovine veloce cammella, giovine [illegible] e là vagante

[illegible]

(paragonabile ad)

24. O tu, somaragra avvezza a vivere nel deserto, la quale nel suo appetito (venereo) assorbe il vento di cui è lim[ite?]pito, chi potrebbe sedare? Cui chiunque cerchi non ha d'uopo di stancarsi, nel suo mese la trova

[illegible] Georg. III. vers. 270 [illegible]

Ore omnes versae in Zephyrum stant rupibus altis
Exceptantque leves auras

[illegible] N.G. Schröder.

25. (Io ti dico) non voler che 'l tuo piede vada scalzo e la tua gola soffra la sete; e tu dicesti: è inutile, io amo gli estranei, e quelli voglio seguire.

[illegible]

26. Come vergognasi un ladro, quando vien trovato, così do[v]rebbe vergognarsi la famiglia d'Israel essi, i loro Re, i loro Principi, i loro sacerdoti, i loro concionatori.

[illegible]

27. Dicono ad un legno: tu sei mio padre e ad una pie[tra] tu ci hai partorito; volgendo a me la cervice, non già la faccia; e nelle loro calamitose circostan[ze] poi dicono: su, fammi salvi.

[illegible]

28. E dove son dunque questi Dei, che ti hai fatti? Sorgano essi, se salvar ti possono nelle tue calamitose circostanze; mente altrettanti, quante sono le tue città divenne[ro] i tuoi Dei, o Giuda.

[illegible]

29. A che pro vorreste contender con me? voi tutti vi siete a me ribellati dice S. E.

[illegible]

30 Inutilmente ho punito i vostri figli, ma essi non si co[r]ressero; la vostra spada divorò i vostri profeti a guisa di leone distruttore.

[illegible]

31. O voi tutti di questa generazione, voi stessi prendete in considerazione le parole del S. Son io stato per Israel qual deserto, o qual regione tenebrosa?

[illegible]

Com'è mai che il mio popolo mi dice: siam scesi giù non vogliamo più venire a te?

32. Dovrebbe mai una zitella in obblio i suoi ornamenti una sposa le sue fasce? Ed il mio popolo mi pose in obblio, per un tempo innumerevole.

33. Oh che pro fai tu belle le tue maniere ricercandoti il mio amore? Veramente anche alle più malvage tu insegnasti le tue maniere.

34. Anche nei tuoi lembi trovasi il sangue d'uomini innocenti: tu non gli hai già trovati nell'atto di perforare un muro. Sì, per tutte queste cose...

35. E tu dici: sono innocente, sì io n'andrò libera, perciocchè il suo sdegno contro di me si è calmato. Ecco io voglio punirti pel tuo dire: non ho peccato.

36. A che pro t'avvilisci grandemente alterando le tue maniere? Anche dell'Egitto resterai delusa come delusa restasti dell'Assiria.

37. Anche da quello partirai colle mani sul capo, imperocchè l'E. ti riprova coloro in cui ti confidi e tu non puoi prosperar mediante di essi.

Cap. III°

1. Se un uomo manda via sua moglie ed ella andata via da lui si sposa ad altro uomo, potrà egli il primo marito ripigliarla mai? Non si depraverebbe quel paese (ove ciò sia permesso)? — E tu hai fornicato con molti amanti: e puoi tu dunque tornare presso di me? dice l'E.

Schroeder. ל"ת ואחריו רש"ז על פי לערבי, רקד, הגיע כה וכה ושוטט על הצבאות והחיות הרועות בגלל ומתפזרות הנה והנה. ואנחם פי' ירדנו, כמו והיום רד ואכור (שופטים י"ט י"א) וכן תרגם עקילס התרחקנו וכן הירונימוס recessimus בן נל כי אחר שאמר המדבר הייתי אם ארץ מאפליה, אמר מדוע אמרו עמי, רדנו, ר"ל הלא יבקשו מתוך ארץ מדבר ומאפליה ובלכך ~~אנחנו~~ אנחנו אחרים שלנו לא נבוא עוד אליך, ולפי Schroeder ירצה שהיה רקוי בגלגולה התהו בל עתר נרוד ולבר אלא דואנו ע"ז בכל המקרא.

= עדי צבאות = אחר שהיית בכוס ותפארת תפארת היעריים לנשים ובראו שאמר תעלה ועדי המיטבה כבודו וגם כאן באמרו המדבר היא ישראל וז במשמע כי דהתקשר הוא עם לצוער ולתהלה ולתפארת.

= מה תיטיבי דרכך = לבקש אהבתי, ומה שהוא אומר לרעה. ותאמרי נקיתי אך שב אפו ממני (Ewald) וכן, ואם יועיל זה, הנה אז את הרעות למדת את דרכיך, תאמרי את כל הנשים הרעות לעשות כמעשיך. המיבדרך לחרפה עמים כי לפתות את בעליהן. היש"ן ישרש אקדש ואמר הרעות על הנשים הרעות הנואפות תחת בעליהן, והטעם הנה אם את תפתה לאהבתך גם אותן מחזיקי עוברת עבירה.

= נפשות אביונים נקיים — נפשות הקיים שנהרגו, לא במחתרת מצאתים, לא בעון מחתר כתוב כי בתחילה היו הרגתם במחתרת, כלומ' לא בעבור שהרגת אף ידעתי תאשמי על כל אלה — ור"ל ורש"י פירשו לא ידעתי אותם על כל הדברים האלה שהיו מוכחים אותך, וזה רחוק. ול"נ שהוא מקרא קצר, ואם ולא פי' וטעמם כי על כל אלה הנני נשפט אותך ורש"ע נאמר. ולדעת Schnurrer vermuthen Dathe וכו' כי יהוא מחובר עם מקרא שלאחריו כי על כל זה אמרת כי לכך נקיתי ולפי זה אין טעם לתלות כי אם על כל אלה, גם אולת על קונה אחרי עכבת פה וגם ו' ותאמרי לא תמצאן.

= ותאמרי כי נקיתי = אחר שהתחיל לומר כי על כל זה הנני נשפט אותך הפסיק ואמר כי יאמר מה שדרכו לו לא הענישם על חטאתם רק כי לא הענישם על אחרים לא ~~[illegible]~~ חטאתי.

דומה כך חטאתם הנה הם מוסיפים חטאת שאמרו לא חטאתי ואמר

= מה תזלי = ל' זלזול (רש"י והיירונימוס) מה יועיל לך מה שאתה מזלזלה בכבודך אחר לשנות דרכך ומנהגך, כדי לחזק כן בעיני העמים לוותק ידותך ברית עמך וגם מצרים אשר כוזבות בהם, כאשר בושת מאשור שהרי את נתן לשור שבועתיו מאפרים ואת אחז בן עליון סנחריב ולולא ה' שהיה לנו היה מגלה את יהודה.

= גם מאת זה = ממצרים יוליך על ראשך סי' קבלות ובושה כמו שנאמר ותשם ידה על ראשה (שמואל ב' י"ג י"ט).

= לאמר = המלה כנקודת קצה אל בוקום הזה, וי"ל שיבקשנים, אחר כי חסר והיה דבר ה' אלי לאמר. ול"נ כי מלת לאמר חוזרת לסוף הכתוב, כלומר כתוב גלוים זה לאמר הן ישלח וכיוצא בזה, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וכו' לא ישבתו עוד ~~כל ימי הארץ~~ שמעתיו זרע וקציר וכו', לא ישבתו עוד כל ימי הארץ, הן ישלח איש את אשתו, כמפורש בתורה (דברים כ"ד, א'-ד') שהבעלים אסור לו חזר לרוב את אחר שנשאת לאחר, הלא חנוף תחנף הארץ ההיא, שאם היה הענין הזה מותר יהיו אף מתירים נשים זה לזה ולחן זה ותתקלקלנה תולדות יושבי הארץ. וכן אמר בתורה כי תועבה היא לפני ה', ולא תחטיא את הארץ — ואת זנית רעים רבים, הלכת אחרי אלהים אחרים, ושובי אליו היתכן אקבלך עוד א"כ, לא לפי הדין, ורק ל' ואחרי' אחכמי הגוים, לא יאבינו כלל ענין, ובתוך האמת, ובנודר פער... על הפסוק הזה אמר, איך ירמיה שהיה... מוכיח את העם, על כל חטאתם, איך יזכיר כדבר אסור שיגלה להם

[illegible]

2. Alza gli occhi sopra i colli, e vedi se vi è luogo, ove tu non abbi fatto copia di te. Sulle strade gli aspettavi (gli amanti) come fan gli Arabi nel deserto. In guisa, che contami= nasti il paese colle tue fornicazioni, e colla tua malvagità.

[illegible]

3. Quindi mancarono le pioggie, e la pioggia della prima= vera non fu: e tuttavia tu avesti fronte da donna impudica, ricusasti d'arrossire.

[illegible]

4. E adesso non è vero? tu mi chiami, padre mio, mio sposo amico giovanile

[illegible]

5. (In pensi) è egli possibile, che egli conservi (de' ricevuti torti) perpetua memoria? — Dunque, dopo aver commesse tante reità crederesti d'ismentirla con una parola?

[illegible]

6. L'E. mi disse ai tempi del Re Giosia: Hai tu veduto ciò, che fece la ribelle Israel? Essa andava sopra ogni alto monte e sotto ogni albero frondoso ed ivi fornicava.

[illegible]

7. Io pensava, che dopo aver fatte tutte queste cose, farebbe ritorno a me, ma ella nol fece. E ciò vide l'infedel sua sorella Giuda

[illegible]

8. E vide eziandio, che a motivo di tutti gli adulterj, ne' quali commise la ribelle Israel, la mandai via e le diedi la sua carta di ripudio; e tuttavia non temé l'infedel Giuda sua sorella, e prese a fornicare anch'essa.

[illegible]

9. All'udir la fornicazione di quella, questa contaminò il paese, e commisse adulterj colle pietre e co' legni.

= והיה מקול זנותה . יהודה בשמעה זנות ישראל, עשתה כמעשיה על [illegible] ותחניף את הארץ, ותנאף עם העצים ועם האבנים. זה [illegible] [illegible] חסר [illegible] קול כי [illegible] הרבה. [illegible] וכן [illegible] גם [illegible] קול כי [illegible] קול Schnurrer, Dathe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היתה זנותה קלה בעיניה, הוסיפה להחניף את הארץ ותנאף וגו' [illegible] הכתוב הזה עם [illegible] והתנאף, הדבר [illegible]

10. E nemmeno con tutto ciò fece ritorno a me l'infedel sua sorella Giudea, con tutto il cuore; ma falsamente dice l'E.

= וגם בכל זאת, [illegible] ישראל [illegible] את ספר כריתותיה [illegible] לא [illegible] יהודה בכל לבה . [illegible] כי יהודה [illegible] ישראל ולא [illegible] חוסר [illegible] לה .

11. L'E. mi disse: più giusta si reputò la caparbia Israel più della infedel Giudea

= צדקה נפשה = [illegible] להחזיק (רש"י ורד"ק)

12. Va a proclamar le seguenti parole al settentrione e di: Ravvediti, o caparbia Israel, dice l'E., ch'io non vi guarderò sdegnoso, imperciocchè benigno io sono dice l'E. non conserverò perpetua memoria (de' ricevuti torti).

= צפונה = [illegible] יען הכוונה [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] Coccejus [illegible] [illegible] Gesenius

13. Però riconosci il tuo peccato, che tu sei cioè ribella dall'E. tuo Dio, e facesti larga copia di te ad estranei, sotto ogni albero frondoso, in vece d'ubbidirmi dice l'E.

= ותפזרי את דרכיך = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

14. Convertitevi, figli caparbj, dice l'E. imperciocchè io vi ho allontanati, ed io vi prenderò, (anche se fosse) uno per città, e due per nazione, e vi recherò in Sion.

= כי אנכי בעלתי בכם [illegible] (אנכי בעלתי) [illegible] Pocokius, Schnurrer, Dathe [illegible] [illegible] [illegible]

15. Vi darò de' pastori a modo mio, i quali vi governeranno con senno ed intelligenza.

= ונתתי לכם רועים כלבי [illegible] [illegible] ועתה [illegible] [illegible] .

16. Da que' tempi poi che sarete moltiplicati e propagati nel paese dice l'E. non si dirà più l'arca dell'alleanza dell'E. nè sarà più alla mente, nè si nominerà, nè si porterà, nè si farà più...

= והיה כי תרבו ופריתם בארץ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קדש הקדשים, כי [illegible] כל העיר תהיה בחזקת [illegible] [illegible] קדושה ולא יעשה עוד דבר [illegible] במקומו כמו שעשה ירבעם .

17. A quel tempo Gerusalemme verrà chiamata trono dell'E. e tutte le nazioni (le tribù) accorreranno ad essa, a Gerusalemme cioè, ad onore dell'E.; nè più seguiranno i capricci del loro malvagio cuore.

= בשרירות = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולבם הרע .

18. A quei tempi que' della famiglia di Giuda uniranno si a quelli della famiglia d'Israele e verranno insieme dal paese del settentrione nel paese che ho dato a posseder ai vostri padri.

ב ילכו בית יהודה על בית ישראל יתחברו לשוב מגלות בבל וכו׳, והנה כאן [illegible]
יראה רומז על גלות יהודה לבבל, שהוא [illegible] לא נזכר עליה בהקבצה [illegible]
זה. ולכן יצחק אומר כי כבר קדם לכן גלו בית ישראל לאשור, עיין [illegible]
ועיין ישעיה [illegible] ונפוצות יהודה יקבץ.

19. Io aveva pensato, come potrei ~~[illegible]~~ pareggiarti ai figli? Quindi ti diedi un paese invidiabile, un possedimento bellissimo amabilissimo tra tutti quei delle genti; pensando che tu mi chiameresti padre mio e da me non ti ritireresti.

ואנכי אמרתי ה [illegible] לתוכחתו, והדבר עם האשה בגולה יהודה [illegible]
[illegible] בבנים, אחרי [illegible] לך ארץ חמדה [illegible]
[illegible] אחות [illegible]
[illegible] ארץ חמדה [illegible]
[illegible] נחלה [illegible] צבאות [illegible]
[illegible] צבאות [illegible]
[illegible] נחלת צבי צבאות גוים. [illegible] נחלת [illegible] בכל נחלות הגוים.

20. Però, come una donna diventa infedele al suo amante, così mi foste infedeli voi della famiglia d'Israel dice il S.

21. Una voce si fa udire sui colli, il pianto supplichevole de' figli d'Israel (i quali piangono) perchè hanno tenuto una condotta perversa, ed hanno posto in oblio il loro Dio.

ב קול על שפיים נשמע [illegible]
[illegible]
[illegible]

22. Correggetevi, figli caparbi, io risanerò gli effetti della vostra caparbietà. — Eccoci noi veniamo a te imperciocchè tu sei il S. nostro Dio

ב משובותיכם, הרעות [illegible]
[illegible]
[illegible]

23. Per certo invano attendeasi soccorso dalle colline, quella moltitudine che recavasi sui monti; solo nel S. nostro Dio è la salute d'Israel.

ב אכן לשקר מגבעות ב לשקר היה תקוה [illegible] מן הגבעות [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
הפסוק שהוא תשועת ישראל.

24. Il culto illusorio ha consumato le fatiche de' nostri padri sin dalla nostra gioventù: le loro greggi, i loro buoi, i loro figli e le loro figlie.

ב והבשת [illegible] בגדה [illegible]
[illegible]

25. Giacere a noi conviene nella nostra vergogna e ci copra ... del nostro rossore; perciocchè al S. nostro Dio abbiamo mancato noi e i nostri padri dalla nostra gioventù fino a quest'oggi inoltre non ...

l'ubbidire al S. nostro Dio.

Cap. IV.

1. Se farai ritorno, o Israel, dice il S., a me, ritornerai, e se toglierai dal mio cospetto le tue abbominazioni, non vacillerai.

[illegible]

2. Allora quando giurerai "com'è vivo il S." con sincerità con ragione, e con probità, avranno a benedirsi in lui le genti (le nazioni) e di lui avranno a gloriarsene.

[illegible]

3. Imperciocchè dice così il S. agli abitanti della Giudea e di Gerusalemme: arate il vostro campo e non seminate in mezzo alle spine.

[illegible]

4. Circoncidetevi all'E. e togliete i prepuzi del vostro cuore gente della Giudea e abitanti di Gerusalemme perchè non avvenga che la mia ira esca a guisa di fuoco, ed arda in modo che nessuno possa estinguerla, a causa della malvagità delle vostre azioni.

[illegible]

5. Annunziate nella Giudea, pubblicate in Gerusalemme, e dite suonate la buccina nel paese gridate radunate la gente e dite, raccogliamoci ed entriamo nelle città di fortezza.

[illegible]

6. Alzate un vessillo in Sion: ricoveratevi senza indugio perocchè una sciagura io sono per far venire dal settentrione ed una grande rovina.

[illegible]

7. Un leone ha lasciato il suo macchione: un distruttore di genti si è mosso, è sortito dal suo luogo per ridurre il paese a desolazione, in guisa che le tue città rimangano deserte, senza abitanti.

[illegible]

8. Per tal cosa cingetevi di cilicio, fate lutto ed ululate, conciossiachè l'acceso sdegno dell'E. non è retrocesso da noi. [illegible]

9. A quel tempo, dice l'E., si smarrirà la mente del Re, e la mente de' principi; rimarranno stupidi i sacerdoti, ed i (pretesi) profeti resteranno attoniti. [illegible]

10. Allora io dissi: ahimè! Signore E. Dio, dunque tu hai veramente lusingato questo popolo e gli abitanti di Gerusalemme, con dire „voi avrete pace" mentre anzi la spada giunger deve alla vita. [illegible]

11. A quel tempo sì che potrà dirsi di questo popolo e della gente di Gerusalemme; uno spirito (profetico) chiaro come il vento degli alti poggi in una landa è quel che viene alla gente del mio popolo: non è nulla da ventilare nè da mondare. [illegible]

12. Uno spirito più pieno di quel di costoro verrà a me: allora anch'io potrò contendere seco loro. [illegible]

13. Ecco che (veloce) come le nubi s'avanza, (e veloci) qual procella sono i suoi carri, son leggieri più delle aquile i suoi cavalli; guai a noi che siamo rovinati. [illegible]

14. Lava dalla malizia il tuo cuore, o Gerusalemme, se vuoi esser salva; fino a quando resteranno nel tuo seno i tuoi pravi pensamenti? [illegible]

15. ~~Pubblicate la cosa alle varie~~ popolazioni Imperciocchè un nunzio d'essi viene da Dan, e che pubblica sciagure sentesi dal monte d'Efraim. [illegible]

16. Pubblicate la cosa alle varie popolazioni; sì fatela [illegible]

alle in Gerusalemme: degli assediatori vengono dal paese lontano, i quali contro le città della Giudea alzano la voce.

נצורה, ויתנו היה קורא בעברי ני׳ ל׳ מי כקעלים רוקיס נפחת הם פרי׳ בנוון, לפני חקרין נקחר זה כנומרי עלי יו שליה מסביב, שהוא פי׳ נוצרי, ואין לו ענין עם כוצרי׳.

17. A guisa di custodi di campagna stanno attorno, perciocchè me ella ha irritato, dice l'E.

= כשומרי שדי היו עליה מסביב, עבדי הלי, ונ״ל שהיה רקוי לשקל קָיוּ ל׳ צנוי ונעשה ערכו שמו על כל מסבב, כל כרכי קצת יהודה ע תחלו יחן פי ל׳ מגעה (ירמיה נ׳ י״ב) כי זה מורי נער ככל וכלן אמרו. נמי יצרו היה הדבר קשה אהיה הנביא מזרז את האויב להרע להם ולפיכך נקרו קָיוּ ל׳ עבר.

18. Il tuo procedere e le tue azioni ti cagionarono queste cose. egli è questo il frutto della tua malvagità il quale è amaro, ed il quale deve giungerti al cuore.

= זאת רעתך היא המעם זה פרי רעתך, והדבר רוע מר.

19. Nelle mie viscere nelle mie viscere io tremo nelle interne pareti è agitato il mio cuore, tacer non posso, imperciocchè il suon di buccina ho udito [l'anima mia] clangor della battaglia.

= מעי מעי = במעי קוחלה ל׳ חיל ורעדה, והרוני קָוּחִילה קוּחָלָה, רמז אל מקרן וכן הוא כתוב בספרי׳ החדו״קים בקירות לב = בקירות לבי, כי קול שופר שמעתי נפשי, נ״ל והפרלים לבני חלותם, כי קול שופר שמעתי, נפשי תשמה תרועת מלחמה. ומה שאמר רד״ק ע קחר נפשי ולא חזני, כי ענין לא אשמע טן בנבואה מעות כי הנביא מציה כאן שופר בואתי אחו ולא תחמא על הלק חזר ואחר החנה, ומחק על שמעתי זאחר תחלה, כי לוגות זה (zeugma) הרבה כמו ציון כמאפע תפלה וזביה (יפרו) בצדקה.

20. Rovina sopra rovina, viene gridato, mentre depredato è il paese tutto; all'improvviso vengono messe a spoglio le mie tende, d'repente le mie cortine.

= שבר על שבר נקרא בלא קורא ונושא׳ לאחר שבר על שבר, וכן פירש לפי׳ e solitamente, לקריאה, והנה דוגמאות מס׳ עקרון בהרבעי׳ בגה׳ינס יפעקו שבר וכן בינעה לעבק רק שבר יעועבון (עו׳ ה) וירונתן ורד״ק פירשו ל׳ מקרה.

21. Sino a quando ho da vedere il vessillo, ho da udire il suono della buccina?

= מתי נס = קול מלחמה, ובקחרו עד מתי קרקה נס. הנביא כמתרעם עם שאל עד מתי תאבל הארץ, והוא מזיבו בפסוק הסמוך.

22. Ah stolto egli è il mio popolo: me non vogliono riconoscere: son figli scimuniti, privi d'avvedutezza: son savj ove si tratti di fare il male, fare il bene non sanno

23. Veggo la terra ed è deserto e desolazione: miro al cielo e lo trovo privo della sua luce

= ראיתי את הארץ = דברי הנביא והוא מגיד שאחות או עוד הפלגת הדבר

24. Veggo che i monti tremano e tutte le colline s'agitano

= התקלקלו ל׳ רעדה ונדנוד, וכן כל ערבי חן קלקל בחסין יחזקאל ח״א כ״ז (ר׳ יונתן בן׳ יחזבאי כי ורמ״ן) וקול מוזר קה״ב ל׳ קלקול כלה בעיניו האמתה והוצא נדר כל׳ קימוקי conquassare

25. Veggo gli uomini mancare e tutti gli uccelli del cielo allontanarsi

= נדדו ל׳ רוב שמחת הארץ

26. Veggo il terreno delizioso divenuto un deserto, e tutte le sue città diroccate a cagione dell'E. a cagione cioè del l'acceso suo sdegno

27. Imperocchè dice così l'E.: sarà deserto tutto il paese

ne tuttavia farò totale esterminio.

28. Per tal cosa la terra farà lutto, oscureransi colassù il cielo; per quella cosa, cioè, che ho antiveduto, e meditata, e della quale non mi pento e non retrocedo.

בתאבל הארץ = ירמי׳ ב תאבל הארץ, ויקדרו צבאים והכל דרך הפלגת השיר.

29. Al rumor della cavalleria e de' saettatori coll'arco fugge tutta la città: entra la gente nelle boscaglie: sale sulle rupi: la città tutta è abbandonata: persona non v'è che vi rimanga dentro

= רומה קשת רומה. והולך חצים בקשת ל׳ רמה פס – בעבים ל׳ יער כקרקעות
ובן בל׳ ע רבי ובן בק רחת קבן — ובכפי ובצורי׳ ובסלעי׳ והוא חלב ארמית,
ובן בקיוב (ל״ן) חורי עפר וכפי׳

30. E tu infelice, che cosa vorresti fare? se ti vesti di scarlatto, se ti fregi d'ornamenti d'oro, se t'impiastri di ~~[illegible]~~ gli occhi, in vano ti fai bella. T'abborriscono i tuoi drudi, vogliono la tua morte.

lapislazzoli (azzurro oltremarino)
lapislazzole

ואתה שדוד = תואר לנקבה. ואתה משפט, ואומר לה. עתה אין עוד הבה לבבך כי
תאהביך מאסו בך ורבו׳ להרגך, ואין צמאו׳ מי הם המאהבים כי אין הענין הזה
מוסב, ולפיכך אמר שכנתבו העם היה שדוד ש׳ הקיב הגבור, לא מארזותה שדוד
אך ואת שדודה. כי השבה בהון תלבר עתה בתצלו קונה שדוד ה׳. אך תקום בהעונו׳
ויבקבו להמיתה: והנה תעמוס ואתה שדוד את הרומה לשדוד שלקחו תתנו בל קבר
לא ואין לו עוד תקוה. שיגיעגו לו לבר ובן בס נפל שדוד, עשנו תגולו תבל תקוה,
כחו שלוד – כי תקרעי בפוך עינך, לא כמו תקרעו׳ שין פירש׳ על פסוק הנה
קנוי ורדיך בפוך פניך (ישעיה ל״ל) ועוב׳ אחרב׳ והוא ל׳ גנוני ונוות, והרבה בתפך כיחקי.

31. Io sento, come d'una puerpera, odo l'affanno quasi di primipara; è la voce della figlia di Sione, la quale sospirosa, stende le mani (dicendo) guai a me! che stanca co' sono di (vedere) uccisori.

= תתיפח = צרה כמו קרוב, צרה פנה ונפת, ולפעמי׳ מורה דכור, כמו טקחני׳
עד׳ צקר ופח תאם, ובאן נרתה בעינו קנחה.

Cap. V°

1° Girate le contrade di Gerusalemme, riguardate adesso minute, e cercate nelle sue piazze, se potete trovar alcuno, se v'è, dico, alcuno che pratichi la giustizia, che si curi della lealtà, ed io le perdono.

2. E se, "come vive il S.re" dicono, è certo che giurano il falso.

בואס חי ה׳ יאמרו = אל׳ קבר והמעס אם תבקשו איש עושה משפט ירבעי׳ כי
לא תתפתנהו ויגעתי באים קנתרי׳ חי ה׳ אין שבועתם אלא לשקר, ולחות
דבריהם, והנה אין תשובתם אלא למרמה.

3. O Dio, egli è pure che i tuoi occhi sono intenti a trovar sincerità..... gli hai puniti ed essi non se ne presero dolor pensiero; gli hai quasi distrutti ed essi ricusano di ricever correzione: hanno indurata la faccia più d'un sasso, ricusan d'emendarsi.

עיניך הלא לאמונה = עיני׳ אין ואתה תבקש תמיד לא אך האמת והאמונה
והם והם בהבך ולא חלו׳ בהסברת שאך לקיים הבקרן אבריהם מיריגון וקנה
אמרי כל מה בהבותם תאמו שוב – ולא חלו וכרון ואין חולה הוא עלין שאהו
(מ״כ מ) על כן לא הלי תי (ישעיה נ׳ ז׳) כחלמיש. הבקשה קרוב לבליה (רד״ק).

4. Io pensava: questi certamente sono plebei, i quali stoltamente agiscono, perché non conoscono la via del S.re, la legge del loro Dio

= ואני אמרתי = הרבה דברי הנבוא הנביא – אך דלים הם – ל׳ דלת העם, גלות׳
ונצי׳ המונים, ואתרבתי אין ספק כי לודע הבבר הזם לבוב קונה אם דלת
העם. שנואלו במעבריהם מפני שלא ידעו ולא למדו דרך ה׳.

5. Voglio andarmene presso ai grandi, e discorrer seco loro avvegnachè essi conoscono la via dell'S. la legge del loro Dio, ma essi egualmente hanno rotto il giogo, hanno sciolti i [illegible].

6. Laonde, ne farà strage un leone della foresta, un lupo delle solitudini deve desolarli, un pardo vegliar deve presso alle loro città, in guisa che ognuno che fuori ne esca rimanga sbranato: tante sono le loro colpe, sì numerosi i loro atti di apostasia.

= על כן הכם אריה - עבר במקום עתיד והזכיר המינק על הקורים ·

7. Qual ragione avrei di perdonarti? I tuoi figli mi abbandonarono e giurano, per chi non è Dio; e poi ch'io li ho satollati, a godere l'abbondanza commettono adulterj e di casa d'una meretrice attruppansi.

= אי לזאת - [illegible]

8. Cavalli ornati (di gran membro) [illegible] sono: l'uno annitrisce alla moglie dell'altro [illegible].

= [illegible]

9. Da tale gente potrei io non esser vendicato? dice l'S.? e d'una nazione sì fatta dovrei io non prender vendetta?

10. Salite i suoi pergolati, e guastate: non fate però totale sterminio; toglietene i palmiti, perocchè non sono dell'S.

= [illegible]

11. Imperocchè infedeli mi si fecero quei della casa d'Israel, e della casa di Giuda, disse l'S.

12. Negano l'S. e dicono: non è egli l'autore degli eventi, e non ci avverrà male, nè avremo a soffrire guerra e fame.

= [illegible]

13. I profeti andranno al vento, e [illegible] avranno [illegible] questo annunziano avverrà ad essi.

= והנביאים יהיו לרוח = [illegible]

14. Perciò dice così l'S. Dio Zebaoth: poichè voi parlate in tal guisa, ecco che io son per rendere le mie parole che tu hai in bocca qual fuoco, e questo popolo quali legna, e quel fuoco li divorerà.

15. Ecco, che io adduco contro di voi, o voi della casa d'Isr. nazione di lontano, dice il S.; nazione la quale è fortissima, nazione la quale da lungo tempo esiste, nazione di cui non conoscerai la lingua, non intenderai ciò che parla.

16. La sua faretra è come la tomba aperta, son tutti valorosi.

= אשפתו כקבר פתוח = כמים ובלעם בשאול חיים, כלו השאול בולע בני אדם ומנשכם לנפול בתוכו, ואמר כקבר פתוח, כמו הקבר והשאול [illegible]
[illegible]
~~[illegible]~~

17. Divorerà la tua messe ed il tuo pane ~~distruggeranno~~ ciò che mangiar dovevano i tuoi figli e le tue figlie, divorerà le tue pecore e i tuoi buoi, distruggerà la tua vite ed il tuo fico: impoverirà colla spada le tue città forti in cui ti confidi.

= ואכל קצירך ולחמך יאכלו בניך ובנותיך = להיות כל הפסוק [illegible] יאכלו בניך ובנותיך וגם להיות [illegible] הבנים והבנות [illegible] בין הקציר והלחם והצאן והבקר, יתכן לפרש יאכל האויב קצירך ולחמך אשר יאכלו בניך ובנותיך כלו הלחם המזומן למאכל בניך. [illegible] הכתוב לפסוק [illegible] ירושש ערי מבצרך וכו׳ בחרב.

18. Però anche a quei tempi, dice il S., non farò di voi totale esterminio.

19. Se poi direte: in premio di che il S. nostro Dio ci tratta in questa guisa? dirai loro, come voi mi avete abbandonato, ed avete adorati Dei stranieri stando nel vostro paese, così avete a servir degli stranieri, in paese non vostro.

= בארצכם = [illegible] על ארצכם [illegible] 383.

20. Annunciate quanto segue nella casa di Giacobbe, pubblicatelo nella Giudea con dire:

21. Udite questa cosa, o voi popolo stolto e privo di senno, dai quali avete gli occhi nè però vedete, avete gli orecchi, nè però udite.

= עינים להם ולא יראו = [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ב אשר שמתי חול גבול לים, [illegible]
[illegible]
[illegible]
חול גבול לים. [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible]
[illegible] תחלתו בסופו וסופו בתחלתו.
ד [illegible] גבול לים, [illegible] הים [illegible]
[illegible] החול [illegible] לים.

22. Me non temereste dice il S.? dinanzi a me non tremereste? il quale posi l'arena per confine al mare per limite perenne cui non oltrepassa in guisa che per quanto agitinsi non riescono, per quanto romoreggino i suoi flutti non l'oltrepassano.

23. E all'incontro questo popolo ancora ha un cuore ritroso

= ולעם הזה וגו׳ [illegible]

. sollecitamente si scostano e vanno via.

24. Nè dissero internamente temiamo il S. nostro Dio, il quale può dare la pioggia a tempo opportuno e l'Autunnale e quella della Primavera, perchè ci mantenga le settimane fissate della messe

[illegible]

25. I vostri peccati fecero sì, che queste deviassero dalla regola, e de' vostri trascorsi vi privarano del bene.

[illegible]

26. Si trovano nel mio popolo de' malvagi; essi insidiano altrui, come fanno i cacciatori stando appiattati o rimpiattati, vi erigono degli ordigni di morte, con cui attrappano gli uomini:

[illegible]

27. Come una gabbia è piena di uccelli, così le loro case son piene del frutto della frode, quindi divengono grandi e ricchi

[illegible]

28. Son fatti pingui e lucenti, passan oltre sulle misericordie altrui, ad alcuno non fanno ragione, la causa dell'orfano... lasciano correre, agl'indigenti non fan giustizia.

[illegible]

29. Da tal gente perchè io non esiger conto, dice il S. forse una nazione siffatta dovrei io non prender vendetta

[illegible]

30. Cosa da stupire e da inorridire è avvenuta nel paese.

[illegible]

31. I profeti predicano il falso, i sacerdoti governano a mano to ad essi, ed il mio popolo ama che la cosa vada così; e che cosa farete qualora ne verranno le conseguenze

[illegible]

32

Cap. VI°

1. Ritiratevi, o voi Beniaminiti, fuor di Gerusalemme, ed in Tecoa suonatela tromba e sopra Beth-Haccherem alzate de' fuochi, perchè una disavventura apparisce

[illegible]

del settentrione, ed una grande rovina.

בפרש והנה מצייר את הקב"ה אם ... ה' ... לכלה, על כן הוא אומר
על בני בנימן בהיות בירושלם ... ויושבו אותה, ונראה כי הם
בירושלם ... ארבעה ... בנימן ... חטא ... הרבה, ... צרה ... על כן אומר ... ירושלם
את יהודה ובנימן יחד, וירמיה אמר ... בני בנימן ... כי הוא היה ... בנימן, ותקעו
עיר ... יהודה והנביא אותה ... בעבור ... על תקיעת שופר ... תקעו
קרוב לירושלם, ונזכר בנחמיה (ג' י"ד) ובקעת בית הכרם ... בית הכרם, גם כבר
... מצות ... ומן ... כ"ל וגם זה ... העיר.

2. O tu amabile o delicata tu sei ... o figlia di Sion.

= הנוה, כמו הנאוה ... יוסף קמחי, ורש"י פירש אני כותת ...
כמו ודמיתי אמך (הושע ד' ה') ... הדיבור הזה ... הנוה,
והמענגה ... בת ציון ... סדור ... כמו
... ויוני ... דמיתי ... יהודה ...
וכמו ... ...
וכמו ... ... גזרת חמלכות ... הדרך ...
בני ... רבה ...

3. A essa recansi di pastori colle loro mandre; intorno a essa conficcano le tende, pastura ciascuno la sua parte.

= ... ירושלם ...
... ...
... את מקומו, ...
את הארץ.

4. Disponete contro d'essa l'attacco, alzatevi assaltiamola di mezzo giorno — Guai a noi! mentre già il sole declina già si stendono le ombre vespertine.

= ... לדברי ...
את ...
... קומו ונעלה ...
... היום ...
... הצהרים ...
... כמו ...

5. Alzatevi; assaliamola di notte, e distruggiamone i palazzi;

= קומו ונעלה בלילה ...
ונעלה עליה בלילה ... ארמנותיה.

6. Imperocchè dice così il Dio Sevaoth: tagliate legna e lanciate contro Gerusalemme ... è quella città, che in altri tempi ... ... piena di frode

= כרתו עצה ...
הפקד ... פקידת ...
... הפקד ...
...
... (Impersonale) ...
... את הארץ.

7. Come un pozzo fa scaturire la sua acqua così essa fa uscire la sua malvagità; violenza, e danni si odono continuamente a mio aspetto, miseria, ove [illegible]

= כהקיר ... מקור, ...
... חמס ושד ...
...

8. Correggiti, o Gerusalemme, se non vuoi che il mio animo si alieni da te, se non vuoi che io ti riduca in deserto questo paese non mai stato popolato.

= תקע ... תפרד ... נפשי ...

9. Dice così il Dio Sevaot, l'avanzo d'Israel sarà racimolato alla guisa della vite ... rivolto, alla guisa del vendemmiatore ...

= עולל יעוללו כגפן ...
...
...
...
...

אמר כן לחברו ויותן פי׳ דברי הנביא כנגד הי״ו ולא הזב הוקור
והזב ילך חוצה עומדת במקום תחת העצ, כמו בשכבה, ומעבהו
בהאצבת יד. בשל״ הקוצב יעולל את אחרית ישראל ע״י שיבב עליהם
במו שיעשה הבוצר שישב ידו ללקט העוללות, פולאו׳. ומתנה בקן ר״ג ...
באמן הית בוצר מותן העצבי׳? ונ״ל כי מפלות בא לאשכלות הגבוהים ...
אהבים ...

la mano su più alti grappoli

10. A chi dovrei parlare e dirigere le ammonizioni per esser ascoltato? mentre il loro orecchio è ostrutto in guisa che ascoltar non possono; mentre la parola dell'E. è divenuta per essi un oggetto d'obbrobrio, non la vogliono.

= על מי אדברה ... אמר שאמר הושע ירושלם אמר שאין תקוה שיקחו
מוסר כי אינם רוצים אפילו לשמוע דבר ה׳, ואעידה ... התראה ואזהרה
כמו העד המעיד בגו ...
...
...
...
שמחרפי׳ אותו ולועגי׳ ... עליו כמו ... נחשב לחרפה.

11. Talchè io son pieno dell'ira dell'E., in vano mi sforzo di contenerla in petto — spandila su' bambini, che son in piazza, e sulle società de' giovani unitamente, sì, gli uomini egualmente e donne debbono esser colti, e vecchi e decrepiti.

ואת חמת ה׳ מלאתי ...
...
...
...
...
...
...
...
...

12. Le loro case passeranno ad altri, i campi e le mogli egualmente, imperciocchè stenderò la mia mano su gli abitanti del paese, dice l'E.

= ונסבו בתיהם לאחרים ...
...
...
...
...

13. Perocchè grandi e piccoli son tutti attaccati al proprio interesse, e profeti e sacerdoti; tutti operano con falsità.

= בוצע בצע ...
...

14. E medicano le piaghe del mio popolo, a guisa di cosa leggiera, dicendo: pace, pace; mentre non è pace.

= וירפאו ...
...
...
...

15. Dovrebbero vergognarsi; poichè commettono azioni abbominevoli; nemmeno si vergognano, nè sanno che cosa sia arrossire. Quindi debbono cadere assieme agli altri; all'epoca, ch'io ci asterò conto inciamperanno dice l'E.

= הובישו ...
...
...

16. Dice così l'E.: soffermatevi sulla via e riguardate e informatevi degli antichi sentieri, qual sia la via della felicità e andatevi in essa, in guisa che troviate ciò che dar vi possa tranquillo riposo — ma essi dicono: non vogliamo andarvi. —

= כה אמר ה׳ ...
...
...
...
...
...
...
...
...

17. Io vi di metterò delle sentinelle: ...direte, che è prestare ascolto al suono della tuba circo — Ed essi dissero: non vogliamo ascoltare

18. Ebbene udite, o nazioni, e riconosci tu, o assemblea, ciò che avvi in essi.

19. Odi, o terra, ecco io sono per mandar del male a questo popolo, frutto delle loro riflessioni; perocchè alle mie parole non prestarono ascolto, e la mia legge — abborrirono.

20. Che mi importa d'incenso proveniente da Saba o del miglior calamo odorato tratto da lontano paese? I vostri olocausti non mi son graditi, e i vostri sacrifizj non mi danno piacere.

21. Ebbene così dice l'E.: io sono per presentare a questo popolo degli intoppi, nei quali inciamperanno padri e figli insieme, il vicino ed il suo amico periranno.

22. Dice così l'E.: ecco un popolo è per venir dal paese del settentrione, una grande nazione muoverà da remote contrade.

23. Impugnano arco ed asta, crudeli sono, non usano pietà; fanno la loro voce rumoreggiare come il mare, montati sopra cavalli; sono schierati alla battaglia quasi un uomo solo, contro di te, figlia di Sion.

24. All'udirne la fama divengono fiacche le nostre braccia, angoscia ci assale, convulsione qual partoriente.

25. Non sortite in campagna, non andate per viaggio, perocchè v'è la spada dell'inimico, e il terrore da ogni parte.

26. O figlia del mio popolo, cingiti di cilicio, e ...

והקימותי וגו' חוזר והולך ... הנביא, אחר שהיו רוצים ללכת ...
דרך הטוב, ואני הקימותי עליכם צופים שיתקעו בשופר ויזהירו אתכם אם ...
רעה ...כם, ואתם ...רתם לא נקשיב לקול שופר ... תשלמו את נפשכם.
... חוזר והופך פניו מהם ואומר לאחרים ...
לכן שמעו הגוים ... לפני הגוים ...
... עולה ... העולה, ... עולת ... את אשר בם ...
... ולחוברים ... (...) אם ...
... מחשבותם ...

ויחקנו ... עיין למעלה (ה' כ"ח).

למה זה לי לבונה ... מוסר ... תשובתם החזיינית.

מכשולים, כפי שאמר למעלה ... על דרכי ... דרך הטוב ולכו בה ...
ויאמרו לא נלך. ... על כן יתן לפניהם מכשולים, והוא ...
על ... שכן ורעו. ... וגם שכנו ורעו ולא ...
לעזור לו ולסמוך לו.

ועל סוסים ירכבון — ... לפני ... היו להם הרבה סוסים ולא
היו בקיאים בהנהגתם במלחמה, היו מפחדים מהם הרבה, ואף היו ...
להתחבר ... על רכבים ועל סוסים ... ערוך ...
... ולא ... מלומדים לערוך עצמם למלחמה ...
... היה מפחידם יותר.

שמענו את שמעו; ... כאלו הדבר הווה עתה.

... לא תצאו השדה ... הרעה ...
... ובתוך ... בת עמי.

* והתפלשי באפר — ... על ראשך ... לשון ... הכתוב ...

ה המזתק עצמו בצרת עכוו. 11

ti il capo di cenere; fa lutto, come farebbesi per la morte d'un figlio unico; fa pianto amarissimo; perocchè all'improvviso ci verrà addosso il depredatore.

27. Qual torre io ti costituisco nel mio popolo, qual fortezza, onde tu conosca e discerna il loro procedere.

בחון נתתיך וגו' בחון הוא היכל מצב ותחלה להעמיד עליו צופה לצפות ולבחון למרחוק, עיין פירוש' לישעיה כ"ג י"ג, והמעם כמו מבצר, וכולו הנה נתתיך היום לעיר מבצר וגו' והמקרא הזה יש לכה ה' לירמיה כמו שאמר כי על דברי לא יבינו ויקשו. ויתכן גם כן הוא לומר לו אני נתתיך בתוך עמי כמו מבצר ומגדל ובחון ולא לניתן מהם קבלתו ובחנת את דרכם ומה תבחן במעשיהם ותוכיחם על מעשיהם, בחון ובחנת יפול על הן' ודעו שירצו בחון כמו בוחן כלות מורך תמצא המקרא שאמר זה והוא מאמר ירמיה את עצמו וגו' וכו' קמו שיו היחון למרפו ולתועלת ... ולכתוב כי אמרו ... והחתום לא יתם

28. Son tutti perversi fra i perversi, son maldicenti, son rame e ferro; son tutti malfattori.

כלם סרי סוררים = היותר סרים וסוררים מכל הסוררים. נחשת וברזל, קונם כסף וזהב, לא סיגים, נחשת וברזל. והנה ירמיה במאמרו הכתוב הזה נראה שהיה בזכרונו מ' ישעיה בספר ה' הלסגים, צריך סוררים.

29. Il mantice si arsiccia, si consuma il piombo dal fuoco; invano operasi la purificazione, la lega non si separa.

= נחר מפוח = אחר שהוציא לנסף סיגים, הוסיף יותר כי לא תקוה לצרוף אותו כסף ולהפריד ממנו סיגיו, כי אך קשיה המפוח נחר ונחרך מרוב הנפיחה בו ונתמם העפרת שמעורבין בכסף בעבור הצריפה. הנה לשוא יצרף צורף קלם, והרעים הם הסיגים לא ינתקו ולא יבדלו. ובענין ... השופרת שמעורבים בכסף לצרוף אותו, הנה זה מה שמצאתי בספר Encyclopédie

Art. Affinage. Il y a pour l'argent l'affinage au plomb qui se fait avec une coupelle bien sèche qu'on fait rougir dans un fourneau de reverbère, ensuite on y met du plomb.

Art. Argent. La mine étant ainsi préparée on la fait fondre avec du plomb. Plus la mine est difficile à fondre, plus on y met de plomb, on met jusqu'à seize ou vingt parties de plomb pour une partie de mine. Cette opération se nomme scorifier. Les scories sont composées du plomb qui se vitrifie avec la pierre et avec ce qui n'est point, or ou argent dans la mine; et ce qui est métal, tombe dessous en régule.

ועוד ענין נחר מפוח זה מה שמצאתי בערך Affinage

Lorsqu'on coupelle, un grand on souffle sur la coupelle pendant que l'argent tourne, pour le dégager de la litharge

וענין זה עופרת, הכוונה שתאבד בו ותוכל יה עוד בצורת עופרת עי' הוצר"יקקוין

30. Argento detestabile son da chiamarsi; chè il S. li ha rejetto

= כסף נמאס קראו להם, הקוראים, ובתרגום יונ' האומות לצ' יקנים עקורים בל צוו, קראו הן לעת יר' כיכר עולם, ואינו רחוק.

Cap. VII.

1. Ordine dato a Geremia dall'E.

= הדבר אשר היה אל ירמיהו = הדבר הוא הצווי שיעמוד בשער בית ה' ויקרא שם וגו' והנה הנבואה הזאת לא נאמרה בימי יאשיהו רק בראשית ממלכות יהויקים בנו, אחר שבא ירמיהו מענתות לירושלם, והיא אחר שנים רבות עליה בפ' כ"ו, וקריה גדולה לזה, כי כאן הוא מזכיר עובדים על דפוסים (י"ו וי"ח) והם פנים החקדש מוצרו (ל') מה שלא יתכן בימי יאשיהו (עיין Abeg Venema, Dathe Eichorn ואחרים)

2. Mettiti alla porta della casa dell'E. ed ivi promulga la seguente parlata e di:

Udite la parola dell'E. o voi tutti della Giudea, i quali

quali entrate per queste porte, per prostrarvi all'E.

3. Dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: migliorate i vostri costumi, e le vostre azioni; ed io vi darò stabil sede in questo luogo.

4. Non v'appoggiate alle parole fallaci, ove dice: tempio dell'E. tempio dell'E. tempio dell'E. sono questi luoghi.

5. Imperciocchè se migliorerete i vostri costumi e le vostre azioni; se amministrerete la giustizia tra l'un uomo e l'altro;

6. Al forestiere, all'orfano, ed alla vedova non farete frode; sangue innocente non verserete in questo luogo; ed altri Dei non seguirete per mal per voi;

7. Io vi darò stabil sede in questo luogo, nel paese, che donai ai vostri padri, in perpetuità.

8. Ecco voi v'appoggiate a fallaci lusinghe ~~per giovare~~ a guisa da non procacciarvi alcun giovamento.

9. Credete voi, di poter rubare, commetter omicidii e adulterj, giurare in falso, ardere incensi al Baal, e seguire altri Dei che non conoscete;

10. Indi venire presentarvi innanzi a me in questo Tempio dedicato al mio nome, e dire,, siamo salvi?" per poi commettere tutte queste abbominazioni?

11. Questo tempio dedicato al mio nome è egli agli occhi vostri una spelonca di ladroni?— Di fatti veggo, che tale egli è, dice l'E.

12. Andate un pò alla mia ~~sede~~ in Silo, dove io avea anticamente stabilito

---

ההמה = אל כלפי שקרות ומסכנה לעתם במקום הזה, אמר היכל ה' המה
המקומות האלה. ואמר ג' פעמים היכל ה' כנגד ג' מקומות שבמקדש, אולם, היכל.
ודביר (ר' יוסף קמחי) ולודוביקוס כשנ"ל של מוסף כי אולי יהיה היה מורה
באצבע שלשת המקומות האלה ההמה.

ודם נקי אל תשפכו במקום הזה, בארץ יושבת, כי לא תאמרו יכפר לכם האדמה
אבל דם כי קטלתם שופכו, ורע לכם, כי רוח שתחשבו כי עבודת האלהים
תהיה למוז לכם אינה אלא לרע לכם. אל תשפכו: הוא"ל לא תשפכו ואחר
אל דרך חבה ועצה לטובתם, וכן בענין יוסיף דרך עצה מלות לרע לכם.

בלתי עושה ועבר עונם ב אוליכה הולך, ואין עונה אך עבר עולה, והוא אשר
ושכנתי אתכם.

לבלתי הועיל = ~~דברים שרם~~ נאמר לבלתי הועיל, ~~כמו אליהם כלא להועיל~~
~~במו~~, מי יצר אל ופסל נסך לבלתי הועיל (ישעיה מ"ד י') ~~אחרי~~ ~~דברי השקר~~
היכל ה'.

אשר לא ידעתם, שאינם נודעים לכם לאלהים, כי לא נסיתם כחם, ולא
בחנתם פעלם.

ולמען עשות את כל התועבות האלה, ובאתם לבית המקדש אינה
בכוונה לשוב מדרכיכם הרעים, אך להוסיף ולעשות התועבות הנזכרות
למעלה.

המערת פריצים = התחשבו כי הבית הזה הוא מקום מחסה ומגן
לעוני ~~[illegible]~~ רשע אשר לכם לבוא בו. כי להצלם מכל עונש, כמו
שהמערה מחסה לפריצים? ואם כי המה אלהים ~~[illegible]~~ הוא בחק
[illegible] מערת פריצים היה הבית הזה כי הבאים בו מרשם
רשעים. הנה ראיתי כי כך הוא, ועל כן אפקוד עליהם את
פשעיכם ואשחית אתכם עם מערתכם, וכמו שאפרש והולך.

כי לכו נא אל מקומי: התבוננו בדעתכם על מה שהיה ביום קדם.
אשר שכנתי שמי בה בעבודה לשמי — את אשר עשיתי לו, שהנחתי
פלשתים להלחם בארון, וישראל נגף במלחמה. ולא חשבתי לכבודי והיכלי.
ואם על דבר זאת היכלם בהיותם חוטאים לי, וכן היום הוא בכל דבר

mio nome, e vedete come l'ho trattato a motivo
della malvagità del mio popolo Israel

13. Ed ora da poiché voi commetteste tutte queste azioni, dice il S. e poiché io vi parlai ripetutamente e non ascoltaste, e vi chiamai, e non rispondeste.

14. Io tratterò il tempio dedicato al mio nome in cui voi confidate, ed il paese che ho accordato a voi e a' vostri padri, come ho trattato Silo.

15. E vi rigetterò lungi dal mio cospetto, come ho rigettato tutti i vostri fratelli, tutta cioè la progenie d'Efraim.

16. Tu poi non pregare per questo popolo, non innalzare per essi preghiera e non m'importunare, perocché io non t'ascolto.

17. Non vedi tu ciò che fanno nelle città della Giudea e nelle piazze di Gerusalemme?

18. I figli raccolgono le legna, i padri accendono il fuoco e le donne fanno la pasta per far focacce in onore della regina del cielo e far libazioni ad altri Dei, per farmi dispetto. Mavonas

~~19. Credono essi di far dispetto a me?~~ dice il S.

19. Credono essi di far dispetto a me? dice il S. Anzi a se stessi operando in guisa da averne a restare coperti di confusione

20. Pertanto dice così il Sig. I. Dio: il mio sdegno e la mia ira si verseranno in questo paese sugli uomini, sulle bestie, sugli alberi della campagna e sui prodotti della terra, ed arderanno senza ammorzarsi.

[illegible] ולא [illegible] הקרון [illegible]. 12

= השכם ודבר = פעם אחר פעם, התמדת הדברים

[illegible] כלו הוא [illegible] היה [illegible] אפרים [illegible]
[illegible] זרע אפרים [illegible]
[illegible]
[illegible] יוסף [illegible] אפרים (תהלים ע״ח [illegible])

= ואתה אל תתפלל = להיות בוודאי ירמיה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אל תתפלל בעד העם הזה [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ודעת [illegible]
= הבנים מלקטים עצים [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] לעשות כונים למלכת השמים [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
(II 338.) [illegible] (Arg II 457) [illegible]
[illegible]
[illegible] חלכות השמים
[illegible]

[illegible] כלו [illegible] חמתי [illegible]
[illegible] ונתכת [illegible] על האדם ועל הבהמה ועל עץ השדה ועל פרי האדמה.

21. Dice così l'E. Dio Zevaoth Dio d'Israel: ponete ag- giungere i vostri olocausti agli altri vostri sacri- fizj e mangiatene la carne.

עולותיכם ספו = הזבחים לבדם היו מקריבים עולות כליל לה׳ וזבח שלמים
בשרם נאכל; וירמיה אומר קחו הבהמות שאתם מעלים עולה לה׳
לעזוב [illegible] זבחי שלמים ולאכול את בשרם כי עולותיכם לא לרצון [illegible]
ספו = תוספה [illegible] או תוספה [illegible], [illegible] תוספת על העולות
[illegible] [illegible])

22. Imperciocchè non parlai ai vostri padri e non coman- dai loro, quando li trassi dal paese d'Egitto relati- vamente ad olocausti e sacrifizj.

כי לא דברתי [illegible] = אינני כאלהי העמים אשר לפני מחשבת עובדיהם
[illegible] ודבקים רק בכל עשותם עולות וזבחים ומוצא בהם. אך אני חפצתי
[illegible] אלהים [illegible] רצוני לטוב להם, ויבחרו מצותי אשר יעשה אותן [illegible]
[illegible] וחי בהם, ע״כ לא היתה תחלת מצותי [illegible] על דברי עולה וזבח
[illegible] תחלת [illegible] הדברות [illegible] [illegible] [illegible] רעהו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ויקריבו לי קרבנות, והנה אין הקרבנות
[illegible] לעצמם, ועל הכוונה הרצויה, והנה כשאינם שומרים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] כי קולם לא [illegible] על [illegible] והחשבה.

23. Ma questa cosa comandai loro: ubbiditemi ed io sarò il vostro Dio (Rettore) e voi sarete il mio popolo; e seguite la strada che vi comanderò affinchè siate felici.

24. Ma non ascoltarono, non prestarono orecchio seguirono i proprj consigli i capricci del loro malvagio cuore e mostraronsi ritrosi anzichè avvicinarmisi.

[illegible] = במועצות במועצותם בלי [illegible] ולא [illegible]
[illegible] [illegible] לבם [illegible] במועצותיהם [illegible] [illegible] [illegible] חוזר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (במועצות) [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא פנים.

25. Dal dì che i vostri padri partirono dal paese d'Egitto fino al giorno d'oggi vi mandai continuamente tutti i profeti miei servi.

[illegible] יום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בכל בקר [illegible] [illegible]

26. Ma pur non ascoltarono ne prestarono orecchio induravano la cervice, fecer peggio de' loro padri.

ולא שמעו = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] עם הנביא

27. E tu dirai loro tutte queste cose ne però t'ascolte- ranno, li chiamerai, nè ti risponderanno.

ודברת אליהם = וכמו [illegible] שמעו לשאר הנביאים, כן לא ישמעו גם אליך.

28. Di dunque loro: questa nazione che ubbidire non suoi l'E. suo Dio, che non riceve correzione, e dalla cui bocca è sbandita, e venuta meno la fedeltà.

ואמרת אליהם = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עוד את [illegible] הרעה.
[illegible] לבד עליהם זה הגוי [illegible] [illegible] [illegible] הגוי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] (שופטים [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] כי לא [illegible] קרוב לדבורה [illegible]
[illegible] עליו זה. אבדה האמונה [illegible] [illegible] [illegible] האמונה אבדה [illegible]
ונכרתה [illegible], אבדה, [illegible], כמו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ([illegible] [illegible])

29. Strappati e gettati la chioma ed alza lamentazioni pei monti; imperocchè l'E. rigetta ed abbandona la generazione che ha provocata la sua ira.

[illegible] = [illegible] קרחה: כמו [illegible] [illegible] [illegible] את [illegible] [illegible] את [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הגוי [illegible] זכר, כי הוא [illegible] העם [illegible], כמו [illegible] [illegible]
[illegible]. והנה הפסוק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הפסוק הקודם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], כמו [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible])

30. Perciocchè i Giudei han fatto ciò, che spiace a' miei occhi, dice l'E. hanno collocati i loro idoli nel tempio

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] להורות על [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כמו [illegible] זה, מה זה, והנה זה [illegible] ([illegible])
[illegible] [illegible] להוראת [illegible] [illegible] והיא [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הגוי, והנה זה הגוי

dedicato al mio nome, in guisa d'profanarlo.

31. Ed han rifabbricati gli altari del Tofet situati nella valle del figlio d'Hinnom, per abbruciarvi i loro figli e le loro figlie, cosa che io non ho comandata ne mi è passata per la mente.

=ובנו במות התפתה על כי אחר שהרס אותו יאשיהו וטמא אותו ע״י
עצמות אדם, חזרו ובנו אותו בימי יהויקים. וזה טעם ובנו. התפת׳ עיין
ישעיה ל׳ ל״ג, בגיא בן הנם, כך היה נקרא הגיא ההוא (והוא סמוך לירושלם)
על שם בעלים אחד ששמו הנם ומזה נגזר גיהנם למקום פורענות ואש, כי בגיא
בן הנם היו הבנים נשרפים. אשר לא צויתי = לעשות דבר כזה
לכבודי, והם עשו זה לשקוצי נכר (בן יצחק).

32. Perciò tempo verrà, dice l'E., che quel luogo più non si dirà nè Tofet nè valle del figlio d'Hinnom, ma valle dell'eccidio e si seppellirà nel Tofet per iscarsità di luogo.

=לכן הנה ימים באים ונו׳ = הנה יאשיהו טמא את התפת ע״י שבשלך [illegible]
עם עצמות אדם, ועשה זה כדי שלא יוסיפו עוד לעבוד שם ע״ז, כי לא היו
עובדי׳ אותה במקום טמא, ועל זה לא הועיל, כי חזרו ובנו במות
התפת, ע״כ ירמיה אומר אחר שזה לא הועיל, הנה ה׳ מטמא את התפת
ע״י אחרת שתועיל יותר, והוא שירבו החללים שיבות ירושלם עד
שיצטרכו לקבור בתפת, כלו׳ אחר שאין הרפואה מועלת להם, תועיל
להם המכה.

33. Ed il cadavere d'questo popolo servirà di pasto agli uccelli dell'aria, ed alle bestie della terra, senza che inquietino chi le sferri.

=והיתה נבלת = כ״כ ירבו החללים, כי גם התפת לא יספיק להם, ואלו
יהיו להם קוברים.

34. Ed io farò cessare nelle città della Giudea, e nelle piazze di Gerusalemme ogni suono di gioja ed allegrezza, ogni suono di sposo e sposa, mentre a deserto sarà ridotto il paese.

=קול ששון וקול שמחה = קול מזמרים ומנגנים בשעת שמחה
ופרט, כגון בשמחת חתן וכלה.

Cap. VIII°

1. In allora, dice l'E. verranno tratte fuora le ossa de' re della Giudea, le ossa de' principi le ossa de' sacerdoti, le ossa de' profeti, e le ossa degli abitanti di Gerusalemme da' loro sepolcri.

= בעת ההיא = נסמך לשל מעלה, כי יאשיהו לקח עצמות של
אדם מן הקברים וישרף על המזבחות ע״ז כדי לטמא אותם (ולהיות
פ׳ כנ״ל) ועל זה לא הועיל, והלא כנגד הנה ירמיה מתנבא כי עצמות
המלכים והשרים [illegible] והנביאים וכל העם עובדי האלילים יהיו
מוצאים מקבריהם ויוטלו לפני יהיה הדבר הזה, אמר הירושלמי
כי האויבים יעשו זה, כדי לגלות את המתים שהיו נקברים בכלי עשירים,
ולפי׳ ג״כ, כי בהאריך את המצור קודם שתבקע העיר האויבים הצרים
עליה ישכנו מחנם על המתים. ואולי (הדעת יורה אם יהיו) האויבים
יעשו כן כדי להפחיד ולצער אנשי העיר, למען יתהרו לפתוח
להם ולהשגב, ואכ״ל אחר זה מפיינו.

2. E verranno distese al sole, alla luna ed a tutta la milizia del cielo cui amarono, adorarono cercarono e seguirono, e prostrarono: non verranno raccolte e sepolte ma resteranno qual letame sulla faccia della terra.

3. E la morte sarà preferibile alla vita per tutti gli avanzi rimasti da questa rea famiglia: rimasti in tutti i luoghi, dove io gli sbandirò dice l'E. D'o- Esercito.

= בכל המקומות הנשארים = כמו הפוך, הנשארים בכל המקומות אשר
(רד״ק) והנכון שמלת הנשארים מיותרת, כי הסופר טעה הדיוטה, ואחר
שכתב מלת הנשארים הכיר טעותו וכתב אשר הדיחתים.

4. Di' loro: dice così l'E. è mai possibile, che cadono mai si rialzino, che sian condannati nè mai si correggano?

= היפלו ולא יקומו = היתכן שיפלו בעון ולא יקומו ממנו לעולם. אם ישוב [illegible]
ולא ישוב, היתכן שידו שובבים ולא ישובו לעולם בתשובה, וכן
חפרש מ״ל, מלשון שובבה (וכן מצינו ירמיה סומך לי משובה
לתשובה בקראו אותן בנים שובבים (ג׳ י״ד וכ״ב) שובה משובה ישראל (ג׳ י״ב)
ורצה לומר [illegible] פרשו היתכן שיתרחק האדם מן הדרך הטובה ולא ישוב [illegible]

...רב מלוע סוככה משובה נצחת, כנגד לא ישוב, מאנו לשוב כנגד ולא ישוב.

5. Com'è mai, che questo popolo di Gerusalemme mostra una perpetua caparbietà; ch'essi mantengonsi attaccati alla frode, e ricusano di correggersi?

לא כן = הפך הנכונה, כלו׳ עולה ותרמה.

6. Ascolto, e gli odo iniquità parlare: non v'è persona, che pentita della propria reità dica, che cosa feci io? Tutti seguitano la propria corsa a guisa di cavallo, che corre impetuoso alla battaglia.

7. Persino la cicogna dell'aria conosce i suoi tempi, la tortora, la rondine e la gru osservano il tempo della lor venuta, ed il mio popolo non conosce la legge dell'E.

גם חסידה = הבהמה והעוף שאינם בעלי שכל עושים רצון יוצרם, כי [illegible]
זה הטבע בהם מתחלת יצירתם והאדם אינינו מוכרח בטבעו אחרי
הטבע, אך הי״ת נתן תורתו בשכלו וגם ע״י הנבואה והאיר לו לעזוב [illegible]
רצון יוצרו ברצונו החפשי, והם אינם עושים כן, ועושים עצמם כלו
לא ידעו משפט ה׳ ותורתו.

8. Come potete dire: noi siam savj e possediam la legge dell'E.? Dunque inutilmente lavorò lo stilo inutile degli scribi.

איכה תאמרו = אמר שאחר ועמי לא ידעו את משפט ה׳, הוא מזכיר [illegible]
כל העם והכהנים נפרט עונים לאחר שקר לברר, כי אמנם חכמים אנחנו
ובלמו ויודעים את התורה ותורת ה׳ אתנו, יודעים אותה, כמו ולת מי אין כמו [illegible]
אהל [illegible] ה׳ אמנם לשקר עשה ירמיה [illegible], אם כן שאתם יודעים את התורה
אתם רחוקים מלהבין? נחשב כי לחנם והבל [illegible] ולשקר עשה פעלתו עט
סופרים כותבים אותה והעט הוא עט שקר והבל, כי לא הועיל מאומה בפעלתו.

9. Vergogninsi i saggi, rimangan confusi e vinti. La parola dell'E. abborriscono, e qual sapienza possono avere?

הבישו חכמים הוא לו בושה, כמו הוביש כל [illegible] (ירמיה נ׳ ב׳) חתו [illegible] עם [illegible]
[illegible] (איוב ל״ב ט״ו) הנה בדבר ה׳ מאסו, אחר שבמעשיהם הם מואסים לדבר ה׳
וחכמה אין להם חכמה כלל, ועל הכהנים והנביאים הוא מדבר.

10. Perciò io farò passare le loro mogli ad altri e i loro campi ad altri possessori, perocchè e piccoli e grandi son tutti attaccati al proprio interesse, e profeti e sacerdoti tutti operano con falsità.

11. Rimediano la piaga del mio popolo a guisa di cosa leggiera, dicendo pace, pace, mentre non v'è pace.

12. Dovrebbero vergognarsi mentre commettono azioni abbominevoli. Nemmeno si vergognano punto, nè cosa sia arrossire. Quindi dobbon cadere assieme agli altri, all'epoca della punizione di quelli inciamperanno, dice l'E.

13. Io li indurrò agli estremi dice l'E. in guisa che non vi sarà uva nella vite nè vi saranno fichi nel fico ed il fogliame appassirà, onde doppoichè io avrò

אסוף אסיפם = אסוף מקור מן אסף אלהים את חרפתי, אסיפם עתיד הפעיל [illegible]
והשרש סוף (וזכרם לא יסוף מזרעם, יהלו יסופו מן ה׳) וכמהו לא אסף כל [illegible]
מני האדמה (צפניה א׳ ב׳) ואמ״ב פרש מה תהיה ההכרתה הזאת, אין ענבים וגו׳. כן [illegible]
[illegible], רד״ק ורא״ז ז״ל שאלו [illegible] והתי״ו גם [illegible] באחריהם [illegible]
[illegible] יותר [illegible] וכרות אסף אסיפם הכריתה האסיף בהם, כאילו אין ענבים [illegible]

dati loro (quei prodotti) spariranno da essi:

בגפן וגו' ואתן להם יעברום ,זה בענין ותקן הקודם ,לא אברית פרי אלהתם ומהב ,אבל
אחר שאתן להם הענבים והתאנים וזולתם ,יעברו מהם ,ולא יהיו להם כי ידא
הקויב ויקבלום קרוב לפרוב ולקח ,ור"ל פרב כפרוב Venezia ,לא יהיו להם אויבים שיעברו בקרבם .

14\. Perchè restiam noi? raccoglietevi, ed entriamo nelle città di fortezza, e lì rimaniam abbattuti; imperocchè il S. ci vuole abbattuti, e ci dà a bere acqua avvelenata, poichè peccato abbiamo verso il S.

= על מה אנחנו יושבים = הנביא מדבר עכשו בשבת עמו ומדבר כאלו נגדר
בא ה, על מה ,מה לנו להתעכב בכפרים ובגלות אחר שאין תקוה להציל זכר
מיד האויב . ונלכה שם ,נשב שם רומם באבנים .

15\. Si spera pace, e non c'è bene; si spera il momento della sanità e sopravviene lo spavento.

= מרפא = בנ"א כמו בעת ולפי כך נקוד צירי ולא סגול .

16\. Da Dan odesi odesi lo sbuffare de' suoi cavalli; al rumor de' nitriti de' suoi destrieri trema tutto il paese; essi vengono e divorano il paese quanto è in esso, la città e i loro abitanti.

= מדן נשמע = דן לגבול צפון של א"י ואמר דרך הפלגה כי סוסי האויב רבים כל כך
שנחרתם נשמעת בירושלם מכף אחרי הכנסם בגבול א"י ,נחרת ,נשימה בנער
הנחרים . אבירין ,ונפשאים הבוטחים על פרים חזקים ,כמו אבירי בשן כתרוני ,ויבואו
האויבים ,ואלו הסוסים ,ויאכלו הענין לסוסים ,כי היו ישראל מגולים מהם מאד .

17\. Poichè io sono per mandarvi contro di serpenti basilischi, contro i quali non vale incantesimo; e questi vi morderanno, dice il S.

= כי הנני שולח בכם נחשים צפעונים = עיין ישעיה י"ד כ"ט . לחש ,מחשבת אנשי מזרח כשעושים
קול זמר וציור של עצים יעשו אשר ייקן הנחשים ,והאריך בזה Bochart בקיאות אם
בכותבים הקדמונים ,ובקו הוסיף מלבד המחברים האחרונים ,ולא כלבבי ר' יז"ל שפרש
בר"ל כתהלים נ"ח וכו' והמקרא הזה משל על צבאות אויבים אשר לא יוכלו ישראל
להתיצב נגדם .

18\. Io vorrei rasserenarmi malgrado l'interno dolore, mio malgrado però il mio cuore è dolente.

= מבליגיתי = המפרשים פרשו מקבצת ל' התחזקות ,אך Schultens פרש מל' ערבי וגם
ענין פנים צהובות ומזהירות ,וזה מתישב יפה בכל המקומות אשר בא בהם
בשרש הזה . ומליץ אמר מבליגיתי ,קבה אמר כקדלך ,כי אין מלה על משקלה
ר"י ור' משה קמחי ,ורבו וגם פרשוה שם לבד ,כמו הבלגתי ,ור"ק הביא לרוגמתו
שם מרבית ,ואין המשקל מכוון בעבור היות הראשונה ,ואחרים פרשוה שם התאר ,או בנוי ,ועם זה לא יתכן בעבור היות השוא ,ורק פרש הכנוי בחקוה:
מה יפה לי מבליגיתי על היגון? והנה העקר חסר ,ואני אומר לקחה מבליגיתי בטעם מלעיל ,והוא פעל ,והוא בנוי בנין זר (כמו שמעה (מ"י) מקללוני)
ועניינו מבליג ,כ"ת ,והטעם ,אני מבקש הייתי להצהיל פני ולהתגבר על היגון ,אך היגון מתגבר עלי ובעל כרחי עלי לבי דוי .

19\. Ecco lo schiamazzo della figlia del mio popolo odesi da lontano paese, la quale dice: il S. non è egli in Sion? il suo Re non è egli in essa? Come è dunque che coloro m'hanno potuto fare dispetto co' loro idoli, colle vanità degli stranieri popoli?

= מארץ מרחקים = נשמע למרחוק ,מארץ מרחקים שומעים קולם ,לוחמת
מכן שמע צרחת קולם ,הה' אין בציון ,כך הם אומרים ,כי היו בוטחים כי היכל
ה' ציונה ,מלכה ,שריה ,מלוע הכעסוני ,ר"ל ורבו פרשו ,כי זו תשובת הש"י לשאלתם ,אך
אין מחה שכתוב למעה הצרי אין בגלעד ,אם רופא אין שם ,כי מדוע לא עלתה
ארוכת בת עמי ,וכן מחה שכתוב למעה (מה א') הבונים אין לישראל ,אם
יורש אין לו ,מדוע ירש מלכם את גד ,וכן למעלה ,המדבר הייתי לישראל ,אם ארץ
מאפליה ,מדוע אמרו עמי רדנו ,וכן היפלו ולא יקומו אם ישוב ולא ישוב ,
מדוע שובבה העם הזה ,וכן מה' ישעיה מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו
מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באושים ,נראה כי מדוע הוא שלא קצורה
עם השלה הקודמת ,ומלבד זה אף מדוע הכעסוני היא תשובת הש"י ,נראה בה"נ
למה ,לא מדוע ,כי מדוע איננה שאלה לדעת הסבה הפועלת או הגורמת ,כמו מדוע לא יבער הסנה ,מדוע מהרתם בוא היום ,אך בתוכחות ש
ענין אומרים למה ,כמו למה לא תבנית ,כמו למה תעשה כה לעבדך ,למה ידבר אדוני כדברים האלה ,למה תשקלו כסף בלא לחם ,למה אמרת אחותי
היא ,למה לא הלכת לי ,למה שלחתם רעה תחת טובה ,ומדוע יש במשמעה שהענין נחשב למזכר ,כאלו לא היה אפשרי ,ע"כ נ"ל כי הכל לדברי
ישראל ,ומדוע הכעיסוני אמור על האויבים כמעט בגוי נבל אכעיסם ,והכוונה ,וכי אין ה' בציון ,ואיך א"כ היה הדבר הזה שהעמים עובדי אלילים יכלו לי
עבד שהכעיסוני בפסיליהם והבליהם באתרם אלי כמה גדול כחם של אליליהם יותר מאלהיך .

20\. È passata la stagione della messe, è finita la state e tutta voi non siamo salvi.

= עבר קציר, הנה היינו בוטחים בעזרת אליליהם ,כמו שיבוא אחר
המלחמה שיבוא עת הקציר והקיץ ,והנה עבר זמן הקציר וכלה זמן הקיץ
ואנחנו בושנו ונכלמנו .

21\. Per la piaga della figlia del mio popolo io mi sento piagato, rimango squallido, stupor mi assale.

= על שבר בת עמי = דברי הנביא ,קדרתי ל' שחרות והוא לה כמעט
קודר ,נהג ויולך חשך ולא אור ,וכן קודר הלכתי בלא חמה (איוב ל' כח) .

22. Non v'è forse balsamo in Ghilead? non v'è ivi alcun medico? com'è dunque che non si prende la guarigione della figlia del mio popolo?

הצרי אין בגלעד? כי בגלעד גדל הצרי, כמאמר ארחות ישמעאלים באה, מגלעד וגמליהם נושאים נכאת וצרי, [illegible] [illegible] [illegible] ומדוע באין [illegible] תקנה? [illegible] עלתה ארוכת בת עמי, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

23. Potesse la mia testa esser acqua, ed il mio occhio una fonte di lagrime, ond'io potessi piangere giorno e notte gli uccisi della figlia del mio popolo!

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה [illegible] (ישעיה [illegible]).

Cap. IX.°

1. Fossi io in un deserto, albergo di viaggiatori, perchè io lasciassi il mio popolo e n'andassi lungi da essi! Posciachè sono tutti adulteri, una turba di perfidi.

מי יתנני במדבר מלון ארחים [illegible] [illegible] ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כלם מנאפים עצרת בגדים. [illegible]

2. Colla loro lingua, ch'è il loro arco, scoccano falsità: e non colla lealtà si son fatti potenti nel paese: si passano da una reità ad un'altra, e me non curano, dice il S.

3. Guardisi ciascuno dal proprio amico, d'alcun fratello non vi fidate, conciossiachè ogni fratello usa frodi, ed ogni amico sparla [illegible] [illegible].

איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו כי כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יהלך. [illegible]

4. Ciascun dal suo proprio amico si prende gioco, verità non parlano: hanno avvezzata la propria lingua a parlar falso, invano tenterebbero di farsi peggiori.

ואיש ברעהו יהתלו ואמת לא ידברו למדו לשונם דבר שקר העוה נלאו. [illegible]

5. La tua dimora è in mezzo alla perfidia; per la qual perfidia ricusano di conoscermi, dice il S.

שבתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי נאם ה'. [illegible]

6. Ebbene dice così l'Eterno Dio Sevaoth: io sono per purificarli e purgarli — poichè come potrei fare altrimenti? per amore della figlia del mio popolo.

לכן כה אמר ה' צבאות הנני צורפם ובחנתים כי איך אעשה מפני בת עמי. [illegible]

7. Qual freccia acuta è la loro lingua, proferisce la frode. Uno colla bocca parla pacificamente all'amico e nell'interno ripone l'insidia contro di lui.

חץ שחוט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו. [illegible]

8. Sopra tali cose potrei io non chieder conto? dice il S. Sopra una nazione siffatta potrei io non prender vendetta?

9. Sui monti voglio dare in pianti e lai, e pei paschi della

[illegible]

piangerò e lamenterò, posciachè son deserti [9] che nessuno vi passi: e più odono la voce del bestiame, gli uccelli dell'aria e i quadrupedi ne fuggirono e andarono.

10. Io renderò Gerusalemme mucchi di pietre ricetto di [sciacalli] selvatici e le città della Giudea metterò in desolazione prive d'abitanti.

11. Chi è l'uomo che saggio [tanto da] comprendere questa cosa? E chi è quegli cui la bocca dell'E. ha parlato in guisa da poterla spiegare? Perchè è andato in rovina il paese e rimasto desolato qual deserto privo di passeggeri?

12. E l'E. risponde; perchè hanno abbandonata la mia legge, ch'io posi loro dinanzi, e invece di ubbidirmi non la seguirono.

13. Ma seguirono il capriccio del loro cuore, e gli idoli i quali gli addestrarono i loro padri.

14. Ebbene dice così l'E. Dio Zevaoth Dio d'Israele: io farò mangiare a questo popolo assenzio, e bere acqua avvelenata.

15. Li dispergerò tra nazioni cui non conobbero nè essi nè i loro padri, e manderò loro dietro la spada fin che gli esterminerò.

16. Dice così l'E. Dio Zevaoth: fate indagini e mandate (dei messi) alle prefiche perchè vengano; mandate alle più abili che vengano.

17. E prontamente intuonino per noi lamentazioni, sicchè i nostri occhi struggansi in lagrime e le nostre palpebre sciolgansi in acqua.

18. Poichè voce di lamento odesi da Sion: deh! come

באור המקוננות: אין בוטס על ההר׳ ... על ... קינה ... ותרגומו ... על ... ההר׳ ... מדבר ... נאות מדבר ... (ירמיה ...) ... עיין ...

= מי האיש החכם = ... ויבן את זאת ... ואשר דבר פי ה׳ אליו ויגדה ... על מה אבדה הארץ ... נצתה כמדבר מבלי עובר ...

= מאכילם את העם הזה לענה ... והשקיתים מי ראש ...

= והפיצותים בגוים ... כפי הנלגה.

כה אמר ה׳ צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה ... ואל החכמות שלחו ותבואנה ... ותמהרנה ותשנה עלינו נהי ותרדנה עינינו דמעה ועפעפינו יזלו מים ...

כי קול נהי נשמע מציון ...

siamo stati spogliati! siam ridotti ad estrema vergogna, avendo abbandonato il paese, ed abbattendo gli Stati (a terra) le nostre abitazioni."

נה. [illegible] כי השליכו משכנותינו, [illegible] וזהו כי עזבנו ארץ, [illegible] שעזבנו ארצנו ביד האויבים. וזה [illegible] [illegible] ממך.

19. Sì, udite, o donne la parola dell'E. e riceva il vostro orecchio la parola della sua bocca, ed insegnate alle vostre figlie a mettersi a lamentare, (insegnatevi) l'una all'altra lamentazioni.

20. Imperciocchè la morte è salita per le finestre, è entrata nei palazzi a far sì, che più non siano ragazzi per le contrade, giovani per le piazze.

[illegible] עלה מות בחלונינו [illegible] על [illegible] [illegible] מחוץ, אם המות בא בעד החלון, איך יכרית [illegible] בחוצות וברחובות? [illegible] להמית העוללים [illegible] בארמון [illegible] מן החוצות [illegible] [illegible] בחוצות.

21. Dichiara: così dice l'E.: cadranno i cadaveri umani come il letame sulla faccia del campo, e come un manipolo (cade) di dietro al mietitore, senza che alcuno li raccolga.

[illegible] דבר, דברי ה' [illegible] הנביא. ואין מאסף ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible].

22. Dice così l'E.: non vantisi il saggio della sua sapienza, non vantisi il prode del suo valore, non vantisi il ricco delle sue ricchezze.

[illegible] אמר ה', [illegible] להודיע שאין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] זאת [illegible] [illegible].

23. Ma di ciò solo può egli vantarsi, di sanamente conoscer me (conoscere, cioè che io, l'Eterno pratico nel mondo misericordia, giustizia ed equità; perocchè mi piacciono queste le cose, che io amo, dice l'Eterno.

השכל וידוע אותי, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויתהלל [illegible] [illegible] ... [illegible] No. 121.

24. Tempo verrà! dice l'Eterno, che io esperirò conto da ognuno, che è circonciso e nel prepuzio:

25. Dagli Egizj, dai Giudei, dagli Idumei, dagli Ammoniti e dai Moabiti, e da tutti i tagliati all'estremità che stanno nel deserto. Imperciocchè le tutte

= ופקדתי על כל מול בערלה. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי כל הגוים ערלים [illegible] [illegible] הגוים הם ערלים, [illegible]

ערלי לב, ואין אלה חשובים לפני יתר מהם, והזכיר מהם תחלה מצרים [illegible] ... e alle nazioni fuor incirconcise, [e] tutti quelli della famiglia d'Israel hanno incirconciso il cuore.

מקום מוריה [illegible] אברהם, ואח״כ הזכיר יהודה ואדום עמון ומואב ויצחק [illegible]

משפחה אחת, בני אברהם ולוט [illegible] פאה, ונאמנים [illegible] קצה בשרם (Casaubon)

וכן הערבים בני ישמעאל היושבים במדבר, ואומרים בתלמוד ערבי [illegible]. אות בערלה

הרמב״ם [illegible] (ע׳ [illegible]) והירונימוס תרגמו כמו [illegible], והירונימוס [illegible] כי העמים הנזכרים כאן היו בקצת נימולים. [illegible]

על כל חות [illegible] ערלה, על [illegible] ועל [illegible], [illegible] לומר ואומר כי לא היו המצרים כלם נימולים [illegible] על הכהנים [illegible] ואחר כי אדום ומואב [illegible]

נימולים [illegible] הרודוטוס [illegible] [illegible] [illegible] כי עמון ומואב [illegible] כי אדום [illegible]

כאשר נגע עם עובדיה

ונבראת [illegible] אמרו [illegible] אמר כי אולי בימי ירמיה לא היו הערבים נימולים. [illegible] Origenes [illegible] קצוצי פאה [illegible]

[illegible] ויוסיפוס והירונימוס [illegible] וכן כתב [illegible] הערבים מהגים ... circum tondentur

(Herodotus) להתגלח כמו [illegible] תגלחת [illegible] Bacchus. [illegible] קצוצי פאת המדבר [illegible]

[illegible] ועוד [illegible] חוץ הערלה. והוא [illegible] Casaubon [illegible] כל [illegible] ערלה [illegible] ערל לב

אך [illegible] אין [illegible] לא הזכיר [illegible] מצרים ואדום [illegible] עמים, [illegible] ישראל, ולא [illegible] החלת הזה, להגיד [illegible]

כי לא [illegible] נימולים, וכתו [illegible] לא תועיל [illegible] למצרים ואדום, וחבריהם, כן לא תועיל [illegible] ערלי לב [illegible] הגוים

ערלים [illegible] כי [illegible] הנזכרות כאן לא היו נימולות [illegible] הנזכרים כאן, [illegible] אמר [illegible]

כל הנימולים, והודיע [illegible] שאין להם יתרון [illegible] על מצרים ואדום ואבריהם, ואח״כ הוסיף ואמר שאין להם יתרון [illegible] הערלים כי

[illegible] כל הגוים ערלים [illegible] ישראל ערלי לב [illegible] נבוכדנצר. [illegible] כי [illegible]

[illegible] וכל בית ישראל ומצרים ואדום ועמון ומואב ערלי לב, [illegible] להזכירם, כי [illegible] רק את ישראל.

Cap. X

=שמעו את הדבר, [illegible] הנבואה [illegible] הנביאים [illegible] [illegible] 1. Udite il discorso che il Signore pronunciò relativamente a voi, o della famiglia d'Israel

דבריהם [illegible] ולא יקוצו [illegible]

והנה [illegible] ירמיה בתוכחות האלה [illegible] הגלות [illegible]

[illegible] להרחיק [illegible]

[illegible] את הגלות [illegible] הנבואה הזאת בגלות [illegible] ישראל [illegible]

אל דרך הגוים [illegible] וכוונת הנביא להרחיק את העם [illegible] 2. Dice così il Signore: a seguire le costumanze delle genti non impariate;

[illegible] הגוים

[illegible] ne' spaventatevi de' fenomeni celesti, giacchè spaventansi pure

[illegible]

[illegible] le genti per cagione di quelli.

הגוים [illegible] ולא [illegible]

כוונת [illegible] הגוים [illegible]

[illegible] להיות.

=כי חקות העמים, [illegible] עובדים [illegible] 3. Perocchè l'oggetto de' riti de' popoli è vanità; si è un legno

[illegible] che altri dal bosco tagliò, è l'opera delle mani del legnajuolo

[illegible]

[illegible] fatta coll'ascia.

4. Coll'argento e coll'oro lo fa bello, co' chiodi e co' martelli

li rendon fermi, perchè non vacillino.

כתמר [illegible] 5. Stan dritti qual palme, nè parlano; vengon portati

[illegible] תמר [illegible]

[illegible] perchè non camminano; non ne temete poichè non

[illegible]

[illegible] ne pense pas [illegible] fan male, nè il far bene è in essi.

[illegible] לתת לו.

Non havvi pari a te.
6. Tu sei grande in potenza, o J.; il grande è il nome
a te dovuto; in guisa che ~~non havvi pari a te~~.
7. Chi non ti temerebbe, o Re delle genti! Mentre a te
la cosa è dovuta. Sì (~~la cosa è a te dovuta~~) da tutti (Perocchè malgrado)
i savii delle nazioni, e dal ~~tutti~~ i loro regni; non essendo (tutto il loro impero non havvi)
essi pari a te.
8. Ma tutti quanti sono insensati e stolti. O dottrina di
vanità! Quello è pure un legno!
9. È steso sopra argento tratto da Tarsis ed oro di Ufaz; è
lavoro del legnajuolo e delle mani dell'orefice: son
vestiti di lana azzurra e purpurea: son tutti opera di
maestri.
10. Ma J. è vero Dio; egli è Dio immortale e Re eterno:
dal suo sdegno trema la terra, nè possono le genti
sostenerne l'ira.
11. Così dovete dir loro: Dei, i quali il cielo e la terra non
hanno fatto, periscano dalla terra e di sotto a questo
cielo.
12. Egli col suo poter fece la terra, colla sua sapienza sta-
bilì il mondo, e colla sua intelligenza stese la
volta del cielo.
13. Al udirlo produr nell'aria ~~gran~~ alto ~~fragor~~ fragor d'acque, sollevar
le esalazioni da lontane contrade, produr i baleni ove-
mancanti la pioggia, ~~e~~ e trar fuori il vento da'
suoi magazzini;
14. Apparisce ogni uomo d'intelligenza vuoto, si vergogna
ogni orefice delle fabbricate imagini; perocchè menzo-
gne sono i lavori a getto, nè in essi è spirito.
15. Vanità sono, opere da giuoco: al tempo della punizione
di quelli, queste periranno.
16. Tale non è quegli che forma la sorte di Giacobbe, ma
l'autore di tutto egli è: ed Israello è la tribù di suo
patrimonio: J. Dio, Sebaoth è il nome a lui dovuto.
17. Metti fine al tuo girar per lo paese, o tu che stai
in assedio.
18. Imperocchè dice così l'E.: Io son per lanciar questa
volta gli abitanti del paese, come si lancia colla
fionda; li ridurrò in angustie, in guisa che
imparino.
19. Me misero! quanta è la mia ferita! maligna
è la mia piaga: mentre io pensava che questo
fosse un male da potersi sopportare.
20. La mia tenda fu depredata, rotte furono tutte le
mie corde: i miei figli sono lungi da me usciti:
essi non sono più; non havvi chi tenda il mio padiglio-
ne, e rialzi le mie cortine.
21. Poichè i pastori furono insensati ed all'E. non ricorse-
ro: quindi non prosperarono, e tutto il gregge ad essi af-
fidato andò disperso.
22. Una notizia odesi arrivare, un grande fremito (odesi
venire) dal paese di settentrione, per ridurre le città della
Giudea a desolazione, soggiorno di cani selvaggi;
23. So, o E., che non dipendono dall'uomo le sue im-
prese; non dipende dall'uom che cammina ten-
saldo il suo passo.
24. Castigami pure, o J., ma con giustizia; non nel tuo
sdegno, che tu non mi facci venir meno.
25. Versa la tua ira sulle genti che non ti conoscono,
e sulle famiglie che il tuo nome non invocano; per-
ciocchè hanno divorato Giacobbe, ingojato, consumato,
ed il suo soggiorno han rendato deserto.

XI.

1. Ordine ~~stato~~ dato dall'E. a Geremia:
2. ~~Ed~~ Udite gli articoli di questo patto e ~~ti comunicati~~ comunicateli alla
gente della Giudea, ed agli abitanti di Gerusalemme.
3. E ~~[illegible]~~ di' loro: Dice così J. Dio d'Israel: ma-
ledetto chi non dà ascolto agli articoli di questo patto.
4. (Di quel patto cioè) che comandai ai vostri padri quando
li trassi dal paese d'Egitto, da quella fornace di ferro, con
dire: „ Ubbiditemi ed eseguite quanto vi comanderò: così
voi sarete il mio popolo, ed io sarò il vostro Dio (tutelare).
5. Affinchè io mantenga il giuramento che feci ai vo-
stri padri, di dar loro un paese che scorre latte e miele",
come in oggi vedete. Io risposi e dissi: Amen, o E..
6. Indi J. mi disse: promulga tutte queste cose nelle

città della Giudea e nelle piazze di Gerosolemme, con dire: Ascoltate gli articoli di questo patto ed eseguiteli.

7. Imperciocchè io ho ripetutamente ammoniti i vostri padri quando li trassi dal paese d'Egitto sino a questi tempi con dire: Ubbiditemi.

8. Ma essi non mi ascoltarono e non prestarono orecchio, e seguirono ciascheduno il capriccio del proprio malvagio cuore; ed io feci sopravvenire ad essi le cose contenute in quel patto che comandai di eseguire, e non eseguirono.

9. I. mi disse: Sembrano essersi congiurati la gente della Giudea e gli abitanti di Gerosolemme.

10. Fecero ritorno ai peccati dei loro antichi padri, i quali ricusarono di ubbidire alle mie parole e seguirono essi pure e adorarono altri Dei: la famiglia insieme d'Israel e di Giuda ruppero l'alleanza ch'io stabilita coi loro padri.

11. Come dice così l'E. Io sto per far sopravvenire ad essi una sciagura da cui non potranno uscire, ed essi si lamenteranno, ed io non li ascolterò.

12. E così delle città della Giudea e gli abitanti di Gerosolemme andranno a sclamare a questi Dei, cui facevano arder incensi; ma quelli non li salveranno nel tempo della loro sciagura.

13. ~~[illegible]~~ Perocchè quante sono le tue città furono i tuoi Dei o Giudea, e quante sono le piazze di Gerusalemme altrettanti altari avete fatti all'idolatria, altari ove ardere incensi al Baal.

14. Tu poi non pregare in favore di questo popolo, nè intraprender in grazia d'essi grida e preci: perocchè io non voglio ascoltare qualora mi invochino intorno alla loro sciagura.

15. Che cosa vuole il mio amico in casa mia, mentre egli commette scelleraggini e peccati numerosi? Tu credi che mediante la carne dei sacrifizj (i peccati) si rimuovano da te: sì allora esser in mezzo alla tua malvagità trionferesti.

16. Qual frondoso olivo di bel prodotto e bell'aspetto l'aveva I. costituita; ma udito il gran fracasso egli ci accese d'intorno il fuoco, in guisa che i rami ne andranno in frantumi.

17. I. Dio Sevaoth, quegli stesso che ti piantò, ti decretò la sciagura; a cagione della malvagità della famiglia d'Israel e di Giuda, i quali fecero a se stessi il male irritandomi, ardendo incensi al Baal.

18. I. me ha istruito, e così lo seppi — si fu già mi facesti vedere le loro operazioni.

19. Mentre io era qual agnello addomesticato, il quale venga tratto al macello, e non sapeva che contro di me facevano macchinazioni, (dicendo) vogliamo guastare l'albero, mentre dà frutto; vogliamo toglierlo dalla terra dei viventi, in guisa che il suo nome non sia mai più mentovato.

20. Ma tu I. Dio Sevaoth: sei giudice giusto, di [illegible] le viscere ed il cuore: io vedrò la vendetta che ne farai; poichè a te presento la mia causa.

21. Ebbene, dice così I. intorno alla gente di Anatot, i quali cercan la tua morte con dire: non profetizzare in nome di I., se non vuoi morire per nostra mano.

22. Ebbene, dice così I. Dio Sevaoth: Io sono per castigarne costoro: i giovani morranno per la spada, i loro figli e le loro figlie morranno di fame.

23. Nè resterà di loro avanzo: perocchè farò sopravvenire una sciagura alla gente di Anatot, l'anno della loro punizione.

XII

1. Troppo giusto sei tu, o I., perch'io abbia a litigare con te: pure io voglio chiederti ragione del tuo operare. Com'è che la condotta dei malvagi prospera, che vivon tranquilli tutti coloro che commettono perfidie.

2. Tu gli hai piantati, ed essi hanno messe radici ed avanzano e fruttano. Tu sei vicino nella loro bocca e lontano dal loro interno.

E Ma tu J. mi conosci; mi vedi e [illegible] ciò [illegible] [illegible]
con te, e provasti di sentir il mio cuore da te conosciuto; separali
qual pecora al macello, e destinali ad un giorno d'ec-
cidio. 4. Fino a quando aver deve luttuoso aspetto il paese, e l'erba
inaridire di tutta la campagna? Mentre per la mal-
vagità dei suoi abitanti vengono meno i bestiami e gli
uccelli; perocchè quegli ne dicono: Egli non cura che cosa
sia per accaderci.
5. Se, tu corresti coi pedoni, e t'hanno stancato, e co-
me vorresti cimentarti coi cavalli? In una contrada di
pace tu viveri sicuro, e come vorresti fare là dove super-
bo si mostra il Giordano.
6. Imperocchè i tuoi stessi propinqui e la famiglia di tuo
padre, essi stessi ti tradiscono, essi stessi ti chiaman dietro
la turba: non ti fidar d'essi, qualora ti tengan lodevoli
discorsi.
7. Ho abbandonata la mia casa, ho lasciato il mio patrimo-
nio; ho consegnato l'oggetto della mia predilez. in mano
de' suoi nemici.
8. La nazione a me cara, qual mio retaggio mi è divenuto
quasi leone della foresta: m'alzò contro la voce, quindi l'ab-
borisco.
9. Il mio retaggio mi è dunque egli divenuto un uccello rapace?
Vadano dunque gli uccelli attorno ad esso. Andate, radunate
tutte le fiere del campo, fate che vengano a mangiare.
10. Pastori numerosi fan guasto della mia vite
conculcato la mia possessione; riducono l'a-
mabil mio podere a solitario deserto.
11. Si; altri la videsse a solitudine: essa, deserta, mi si mo-
stra in aspetto luttuoso. E desolato il paese tutto, poichè nes-
suno ne considerava.
12. Tutti i siti elevati della campagna i depredatori assalgono
assaliti. Chè la spada di J. spada divoratrice, percorre il
paese dall'una all'altra estremità: nessuno mortale
ha pace.

13. Hanno seminato frumento e mietono spine; sono
ridotti a misero stato senza risorsa. Si, rimarrete
delusi dei vostri prodotti, per l'acceso sdegno di J.
14. Dice così J. intorno a tutti i miei malvagi vicini
soliti ad invadere ~~e quali hanno manomesso~~ il patrimonio che io ho asse-
gnato al mio popolo, Israel; Io sono per divellerli dal lor
suolo, e la famiglia di Giuda staccherò da essi.
15. E poi che li avrò divelti, ne avrò nuovamente pietà, e
farò tornare ciascheduno al suo patrimonio e al suo
paese.
16. E se impareranno i costumi del mio popolo, in guisa
di giurare in mio nome: „Com'è immortale J.", come
avevano essi insegnato al mio popolo di giurare per Baal, av-
ranno fermo sede in mezzo del mio popolo.
17. E se non ubbidiranno, io divellerò e sperderò quella
nazione, dice J.

XIII.

1. Così mi disse J. Vatti a comprare una cintura di
lino e te la poni ai lombi, senza mai metterla in
acqua.
2. Comperai la cintura secondo l'ordine di J. e me la
posi sui lombi.
3. Indi la parola di J. fu a me nuovamente con dire:
4. Prendi la cintura che hai comperata, quella ch'è sui
tuoi lombi, e vanne a Perath, e seppelliscila ivi nella
cavità della rupe
5. Andai e la seppellii in Perath, come J. mi aveva
comandato.
6. Indi dopo molto tempo J. mi disse: vanne a Pe-
rath, e prendi la cintura che ti comandai di sep-
pellire ivi.
7. Andai a Perath, scavai e presi la cintura dal luo-
go ove l'avea seppellita; e trovai che la cintura era
guasta, non serviva per nulla.
8. E la parola di J. fu a me con dire:
9. Dice così J. così rovinerò il gran fasto della Giu-
dea e di Gerusalemme.

10. Questo malvagio popolo che ricusa d'obbedire ai miei
ordini segue il capriccio del proprio cuore, e va dietro
ad altri Dei, cui presta culto e si prostra diverrà come
la cintura, che non serve a nulla.
11. Imperciocchè come la cintura stava attaccata ai lombi dell'
uomo, così io aveva attaccato a me tutta la famiglia d'
Israel, e tutta la famiglia di Giuda, dice J., perchè fosse il
mio popolo, e perchè venisse in fama, lode e gloria; e tut-
tavia non diedero ascolto.
12. Di' dunque loro queste cose: dice così J. Dio d'Israel: ogni
lagena empiesi di vino. Ed essi diranno: Non sappia-
mo noi forse, che ogni lagena empiesi di vino?
13. E tu dirai loro: Dice così J.: io sono per empire tutti gli
abitanti di questo paese, i Re seduti sul trono di Davide
i sacerdoti, i profeti e tutti gli abitanti di Gerusalemme d'eb-
brezza.
14. E gli sbatterò l'uno contro l'altro, e i padri e i figli insie-
me, dice J.: facendone guasto senza pietà, senza com-
passione e senza clemenza.
15. Ascoltate, porgete orecchio, non usate orgoglio, percioc-
chè J. parlò.
16. Fate omaggio ad J. vostro Dio innanzi ch'egli venir faccia
le tenebre, e prima che i vostri piedi inciampino (camminando) sopra i monti
caliginosi, e che mentre voi aspettate luce, egli cangi la
stessa in ombra di morte, e la converta in caligine.
17. Ma se voi non volete ascoltare, in luoghi reconditi io pian-
gerò, a cagione di tale orgoglio, ed il mio occhio lagrimerà,
e si struggerassi in lagrime; poichè il gregge di J. è stato
menato in cattività.
18. Di' al Re ed alla Regina madre: sedete basso; perocchè
è calato il loro guanciale, la loro fastosa corona.
19. Le città meridionali son chiuse, non è chi ne apra le por-
te: è tratta in cattività la Giudea tutta, è tratta in cat-
tività perfetta.
20. Alzate gli occhi e vedete quei che vengono dal settentrio-
ne — Dov'è il gregge che ti fu consegnato, le pecore di
cui ti gloriavi?
21. Che dirai qualora esigeranno conto da te? dopo che tu le
avevi istruite a guisa degli animali addomesticati a
mettersi sul capo. Non ti assaliranno doglie, quale donna
puerpera?
22. E se dirai nel tuo cuore: A motivo di che tali cose mi
accadono? — Per l'enormità dei tuoi peccati furono
stati rialzati i tuoi lembi, scoperte le tue calcagna.
23. Potrebbe mai un Etiope cangiar la pelle, o un pardo le
macchie? Allora anche voi potrete far bene, voi avvezzi
al malfare.
24. Li, voglio disperderli a guisa di stoppia fugace in balia
del vento del deserto.
25. Quest'è il tuo destino, la sorte a te adeguata che da me
riceverai, dice J.; posciachè mi mettesti in oblio, e confi-
dasti in cose illusorie.
26. Ed io in contraccambio ti alzerò i lembi sul volto, e si
vedranno le tue vergogne.
27. I tuoi adulterj e i tuoi nitriti, l'infame tua fornica-
zione... sulle colline in aperta campagna ho vedute le tue
abbominazioni. Guai a te, Gerusalemme, tu non puoi di-
venire monda — Dopo quando ancora (aspetti a mondarti)?

XIV.

1. Parola di J. che ebbe Geremia rapporto alla siccità.
2. Mostrasi luttuosa la Giudea e le sue città son desolate, g-
iacciono per terra in abito lugubre e lo schiamazzo di Gerusalemme
s'alza.
3. I grandi mandano i loro inferiori per acqua: questi vanno
ai pozzi, nè trovano acqua: i loro vasi tornano vuoti;
restano delusi e svergognati e velansi il capo.
4. A cagione della terra costernata non discende pioggia
nel paese, rimangono confusi gli agricoli e velansi il capo.
5. Persin la cerva del campo, dopo partorito, abbandona la
prole non essendovi verdura.
6. E gli onagri stanno fermi sui colli, assorbon l'aria a guisa
di cani selvaggi; struggonsi di desiderio, poichè non v'è erba.
7. Se i nostri peccati ci accusano, o J., opera in riguardo
del tuo nome. Sì, numerosi sono i nostri atti di caparbietà,
abbiam peccato verso di te.
8. O tu, speranza d'Israel, suo salvatore in circostanze di ca-
lamità, perchè vuoi essere qual forestiere nel paese, qual via-
andante che si trae per passare la notte?

9. Perchè vuoi esser qual uomo attonito, qual forte che salvar non può? Tu sei pure fra noi, o J., e noi portiamo il nome di tuoi: non abbandonarci.

10. Dice così J. relativamente a questo popolo: Così han essi amato l'andar ~~[illegible]~~ vagando senza dar posa ai loro piedi: quindi J. non li ha cari, ed ora chiama a memoria i loro peccati, esige conto dei loro trascorsi.

11. J. mi disse: Non pregare del bene in favore di questo popolo.

12. Se celebrano pubbliche unioni penitenziali io non ascolto le loro preci, e se presentano olocausti ed oblazioni io non li gradisco; ma colla spada, colla fame e colla peste voglio esterminarli.

13. Io dissi: Ahimè! J. signore, i profeti dicon per loro: voi non avrete a veder spada, nè soffrirete fame; ma pace costante J. vi darò in questo paese.

14. J. mi disse: Menzogne profetizzano in mio nome i profeti: io non li ho mandati, non li ho incaricati, nè ho loro parlato: false visioni, imposture, vanità ed invenzioni della loro mente vi profetizzano.

15. Ebbene, dice così J., rapporto ai Profeti che profetizzano in mio nome, senza ch'io gli abbia inviati, i quali dicono, spada e fame non sarà in questo paese: per la spada e per la fame finiranno quei profeti.

16. Ed il popolo, cui essi profetizzano, saran gettati per le piazze di Gerusalemme, a cagione della fame e della spada, senza aver chi li seppellisca; essi, le loro mogli, i loro figli, e le loro figlie, io in somma farò ricadere su d'essi la loro malvagità.

17. Dirai loro il seguente discorso: struggansi i miei occhi in lagrime notte e giorno, senza tregua; poichè una grave ferita ha ricevuto la vergine figlia del mio popolo, una piaga oltremodo atroce.

18. S'io esco in campagna trovo trafitti di spada, se entro in città, veggo ammalati di fame; di maniera che e il profeta e il sacerdote giraron di contrada J. in contrada senza ~~passano di paese J. non [illegible] da essi~~ ~~[illegible]~~ saper dove rimanersi.

19. Avresti tu abborrita la Giudea? Sion t'è venuta ella a schifo? Com'è che ci percuoti, in guisa da non potere risanare, sperando pace e non avendo bene, sperando il momento della risanazione, e sopravvenendo lo spavento?

20. Conosciamo J. la nostra reità, i nostri paterni peccati; confessiamo d'aver mancato verso di te.

21. Non avere a sdegno, per amor del tuo nome, non esporre alla profanazione il tuo glorioso trono: l'alleanza che hai fatta con noi, lungi dal rompersela, richiamala alla memoria.

22. Havvi forse tra i vani Dei delle genti chi sappia far piovere, o il cielo darebbe egli da sè le pioggie? Tu sei pur te quello (che ciò fai), J. nostro Dio, ed in te vogliamo sperare, poichè tu sei l'autore di tutte queste cose.

XV

Ma J. mi disse: Se mi si presentassero Mosè e Samuele non diverrei propizio a questo popolo. Mandali, escan lungi dalla mia presenza.

2. E qualora ti dicano: dove dobbiamo andare? Di loro: dice così J.: Gli uni alla morte, gli altri alla spada, questi alla fame, quelli alla cattività.

3. ~~E qualora ti dicano: dove dobbiamo andare? Ed io spegne~~ Ed io deputerò contro di loro 4 loro le famiglie, dice J., la spada per ucciderli, i cani per trascinarli; e gli uccelli dell'aria e le bestie della terra per mangiarli e farne guasto.

4. Li renderò oggetto di ribrezzo a tutti i regni della terra, a cagione di Manasse figlio di Ezechia, re della Giudea, a cagione, cioè, di quanto fece in Gerusalemme.

5. Sì, chi potrebbe aver pietà di te Gerusalemme? chi potrebbe compiangerti? e chi si farebbe innanzi a chieder notizia del tuo benessere.

6. Tu lasciasti per me, dice J., te ne traesti indietro; ed io stesi la mia mano su di te e ti distrussi: invano mi sforzai di cangiar divisamento.

7. Li dispersi, come si fa col ventilabro, alle porte del paese, disertai, ruinai il mio popolo: essi non hanno lasciata la loro condotta.

8. Numerose sono le sue vedove più dell'arena del mare: feci sopravvenire alla madre d'un sol garzone il depredatore in pien meriggio: le feci piombare addosso di repente il grido, ,, oh città! a la pubblica costernazione.

9. Rimane desolata colei che di 7 figli era madre, ella sospira; tramontato è il suo sole innanzi sera, ella rimane anzi delusa e pallida. Ed il loro avanzo esporrò alla spada, a disposizione dei loro nemici, di

10. Me infelice, o mia madre, poichè mi hai partorito; poichè sono riguardato da tutto il paese qual uomo di rissa e di litigio! Io non son creditore, nè altri è creditore di me; eppure tutti mi maledicono.
11. Dice J.: s'io [illegible] il tuo bene non ti riduco al ruina [illegible] figli, s'io non ti fo piombare addosso il nemico in circostanze di sventura e calamità.
12. Romperebbesi mai il ferro, il ferro settentrionale, il rame?
13. I tuoi averi e i tuoi tesori esporrò alla depredazione, senza trarne lucro, ma pe' tuoi peccati e [illegible] quelli commessi in tutti i tuoi territorii.
14. Ti farò servire i tuoi nemici in paese da te in addietro non conosciuto. Perocchè un fuoco si è acceso nel mio naso: su di voi deve ardere.
15. Tu tutto conosci, o J.: ti sovvenga di me, riguarda a me e vendicami dei miei persecutori; non prendermi colla tua longanimità: mostra di conoscere come io a cagione di te soffra villipendii.
16. Io ho divorati i tuoi comandi, come li trovai; ogni vostro ordine formò la mia gioja e l'allegrezza del mio cuore, esultando d'appartenere a te J. Dio Sevaoth.
17. Io non istetti a tripudiare nella società di coloro che si trastullano. A motivo del tuo impulso stetti solitario, poichè d'ira mi empiesti.
18. Perchè mai che il mio dolore sia perpetuo, e la mia piaga disperante, ricusante di guarire! Perchè mai vuoi fare di me qual fonte mancherole, acqua non perenne?
19. Ebbene dice così J.: se tu tornerai io ti farò durare, sarai cioè mio ministro: e se da ciò che non è d'alcun pregio trarrai fuori qualche cosa di pregevole, sarai il mio commesso interprete: essi allora faran ritorno a te, e tu non avrai da far ritorno ad essi.
20. Ti renderò [illegible] questo popolo qual forte muro di rame; combatteranno contro di te e non ti vinceranno: perocchè contro te sarò io, [illegible] difenderti e salvarti, dice J.
21. Ti libererò dal poter dei malvagi e ti redimerò dalla mano dei potenti.

XVI

1. La parola di J. fu a me, con dire:
2. Non prender moglie; in guisa che tu non abbia nè figli, nè figlie in questo paese
3. Imperciocchè così dice J. rapporto ai figli e alle figlie nascituri in questo paese, ed alle madri che son partorite dai padri che son [illegible] generarli in questo paese.
4. Avranno morendo il destino di chi muore d'insolite malattie: non avranno esequie nè sepoltura; resteranno letame sulla faccia della terra: pel ferro e [illegible] la fame finiranno, ed il loro cadavere farà di cibo agli uccelli dell'aria ed alle bestie della terra.
5. Sì, così dice J.; non entrare in alcuna casa ove sia lutto, nè andar a far ad essi esequie e condoglianze; perocchè io ritiro da questo popolo la mia pace, la misericordia e la pietà.
6. Morranno grandi e piccoli in questo paese senza essere sepolti, nè verran loro fatte esequie, nè altri si graffierà, o si pelerà [illegible] essi.
7. Nè altri romperà loro il pane [illegible] motivo di lutto, [illegible] confortare uno di un morto, nè altri farà loro bere la tazza di conforto, [illegible] la morte del padre, o della madre.
8. Come pure in casa ove sia convivio non andare a sedere con essi, a mangiare e bere.
9. Perocchè dice così J. Dio Sevaoth, Dio d'Israele: Io sono [illegible] far cessare da questo paese ai vostri occhi ed a' vostri giorni il grido di gioja ed il grido d'allegrezza, il grido in onore di sposo, e il grido in onore di sposa
10. E qualora tu narrerai tutte a questo popolo tutte queste cose, ed essi ti diranno: Perchè J. ti ci annunzia questa grande calamità? e qual è il peccato ed il trascorso, che abbiamo commesso verso J. nostro Dio?
11. Dirai loro: Perchè i vostri padri mi hanno abbandonato dice J., ed hanno seguito altri dei cui prestarono culto e si prostrarono; e me abbandonarono, e la mia legge non osservarono.
12. E voi avete operato peggio dei vostri padri, ed ecco che seguite ciascheduno il capriccio del proprio malvagio cuore, lungi dall'ubbidirmi.
13. Io quindi vi getterò d'in su questo paese sopra un paese che non conoscevate nè voi, nè i vostri padri; ed ivi servirete altri dei giorno e notte, mentre io non vi farò incontrare l'altrui grazia

14. Ebbene, tempo verrà, dice J., che più non si dirà:
Com'è immortale J., il quale trasse i figli d'Israel
dal paese d'Egitto.
15. Ma si dirà: Com'è immortale J., il quale trasse i
figli d'Israel dal paese di Settentrione, e da tutti i pae-
si, dove li avea dispersi. Sì, io li farò tornare nel loro
paese, da me donato ai loro padri.
16 Ecco ch'io fo venire numerosi pescatori, dice J., i qua-
li li pescheranno; indi farò venire numerosi caccia-
tori, i quali li prenderanno da qualunque monte, e da
qualsisia collina, e dalle cavità delle rupi.
17. Imperocchè io ho gli occhi sopra tutti i loro anda-
menti: essi non mi sono celati; nè il loro peccato è
celato ~~in guisa di non esser rimosso~~ tolto lungi dalla mia vista.
18. E pagherò in prima il contraccambio dei loro pecca-
ti e trascorsi, per aver essi profanata la mia terra coll'im-
purità dei loro Idoli e delle loro abbominazioni, d'cui em-
pirono il paese di mio patrimonio.
19. O J. mia forza, mio castello e mio rifugio in giorno
di sciagura: a te le nazioni verranno dalle più remote
contrade, e diranno: „ Certamente menzogne hanno ereditato
i nostri padri, cose vane, che giovare non possono.
20. Potrebbe mai un uomo farsi degli Dei? No, quelli non
son Dei
21. Ebbene ch'io son per fargliela intendere: questa volta
farò loro conoscere la mia forza e la mia potenza, e
conosceranno ch'io sono quegli, cui il nome conviensi di J.

XVII.

1. Il peccato di Giuda è scritto con uno stilo di ferro,
con una punta di diamante; e scolpito sulla tavola del
loro cuore, ed alle angolari prominenze dei loro altari.
2. Ricordansi come dei propri figli dei loro altari, e delle lo-
ro statue che sono presso gli alberi frondosi, e sopra gli
alti colli.
3. O tu selvaggio abitator dei monti, il tuoi averi, tutti
i tuoi tesori io esporrò alla depredazione; i tuoi altari in
tutti i tuoi territorj saranno deserti.
4. Tu allora ~~sarai fine colla servitù che per questi~~ con quanti sono fra di te altari
~~[illegible]~~ ignominiosamente ~~[illegible]~~ solevi agli Idoli). Quelli però che te stesso ridonerai
... alla servitù lungi dal paese che ti diedi in retaggio-
..., io ti farò servire i tuoi nemici in paese che tu
non conosci. Perocchè un fuoco avete acceso nel mio
naso, il quale sempre arderà. 20
5. Dice così J.: Infelice colui che si confida
nell'uomo, e costituisce suo sostegno un mortale; di cui il
cuore da J. si scosta.
6. Sarà qual pianta nuda del deserto che non gode
all'arrivare del bene; ma resta in arido deserto, in pae-
se salsuginoso e inabitabile.
7. Felice colui che si confida in J. e del quale J. è l'ap-
poggio.
8. Egli sarà qual albero trapiantato presso l'acqua, ed il
quale manda le radici presso un ruscello; il quale non si
risente al venir del caldo, ma conserva fresco il fogliame;
ed in annodi siccità non teme, nè lascia di produr
frutti.
9. Di cuore tortuoso più d'ogni altro, ed insanabile
egli è: chi mai lo può conoscere?
10. Io, J., son quegli che scruta il cuore, e disamino inte-
rieri; e son per rendere all'uomo secondo il suo procedere,
il frutto delle sue azioni.
11. Somiglia alla pernice, la quale cova uova ch'ella
non ha partorite, quegli che ammassa ricchezze non
giustamente: alla metà di sua vita esse l'abbandoneranno,
ed alla fine resterà nell'infamia.
12. Trono augusto eccelso sin dal primo, egli è il nostro santo
luogo.
13. O tu speranza d'Israele, J., tutti coloro che t'abban-
donano rimarranno svergognati; e quelli che da me si sco-
stano saranno in terra memorabili, poichè hanno ab-
bandonata la sorgente d'acqua viva, J. cioè.
14. Guariscimi J., in guisa che rimanga sano; salvami
in maniera ch'io sia veramente salvo: perocchè la mia glo-
ria tu sei.
15. Ecco essi mi dicono: Dov'è ciò che J. ci annunziò?
avverisi una volta.
16. Ed io non ebbi nè altra cosa a cuore quanto il seguirti;
il dì fatale io non bramai, tu il sai: le mie labbra
anzi essevano esprimersi in faccia a te (supplicandoti
in favore del popolo).
17. Non esservi dunque cagion di rovina — No; anzi
tu sei il mio ricovero in giorno di calamità.

10. Me in!

partorito; ...

18. Restino svergognati i miei persecutori, anzichè io; restino rotti quelli anzichè io: fa loro sopravvenire un giorno di calamità, e con doppia ruina ruinali.

19. Così disse a me J. : vatti a mettere alla porta detta dal popolo, per la quale sogliono entrare ed uscire i re della Giudea; come pure a tutte le porte di Gerusalemme.

20. E di loro: Udite la parola di J. o re della Giudea, e voi tutti, o Giudei, e voi tutti abitatori di Gerusalemme, i quali entrate per queste porte.

21. Dice così J. : guardatevi, come avete cara la vita vostra, di non portar carichi nel giorno di sabbato e farli entrare nelle porte di Gerusalemme.

22. Nè portate carichi fuori delle vostre case nel giorno di sabbato, nè fate alcun lavoro, e santificate il giorno di sabbato come ho comandato ai vostri padri.

23. Ma essi non hanno ascoltato e non hanno prestato orecchio, e indurarono la loro cervice in guisa da non dare ascolto e da non ricevere correz.

24. Ora, se m'ubbidirete, dice J., di non fare entrare carichi per le porte di questa città nel giorno di sabbato, e di santificare il giorno di sabbato in guisa da non far in esso verun veruno lavoro.

25. Entreranno per le porte di questa città Re e Principi che sederanno sul trono di Davide, e monteranno sopra cocchi e cavalli, ci entreranno, dico, essi, i loro principi, la gente della Giudea e gli abitanti di Gerusalemme, e questa città durerà perpetuamente.

26. Verranno dalle città della Giudea, dai circondarj di Gerusalemme, dal paese di Beniamin, dal piano, dal monte e dal mezzogiorno, portanti olocausti, sacrifizj, oblazioni, ed incenso e portanti sacrifizj di ringraziamento al tempio di J.

27. E se non mi ubbidirete di santificare il giorno di sabbato e di non portar carichi ed entrare nelle porte di Gerusalemme nel giorno di sabbato, io appiccherò il fuoco nelle sue porte, il quale, lungi dallo spegnersi, consumerà i palazzi di Gerusalemme.

לא כן מלת שער מיותרת כי נראה שהיה אצלם רחוב המוכר אצל שערי העיר, וכן כתוב סאה בשקל וגו' בשער שמרון (מ"ב ז' א') ומזה בא' חכמים קראים למחיר התבואות שער, כמו שער הזול, שער הגבוה, שער מקומו (מעשר שני פרק ד') שער הפירות (ב"מ ע"ב), וכן בארמית תרעא, והנה זה דומה למה שקוראים באיטלקי ובצרפתי (mercato, marché) על המחיר (כמו buon mercato, bon marché) ותחלת הוראת המלה על הרחוב שמוכרים שם ומזה לשון שיער ושיעור, כלם נגזרים משער. ונראה ג"כ כי לכן נקרא הרחוב חוץ (חוצות ירושלים), מפני שהיה סמוך לשער העיר, וחוץ מן המקום המיושב

כב ולא תוציאו משא מבתיכם: להביא אל הרחוב למכור. ורבותינו פירשו הענין על איסור ההוצאה והכנסה ואמרו שהזכיר ההוצאה מחוץ לעיר, כי ירושלים היו דלתותיה ננעלות בלילה, והיה מותר להוציא ולהכניס בתוך ואם היה הדבר כן לא היה לו לפרש ולא תוציאו משא מבתיכם בלי שיזכיר מחוץ לעיר. ולפי דרכנו ה הזכיר המשא והמתן, כי הוא חלול קדושת השבת בפומבי, כי בשהמשא והמתן מותר, כל העם עוסקים בצרכיהם, ואין קדושת השבת נכרת כלל. ואף מדברי נחמיה נראה בבירור כי הקנין עצמו אסור בלא הוצאה והכנסה מחוץ לעיר, כי נחמיה קצף על שהצורים היו מביאים דג וכל מכר ומוכרים בשבת לבני יהודה, א"כ היהודים לא היו אלא קונים מן הגוים בתוך העיר, וזה היה רע בעיני נחמיה. והנה המכירה והקנין אינה בעצמה מלאכה, ואיננה אסורה אלא משום גזרה שמא יכתוב (רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ג) אמנם כשהוא עושה אותה בפומבי, קדושת יום השבת מתחללת, ויום השבת היה אות מבדיל בין ישראל לעמים, כי נראה שלא היה לעכו"ם שום חג החוזר אחר מספר קטן של ימים כזה או קרוב לזה, ובחלול השבת היו ישראל מתדמים לגוים ושוכחים את ה' אלהיהם, ע"כ הוכיח הנביא על זה, כמו שהוא מוכיח על עבודת האלילים.

כג לבלתי שמוע בו: כתיב שמע, כי שמעת לשון נקבה, כי הוא במקום שמעת, כמו משרת במקום משרתת, וכן אחת במקום אחדת, ללדת במקום ללדת, וקרי בו חוזר ליום, וכן כל אומר שבת מחללו, הבנוי חוזר ליום אעפ"י שלא נכתב.

כו ושבו וגו': כל כך יברך ה' תבואתם ומעשה ידיהם.

א' חטאת יהודה: ביאר הטעם למה לא יוכל לסלוח להם. שמיר: בערבי סאמור. חרושה: כמו חרות על הלחות
וקולי חרת נגזר מן חרש כי החריטה חקיקה בקרקע. מזבחותיכם: בהרבה ספרים כתוב
מזבחותיהם.

ג' בחטאת: כל חטאת ענין אשמה והשחתה, וכל רעה והשחתה כמו משלי (י' י"ן)

ד' ושמטת וגו': יש אומרים ירך במקום ובך, אך כי שמיטה היא פעולה רצונית כמו שהשמט, מושך ידו
ממנו את הקיץ המ"ב לו, ויותר היה נראה לומר שמטת ובך יתרה מלה וכל, ולשון הכתוב ושמטת מנחלתך
כלו' תנתק ותתרחק מארצך, מלשון כי שמטו הבקר (שמ"ב ו' ו'). ומלה"א מפרש ובך ואשר בך, על דרך וכל
אנ' מלחמתך אשר בך ובכל קהלך אשר בתוכך (יחזקאל כ"ז כ"ז) אתה וכל אשר בתוכך תשמוט מנחלתך.

ה' ארור וגו': ר"ל דון יצחק ורד"ק פירשו שהיו ישראל בוטחים על מצרים.

ו' והיה כערער בערבה: לשון ערום ועריה, וכן ערירי, וכאן ענינו נטוע ערום בלא עלה ופרי, וכן פנה אל
תפלת הערער, אלם ערום מכל טוב (רד"ק). כערער בערבה: כמו הערער אשר בערבה, כמו חיתו שדי והרי
בגלבוע, הררי בשדה, וכן חררים במדבר, מקומות שרופים ויבשים של מדבר.

ח' ולא יראה כי יבא חם: כתוב ולא ירא, ומאפשר לקרות ירָא, וצריך לפרש אם נמצא לי ראיה על הרגשת הרע.

ט' עקב הלב מכל: מדבר על שלום בן יאשיהו (עיין למטה כ"ב י"א).

י"א קרא דגר: אף זה על שלום בן יאשיהו, וכן למטה (כ"ב י"ג). נבל: נבזה כנבלה.

י"ג בארץ יכתבו: שהכל יאמרו פלוני ופלוני שעזבו את ה' כך וכך אירע להם.

ט"ז לא אצתי: לא אצתי לשום דבר אחר יותר מלרעות אחריך, או, כפירוש רד"י, לא אצתי כך, בקושי שלא אהיה
רועה טוב אחריך שהדבקה טובת עצמו. נכח פניך: כמו שפכי כמים לבך נכח פני ה'.

י"ח ומשנה שברון: שברון כפול, כמו לחם משנה, כסף משנה ומשנה כסף, וזה כשהוא מוכרת (נקוד סגול) אבל
כשהוא סמוך לדבר אחר, ענינו שני לו, כלו' שוה לו או דומה לו, כמו את משנה התורה הזאת, משנה עונם, וכן
כשאחריו למד, משנה למלך, שני למלך, וכן מרכבת המשנה (ברא' מ"א מ"ג) שהיא משנה למרכבת המלך, שהיא שניה
לה במעלה.

י"ט כה אמר: נבואה אחרת. בני העם: נקרא כן מפני רוב הנכנסים ויוצאים בו.

כ' מלכי: המלך ובנו העתידים לשבת על כסאו, או המלך והשרים.

כ"א אל תשאו משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלים: שלא יביאו תבואה ופרות וכל מכר מן הכפרים ומן
השדה אל העיר, ולדבר אל המלכים, כי העשירים היו מצוים לעבדיהם שיביאו להם צרכיהם מן השדה, וזו מלאכה גם
מלאכת עבודה ויגיעה, ואף אם יוסם המשא על הבהמה או בעגלה, הנה העבד עובר עבודתו בהנהגת הבהמה.
והנה כאן לא נזכר ענין המוכר, ובנחמיה י"ג נזכר, ונ"ל כי באמרו בשערי ירושלים הכוונה להביא אל הרחוב למכור, שאם

ו׳ ולא יתגודד וגו׳: אע״פ שזה אסור מן התורה נראה שהיו עושים כן כמנהג הגוים אשר סביבותיהם.

ז׳ להם; בקצת ספרים כ׳ כתוב ולא יפרסו לחם בחי״ת, וכן בתרגום האלכסנדרי.

י״א ואותי עזבו: כענינם שבין אדם למקום, ואת תורתי לא שמרו, כמה שבין אדם לחברו.

י״ג ועבדתם שם את אלהים אחרים: על כרחנו אין הכוונה על עבודת האלילים ממש, וזה מפני מלות יומם ולילה ומלת אשר לא אתן לכם חנינה, שאין להם ענין אלא בעבוד לאדונים קשים; לפיכך נ״ל כי הכוונה שיעבדו אדונים קשים יומם ולילה, והם הגוים אשר יגלו ביניהם, ודרך לשון קרא אותם אלהים אחרים, הוסיף ואמר כי בהיותם בגלות ישתעבדו לגוים אחרים ממין אחר, ויצטרכו לעבדם יומם ולילה. אשר לא אתן לכם חנינה: לא אתן לכם חן בעיני אדוניכם ולא ירחמו עליכם. ודע כי החן הוא תמיד בנאהב, לא באוהב, והחסד הוא באוהב ולא בנאהב. ואין נ״ל לפרש חנינה (שלא נמצא במקום אחר) בענין חסד, אלא בענין חן, מפני מלת אתן שלפניה, שהוא הפעל המצוי לבא תמיד עם שם חן, כמו ויתן חנו בעיני שר בית הסהר, וה׳ נתן את חן העם, חן וכבוד יתן ה׳, ולענוים יתן חן; שכל טוב יתן חן, אבל אצל חסד לא מצאנו בשום מקום לשון נתינה.

י״ד לכן הנה ימים באים וגו׳: הטעם כל כך יהיה גדול וקשה אותו השעבוד, שהגאולה ממנו תהיה גדולה בעיניכם מיציאת מצרים (רד״ק).

ט״ז הנני שולח לדיגים רבים: חוזר לדבר על הגלות, והדיגים משל לאנשי הצבא יהרגו בהם, והצידים משל לשובים שיוליכום בגלות. כי הדגים מתים כשמוליכו אותם, ולא כן החיות (רש״י ורד״ק) אינו כדעת אחא״ז וקצת מזו גם ברש״י) הזכיר תחלה הדייגים שצדים דגים רבים ביחד, כל הצבאים ממלכיהם ברשת, ואח״כ הזכיר הציידים שצדים אחת אחת לא ביחד, כל הצבאים מולכים ברשת שלוכדים החיות אחת לאחת במארב ובצדיה להוציאם ממצפוניהם בהרים ובנקיקים; כך האויבים ילכדו תחלה המוצאים ואח״כ הנסתרים.

י״ח ראשונה: קודם הגאולה. משנה עונם, לא הכפל אלא שוה בשוה, כמו וכתב לו את משנה התורה הזאת.

י״ט ה׳ עזי: תשובת ירמיה להשיב חרון אף ה׳ מעל עמו. אליך גוים יבאו וגו׳: אל יחר אפך על אלה שחללו את ארצך כי הלא הנה יום בא שכל יושבי תבל אליך יבאו ויכירו אלהותך, ומה לך אם אלה עוזבים אותך.

כ׳ היעשה לו: המשך לדברי הגוים לעתיד לבא. והמה לא אלהים: השאלה הנלצית יש במשמעה את תשובה שהפך מלשון השאלה, והנה הטעם: היעשה לו אדם אלהים? לא כן, ואותם שהיה יעשה, באמת אינם אלהים.

כלו׳ אל תשהה את נקמתי. דע: כמו זכרני ופקדני, והכוונה הדקה בפעל שאחרי זוכר ויודע.

ט"ז כי נקרא שמך עלי: להיות נביאך

י"ז מפני ידך: נבואתך, בשביל שבידך אתה דוחק אותי. כי זעם מלאתני: נבואת פורענות כמו ואת חמת ה׳ מלאתי (למעלה ו׳ י"א) ודע כי אין לשון זעם נופל אלא אצל האל, וגם ולכה זועמה ישראל ענינו קללה בשם ה׳, ואפן יזעמוהו לאמים, וכן מזעם לשונם (הושע ז׳ י"ו) ענינו מזעם האל שבא עליהם בעבור לשונם וגדופיהם, וצריך עיון ופנים נזעמים (משלי כ"ה כ"ג).

י"ח למה היה כאבי נצח: במכת רודפי. ולהיות קשה הדבר מאד שאמר הנביא כלפי האל היו תהיה וכו׳ יונתן תקן הלשון ע״י תוספת מלת לא, ותרגם לא יהא מימרך לי כדבין ובה"ט התקין שתפורש מלת תהיה לנסתרת כנגד המכה, ונתן האתנח תחת אכזב, באופן שמליצת היו תהיה לי דבקה עם מליצת נאמנה להרפא.

י"ט לכן כה אמר ה׳: כוונת המאמר הזה לבא לחזק את לבו להתאמץ במלאכות ה׳ להוכיח את העם ולהנבא להם רעות בלא פחד ומורא. ואם תוציא יקר מזולל: ואם תוציא קצת בעלי תשובה מתוך המון רב של רשעים. כפי תהיה: כמו הוא יהיה לך לפה. ישובו המה אליך: אז לא תירא מהם ולא תצטרך ללכת לחלות פניהם, אבל הם ישובו להיות מחזרים פניך, וכן היה.

י"ו

ב׳ ולא יהיו לך: כדי שלא יהיו לך, וכל זה וכן אל תבא בית מרזח וכו׳ צוה ה׳ לירמיהו שיעשה כדי שישאלו העם ואז ישיבם ויגיד להם הרעות העתידות, עיין לו״ן יצחק שה״ב יפה על קושית רד"ק. והנה אין ספק כי ירמיהו נמנע מעשות הדברים האלה לא בחלום, אבל בהקיץ והאריך ימים ושנים הרבה, ואעפ"י שהבל היה להיות לאבל ולאות לבני מרי.

ד׳ ממותי תחלואים ימותו: נ"ל כי תחלואים הם חלים זרים ובלתי מצויים ברוב בני אדם, וכמו את מכות הארץ ההיא ואת תחלואיה; ונ"ל ג"כ כי מי שהיה מת בחלי כזה לא היו עושים לו כבוד במותו, כי היה בעיניהם נגוע מכה אלהים, וכן מדבנו (דה"ב כ"א י"ט). ומלת ממותי לא נמצא רק פה וביחזקאל (כ"ח ח׳) והוא שם בפלס מבוא מקום וענינו מיתה. ימותו כמו במיתת תחלואים. לא יקברו: כי המתים בתחלואים היתה להם קבורה.

ה׳ בית מרזח: לא נמצא רק פעם אחרת בעמוס (ו׳ ז׳) וסר מרזח סרוחים, ובלשון חכמים נמצאת להוראת משתה וקצת מחכמי התלמוד פירשו בית מרזח בית אבל, וכן נראה לפי הענין, ובלשון ערבי ענינו הרמת קול ולפי זה פירש ר׳ יוסף, שהוא לשון נופל בין לשמחה (כמו בעמוס ו׳) ובין לאבל (כמו כאן); ונכון. ושרש רזח קרוב לשרש צרח. את שלומי: השלום הבא מאתי. את החסד ואת הרחמים: שלא יהיה אדם מרחם על רעהו ועל קרובו, כמו שהוא הענין במגפות ובכל הצרות הגדולות, כי לא אמר את חסדי ואת רחמי.

הראשונה, היה תנאי.

ח׳ על אם בחור: על אם שאין לה אלא בן אחד בחור המכלכל אלמנותה. עיר: ר׳ יוסף קמחי ור׳ לודוויקוס de Dieu פירשו אויב מלשון ויהי עָרֶיךָ, ול״נ לשון עיר כמשמעו, אלא שהכוונה, זעקת עיר, שבני אדם צועקים בראותם האויבים באים העירה. עיר: עיר! ותלמידי יעקב חי פארדו פירש עיר לשון ציר ומכאוב.

ט׳ נפחה נפשה: כמו ונפש בעליה הפחתי (איוב ל״א ל״ט), ותקותם מפח נפש (שם י״א כ׳) ובלשון נפש מתורגם מַפַּח נפש, ענין אנחה, ולא כפי׳ רש״י יציאת נשמה.

י׳ אוי לי אמי: אחר שלא נתקבלה תפלתו על עמו, והשיבו ה׳ הנבואה הקודמת להנבא לרעה על ירושלים יהודה, התחיל ירמיה מקונן על עצמו, כי על לא חמס בכפיו כל בני עמו ישנאוהו על נבואותיו ועל דבריו. מקללוני: נ״ל שהקריאה מקללוני, והיא גזרה זרה, ואולי היתה נוהגת בפי ההמון לו׳ כמו בעבר ובעתיד פְּקָדוּנִי וִיפַקְדוּנִי, כן בבינוני מְפַקְדוּנִי, וכזה מצאתי בתלמוד ירושלמי (   ) הב לעתך דאינון מְחַבְּדוּנָךְ, ר״ל מוקירים אותך; ובתלמוד בבלי מצאנו פעמים הרבה הבינוני לרבים מסיים בו״ו על דרך העבר והעתיד, כמו מורו להו (חגיגה י״ז ע״ב), במקום מורין, דְמִפַּקְו (פסחים כ״ב ע״א) במקום דְמְפַקִין, מַזְהוֹ (שם ל׳ ע״ב) במקום מַזְהִין, ומַצְלוּ (ברכות ח׳) דלא מַעַלּוּ (שם י״ח).

י״א אם לא שריתך: בהיות ירמיה מתרעם ומקונן על כי ה׳ בחר בו להנבא רק לרעה, אמר ה׳ אליו כי הרעות האלה סוף סוף אינם אלא לטובת ישראל. שריתך: מן שרית שהוא במקום שארית, כמו וגם כל שרית ישראל (דה״א י״ב ל״ח); ומלת שריתך זרה מאד, אלא שכן דרך הלשון בפעלים הבנויים מן השם.

י״ב הירע: מגזרת רעע, והאו׳ היתה היו״ד להנקד צרי ולהיות נפעל, כי בקל הוא פעל יוצא, כמו תרעם בשבט ברזל. ברזל מצפון: הוא פירוש לברזל שהזכיר תחלה, וברזל מצפון הוא ברזל קשה, כמו Chalybs שנקרא כן על שם אומה הנקראת Chalybes, שהיו יושבים לצפון א״י.

י״ג לא במחיר: כטעם תמכור עמך בלא הון, וכן חנם נמכרתם, כי ישראל חלק ה׳ ונחלתו, והוא נותנם ומוסרם ביד זרים שאינם נותנים לו כלום בעבורם, והטעם שאין האויבים עובדים את ה׳ ונותנים לו כבוד ותודה על שנתן את ישראל בידם, אבל הם מכעיסים לפניו ומייחסים הגבורה לאליליהם. ובכל חטאתיך: אבל אני עושה זאת בעבור חטאתיך: אבל אני עושה זאת בעבור חטאתיך ובעבור מה שחטאת בכל גבוליך.

י״ד והעברתי את אויביך: (לקמן י״ז ד׳) כתוב והעבדתיך את אויביך, וכן היה קורא גם כאן יונתן בן עוזיאל, וכן המתרגם האלכסנדרי, והמתרגם הסורי, וכן נמצא גם בקצת ספרים כ״י. ותלמידי שז״ל פירש (נגד הנקוד) והעברתי את אויביך בְּאֶרֶץ אעביר האויבים בתוך ארצך וזה יהיה פתאום: לא ידעת כמו ידעיה (מ״ז י״ג).

ט״ו אתה ידעת: חוזר לפסוק י׳. אל לארך אפך תקחני: אל תקח משפטי ודיני בשביל לארך אפך

רומס, מפני התמיהה, ומשפט שהוא גבור לא יוכל להושיע.

י׳ כה אמר ה׳ לעם הזה כן אהבו לנוע: נ״ל כי מאמר כן אהבו לנוע עד סוף הפסוק אינם דברי האל, רק דברי ירמיה,
כה אמר ה׳ לעם הזה אשר על כך אהבו לנוע וללכת תועים טו וכה אחר אלהים אחרים, אשר על כן ה׳ לא רצם
וגו׳; ומפני שהפסיק הענין חזר ואמר ויאמר ה׳ אלי: ומפני שהזכיר הפרטים הזכיר אהבת התנועעות על דרך
שאמר למעלה (ב׳ כ״ג כ״ה) פרא למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח, מנעי רגלך מיחף וכו׳ כי לא אהבתי זרים
ואחריהם אלך, או כדעת אמ״ח) שני דבורים הם, הראשון הוא מאמר האל המדבר בעתם על כל השומעים, ואומר
להם כן אהבו לנוע וגו׳, והשני הוא מאמר האל אל הנביא ואומר לו אל תתפלל וגו׳.

י״ב כי יצומו: נ״ל שאין תכלית הוראת לשון צום הענוי ממאכל ומשתה, אלא קבוץ העם לפני ה׳ להיות לשוב בתשובה
כטעם קראו צום והושיבו את נבות בראש העם (מ״א כ״א ט׳), וכן הן לריב ומצה תצומו, וכן אמר אינני שומע אל
רנתם, משמע שהיו מתקבצים להתפלל, והמלה מלשון צומת הדרכים, וצמצום, וכן בערבי צמם לשון כוון וקבוץ, ואח״כ
הושאל על הענוי עצמו, כמו ברכי כשלו מצום, בעבור הילד חי צמת (ש״ב י״ב כ״א), אמנם התענית עקר
שמו ענוי נפש, וצום הוא שם משותף, וזה בהפך מה שקצת מינים אומרים שלא נתבאר בתורה ענין התענית
ביום הכפורים, מפני שלא הזכירה לשון צום.

י״ח כי גם נביא וגו׳: גם הנביאים והכהנים שדרכם לשבת בתוך העם להוכיחם ולנחמם ולהורותם עתה
סובבים ממדינה למדינה לבקש מנוח, ולא ידעו היכן ילכו והיכן יקבעו דירתם. אל ארץ: מארץ אל ארץ
ולא חוץ לארץ ישראל, אלא מארץ יהודה לארץ בנימין וכיוצא בזה.

כ׳ עון אבותינו: עון שירשנו מאבותינו שראינו אותם חוטאים וחטאנו אחריהם.

כ״א כסא כבודך: בית המקדש.

ט״ו

א׳ משה ושמואל: שהתפללו בעד העם והגינו בעדם, וכן כתוב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו; ואולי (כדעת
יש״ר) הזכיר משה ושמואל, כי משה הוציא מים מצור החלמיש, ושמואל הביא הגשם בלא עתו (שמואל א׳ י״ב), וכאן
בצרת בצורת ועצירת גשמים היו עומדים: אין נפשי אל העם הזה: לא תתקרב אליהם, אך תשאר רחוקה
מהם, כטעם פן תקע נפשי ממך (ירמיה ו׳ ח׳). שלח מעל פני: בדבור.

ב׳ אשר למות למות וגו׳: קצתם למות וקצתם לחרב וכו׳, והיא מליצה בלה״ק, ודומה לה מליצת ושמע השומע
ומליצת ושמע אשה ביום שמעו. ונשנית המליצה הזאת למטה (מ״ג י״א).

ד׳ ונתתים לזועה: כתיב לזועה, מלשון והיה רק זועה (ישעיה כ״ח י״ט) שכל הרואה אותם יזוע ויחרד, ובתורה (דברים
כ״ח כ״ה) כתוב והיית לזעוה לזעוה, וכן ביחזקאל כ״ג מ״ו, אבל בירמיה כתוב לזועה בשלשה מקומות אחרים (כ״ד ט׳,
כ״ט י״ח, ל״ד י״ז), וכן בדה״ב כ״ט ח׳. בגלל מנשה: שהדיח יהודה לעבוד ע״ז, ואח״כ לא שב עוד אל ה׳ בכל לבם
וכל צדקת יאשיהו והשתדלותו לא הועילה להחזירם למוטב, והנה נענשו על חטאתם שהיה בידם לשוב והפסה

כ״א כי יפקוד עליך: כשיבא בעל הצאן (הוא האל) לפקוד ולדרוש את צאנו מידך. ואת למדת אותם
עליך אלופים לראש: הכוונה, ואת כבר היית אוהבת את צאנך מאד, עד שלמדת אותם לבוא על ראשך
על דרך הכבשים האלופים והמלומדים החביבים לבעליהם, וכל זה (מלבד פחדך כי יפקוד עליך) יוסיף לך מכאוב
כאשר ילדה אשה.

כ״ב נגלו שוליך: דרך בזיון לאשה כבודה, (ועיין ישעיה מ״ז). נחמסו: נגלו וכן יחמוס כגפן בסרו.

כ״ג חברבורותיו: כתמים הדומים לכתמי חבורה.

כ״ד לרוח מדבר: חוזר לאפיצם.

כ״ה מנת מדיך: כחלקך, המנה הראויה, לשון מדו, שהוא בגד כמדת אורך האדם.

כ״ז נאופיך ומצהלותיך זמת זנותך ראיתי, ועל גבעות בשדה ראיתי שקוציך, ויען מליצה קצרה. ומצהלות: תחלת הכוונה
על קול סוס, מצהלות אביריו, והושאל לכל קול של שמחה. לא תטהרי עוד וגו׳: אחר תחלה אי אפשר שתטהר
משקוציך, ואח״כ תקן הענין ואמר אחרי מתי תאותיבי להטהר? רמז בזה כי עוד יש בידם לשוב ולהטהר.
מצאנו לשון התחנה מורגל אחר מלת מתי, ולדוגמא ה׳ עד מתי.

י״ד

א׳ אשר היה דבר ה׳: וכן למטה מ״ו מ״ז, ופעמים זה הוא מה שהיה. דבר ה׳ אל ירמיה, זה הוא שבא בנבואה לירמיה.
הבצרות: שנות הבצורת זו אחר זו, ולא פרש מתי היו, ורד״ק אומר שהיה זה בימי יאשיהו והוא מביא ראיה מן (ג׳ ג׳)
(ה׳ כ״ד), עד מתי תאבל הארץ.

ב׳ קדרו לארץ: כלו הם בעלי נפש. ונראה שכבר היה הרעב כשאמר הנבואה הזאת, והוא נבא שיחזק עוד ולא
יפסוק.

ג׳ ואדיריהם וגו׳: הזכיר העשירים להגדיל הציור, כי זר הוא שיהיה העשיר חסר מים, שדרכם להמציא בלא כל
כסף ובלא מחיר. שבו כליהם: הכנוי חוזר לאדירים. וחפו ראשם: סימן אבלות, וכן וראש לו חפוי (ש״ב
ט״ו ל׳). גבים: בארות, וכן עשה הנחל הזה גבים גבים, ובמשקל אחר ולמחשף מים מגבא, ואלי הוא מלשון
גבא בארמית שענינו גומא וחפירה.

ה׳ כי גם אילת: שהיא זריזה לאהבת ילדיה הרבה מאד

ו׳ עמדו על שפים: דרך הפרא לנוע כה וכה, ועתה הפראים עמדו דוממים על שפים מפני חולשתם. כתנים:
כמו תנין, ודוגמתו התנים הגדול (יחזקאל כ״ט ג׳), ומנהג התנינים להגביה ראשם ולפתוח פיהם ולשאוף הקור ו
העופות העוברים דרך שם.

ח׳ כגר בארץ: שאינו חושש לטובת הארץ אשר הוא גר בה.

ט׳ למה תהיה כאיש נדהם: למעלה התרעם על המתרת השגחתו מהם כאלו אינו חושש להם, ועתה מוסיף שאף
לא ישגיח על עמו ידאג כאלו לא יוכל להושיע להם. כאיש נדהם: מהיר דהם, או משרש דום, וכמו שמצאנו
בארמית בהת ענינו כמו בוש, וכן הבשו לי ונהרו, ומענין נר, וכן אל ואהל, והטעם כאיש משתומם, ויושב

כדרך שהשאיר שבעה עממים כדי שלא יהיו מוקש לישראל, כך ירמיה אומר שהאל יתוש השמים ההם ויאבדם · ואת בית יהודה אתוש מתוכם, ע"י הגלות, שלא יגלו לה ואלה למקום אחר·

י"ג

א' הלוך וקנית וגו': אמנם בעינינו אין שום טעם לומר שלא היה הדבר בפועל · והנה הפרשה הזאת נבואה אחרת היא, ונאמרה בימי יהויכין (יכניה) בן יאשיהו, עיין פסוק י"ח · ובמים לא תביאהו: לא תכבסהו בשום זמן, כדי שיתמלא זיעה, ויותר נרקב (רד"ק). ושמתו על מתניך: הכוונה סמוך לבשר ·

ד' פרתה: בושארט ואחרין Venema Dathe אומרים שאין זה נהר פרת כי לא אמר לא נהר ולא הנהר הגדול, כדרך המקרא, מלבד כי ריחוק הפרת מירושלים הרבה · ורמז מש"ב שאין זו קושיא כי הגם משל, אמנם אם היה זה משל היה צריך שיהיה נהר פרת רומז לאיזה ענין, וירמיה לא פירש דבר מזה · ע"כ הנכון שלא נבחר פרת אלא מפני שהיה שם נקיק סלע, ואולי היה בירושלים או קרוב לה מקום הנקרא פרת, והיה מקום דבוק עם, וירמיה עשה המעשים האלה לעיני העם · ובושארט ואחרים שהזכרתי אומרים כי אולי פרת הוא אפרת, היא בית לחם, או כפר סמוך לו וסמוך לירושלים

י"ב נבל: הוא כלי חרס ·

י"ג שכרון: משל לצרות המדיניות האלה נבהל ויוצא מדעתו כשכור ושכורת ולא מיין (ישעיה נ"א כ"א).

ט"ז תנו לה' אלהיכם כבוד: כמו בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה, הכנעו לפניו והתודו חטאתיכם· יתנגפו: רגל אחת בחברתה, כמו שיקרה לשכור, או בנין התפעל להוראת בנין הקל, ולא הזכיר במה יתנגפו, כמו ורגלך לא תגוף (משלי). על הרי נשף: בלכתם על הרי נשף · לשון נגיפה אינו נקשר במלת על, אלא בבית כמו פן תגוף באבן רגלך, וכאן הוא בודד · הרי נשף: לשון נשיפה משל חשך על גבי חשך · ושית: יקור, המשמש להוראת הזמן שלפניו, עיין דקדוק שד"ל; ואולי הוא ע"ד לשון ארמית, כמו ומני שים טעם, שהוא פעיל עבר והוראתו כהוראת בנין אתפעיל, וכאן יהיה עבר מהופך לעתיד · ושמה: האל ישים הענין כלו צלמות וכנוי הנקבה כדרכו רומז לדבר וענין, כמו מאת ה' היתה זאת; או (כדעת אחרים) הכנוי חוזר למלת דרך (אעפ"י שלא נזכר) ישים דרככם לצלמות·

י"ח למלך ולגבירה: יהויכין ואמו שגלו ככתוב למטה כ"ט ב' · רק אמת כי גם למטה כתוב הגבירה ולא פירש אם היא אמו או אשתו · והנה מצאנו (מ"א ט"ו י"ג), וכן (מ"ב י' י"ג) שנראה שהכוונה בני המלך יהורם ובני איזבל אמו, כי מה צורך להזכיר בני המלך ובני המלכה·

י"ט ערי הנגב: היא ארץ הדרום, למטה מירושלים · סגרו: מפחד האויב, הבא מצפון, וזה אות כי כבר נלכד רוב א"י. הגלת יהודה: זה מוסיף על הקודם, והוא מצייר כאלו כבר האויבים הגלו את כל אנשי ארץ יהודה · הגלת: משפטו הגלתה, כמו ועשת את התבואה · הגלת שלומים: הגלתה גלות שלמה (עמוס א' ו'), ומלת שלומים שם בלשון רבים, עומדת במקום תואר הפעל, כמו ותרד פלאים·

כ' איה העדר וגו': מדבר עם ירושלים שגלו אנשיה·

אתה ה' ידעתני וכו'.

ג' ואתה ה' ידעתני: אתה יודע כי לא מחנופה אני אומר לפניך מה שאני בא לומר. התיקם: מל' עד התיקנו אותם מן העיר (יהושע ח' ו'), הפרד והרחק את הרשעים מכלל האומה.

ד' עד מתי וגו': שאם אין אתה מעניש החוטאים, הנה האחרים וגם הרוב בראותם הצלחתם אומרים דין ואין דיין, כי אין ה' רואה ומשגיח מה תהיה אחריתנו, עזב ה' את הארץ ואין ה' רואה, ומתוך כך ההשחתה הולכת ומתרבה בקרב האומה. ומתוך כך תאבל הארץ ועשב כל השדה ייבש. ואמנם היה יובש העשב ומיתת הבהמות כי בימי ירמיה היו ביהודה שנות בצורת זו אחר זו, עיין למטה י"ד א'.

ה' כי את רגלים רצת וגו': זו תשובת הא-ל, ושתי התלונות האלה משל הדיוט הן, ובארץ שלום אתה בוטח גם הוא משל, והוא ל' בצרה, ועניינו בארץ שלום היית בוטח ואעפ"כ פגעו בך רע, ואיך תעשה בגאון הירדן והוא מקום חיות רעות כתרגומו וכמו שכתוב (זכריה י"א ג') וכן למטה (מ"ט י"ט ו' וכן העידו עוברי ארצות כי על שפת הירדן בקצת המקומות יש יער מלא עצים (וככתוב מ"ב ו' ב'), וש נמצא חיות רעות ואותו מקום נקרא גאון הירדן (רד"ק). תתחרה: קרוב לענין אל תתחר במרעים והיה אפשר לקרוא תתחרה ל ועיין כ"ב ט"ו. והכוונה אחיך ובית אביך אינך מכיר לבותם, ישראל כ עקבוב! מעתה ל תאמין בם, ודע כי אין מיעוטם רשעים, אבל כלם או רובם.

ז' עזבתי את ביתי: לכן מאחר שכלם או רובם רשעים, הנני עוזב את ביתי וגו'.

ט' העיט: צבוע הראשון הה"א לתמיהה, ויפה ננקדה פתח, והוראתה שהענין הוא זר ולא יאומן כי יסופר, והעיט השני הה"א לידיעה, וראויה לקמץ. צבוע: ל' אצבעות, שאצבעותיו חזקות לדרוס.

י' רועים רבים: מציר כאלו כבר נעשה, והכוונה על צבאות מלך בבל. בוססו: משרש בוס, ענין רמיסה, הרועים על ידי שלוח בעדרים.

י"א שמה: פעל שלא נזכר שם פועלו (impersonale), והכוונה על כל אחד מהרועים הנזכרים, או על אחד המיוחד שבהם, והוא מלך בבל. אבלה עלי שממה: בהיותה שממה נראית לי כאבלה, וכאלו היא בוכה עלי וצועקת אלי. כי אין איש שם על לב: לשום לבו על דרכיו, ולשוב אל ה'. ועד כאן דברי הא-ל.

י"ד כה אמר ה' על כל שכני: הואיל שכנו, כי הם דברי הנביא, ודברי הא-ל מתחילים הנני נותשם, אלא כי כן ד הנביאים וכן למטה (י"ד ט"ו) וכיוצא בזה בישעיה אמרו אחיכם שנאיכם מנדיכם למען שמי יכבד ה' וגו'. על כל שכני הרעים וכו': הן האומות הקרובות לא"י כגון עמון ומואב ואדום, שהיה דרכם בכל דור ודור לבוא בגבול ישראל לבלוע ולהשחית. והנה לעולם אין הקב"ה מעניש את האומות על היותם עובדות אלילים, אלא

קרבים. ועתה מחזיר פניו כנגד האומה ואומר: את חושבת כי ע״י בשר קדש וע״י הקרבנות שתקריבי
בבית הזה יעברו מעליך עונותיך.

ט״ז זית רענן יפה פרי תאר: יפה פרי ויפה תאר (רד"ק) או יפה מצד פרי תאר ש״ש בין כלו׳ מצד היות
בו פרי בעל תאר, כלו׳ יפה פרי (רמ"ז). ורעו: וענפיו ישברו בשא לחלקים דקים. ואולי הנכון לקרות
ורֵעוּ, כמו רעו עמים וחתו.

י״ז אשר עשו להם: כי עשו הרע לעצמם. ודרך צחות הוא בלה״ק לומר מלה אחת לשתי הוראות ה
מתחלפות, לפיכך אחר שאמר בגלל רעת בית ישראל אח״ר אמר עשו להם, כלו׳ אשר עשו להם רעה (אה״ח)

י״ח וה׳ הודיעני: ענין אחר הוא, שאמרו ירמיה בשקיה בעיר מולדתו. ונכנס הענין הזה כאן, כי (כדברי אה״ח)
לפי שהוא עתיד לומר למטה (י״ב ו׳) כי גם אחיך וכו׳ רצה לו להקדים ולהודיע מה קרהו בגודתם בו.

י״ט אלוף: תאר של ערבי לכבש ביתי המלומד ללכת בגד בעליו. נשחיתה וגו׳: כך היו אומרים נשחיתה עץ
בלחמו, מליצה היא, נשחית העץ בעודנו עושה פרי. בלחמו: הוא פריו, וכערבי קוראים לפרי האילנות אכל
(רמ"ז). והנה ירמיה נמשל לעץ, ונבואותיו ותוכחותיו הן פרי, והזכיר המליצה הזאת, כי השחתת אילן העושה
פרי אסורה מן התורה וכן ירמיה היה איש עושה פרי טוב לעמו, והריגתו קשה מהריגת איש אחר.

כ״א לאמר לא תנבא: לא שהיו אומרים לו כן, שא״כ איך יאמר ולא ידעתי כי עלי וגו׳, אלא כך היו ה
מחשבותם. וא״ח אומר כי אנשי ענתות התחילו לבקש להמית את ירמיה בעקבה, ולבסוף בראותם
כי לא יוכלו לו, כי היה נשמר מהם (כי ה׳ הזהירו) אמרו לו בפירוש לא תנבא בשם ה׳ ולא תמות בידנו,
ואז אמר ירמיה הנבואה הזאת, והתחיל ואמר ה׳ הודיעני וגו׳ כלו׳ כבר קודם לכן הודיעני ה׳
שהם אורבים לנפשי, ועד הזמן ההוא הייתי ככבש אלוף וגו׳ ומשעה שהודיעני מחשבתם בטחתי בו
שינקום את נקמתי מן עתה שכבר גלו מחשבתם הרעה, כה אמר ה׳ על אנשי ענתות.

י״ב

א׳ צדיק אתה ה׳ וגו׳: חוזר לענין שלמעלה קודם וה׳ הודיעני (אה״ח), והנה אחר שאמר ה׳ לירמיה ואתה
אל תתפלל בעד העם הזה וכו׳ וכו׳ עד לקטר לבעל, התאמץ הנביא החסיד ללמד סניגוריא על בני
עמו ואמר מדוע וגו׳ כלו׳ למה אתה מניח לרשעים אתי מספר אשר בקרב ישראל שיצליחו, וזה גורם
שאחרים ילמדו מהם וידבקו בדרכיהם הרשע׳.

ב׳ שרשו: מוהרר אברהם לאטטש אומר כי הראוי שֹרָשו בקל, כי הפעל כמו הפְּעֵל אבל לא יורה רק על
עקירת השרשים (ושֵרֶשְׁךָ מארץ חיים) כמו ובצאצאי ישרש (איוב ל״א) והיה הקל שוה להפעיל, כמו אני ראיתי
אויל משריש (שם ה׳ ג׳) ונכון, וכן ראוי לומר על אף בל שֹרֵש בארץ גזעם (ישעיה מ׳ כ״ד), שהראוי שֹרָש.
קרוב אתה בפיהם וגו׳ חוזר לציור השעתם, שאף אם נראים עצמם כצדיקים אין תוכם כברם ואני בהפך

י"ח קולע: משליך למרחוק כמו בתוך הקלע. למען ימצאו: ל' קצר, למען ימצאו מי הוא שהי' אמת, ומה הטובה ללכת בה, וימצאו האמת ולא יתעו עוד בהבלי הגוים, וכן היה כי אחר הגלות לא זנו עוד אחרי

י"ט אוי לי: כלו עומד בזמן החרבן, ונושא הדברים בפי ירושלים

כ"ג ידעתי וגו': הטעם אעפ"י שהאויב קרוב לנפול עלינו, יש דרך להצילנו או להקל הרעה מעלינו.

כ"ה שפוך חמתך: אם כוונת הנביא להתפלל על צרת הגלות שלא תבא, איך אמר כי אכלו את יעקב ואת נוהו השמו, שנראה כלו נחרבה א"י. על כן נ"ל שהיה מחכמת הנביא להשתמש בשני פסוקים ממזמור ע"ט כדי לשיים בתוכחה, ועם כל זה לא יחרה לב העם עליו כי הוא מתפלל עליהם — ונ"ל מה שכתוב למעלה אולי שכל הכוונה על גלות עשרת השבטים, והנביא משתף יהודה וישראל, דרך שפירשתי בשעיה א' ארצכם שממה, ואח"כ הזכיר הרעה הקרובה לבא על יהודה, וקול [illegible] שמועה לשום את ערי וגו') ועכשיו באמרו שפוך חמתך התפלל על יהודה שלא ישפוך חמתו עליהם, אך על האו אשר כבר הרעו לישראל, וזה טעם כי אכלו את יעקב, על גלות עשרת השבטים.

י"א

א' הדבר: נבואה אחרת, ולא ידעתי זמנה.

ב' שמעו: הרי זה מן הצווים שאינם כלפי אדם מיוחד, אלא כלפי כל השומעים כמו שכתב רד"ק בישעיהו, ואל מדבר בפתם [illegible] ל כל השומעים שמעו וכו' ודברתם וכו' ואח"כ מיחד הדבור לירמיה לאומר ואמרת אליהם (אח"מ).

ד' אשר צויתי: כלו' אינן זו ברית חדשה, אלא הברית אשר צויתי את אבותיכם. ועשיתם אותם אותם חוזר למלת דברי שהיא נשמעת באמרו שמעו בקולי, וכיוצא בזה אם חבול תחבול שלמת רעך עד בוא השמש תשיבנו לו, תשיבנו לו חוזר לשם חבול שהוא בכח הפעל אם חבול תחבול. כור הברזל: משל על כיבוש, חפירה בקרקע, שמבעירים בה האש להתיך הברזל.

ה' למען הקים: המשך דברי האל לישראל מצרים עד חלב ודבש. כיום הזה: דברי ה' לירמיה. אמן ה': מפני שאמר לו ה': ארור ה' וכו', השיב כן, להכניס עצמו בכלל השומעים.

ט' נמצא קשר: לו היה נראה שהוא דרך מליצה כלו האחרונים שלו בקשר עם הקדמונים לשוב על עונותם. לפיכך לא אמר קשרו קשר, אלא נמצא קשר, כי הרואה מעשיהם יוכל כלו מצאו קשר קשר. ולדעת ש"ל הכוונה כי יושבי ערי יהודה ויושבי ירושלים הסכימו בעצה אחת להכניס את ה' ויתכן ג"כ שתהיה הכוונה כי אנשי ירושלים יהודה הסכימו כלם בעצה אחת כלו קשרו [illegible] זה עם זה

י"ג לבשת: כנוי לעז שהבושת בה יבוש ממשחו, וכן ירבעל נקרא ירבשת (ש"ב י"א כ"א).

י"ד בעד רעתם: כדי שאצילם מרעתם. ויונתן ושאר המתרגמים הקדמונים תרגמו בעת רעתם, וכן נמצא בקרבה ספרים כ"י, ורחוק שיאמר בעת שתי פעמים בסמוך.

ט"ו מה לידידי: מה לידידי ירמיה בביתי, הוא בית המקדש להתפלל על האומה, בעשותה המזימתה והעומת

פסוק ו׳ מאין כמוך: כמו אין כמוך והמ״ם יתרה. גדול שמך: שמך הנאה לך האל הגדול, וכיוצא בזה דומה
עד וקרוש שמו (ישעיה נ״ז ט״ו), ומהללו מעולם שמך (ס״ג י״ו) זר יהיר לץ שמו (משלי כ״א כ״ד).

ז׳ יאתה: הראוי. יאתה משרש יאה בארמית ובלה״ח, ועניינו יפה, ודומה לו בלה״ק נָאוָה (משרש אוה) עניינו נחמד ויפה, וזה ונאוה ונאה) נאמרים להוראת הראוי. בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם: על אפס של כל חכמי הגוים אין כמוך. בי״ת בכל כבי״ת בכל זאת, שענינה עם כל זאת, אף כאן עם כל מה שיאמרו חכמי הגוים אין כמוך. ואחר אומר כי חכמי הגוים הם החרשים עושי הפסילים, כמו שאומר למטה (פסוק ט׳) מעשה חכמים כלם, כלו׳ עם כל מה שחרשי הגוים מתחכמים בעשיית פסיליהם, ועם כל הממלכות שיש להם לגוים, עם כל זה אין כמוך.

ח׳ ובאחת: כאחת. מוסר הבלים: עץ הוא מאמר בפני עצמו, או על דרך שפירשתי למעלה כי חקות העמים הבל הוא, אף כאן הפסיל שהוא מוסר הבלים שלהם עץ הוא (אח״ו).

ט׳ מרוקע: או הכסף על העץ, או העץ בכסף כמו ישעיה מ׳ י״ט. אופז: לא נמצא אלא בדניאל י׳ ה׳ ויש אומרים שהוא כמו אופיר, ובושארט אומר שהוא Ceylan שהיה בה נהר הנקרא Phasis, גם נהון ים הנקרא Pasis.

י׳ וה׳ אלהים אמת: כלו׳ אלהים שאמת, כי באמת ראוי לו שם אלהים. ולא יכילו גוים זעמו, אם יזעם עליהם, לא יוכלו לסבול, אבל יאבדו כרגע.

י״א כדנה תאמרון להום: הפסוק הזה ירמיה כתבו וכאן מקומו, כי מצאנו בכתוב הזה אלהיא וגו׳ יאבדו (תיאבדו) ומצאנו למטה הפסוק המה וגו׳ בעת פקדתם יאבדו, וחזרנו על כל המקרא ולא מצאנו בשום מקום זכרון האבדון אצל האלילים, רק במקום הזה, ועוד כאן הוא אומר די שמיא וארקא לא עבדו, ואחרי׳ הוא אומר עושה ארץ בכחו .. ובתבונתו נטה שמים. והנה אחר שאמר ולא יכילו גוים זעמו, אמנם אמר כי אמנם עובדי האל האמיתי לא יראו מזעם הפסילים ועובדיהם, וראוי להם לדבר אליהם באומץ לב ובלשונם, שיבינו דבריהם, כי האלילים האלה ראוי שיאבדו מן הארץ. וכדי שלא להראות עצמו כמפחד מעובדי האלילים אמר בלשון ארמית גם המלות כדנה תאמרון להום, כדי שאם ימצאו שם בתוך העם קצת מאותם עובדי אלילים ישמעו שהוא אומר לכל העם שיאמרו להם כזאת וכזאת. אלה: מלת ארמית, כמו אלה מאנא (עזרא ה׳ ט״ו) אע״פ שהם קרי אל.

י״ד נבער מדעת: יבערו ויכסלו, כינו בוערים בעם, ואומרים כי הלשון נגזר מן בְּעִיר (בהמה), ולכן שהוא לשון רקות, כל אדם נבער, ריק מדעת וחכמה והכל מלי ביעור, גם הבהמה תקרא בעיר ע״ש ובער בשדה אחר, וגם ל׳ בערה הנאמר באש, הוא ע״ש הבעור והכליון, והנה בער כמו בור בלא, שעניינו ריק.

ט״ו מעשה תעתועים: כמו והייתי בעיניו כמתעתע, ומתעתעים בנביאיו (דה״ב ל״ו ט״ז).

ט״ז שבט נחלתו: וכמו שהוא חלקם כך הם חלקו.

י״ז אספי כנעתך וגו׳: מוסר ומאיים בתוכחה ובציור הגלות, ואומר לירושלים, הנני רואה אותך במצור, באופן שלא יוכלו עוד אנשיך לחזור ולמבוא בארץ כבתחלה. כנעתך: ל׳ סחורה, והסחורה ל׳ מבוא.

v. 1. Ordine, che Geremia ebbe dall'E.

2. Alzati e scendi in casa del vasellajo, e ivi ti comuni=
cherò quanto ho da dirti.

3. Andai in casa del vasellajo, e lo trovai, che lavorava
sulle ruote

= האבנים = העיר ר׳ יונה בס׳ השרשים כ״י אלו כ״ע ערבי, ג״כ [illegible]
יוצר [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

4. Andò a male nelle mani del vasellajo il vaso
che egli facea d'argilla, ed egli tornò a fabbricarne un
altro vaso, secondo che piacque al vasellajo di fare.

= ונשחת הכלי = [illegible]
[illegible]
[illegible] Cappelli [illegible]

5. E la parola dell'E. fu a me con dire:

6. Non poss'io fare di voi, dice l'E. come fa questo vasel=
lajo? Sì, com'è l'argilla in mano del vasellajo, co=
sì voi siete in mia mano o famiglia d'Israel.

7. Io decreto talora contro una nazione, ovvero regno

= רגע = [illegible]

di schiantarlo, abbatterlo e perderlo
contro della quale io aveva fatto quel decreto

8. Indi quella nazione si corregge dalla sua pravi=
~~nella quale ei avea fatto contro di essa quel bene~~
tà; ed io cangio divisamento rapporto al male, che io
avea pensato di farle.

= אשר דברתי עליו = ~~[illegible]~~
[illegible]

9. E talora io decreto contro una nazione, o ad un
regno di consolidarlo e piantarlo.

10. Indi fa quel, che a me spiace lungi dall'ubbi=
dirmi; ed io cangio divisamento intorno al bene, che
io avea pensato di accordargli.

11. Or di' alla gente della Giudea, e agli abitanti
di Gerusalemme, dic'così l'E.: io macchino contro di
voi del male e fo contro di voi un disegno. Correggetevi
dunque ciascheduno dal suo reo procedere e migliorate

= הנני יוצר עליכם = [illegible]
[illegible]
(Se bass [illegible])

i vostri costumi e le vostre azioni.

12. Ma essi dicono: è inutile; imperocchè [illegible] | [illegible] ורק בשל יקוב, ובגרוב לו לבוא ולבוזה, והמעם [illegible] תקוה לך
dunque vogliam seguire i nostri disegni e de seguire | [illegible] תבר לבו הרע: ירמיה קורקן רע, וגם לא היו קומרים כן, ע׳ הירוש׳
ciascheduno il capriccio del gravissimo malvagio cuore. | נבעירה, ח״ינו׳

13. Pertanto dice così il S.re: Dimandate ora tralle nazioni | מי שמע כאלה = בחיר גוי [illegible] כאו שמורא ני שמעוני עמי׳
chi ha mai udito tali cose? Cosa oltremodo orrenda | שערורית = דבר הגורם תמהון גדול [illegible] וכערו וחרבו [illegible]
ha fatto la vergine d'Israel | [illegible] כ״ן, מתו [illegible] ז״ן הנגזר מן [illegible]׳

14 Cessa mai dalla selvaggia rupe la neve del Libano? | היעזוב מצור שדי = הכוונה להוכיח [illegible] בני ישראל על עזבם ד׳ [illegible]
e vengon mai a mancare le acque pellegrine | [illegible] אבותיהם, והמשל [illegible] מן הדברי׳ הנמצאים [illegible]
che scaturiscono e sgorgano? | [illegible] ואחר [illegible] להיות על צור שדי של לבנון), [illegible]
Idem (Libanus) amnem Jordanem ~~fund~~ fundit × | [illegible] על הצור הקשה של לבנון? [illegible] כי [illegible] על [illegible]
וכ״כ Maundrell בספור מסעיו | [illegible] ההלג [illegible] לבנון, וכן [illegible] המים הזרים הדקים
atque Libani nives circumjectae potissimum regioni utiles sunt quod de tempore incalescentis aestatis resolutae | [illegible] מן הבלג [illegible] הלבנון [illegible] מבעים בחעינות
fluvios fontesque aquarum impertiuntur | [illegible] ? הנה [illegible] כמום [illegible] ? וכ״כ Fauley (Hist. lib. S. cap. [illegible])

ומן הנזכר ע״ש ר׳ עו׳) מעין גנים בקר מים חיים ונוזלים מן לבנון׳
[illegible] צור שדי, צור קשה. כי [illegible] מן [illegible] (C. G. Michaelis)
[illegible] בערבי [illegible] (Selvaggio) [illegible] מעלה הרי
[illegible] להורות [illegible] מדברית [illegible] צור גבוה [illegible]
[illegible] ניבון יבחק צור שדי [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] בחעינות
[illegible] יבשו [illegible] מים [illegible]
[illegible] ~~Michaelis~~ [illegible] מים זרים, הבקם [illegible] לא [illegible]
[illegible] והמעם [illegible] בחעינות [illegible]

15. Mentre il mio popolo mi pose in oblio, e arde incen- | [illegible] ר׳ בהמתון [illegible]
e quelli che
so a ciò, che è vanità; e si crede inciampare con | [illegible] ~~[illegible]~~
lo fanno inciampare
mirando sulle sue vie, ne' sentieri ~~[illegible]~~ antichi ~~[illegible]~~ | ~~[illegible] (רז״ל) [illegible] ר׳ [illegible]~~
vuol andare ~~[illegible]~~ per ~~[illegible]~~ istrade maestre che non | ~~[illegible] דרכים [illegible]~~
trovansi | ~~[illegible] נתיבות~~
~~[illegible]~~ non appianate. | ~~[illegible] נתיבות [illegible]~~
~~[illegible] פלולה~~
[illegible] שולם והם [illegible] הם
[illegible] (רז״ל) [illegible]
[illegible] דרכים [illegible]

16 In guisa da rendere il loro paese oggetto di | [illegible] ועזבו אותם ללכת בנתיבות והם דרכים [illegible]
stupore e fischiate perpetue, di maniera che | [illegible] נתיבות [illegible] הנתיבות
che
ognuno di passi rimanga attonito e dimeni | [illegible] ללכת בהם. [illegible] נתיבות לא [illegible] כי [illegible]
il capo. | [illegible] דרך לא סלולה:

17 Quasi con un vento orientale li disperderò innanzi— | [illegible] בהו [illegible] קדים [illegible] הרוח [illegible] התבואה
faccia all'inimico; presenterò la cervice, e non la | [illegible] פנים [illegible]
faccia, li vedrò nel giorno del loro disastro | [illegible] (רש״י) [illegible]
[illegible]
[illegible] ההוא [illegible]

18. Essi hanno detto: venite, che macchiniamo contro | ויאמרו [illegible] דברי [illegible] תורה מכהן [illegible]
Geremia; posciachè non manca mai al sacerdote | [illegible] בתורה ועצה ונבואה, [illegible] ירמיה [illegible]
[illegible] היום [illegible]

istruzion religiosa, nè consiglio al savio, nè predica al profeta; venite e percuotiamolo nella lingua, giusto che non abbiamo ad ascoltare i suoi tanti sermoni

אם והם יאמרו רוחו בעבור שזנו לומר כי כל עוד שיהיה הנביא חילק בבות והנבא, ועל כן דרך להמיתו — תורה, הוראה במשני מקור ומרמז מחכם ועהור — ונכהו בלשון, נכהו בלשון בתכבדת לאומו, כי כל עוד שהוא חי נשמע לא תמיד — ולא נקשיבה בלשון אלא שנצרך לשמוע לדבריו — כל דבריו דבריו שהם מרובים בכל יום נבואה חדשה בפיו

19. Dammi ascolto, o S. e odi il parlar de' miei avversarj.

= יריבי = בעלי הריב, כמו ריבה ה' את יריבי לחם את לוחמי, ואת יריבך אנכי אריב

20. Deve quivi pagarsi male per bene? mentr'essi fanno una fossa per la mia morte. Sovvengati com'io mi presentai a te a parlare in favore di essi per distoglier da loro la tua ira.

21. Quindi esponi i loro figli alla fame e fanne scorrer il sangue mediante la spada; e sien le donne orbate e vedove, i loro uomini uccisi dalla mortalità, e i loro giovani morti di spada in guerra.

22. Odasi sclamore dalle loro case, tu facendoli improvvisamente assalire da un'orda nemica; perciocchè hanno scavata una fossa per prendermi, e lacci nascosero ai miei piedi.

23. Tu o S. conosci ogni lor disegno di morte contro di me; non perdonare il loro delitto e il loro fallo non cancellare dalla tua presenza, ma caduti innanzi a te, nel momento del tuo sdegno agisci con essi.

= אל תכפר על עונם, אל תכפר עליו, וכן כל כפרה לנקוי הון — תמחי: תמחה והיו"ד נוספת ונשתלת במקום הה"א הפעל, כמו צור ילדך תשי (דרך) במקום תשה. העומד במקום תשה. שהוא בתשלומי תנאה, כמו תנא ... מן תשובה, והנה מבקשו ואל תמחה חסדי (נחמיה י"ג י"ד) בקמץ ולפי שאחר ... ואל תמחי הפעל וזה קשה, כי ... מחיית ... הכתב לא נמצא ... בכל, ויותר יתכן לומר כי תמחה בנחמיה ... הנקל ... (כמו ... קל) ותמחי בתוספת יו"ד הוא קל ... הפעול, כמו ... אשר יהיה ... קל — ויהיו מוכשלים לפניך, כמו יכשילך ... (דה"ב כ"ה ח') ... ויהי ירמיהו אחר כל הקללות בלשון העם ולא ירא מהעלות עליו חמת אויביו ורודפיו וזו כאה הדבר על אחרית אליהו ... היה ... עוד ... נבא ... בסכנה ולו היה ... מן ... ... על עון חרפה.

Cap. XIX

1. Dice così l'S.: va comprati un boccale d'argilla di fabbricatore di terraglie e (prendi teco) alcuni degli anziani del popolo, e degli anziani de' Sacerdoti.

= בקבוק = כלי שתיה ... ונקרא ... כן על שם הקול שמשמיע ... בן ... (רד"ק ורלב"ג ומצ') ... כן בל' ... Malla ונקרא ... Bakbuka וקוראים ... הגם היא ... bak bak ... ומזקני העם = תואר לפועל ... ככתוב ... לעיני הקונים ההולכים אותך.

2. Esci alla valle detta del figlio dell'Hinnom ch'è all'ingresso della porta detta Harsit, ed ivi pronuncia le cose che ti comunicherò.

3. E di: udite le parole dell'S. o Re della Giudea,

= תצלנה = בנין נפעל מגזרה צלל, והראוי תצלנה, והוא כמו תדקנה

abitanti di Gerusalemme: dice così l'E. Dio Zevaoth Dio d'Israel: io farò per far sopravvenire un disastro a questo luogo, cui chiunque udrà avrà gli orecchi intronati.

4. Posciachè mi hanno abbandonato e dedicarono altrui questo luogo e v'arsero incensi ad altri Dei de' quali non essero prode nè essi nè i loro padri nè i re della Giudea, ed empierono questo luogo di sangue d'innocenti.

5. E fabbricarono gli altari del Baal per abbruciare i loro figli in olocausti al Baal, cosa che io non ho comandata, nè pronunziata, nè mi passata per la mente.

6. Perciò tempo verrà, dice l'E. che questo luogo non si chiamerà più nè Tofet, nè valle del figlio di Hinnom, ma valle dell'eccidio.

7. In questo modo renderò vuoti i disegni di quei della Giudea e di Gerusalemme, li farò cader per la spada innanzi a' loro nemici, ed in mano di coloro, che vogliono la loro morte, e renderò il loro cadavere il cibo degli uccelli dell'aria e delle bestie della terra.

8. E renderò questa città oggetto di stupore e di fischiate ognuno, che passerà per essa resterà attonito, e fischierà per le numerose sue piaghe.

9. Farò loro mangiare la carne de' loro figli e delle loro figlie, e mangeranno l'uno la carne dell'altro per l'assedio e l'angustia in cui li porranno i loro nemici e coloro che ne voglion la morte.

10. Indi romperai il boccale in presenza degli uomini venuti teco.

11. E dirai loro: Dice così l'E. Dio Zevaoth: così rom=

בריה י״ר צ״ן וכן תצלינה במקוש תצלנה.

וינכרו — נתנוהו לאחרים (כלומר לשאר אחרים) כמו נכר אותו אלהים בידי שמואל א׳ כ״ג ז׳.

אשר לא צויתי וגו׳ לא צויתי לעשות כן לשמי, והם עושים כן לבעל

ובקותי — אבטל עצתם רק ובבל, כמו ונבקה רוח מצרים בקרבו (ישעיה י״ט ג׳) ובחר בו׳ זה שכינתו נופל על הו׳ בקבוק (רש״י ורד״ק).

per ~~altro~~ questo popolo e questa città, come si frange un vase di vasellajo, che non può più risaldarsi, e di in Tofet si seppellirà per mancanza di luogo da seppellire.

12. In tal guisa tratterò, dice l'E. questo luogo e i suoi abitanti, di sorte da rendere questa città qual Tofet.

13. Le case di Gerusalemme e quelle de' Re della Giudea saranno come quelle situate nel Tofet, che sono impure, tutte quelle case, dico, sui tetti delle quali arsero incensi a tutto l'esercito celeste e fecero libazioni ad altri Dei.

14. Geremia poi venne dal Tofet, ove l'E. l'avea mandato a profetare, si pose nell'atrio della casa dell'E. e disse a tutto il popolo.

15. Dice così l'E. Dio Zebaot Dio d'Israel: io sono per far sopravvenire a questa città ed a tutte quelle che da essa dipendono tutto il male che ho decretato; posciaché si sono ostinate a non ubbidire alle mie parole.

ולבת: המקור מאמר הורקת הזמן שלפניו.
= בתפת בלה מלאה הרוגים. סמו התפת שקורים אתה נרס לאלף ורב׳ ונלקן.

= במקום התפת הכומנים לא יתכן שיהיו העמקים הנמוך, ותהיה הבלה. מוזרת ובתי ירושלם (לדעת רדק) שא״כ אין מקום לה״א. גם לא יתכן שתהיה מוזרת למקום התפת כי הוא לא יהיה ונל כי נאמרו במקום התפת הוא. כמו אמר בבתי מקום התופת כי אלו היו שם בתים, והעמקים מוזר לבתי מקום התפת הגל הבתים = ולא הבלנית שיזכיר רמב״ן בשמות י״ד נ״ם.

XX°

1. Paskur figlio d'Immer, sacerdote, il quale era deputato alla sovrintendenza del tempio dell'E. udendo Geremia quando profetava queste cose;

= פקיד נגיד = פקיד עניני הבקר והמונה אחרים כמו ויפקד המלך פקיד. הנה בן ירובעל וזבול פקידו (שופטים ט׳ כ״ח) ונגיד עניני מושל ומנהיג. אבל נגיד בקריית שהוא מציבה והנהגה וגם המלך נקרא נגיד (גם מלך ישראל נגיד היה מוליך) והנה פקיד עוד הוא ממונה על הנהגת דבר מה.

2. Paskur figlio d'Immer batté il Profeta Geremia e lo mise nella prigione del tempio dell'E. situata nella porta di Beniamin superiore.

= המהפכת = לא נמצא את לשון ולמה בית כ״ו, וכל׳ ל״ב י״ז בית המהפכת וכן בד״ה ב׳ ט״ז י׳ בבית המהפכת (ceppi) ובמשנה (סנהדרין) דף פ״א לקח אלקה וכנה. ב״ר מבינים אותו כיפה ושמא בבית ומה כפה? אלא קורהו בלשון המהפכת. זכר שאין בו מקום את לנחוק אדם את ואולי היתה הכפה בית אסורים, ונקרא כן מפני שעליו כפה לעצור מבא הבית בעליו וכן אומרים בלועזי ceppi לבית הבית (custodia) וכן תרגום נקרא המהפכת הנבפנרי. אבל מה שהוא אומר אח״כ ויוצא ולא ויצילהו נראה שלא היה מקמת נמרץ מקום בלא תקרה ולוחה נחרבה.

3. Il giorno seguente Paskur trasse Geremia fuori della prigione e Geremia gli disse: non è Paskur il nome a te assegnato dall'E. ma sibbene: timore da ogni parte.

= לא פשחור קרא ד׳ שמך = רבים בקשו קוראת מלת פשחור שתהיה לו המון גדולה והצלחה ואין צורך כי כן דרך הנבואות כמו ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם, וכן לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה. אין שכתוב ויקרא כי במות אברם ושרי אין להם שום הוראה מגונה. בעבור כן נשתנו לכן נראה שאין לפי פשחור שום הוראה גדולה. אבל ירמיה אמר לו לא כי שמך הראוי לך אינו אלא זה: מגור מסביב. ויותן פשחור: אולי במצות המלך.

4. Imperocchè dice il S. ecco io sono per renderti cagion di timore
a te ed a numerosi i tuoi amici; ed essi cadranno per
la spada de' loro nemici alla vista de' tuoi stessi occhi;
e tutti i Giudei darò in potere del Re di Babilonia, il quale li trasporterà in Babilonia, e gli
ucciderà colla spada.

הנני נותנך למגור ~~...~~ לך ולכל אוהביך, כמו למעלה (פ"ז י"ג) תרה לי
חתה, שבת מחתה אף כאן אשים אותך שבת מגור לך ולכל אוהביך (תחת
...ית שבת בטחון לאהביך אשר נשאו להם בשקר כפי' רד"ק ורלב"ג) בהיותם
נשבך מפני שנאת, העם כשיראו שהיית מדמיחם בשקר וכן אוהביך יראו
נפשך, כי גם יהיו שבויים לעם להיותם אוהביך ולכל אוהביך לאוהביך
חרובים, כמו למעלה (ח' י"ח) כי לא נשאר שילו כלם בחרב, כי למעלה אומר
...ינהו בבל ושם ימותו.

5. E darò le ricchezze di questa città, tutta la sua industria
e tutto il suo fasto, e tutti i tesori de' Re della Giudea darò
in mano de' loro nemici, i quali li depredaranno, li
prenderanno e li porteranno in Babilonia.

6. E tu Pashur, e tutti quelli che stanno in tua casa, an-
drete in cattività: andrai in Babilonia, ivi mor-
rai, ed ivi sarai sepolto tu e i tuoi numerosi ami-
ci, ai quali hai profetato in falso

7. Mi seducesti, o S. ed io ne rimasi sedotto: mi facesti forza,
e vincesti: divenni continuo ludibrio, ognuno mi schernisce.

פתיתני ה' ירמיה אומר ומתרעם על ה' ששלחו להנבא תמיד על הרעה.
...ם הדברים האלה אמר ירמיהו שאני העם כריבינו כי שבל בדתו ועם כל
...ה שהמחיתים עליו הוא מוכרח להנבא לרעה. וע"י זה אני מתעורר ...
האמין בדבריו נשובט ה', ואפת נפעל משרש פתה בהשמעת ה"א, כמו
גם עברתך - חזקתני - באתי בחזקה.

8. Perocchè ogni volta, che io parlo, sclamo di sgrazie e ro-
9 vine annunzio; * Ma io avrei una core come un fuoco
ardente, rinchiuso nelle mie ossa, che invano mi
storzerei di sostenere e non potrei

ואמרתי ואם אמר לא בלב, לא אזכרנו, לא אזכור את ה', ואשכח מה שהוא
...מר לי להנבא, ולא אדבר עוד בשמו - אזכרנו, אין ענינו הזכרה בפה
...א זכירה בלב, כי כן הוראת שרש זכר בבנין הקל, והתזכיר הוא
...רס לאמר שיזכיר.

10 Ho inteso da molti d'infamie (cioè che mi cagiono
timore da ogni parte: narrate (dicono) e noi le narre-
remo - tutti i miei fidi aspettano di vedermi zoppicare, forse egli
sarà sedotto e noi gli potremo e ne prenderemo la nostra vendetta

כי שמעתי דבת רבים שאומרים לבבה וגם רעי עלי, וזה מגור מסביב
- הגידו ונגידנו, הם אומרים זה לזה, הגידו אם שמעתם דבר רע על
ירמיהו ואנחנו נגידנו ונפרסם הלשון הרע יותר - כל אנוש שלומי שומרי
צלעי, אחר מוסגר, ירמיה אומר כל אוהבי ורעי מצפים לראות אותי צולע
... שאכשל בדבר עברה, כדי שיוכלו להזיקני על ראותי יפתה
זה ... אולי נוכל לו, כי נפרסם שהוא איש חמס ונביא שקר, ועל"כ נקח
נקמתנו, ונקח ממנו ... על שהוא ... תמיד על ...
... תעלה ... להראות שהוא עצמו רשע, ... זאת נקמתם.

11. Ma il S. è meco, qual potente eroe, quindi i miei per-
secutori inciamperanno, e non riusciranno; sver-
gognerannosi grandemente, poichè non furono assennati; opera di perpetua ignominia che non andrà in obblio

* In guisa che la parola del S. è per me cagione d'insulti e beffe continue
9. Io preferei di non volerne più sapere nè più parlare in suo nome.

12. E tu Dio Zevaoth discerne il Giusto, vedei i reni ed il cuore

Vedrò la vendetta, che ne farai, poiché a te esposi la mia causa.

13. Cantate ad onore dell'E., lodate l'E.: poiché salvò la per-

sona del miserabile dalla mano de' malfattori.

14. Maledetto il giorno, in cui nacqui; il giorno, che mi

partorì mia madre non sia benedetto.

ב ארור היום Eichhorn, Hezel, Dahler ורק תמצו, כי לקיתן
אמר ירמיה המקרא הזה וש אמרו בזמן שאמר התקללות שלשלה אלא
בזמן אחר יאמרם. ת״ט קין צורך להפריד בין הלב לים, ט על המקראות
האלה אמר ירמיהו בקוני העם, והנה התחיל פתיתני, ה׳ כי אלי אדבר, ואמר
גם אזכרנו, נהרקות לעם כי בעל כרחו ולא כי אלבו יוצא מתנבא לרעה. ואח״כ אמר כי אהובתי לבת כ״ס על צ״ן לה׳ להודיע שלינו ירק
מזונריו כי בקמת ה׳ אתו ואח״כ חזר לקיים בציור בערה על היותו מוכרח להנבא לרעה לצ״ק אמנם מקבלים מגבתותיו, והם אמרים מחרפים אותו
על דבריו על כי עוד מות מחיו, כי אמנם אלא רוח ירא שמא יחתאהו, כי יצילנו ה׳, כמה היה תמיד לחרפה ולקלס. והנה אין ספק כי המקראות האלה
אין כולל לגרום התפעלות גדולה בלב השומעים, כי יאמרו: הנה הקיצ הזה עתה יצא אף התפעלות והוא יודע כי רב״ס מבקשים את נפשו והוא
מצטער כ״כ על מכבו עד שהוא מקלל את יומו, ואעפ״כ אינו נמנע מהתנבא. אלא זה אות כי לא כל אלבו הוא מדבר, אמנם עונה קולו
היום ומן קללת המבשר אשר לא מותתו מרחם, אין ספק זה״ס לדבר הבכי, הנאמרים דרך הפלגת הצער, כמו שאמר איוב יאבד יום אולד בו וגו׳ וכו׳
ומוצאו בזה אמר דוד (שמואל ב׳ כ״א) הרי בגלבוע אל טל ואל מטר עלים וגו׳ ועל המליצות הזה כתב Lowth

Talia si ad recta rationis normam exigas, quid absurdius? si naturam et affectum animi spectes, quid verius? quid affectus concitati exprimere aptius?

15. Maledetto colui, il quale diede l'annunzio a mio padre,

ב אשר בשר וגו׳ דעקין המוזג בן יזל אבי פרק גביעולד בן זכר,
מבשרים הדבר ל האב, והוא נותן מתנה למבשר (רד״ק).

ti nacque un figlio maschio! Egli gli reco piacere

16. Colui abbia il destino di quelle città, cui l'E. sovvertì

כאשר נחם ב הפך אותן כלי ביאור ואגזרתו קולם בוקנה לנפנן, או
נפירוש רד״ק אלא נחם אמר לשוב לבנותן וכן ערי סדום ועמורה.

senza pentirsi e ove possa egli udire schiamazzo mat-

tina e tumulto all'ora del mezzo giorno!

17. Poiché non mi ammazzò fin d'allora, ch'io era nell'

= אשר לא מותתני ב מוסר לקיז המבשר אמר כלא היה לו עצות
כמבשר באיון אבל בהפך, אם היה מבשר לו, היה להרגני, אלא בשביה עצרים
ברחם אמו בקופן שתהיה לו אמו קברו שלא יצא משם לעולם (אם
היה זה מבשר) אזיו נפל - ורחמה ש הרת עולם, שם רחם הוא לו,
אמנם תקור הרה לא יאמר בלו׳ כי הוא מושבע ל נקבה, וגם אם היה
אמר הר עולם, לא היה משמע ל הריון אם ל הר ונגבעה.

utero, in guisa che mia madre stata fosse il mio sepol-

cro e fosse stato l'utero suo perpetuamente gravido

18. Perché mai son io uscito dall'utero ad incon-

trare affanno e dolore, ed a consumarvi i miei giorni nell'ignominia?

Cap. XXI.

1. Oracolo, che Geremia ebbe dall'E. quando il Re Se-

decia (Zidkija) mandò a lui Pashur figlio di Malachia

ed il sacerdote Zefanja figlio di Maasseja a dirgli:

= הדבר אשר היה = נראה כי מקום הקיתן הזה הוא בן קיתן ל׳
ול״ה (Venema וראה)

2. Prega l'E. Dio nostro per noi, poiché Nabucodonosor Re

di Babilonia fa la guerra; forse l'E. ci farà alcuno de' suoi

tanti miracoli, in guisa ch'egli partirai da noi.

= ככל נפלאותיו = הנפלאות האחרונות.

3 Geremia disse loro: così direte a Zidkija.

4. Dice così l'E. Dio d'Israele: io sono per fordarla

= הנני מסבב את כלי המלחמה בהויש רפנך ויונלה משלים, והוא

volta agli strumenti bellicosi, che voi avete, co' quali combattete col Re di Babilonia, e co' Caldei, che v'assediano fuori delle mura, e ridurrolli entro questa città.

5. Combatterò io stesso contro di voi con man distesa, braccio forte, e con isdegno ed ira ed esacerbazione grande.

6. E percoterò gli abitanti di questa città, gli uomini e le bestie: morranno di grande mortalità.

7. E dopo ciò, dice il S. darò Zidkijà Re della Giudea e i suoi ministri, e il popolo, e quelli che in questa città saranno avanzati dalla peste, dalla spada, e dalla fame in mano di Nabucodonosor Re di Babilonia, ed in mano de' loro nemici, ed in mano di coloro, che vogliono la loro morte; ed egli gli ucciderà a filo di spada, senza aver loro pietà, senza misericordia e senza clemenza.

8. A questo popolo poi dirai: dice così il S. Io vi metto innanzi la via della vita e la via della morte.

9. Chi resta in questa città morrà della spada, della fame, o della peste, e chi sorte e si arrende a' Caldei, che v'assediano, vivrà ed avrà guadagnato la propria vita.

10. Imperocchè io dirigo il mio volto verso questa città per male anzichè per bene, dice il S. Essa cadrà in potere del Re di Babilonia, il quale l'incendierà.

11. Alla famiglia poi del Re della Giudea (dirai): udite la parola del S.:

12. O famiglia di David, dice così il S., amministrate quotidianamente la giustizia e salvate il derubato dalla mano del frodatore; affinchè non iscoppj, qual fuoco la mia ira ed

ואמר להם ש׳ מהפך כ׳ יהפוך כלי מלחמתם והוא ינחם בהם [illegible]
תוך העיר ויאמר בחר במלוכה כזאת כנגד מה שהיו נוצחין בעבר
ומורדים (ומונה כ״ב) [illegible] הנה כל בית ה׳ [illegible]

‡ [illegible] גם המקראות האלה המדבר בענין [illegible] כי כאמר
[illegible] לפניכם את דרך החיים ואת דרך המות גם החלק בכלל
[illegible] הוא אם יפול אל הכשדים יחיה, וכמו שאמר לו [illegible]
אם יצוא תצא אל שרי מלך בבל וחיתה נפשך, והעיר הזאת לא תשרף
באש; ואמר כי [illegible] בעיר הזאת וגו׳ יהיה על [illegible] אם לא
יפלו אל הכשדים, [illegible] אמר לבית מלך יהודה שאם יפלו אל
הכשדים [illegible], לא יאמרו בנפשותם שלא יוסיפו לחטוא, פן
תצא כאש חמתי [illegible] אחרת, ואמר להם האומרים מי יחת עלינו
[illegible] אומרים בזמן שעבר; [illegible] אחר גם אל המלך [illegible]
[illegible] מלך יהודה [illegible] הכל אם יפול אל הכשדים [illegible]

=ולבית מלך יהודה על כרחם [illegible] עם [illegible], [illegible]
[illegible] הנבואה הקודמת, [illegible] המקראות האלה בזמן
אחר קודם לכן, כי הנה הן אומר [illegible] באש חמתי, [illegible]
[illegible] היה [illegible], ולא היתה להם תשובה [illegible]
[illegible], ועוד הוא אומר, האומרים מי יחת עלינו וגו׳ [illegible]
[illegible] מאמר למעלה.

‡ [illegible] ענין קצה [illegible] ולבית מלך יהודה [illegible] עם [illegible]

= לבקר, יום יום, [illegible] ותפקדון [illegible] תבחנו, לבקר׳ [illegible]
[illegible]

arda, senza che vi sia chi possa estinguerlo, a cagione
della malvagità delle vostre azioni:

13. Eccomi a te, o tu che stai nella valle, rupe della pianura, dice Iddio: voi i quali dite: chi mai ci piomberà addosso, chi mai entrerà ne' nostri ricoveri?

= הנני אליך וגו׳ נתחבאו המחריבי׳ בערב צור המישור בס׳ ב׳ הפני׳ ולא פירשו הכוונה,
על ירושלם, ורד״ק פ׳ הר שבכל סביבותיו מישור, ורלב״ג אומר, כי ירושלם היתה במקום
הר וגבוהה מכל ארץ יהודה, ומ״מ היתה מישור לצורת היהו׳ אשר
סביבותיה, ולכן כי כלם באו ברחב. כי אין הנביא מדבר לירושלם אלא לבית המלך וחיל
החיל קורים כמו הם מתחברי׳ אנשי החיל׳ במקום גדוד ומבצר שלא יוכל
צר ואויב לעלות לשם ולהורידם לארץ, וכמו שפי׳ האומרי׳ מי יחת עלינו וגו׳
והנה החיל בית המלך לעולה ומורה, ואמר להם בלשון יושבת העמק, ואמ״ש גם כן באמצע ברקת ההר, ובאמת אין אתם אלא בעמק, וגו׳ ואמר צור המישור
כלומ׳ צור אשר באמת אינו צור אלא מישור – מי יחת עלינו מאדם נחת בעינים במחרחת ידך, אבל כלו״ך אין עינינו תחת ירידה ממך אם נפילה על זולתם
במבח, כי מניך נחתו בי, ותנחת עלי ידך, ולשון מצלא. שהחיל בית המלך לצור ולעמק, מלא דוגמתו למעלה. ומשל קורא לו כקץ הלבנון וגו׳ (כ״ב ו׳)

14. Ed esigerò conto da voi secondo quel che si meritano le vostre azioni, dice Iddio: ed ~~ap~~ appiccherò il fuoco al suo bosco, il quale la consumerà tutt'all'intorno

= והצתי אש ביערה, מוסב לחיל שהתחיל בו, יושבת העמק צור המישור, הצלה אין בה
היינו שהיא מתפארת שהיא יושבת על הצור, אני אצית אש ביערה, והסביר יער
כי ברקע הצורים יִמָּצאו העצים, ודוגמת זה למעלה נ״ב ו׳.

Cap. XXII.

1 Disse così Iddio: Recati in casa del Re della Giudea, e pronunzia ivi questa parlata.

= כה אמר ה׳, נראה שהמדבר לי׳ החקר אות דקאמו׳ ונראה כדעת רלב״ג ואחרי׳ שנאמרו הדברי׳ האלה לצדקיהו בתחלת מלכותו.

2. E di: Odi la parola dell'Iddio, o Re della Giudea, che siedi sul trono di Davide, tu, e i tuoi ministri, e il tuo popolo, che entrate per queste porte.

3. Dice così Iddio: praticate la giustizia e l'umanità, e salvate il derubato dalla mano del predatore; ed al forestiere, orfano, e vedova, non fate ingiustizia, non fate violenza; e sangue innocente non versate in questo paese.

4. Imperocchè se eseguirete questa cosa, entreranno alle porte di questa casa de' Re, che sederanno sul trono di Davide, montati sopra cocchi e cavalli; egli (il Re) i suoi ministri, ed il suo popolo.

5. E se non darete ascolto a queste parole, io me giuro, dice Iddio, che un luogo desolato diverrà questa casa.

6. Imperocchè dice così Iddio rapporto alla casa del Re della Giudea: tu mi sei un Galaad, la vetta anzi del Libano. (Vedrai) se io non ti ridurrò un deserto, città disabitate.

= גלעד אתה לי ראש הלבנון. החיל בית המלך נקרא הגלעד (ארץ ידועה
ומפורסמת) המפורסמת בעבור הריה ויעריה, ככתוב כי גבנוני׳ הר בשן ועל כל
אלוני הבשן, וכן החיל אותו לראש הלבנון, הר גבוה ושם, והכל בעבור ארזיו
אם לא, ל׳ שבועה, מי אני אם לא.

7. E destinerò contro di te guastatori, ciascheduno colle sue armi

i quali taglieranno gli eletti tuoi cedri, e li getteranno nel fuoco.

8. In guisa che molte nazioni passando presso questa città si diranno l'uno all'altro: perchè Iddio ha trattata così questa grande città?

9. Indi diranno: perchè hanno lasciata l'alleanza dell'Iddio loro Dio, e si prostrarono e prestarono culto ad altri Dei.

10. Non piangete il morto e non ne dimostrate dolore. piangete piuttosto quegli che è partito, poichè non tornerà più a vedere il paese natio.

אל תבכו למת, שענין אחר, אל תבכו בכ"ב על אותו שמת, והוא יאשיהו ... אותו כל ישראל ... כי יותר ראוי שתבכו את שלום ... ההולך ... כי לא ישוב עוד וראה ארץ מולדתו.

11. Imperocchè dice così Iddio rispetto a Sciallum figlio di Giosia Re della Giudea, il quale crede di regnare in luogo di Giosia suo padre, il quale è sortito da questo paese e non ritornerà

[illegible]

12. Ma nel paese ove fu condotto prigione, ivi morrà, e questo paese non vedrà più.

[illegible]

13. O tu che la casa di fabbrichi ingiustamente e le camere iniquamente: che il tuo simile fai lavorare di bando senza dargli la sua mercede.

14. O tu che pensi voglio fabbricarmi una casa spaziosa, e camere spaziose, e ti fai delle aperte finestre, e soffitti di cedro e la casa dipingi col minio.

[illegible]

15. Pensi tu di regnare che t'inalzi a paragone del cedro? Il tuo padre egli si cibò e bebbe, ed insieme praticò giustizia ed equità: così fu felice

[illegible]

16. Fece giustizia al povero ed al miserabile: così fu bene

[illegible]

quest'è la correzione d.s 14.

קוני, כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ

17. Ma tu non hai gli occhi e la mente intenti ad altro
che al tuo interesse, ed a versare il sangue dell'inno-
cente, ed a commettere frode e vessazione.

ועל ההרוצה [illegible] רבץ, כמו ואת מי עשקתי ואת מי רצותי, [illegible] יתירה, והיתה [illegible]

18. Ebbene dice così l'E. rapporto a Gioachim, figlio di Gio-
sia, Re della Giudea: non gli verrà fatta esequie colla
formola di: oh fratello! oh sorella! né gli verrà fatta
esequie (colla formola di:) Oh Signore! oh Maestà!

[illegible]

19. Avrà la sepoltura, che aver suole un asino, ch'egli
le viene cioè strascinato e gittato lungi dalle porte
di Gerusalemme.

[illegible]

20. Recati sul Libano e sclama; e nel Basan alza la
voce; sclama ai confini, perocchè rovinati sono tutti
i tuoi amatori.

[illegible]

21. Io ti parlai in tempo di tua tranquillità, ma tu dicesti:
io non voglio ascoltare: tale è il tuo costume sin
dalla tua gioventù: non hai mai voluto obbedirmi.

[illegible]

22. Tutti i tuoi amici li porterà via il vento, i tuoi ama-
tori andranno prigionieri, allora sì che ti vergognerai [illegible] della tua tanta
malvagità.

[illegible]

23. O tu, che stai nel Libano che hai nido tra i cedri: o come
sarà [illegible] vederti assalita dalle doglie da ~~te~~ puerpera.

[illegible]

[illegible]

24. Com'è vero che immortale io sono, dice l'Eterno, [illegible] Conjahu figlio di Geojakim, re della Giudea fosse quel sigillo sulla mia mano destra [illegible] di là ti svellerei

[illegible]

25. E darò te in mano di coloro che bramano di torti [illegible] della tua persona, ed in mano di quegli di cui temi, ed in mano di Nabucodonassor re di Babilonia ed in man de' Caldei.

[illegible]

26. E getterò te e tua madre che ti partorì in un altro paese, dove non siete nati: ed ivi morrete.

[illegible]

27. E a quel paese ove si lusingano di tornar, ivi non torneranno.

[illegible]

28. E egli quest'uomo Conjahu, cioè, una statua spregevole e rotta? è egli un arnese di nessuna utilità? Perchè è, che egli e la sua prole son gettati e cacciati in un paese ad essi sconosciuto?

[illegible]

29. O terra, terra, terra, odi la parola dell'E.

[illegible]

30. Dice così l'E.: registrate quest'uomo ad essere come senza figli, come un uomo che non prospererà ne' suoi giorni; poichè non sorgerà della sua prole alcuno che sieda sul trono di Davide, nè alcuno che più signoreggi della Giudea.

[illegible]

1. O voi pastori, dice l'E., i quali siete cagione che le pecore
di cui io sono il pastore, vadano erranti e disperse;

= הוי רועים = ענין קצר, וגנאי. על חלוף רועה, ודוגמת זה ביחזקאל ל"ד
מן גדים, גורמים לצאן להיות צאן אובדות ותועות כשה אובד.

2. Ebbene, dice l'E. Dio d'Israel ai pastori pascolanti il mio
popolo: voi avete cagionato la dispersione e lo sparpaglia-
mento delle mie pecore, e non ne avete avuto cura; io
sono per ~~farvi~~ farti render conto della malvagità delle vostre azioni, dice l'E.

3. Ed io raccoglierò gli avanzi delle mie pecore da tutti i pae-
si, dove gli avrò sparpagliati, e li farò tornare al loro
pascolo in guisa, che prolificheranno e si moltiplicheranno.

= אקבץ הותי וגו' = תחלה אמר אל הרועים הלוים, פקדתי עליכם
המחשבות חלותכם ועונם אמר ה' ואחר כך ה' יענם. על מי כן, אקים מרעה
טוב אליהם כמו והיה הדרך ללמד צאן (ישעיה נ"ה י') גם תרבינה בנוה
טוב (יחזקאל ל"ד י"ד) ומשם בגלות לצאת.

4. Farò sorger loro de' pastori, che li pascoleranno, nè più
soffriranno timore e spavento, nè più verranno
a mancare dice l'E.

= ולא יפקדו = לא יחסרו, כמו ולא נפקד ממנו איש.

5. Tempo verrà dice l'E. che io farò sorger di Davide
un rampollo virtuoso: un re regnerà e prospererà
e ~~praticherà~~ eserciterà universale giustizia ed umanità.

= הנה ימים באים = נראה שעל זרובבל אמר זה שהיה בזמן עליית הגולה.
ממנו מדבר, ולא על הגאולה העתידה. והקימותי לדוד צמח צדיק אקים.
וזוגע לדוד צמח ואמר שיהיה אחד צדיק, ולא כאותם הרועים שזכר

6. A' suoi giorni la Giudea sarà salva ed Israel vivrà in
sicurezza: e questo è il nome ch'egli verrà imposto:
l'E. è la nostra salute.

= אשר יקראו אשר יקרא לו יקורא, ר"ל ... יקורא יהודה וישראל ...
(ל"ג ט"ז) כענין הזה על ירושלם ... תבנין לבטח וזה אשר יקרא לה
ה' צדקנו, והענין כי האל והעיר שנהם יבנו ויקרא בכנוי זה, ה' צדקנו
בימים ההם ... ה' הוא ... תשועתנו והצלחתנו, ומצאנו
אמות ... ה' נסי, וכן בשמות ... , צריך לשור ... רמז ג"כ
לשם בשם המלך ... צדקיה, ואחר כך יהיה [illegible]
ימצא ... ויקרא בשם זה צדקיה ... ה' צדקנו, ולא כזה ששמו צדקיה ואין ה' אתו.

7. Ebbene tempo verrà, dice l'E., che più non si dirà: come
immortale è l'E. il quale trasse i figli d'Israel dal
paese d'Egitto.

8. Ma sibbene, come immortale è l'E. il quale tras-
se e ricondusse la progenie della casa d'Israel
dal paese di settentrione, e da tutti quei ~~paesi~~ paesi dove
io gli avea dispersi; ed essi dimoreranno sul
loro paese.

9. Intorno ai profeti. Mi si spezzerà il cuore in seno,
tentennano tutte le mie membra; son di ve-

= לנביאים = הלה בפני עצמה, ואין דורשת ענין הנבואה, ...
(ח"ה) ... ובן ... עמוק, ... לקדר (Venema)
... (Dathe, Eichhorn) ... כל אשר רועים

unto qual ebbriaco, qual uomo penetrato dal vino,

a cagione dell'E. e delle sue sante parole

10. Imperocchè il paese è ripieno d'adulteri, ed a

cagione delle esecrazioni apparisce luttuoso il

paese, e mostransi inariditi gli ampli paschi: Il

loro correre è malvagio, il loro valore ingiusto.

11. Lo stesso profeta, il sacerdote stesso sono corrotti:

nello stesso mio tempio trovo la loro reità, dice l'E.

12. Perciò il loro cammino riuscirà loro qual via lu=

brica nelle tenebre; sdruccioleranno e ricadran=

no: sì, farò loro sopravvenire un disastro l'anno

della loro punizione, dice l'E.

13. Nei profeti di Samaria io aveva già osservato insen=

satezza, profetizzavano in nome del Baale, fa=

cevano traviare il mio popolo, Israele.

14. Ma nei profeti di Gerusalemme vedo cosa orrenda:

commettono adulteri, procedono con falsità, ed in=

coraggiscono i malvagi, perchè non si correggano dal=

la propria malvagità. Mi sono tutti divenuti qua=

si Sodoma, e i suoi abitanti come quelli di Gomorra.

15. Perciò dice così l'E. Dio Sevaoth rapporto ai Profeti: io

sono per far loro mangiare assenzio, e bere acqua

avvelenata; poichè da' Profeti di Gerusalemme

è uscita la depravazione a tutto il paese.

16. Dice così l'E. Dio Sevaoth, non date ascolto alle pa=

role de' Profeti, che profetizzano a voi: essi vi delu=

dono: gli oracoli della propria mente pronun=

ziano non già per bocca dell'Eterno.

17. Vanno dicendo a coloro che mi oltraggiano: l'E.

parlò: pace sarà a voi. Ed a tutti quelli

ומתמיהים, וכמו שפירש הי"ת כאיש שכור מפני ה' וגו' מפני הרעות [illegible]
[illegible] שעתידות לבא · וכגבר עברו יין: מליצה לקושי אין המים השוטפים כטעם נחלה
עבר על נפשנו אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, וכן עלי עברו חרונך, כי עוונותי
עברו ראשי (רד"ק) [illegible]

כי מפני אלה = קללות שבגזל והעשק מקללים את הגוזל והעושק, כמו, את
אשר יחמוק איש לרעהו ושמע קול אלה [illegible] (מלכים א' ח' ל"א) אבלה הארץ
יבשו נאות מדבר, לא על הבהמות המדינה.

[illegible] חלוק בין עבר על ועבר את, מליצת עבר על מוסלת מנחל שוטף
ועבר את מוסלת מים נחים [illegible] שהאדם בתוכם והם מתנשאים מעט מעט עד
שמגיעים לראשו ועוברים אותו כלומר מתנשאים עד למעלה מראשו, וכן
[illegible] ובין העוונות מתנשאים מעט מעט ומתגברים, על הקדם.

כי יהיה = פתח והלעיל, מגזרת לקח, והוא א' בענין עם גזרת לקח.
[illegible] הלקה בדרך (sdrucciolevole) שאין האדם יכול לעמוד כרצונו, אך
[illegible] החלק מושך אותו שיפול נגדו.

ובנביאי שומרון ראיתי = מתחיל לדבר על הנביאים, ואומר כי אלו מורחק
[illegible] ראה בנביאי שומרון תפלה ומכלות, כי התנבאו בבעל והתעו [illegible]
[illegible], אבל מה שהוא רואה עתה בנביאי ירושלם קשה מאד יותר
[illegible] הם עושים תועבות ואומרים שקר בשם [illegible] אמת. תפלות, חל' כי
תפל מבלי מלח, וכן נביאיך חזו לך שוא ותפל, עניינו דבר שאין בו טעם [illegible]

לבלתי שבו = הראוי [illegible] היו לי כלם וגו', ועניין זה נמשכו לכל העם
[illegible] ויושבי כל ירושלים כיושבי עמורה · [illegible] בשהתבה מתחלת בקות,
בסוף התבה הקודמת לפעמים היו הסופרים משמיטין אחת
מאותיות הם, ואח"כ היו סופרים אחרים מוסיפים בין השתות
האות החסרה ולבסוף היו סופרים כותבים אותה במקומה, אך היו
שמים אותה זעירה כמו ותאמר אל רבקה אל יצחק [illegible]
ויקרא אל משה, ועיין לחטב [illegible], ועיין [illegible] בבה ·

לא מפי ה' = אינם מדברים מפי ה', לא שמעו דבריהם מפי ה'.

che seguono il capriccio del proprio cuore, dicono: non vi sopravverrà alcun male

18. Perocchè, chi è che abbia assistito al secreto consiglio dell'E., in guisa, che abbia veduto ed abbia udito il suo decreto? Chi è, che vi sia stato ad ascoltar ed abbia udito il suo decreto?

= כי מי עמד, כלו' אין א' מהם שעמד בסוד ה', וסוד ה' הוא ~~עד~~ ~~ה~~ לה"ה כאלו הנועץ בסתר עם שריו וקהל גוזר כחפצו, וירא וישמע, מי עמד בסוד ה' בא"ופן שיוכל נראות את ה' יושב על כסאו וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, ובאופן שיוכל לשמוע את דברו וגזרתו, מי הקשיב לדברו וישמע: מי נעה אזנו אחרי הפרגוד לשמוע דברו, ושמע?

19. Ecco una terribile procella, l'ira cioè celeste è uscita, un turbine ~~impetuoso~~ vorticoso, sulla testa de' malvagi piomberà.

ב סערת ה' בשלוחה חמתו, ר"ל גדולה ורבה, כי בדברי הגדולים ייחסו אליו כמו הררי אל: חמה יצאה, הסערה היא חמת ה', יצאה חוזר לסערת כי באים חמת ה' יצאה מלפניו ובשליחותו. וסער מתחולל, גם זה פרוש סערת ב', הסערה ההיא מתחוללת, ענין תנועה ~~חזקה, כמו ותתחלחל~~ ~~המלכה מאד וכן בלה חלחל~~ בקרבו, בן הורקת ארץ חול בערבי (י"ר מיבאולים) וכן בלה"ק נחול בתקוות ובלי חכמים חוזר חלינה.

20. Non si calmerà lo sdegno dell'E. finchè non abbia eseguiti e compiuti i disegni della sua mente: nel tempo avvenire ci farete ben riflessione.

באחרית הימים ב' וגו' אם עתה אינכם שמים על לב ישעי כי לעתיד תתבוננו בדרכיה אשר אומר לכם, אז תבינו דברי, אחרית הימים הנאמר כאן אינו לזמן רחוק, אם לזמן עתיד, אע"פ שהוא קרוב

21. Io non ho mandati i profeti, ed essi son corsi; io non ho parlato loro, ed essi han profetato.

22. E se hanno assistito al mio secreto consiglio, annunzino le mie parole al mio popolo, e facciano che si correggano dalla loro rea condotta e dalle loro malvage azioni.

= וישמיעו ל' צווי, והוא להודעת החלק הב' מן הקל קל הר השוק וגזרת הקמץ (וכמו סגול) כמו אם תלכי עמי והלכתי

23. Son io forse, dice l'E., un Dio da vicino e non da lontano!

האלה מקרוב אני וגו' ב' וכי אני אל בקרוב מקום ולא ברחוק מקום, אלא גם מרחוק האעשים הנעשים ברחוק ממני? אלה' מקרוב, וכן גאולי מקלב עמיך חבלים (יבציה נחמו' לנהל' חלבם (יחזקאל י"ג ב') ויהוא' חורכב משקי לגאולת, נבואם חלבם, נציל לכם, וכן כלם.

24. Potrebbe alcuno nascondersi in luoghi reconditi, ch'io nol vegga? dice l'E. Non empio il cielo e la terra? dice l'E.

25. Intesi, cosa i Profeti falsamente profetano in mio nome, che dicono: ho avuto un sogno, ho avuto un sogno.

26. E fino a quando.....? Pensan forse questi Profeti, profeti della menzogna, profeti dell'impostura della propria mente,

= עד מתי ב' נ' קצרה, כמו ואתה ה' עד מתי, והמעט עד מתי יהיה זה אשר בלב הנביאים, ואף הענין בפסוק השני, היש בלב הנביאים להזכיר את שמי שהם אם חשך שהקריך בדברים, חוזר ואמר החוזבים, והרה להם וכי חוזבים הם, והרם כפל ~~השנין~~ ל' של היש בלב הנביאים, מ הכל לפרש' החקירות האלה. החכם לודוויקוס דיא דיע (נולד בעיר Flessinga בשנת 1590 ומת בשנת 1642) וחבר: Critica sacra, sive animadversiones in loca quaedam difficiliora, veteris et novi testamenti. Amstel. (1693. Fol.).

27. Pensan forse di far sì, che il mio popolo metta in oblio il mio nome, mediante i loro sogni, ingannevoli?

narrarsi l'uno all'altro; come i loro padri hanno messo in obblio il mio nome mediante il Baal?

28. Quel profeta, che possiede un sogno, narri un sogno, e quel, che possiede la mia parola, parola narri la mia veridica; che cosa ha che fare la paglia col grano, mondo? dice l'E.

29. Ella è pure la mia parola simile al fuoco; e quel martello, che spezza il sasso.

הלא כה דברי כאש — אין לבעל החלום לומר כי חלומו נראה לו היותו דבר ה׳ כי אמנם דבר ה׳ נבדל ונכר מאשר חלומות לעומס התנשאות האדם מחמו׳ ורז״ל והוו יפתך [עיין דברים] וקרוב לזה ירמי׳ מיבקעונים.

30. Perciò eccomi, dice l'E. contro que' profeti, che rubansi le mie parole l'uno all'altro.

לכן הנני על הנביאים — הזכיר ג׳ מינים של נביאי שקר, עיין רד״ק.

31. Eccomi contro que' Profeti dice l'E. i quali valgonsi del loro proprio eloquio, e profferiscono oracoli.

הלוקחים לשונם — מתנבאים על דעתם, כלו׳ בדברים שבלו מלבם ומתנבאים בשם ה׳.

32. Eccomi contro i profetanti falsi sogni, dice l'E. i quali narrandoli fanno traviare il mio popolo colle loro menzogne e vanità; senza che io abbiali mandati, o abbia loro dati comandi, e senza prestare alcun vantaggio a questo popolo, dice l'E.

33. Qualora poi questo popolo o un profeta, o un sacerdote t'interroghi, con dire: qual è il Massà (oracolo o carico, soma) dell'E.? dirai loro: che cosa chiamate voi Massà? Io vi abbandonerò dice l'E.

אתה משא ה׳ — דרך לעג היו אומרים לו כן ל׳ משאו ודבר כבד את מה משא. מה הדבר שאתם קוראים בשם משא, כלו׳ ידעתי את אשר בלבבכם כי דבר ה׳ הוא לכם למשא, והמתרגם האנגלי והערבי תרגמו אתם בקום את מה משא, אתם המשא, והסכים בזה מרקווי קאמפענווס, והוא מתיישב יפה עם ונטשתי אתכם, וכפ׳ שהבין רש״י.

34. Quando un Profeta un sacerdote, od uno del popolo dirà: Massà dell'E. io esigerò conto da quest'uomo e dalla sua famiglia.

35. Così dovete dire all'amico od al congiunto: che cosa ha risposto l'E.? che cosa ha parlato l'E.?

36. E Massà dell'E. non dovete più mentuonare, perocchè la parola di lui sarebbe ella un peso all'uomo? Voi così travisate la parola di Dio immortale, l'E. Dio Sevaoth nostro Dio.

ולא תזכרו — כאן בא הקל במקום הפעיל, כי המשא יהיה לאיש דברו, נתקנו בזה המפרשים, ונ״ל עצום מאד, אך בזמני נקור יה״ל ובזמני העמים כי המשא יהיה לאיש דברו, ובדברו כלו׳ דבר ה׳ יהיה לאיש משא? ודידי מוהר״ר הלל הכהן ד׳ ... מפרש דבר ה׳ איננו משא אך לאיש דברו, לנביא השלוח לדבר בשמו, ולפרסם הדבר בקהל; האיש הזה יהיה דבר ה׳ לו למשא כבד, כי ישנאוהו העם וירדפוהו ולא לכם לאמר משא ה׳, כי לא למשא הוא לכם, כי המשאוי איננו אך לנביא. אך יקשה לפירוש זה כי ולפי אשר דברו לא מצאנוה להורות על הנביאים, וגם רחוק הוא ... והוכיחו את העם על ... אמרם משא ה׳ יפסים עמהם כי דבר ה׳ משא הוא על הנביא.

37. Così devi dire al Profeta: che cosa ti rispose l'E.?

37 Così dirai tu al profeta: che cosa ti ha risposto l'E.? o che ti ha parlato l'E.?

38 E se Massà dell'E. direte... Ebbene dice così l'E. perciò che voi dite questa parola: Massà dell'E. dopo ch'io vi mandai a dire: non dite: Massà dell'E.:

39. Perciò io sono per mettervi in oblio, ed abbandonare voi, e la città che io avea data a voi, ed ai vostri padri, lungi dal mio cospetto.

= ונשיתי לשכחה. ונטשתי לעזיבה. ואין לפרש לשכחה, שענינו עקירה [illegible] מעל פני; שענינו הרחקה. ולא יתכן לעקור ולהשליך מעל פניו, מעל פני מקום ולעזוב אתכם, באופן שתהיו רחוקים מעל פני, כלו׳ מהשגחתי.

40. E vi recherò di ~~eterna~~ perpetua ignominia, e perenne indelebile confusione.

Cap. XXIV

1. L'E. mi fece apparire due canestri di fichi, collocati innanzi al Santuario dell'E. e ciò dopo che Nabucodonosor re di Babilonia ebbe fatto emigrare da Gerusalemme ed ebbe trasportato in Babilonia Jeconia figlio di Giojachim re della Giudea e il Marash ed il Masghèr.

= דודאי = לא נמצא במקום אחר דוגמתו, אבל כיון שאמר תאנים בכורים (ובני׳ ב׳ י״ז) מועדים, מוכנים, ונראה לו כפשוטו בכורים מונחים ומתוקנים ליצאת הכהן ויקחם מיד המביא אותם, כבתוב ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני המזבח, בזמן היו צריכים להתתן זה לזה, והיו מביאים אותם על יד הכהן ויקבלם מיד, כן נ״ל - והחרש והמסגר, נראהו ב׳ השמות הוה קבועים זה לזה בג׳ מקומות אחרים, לחמה כ״ט ב׳, ובמלכי׳ ב׳ כ״ד י״ד ט״ז ואל הכתוב שם במלכים וכל החרש והמסגר לא נשאר זולת דלת עם הארץ, ואת כל אנשי החיל בעלי מלחמה והמרא והחסגר אלף הכל גבורים עושי המלחמה, נ״ל ברור כי החרש והמסגר אין חרשי אנשי המלחמה והמתחברים בהם, אבל ר״י אומנין ותרגמן בעלי אומנות והבונים) ויחתרגם הסבסנדרי תרגם האומנים והבלוקים או סגורים, [illegible] ורש״י פי׳ חרש בעלי אומנות, או חרשי עצים והמסגר מרבי ברזל, ורז״ל פרשו תלמידי חכמים, אחרו (גמין פ״ח) חרש, בשעה שפותח נעשו הכל כחרשים (כחלמים), מסגר, בשעה שסוגרים, שוב אין פותח, ורד״ק פי׳ כמכתוב ויועצי׳ [illegible]

2. L'un canestro era di fichi buonissimi, come (sogliono essere) i fichi degli alberi primaticci, e l'altro canestro conteneva fichi cattivissimi, tanto cattivi da non potersi mangiare.

= כתאני הבכורות כתאני׳ העץ׳ המבכרות (רד״ק) וביכורה הוא אם הפרי בכורה [illegible] שם העץ המבכר, ואח״ר ורש״י פרשו בכורות הנאכלות בפעם הראשונה לפי מה שכתב [illegible] V. Ge. [illegible] בבכורה היו התאנים עושות פרי ב׳ פעמים בשנה. ונ״ל אין זה ענין בכורים ובכורה בלה״ק, אע״פ שבל׳ ארמית שמתו והקבוצו׳ ניעקב תרגם אונקלוס ובכרית, אלבר כי לפה אין טעם לפרוכות בתאני הבכורות.

3. L'E. mi disse: che cosa vedi tu Geremia? Ed io risposi: dei fichi; i fichi buoni sono assai buoni ed i cattivi sono assai cattivi; tanto cattivi da non potersi mangiare.

פירוש אחר על דרך החרש והמסגר: נ״ל שהיו החכמים והאומנים ההולכים עם אנשי המלחמה ונקראו חרש אותם שהיו עושים כלי מלחמות להזיק לאויב ולהפיל החומה, ונקראו מסגר אותם שהיו סוגרים המחנה בגדר ומונעם מבלי שלא יכנסו בו האויבים.

4. Quindi la parola dell'E. fu a me con dire.

5. Dice così l'E. Dio d'Israel: come questi buoni fichi, così riguarderò io bene gli emigrati della Giudea, cui ho io mandati via da questo paese, alla terra de' Caldei.

= כן אכיר ה׳ נקשר עם לטובה (רש״י) וכן לפי המעתיקים, ואנכי אכיר, אחשבה לרם הכר [illegible] אכבד אותם, כמו לא תכירו פנים במשפט, כי את הבחור בן השונמה יכיר, וכן בהנך [illegible] והבדילו ה׳.

6. Porrò il mio occhio sopra di essi per bene e li farò tornare su questa terra: gli edificherò lungi dall'atterrarli; li pianterò lungi dallo sradicarli.

7. E darò loro mente da conoscermi (da conoscermi); ch'io sono l'E., ed essi saranno il mio popolo, ed io sarò il loro Dio; poichè faran ritorno a me con tutto il cuore.

8. E come i fichi cattivi, cattivi in segno da non potersi mangiare, perchè dice così l'E., così renderò Sedecia re della Giudea, i suoi principi, gli avanzi di Gerusalemme rimasti in questo paese, e quelli che abitano nel paese d'Egitto.

9. E li renderò infelice oggetto d'orrore a tutti i regni della terra, oggetto d'insulto, di proverbio, di favola, e di maledizione in tutti i luoghi, ove li dispergerò.

10. E manderò contro d'essi la spada, la fame, e la peste, fin che finiscano d'esser sul paese, ch'io avea dato loro ed ai padri loro.

Cap. XXV

1 Parlata, che Geremia fu incaricato di fare a tutto il popolo della Giudea nel quart'anno di Gioiakimo figlio di Giosia, re della Giudea, il quale è l'anno primo di Nabucodonosor re di Babilonia.

2. La quale il Profeta Geremia pronunziò a tutto il popolo della Giudea, ed a tutti gli abitanti di Gerusalemme con dire:

3. Dall'anno XIII di Giosia figlio di Amon re della Giudea fino a quest'oggi, cioè da 23 anni a questa parte, ebbi la parola dell'E. e vi parlai continuamente, ne v'avete dato ascolto

אשכים: לפי הנקוד הוא מקור והאלף במקום יוד, היוד הנוספה אחר הכף מוכחת שהיתה כוונת ירמיה לומר אַשְׁכִּים לשון עתיד.

4. Già l'E. vi mandò continuamente tutti suoi ministri Profeti, ne avete dato ascolto ne avete prestato orecchio ad ascoltare.

= ולא הטיתם = אין לנחות קם לא שמעתם אלי, כי כבר כתב נביאים אלו הטיתם ולא שמעתם.

5. Con dire: correggetevi ciascheduno del suo reo procedere e delle vostre malvagie azioni, in guisa che abbiate a dimorar perpetuamente sulla terra, che l'E. ha dato a voi ed ai vostri padri.

להשכם ושלוח (י״ל).
= לאמר = חוזר אל ~~ושלח~~ לאמר. ושבו, בקוץ שתשבו, ועי״ל תשבו, כמו בחזור תשובתי וחיה.

- במעשה ידכם, בעבדכם אלהים מעשה ידכם.

6. E non seguite altri Dei adorandoli e prostrandovi loro e non mi irritate mediante ciò, ch'è l'opera delle vostre mani, in guisa che io non abbia a farvi del male.

7. Ma voi non m'avete ascoltato, dice l'E.; volendo anzi irritarmi mediante l'opera delle vostre mani, per mal per voi.

8. Perciò, così dice l'E. Dio Sevaoth: posciachè non avete dato ascolto alle mie parole,

9. Io sono per mandare a prender tutte le famiglie del settentrione, dice l'E. e per mandare a Nabucadnezar re di Babilonia, mio ministro, e li farò venire sopra questo paese e sui suoi abitanti, e su tutte queste nazioni circonvicine; cui distruggerò, e renderò oggetto di stupore e di fischiate e antiche ruine.

= ואל נבוכדנצר, קורא לו בלשון עבדי כמעש הו׳ אבור אלא; והחרמתים אומר לא רק הארץ היושבת ויושביה וכל הגוים אשר סביבה. ועל כל הגוים אלה סביב, לא שהגוים ילקו על חטאת ישראל, אלא הם ילקו על חטאת עצמם, והנביא מודיע להם זה שבראו כי לא יבטחו בגוים אשר סביבותם שיעזרו להם, לחרבות עולם אמר כי תהיה חרבה כל כך כלו היא חרבה מימים קדמונים; והדרך גוזמה.

10. E farò, che più non si udirà fra essi il suono di gioja, grido dell'allegrezza, il grido (in onore) di sposo e il grido (in onore) di sposa, rumor di macine e lume di lucerna.

= קול רחים ואור נר, אמר הרחים ישבתו, ורחים ירכים אל יד בעיר ואותם בבית כמעט על כבוד השמחה אשר אמר הרחים ואין תבואה לאחר אכתי.

11. E tutto questo paese diverrà ruina e deserto, e queste nazioni serviranno il Re di Babilonia 70 anni.

12. Indi compiuti 70 anni esigerò conto dal Re di Babilonia, e da quella nazione, dice l'E. de' loro peccati, e della terra de' Caldei e la ridurrò a luoghi di desolazione perpetua.

13. E farò sopraggiungere a quel paese tutte quelle cose ch'io le ho annunciate — tutto ciò ch'è scritto in questo libro, che Geremia profetò rapporto a tutte le nazioni.

= את כל הכתוב וגו׳ על כל הגוים, זה אחר ~~Geremia~~ Geremia ורק, באין לו בפסוק דברי ירמיהו את אשר נופפו לברוך, כי לא יתכן שיאמר הנה אביא על הארץ ההיא את כל הכתוב בספר הזה אשר נבא ירמיהו, והוא חלות על כל הגוים אינן צריך את כי שאין הכוונה רק על בבל שלבדה, ולכן אני אומר כי בשאמר ירמיהו את כל דברי אשר דברתי עליה, כוונתו על אשר דבר ה׳ ביד ישעיה בחזון בבל אמוס. ואחר זמן מי שלא הבין כוונת ירמיה הוסיף בגליון דרך פ׳ את כל הכתוב וגו׳, והעבר דמז להיותו בלתי מאמין בהנאות הנבואה, והיה קשה בעיניו שמאן בשנה הראשונה לנבוכדנצר יתנבא ירמיהו על מה שיגזל ויגזר על פתה גוים וכי תנבא שהפלת קודם שנתחילו להרע לישראל, אחר כי לא נבא ירמיהו בשנה הרביעית ליהויקים אלא עד פסוק י״ח, אבל והיה כמלאת ע׳ שנה ואחר הענין נוסף אחר זמן כשחוברו נבואות ירמיה כולן בס׳ אחד, ואיננו מכחיש אמיתות הנבואה הזאת לירמיה אך אומר שירמיה אחרת בזמן מאומר לפרות מלכות נבוכדנצר, ולחזק דעתו שלא נכתבו המקראות הללו מפסוק י״ב ולמטה בשנה הרביעית ליהויקים, הביא ראיה (pag. 272) מן הספר הנזכר בכתוב הזה, באמרו כי לפי הנראה ס׳ נו״נ לא היה ברוך כתיבה רק׳ עד השנה החמישית וכו׳.

~~quoque versus 13 loquitur de libro~~ de eum

(sermonem) hunc ita, ut nunc legimus non fuisse habitum, arguit illud, quod versu 13 loquitur de libro, in quo Jeremias sua in gentes oracula consignavit, eo quod versu primo notatur tempus ubi ipse dici non potuit.

לא הזה כפ הכתוב כל את ואות כי הפסם נבר כוף כי זה אנ׳זה סותרים דבריו והנה ... ad eam tamen adhibimus

[illegible] ירמיהו וכתב (ע׳ 582) [illegible] Venezia [illegible] a Germania non esse profeta [illegible] ירמיהו את [illegible]

[illegible] אמר הנבואה הזאת בשנה הרביעית? [illegible] על עקר הענין [illegible] כי [illegible] (וכמו [illegible])
[illegible] ירמיה [illegible] הרביעית ליהויקים [illegible] הנה [illegible] עם השנה הרביעית ליהויקים
[illegible] מלכות נבוכדנצר [illegible] ירמיה [illegible] ואת הגוים אשר [illegible]
[illegible] יפקוד ה׳ על [illegible] את עונו?

14. Si, anche essi serviranno solamente da genti numerose e re grandi: ed io pagherò loro secondo il loro operato e secondo l'opera delle loro mani.

[illegible] עבדו בם [illegible] עבר במקום עתיד, גם הם [illegible]
[illegible] ומלכים גדולים עובדים בהם [illegible]
[illegible] ועבדו בו [illegible] ונתתי אותו [illegible]
[illegible] גוים רבים ומלכים גדולים עובדים בהם [illegible]
[illegible] (כ״ז [illegible]) עד בוא עת ארצו ועבדו בו גוים רבים ומלכים גדולים

15. Perocchè così mi ha detto l'E. Dio d'Israel, prendi dalla mia mano questo calice di vino avvelenato e fallo bere a tutte quelle nazioni alle quali io sono per mandarti.

[illegible] כוס [illegible] הכל [illegible] החמה [illegible] יין החמה [illegible]
[illegible] יין של חמה.

16. Che beveranno, traballeranno, ed agitati, impazziti a cagione della spada, che io sono per mandar tra di loro.

[illegible] הגון [illegible]:

17. Io presi il calice dalla mano dell'E., il feci bere a tutte quelle nazioni alle quali l'E. mi mandò.

ואקח את הכוס [illegible] אחרי
[illegible] דברי ה׳ כי [illegible] עתיד [illegible] אחריהם. ועוד
[illegible] אומר [illegible]

18. A Gerusalemme, cioè alle città della Giudea, ai suoi re ed ai suoi principi perchè divengano desolate e deserto, oggetto di fischiate e di maledizione, come in oggi succede.

[illegible] ירושלם [illegible] בכוס הזה [illegible]
[illegible] בתרגום [illegible] כוס הזה [illegible]
[illegible] ירושלים [illegible]
[illegible] את ירושלים [illegible]

19. A Faraone re d'Egitto, ai suoi ministri, ai suoi principi ed a tutto il suo popolo.

20. A tutti i Nomadi, cioè a tutti i re del paese de' Filistei, ed a tutti i re del paese di Utz, Ascalon, a Gaza, a Gevoa, ed agli avanzi di Asdod.

ואת כל הערב [illegible]
[illegible] עם [illegible]
[illegible] הערב [illegible]
[illegible] ערב רב [illegible]
[illegible] ואת כל הערב [illegible]
[illegible] Sammaco [illegible] הערב [illegible]
[illegible] ערב [illegible]
[illegible] ערב [illegible] ערבים [illegible] Symmaco [illegible] adventicios, mixticios

21. Agli Idumei, ed a' Moabiti ed agli Ammoniti.

22. A tutti i Re di Tiro, a tutti i Re di Sidone, ai Re delle contrade oltremare.

23. Al Dedan, a Tema, a Buz, a tutti coloro che hanno l'estremità circoncisa

ואת דדן ואת תימא [illegible] ערביים [illegible]
[illegible] (כ״ב [illegible]) קצוצי פאה, ערביים [illegible] עיין [illegible]

24. A tutti i Re dell'Arabia, che soggiornano nel deserto, ed a tutti i re di Nomadi

37

25. A tutti i re di Zimri, a tutti i re di Elam, ed a tutti i re della Media;

= זמרי = [illegible] כי אלו הוא זמרן מבני קטורה, ומן סתרגוס קורא בתוך זמרן, [illegible] [illegible] עילם, פרס

26. A tutti i re del settentrione, vicini e lontani, l'uno dopo l'altro ed a tutti i regni che sono sulla faccia della terra; ed il re di Sesach berà dopo di essi.

ששך [illegible] אחריו = הממלכות הארץ, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בכשדים.

27. E dirai loro: dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israele: bevete, ubbriacatevi, e vomitate, e cadete senza potervi alzare, a cagione della spada, ch'io sono per mandar tra di voi.

= וקיו = במקום והקיאו [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] במקום [illegible] [illegible]
במקום [illegible] [illegible] [illegible].

28. E, quando essi ricusino di prender il calice dalla tua mano per bere, dirai loro: dice così l'E. Dio Zevaoth: dovete bere.

29. Perocchè ecco, che in questa città, che ha il nome di me io sono per dar principio a' mali, e voi ne andreste immuni? No, voi non ne andrete immuni: poichè spada io sono per chiamare su tutti gli abitanti della terra, dice l'E. Dio Zevaoth.

30. E tu profetizzerai loro tutte queste cose e dirai loro: l'E. rugge dall'alto, dalla santa sua sede alza la voce: egli ruggisce contro la sua stanza: Alto grida a guisa de' pigiatori contro gli abitanti tutti della terra.

= [illegible] = [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

31. Arriva un tumulto che si estende sino alla estremità della terra; poichè l'E. ha lite colle nazioni, egli chiama in giudizio ogni mortale, i malvagi li dà alla spada, dice l'E.

32. Dice così l'E. Dio Zevaoth: ecco un disastro è per procedere da una nazione all'altra, ed una grande procella si susciterà da lontan paese.

33. Gli uccisi dell'E. saranno in allora dall'un capo all'altro della terra: non verran loro fatte esequie, non verranno raccolti e non verranno sepolti: resteranno per letame sulla superficie della terra.

34. Ululate, o Pastori, e gridate, e voi di [illegible] forti [illegible] bestiami, perchè son compiuti i vostri giorni e giunto

= [illegible] = [illegible] [illegible] (voltolatevi)
[illegible] [illegible] [illegible]

e quello del vostro macello, e vi romperete e vi cadrete come a guisa d'un vaso prezioso.

35. I pastori non avran rifugio ne scampo i forti bestiami.

36. Odesi lo clamore de' pastori e l'urlo de' forti bestiami, poichè l'E. ne diserta il gregge.

37. Restan deserti i paschi felici per l'acceso sdegno dell'E.

38. Egli lasciò come fa un giovine leone il suo ricetto, in guisa che la terra di quelli è ridotta a desolazione per l'ira dell'oppressore per l'acceso suo sdegno.

הרועים ונ"ל כי לא יתכן לקרוא לרועה אדיר הצאן כלומר החזק שבצאן ויותר [illegible]
שבן לומר לרועים אלקי ישראל לשבוח · והתפוצותיכם [illegible] ותפוצותיכם
קורא רק"ו ומעו קוראים שהוא פועל מגזרת פוץ בה"ו נוספת, כמו תבנית
מגזרת בנה, כמו יוצא פועל, חוץ מרד"ק שאמר שהוא מגזרת נ' לשון וכלי זה קבר
אחר, ומי יודע אם לא כתב ירמיהו ותפוצותיכם כי קולו בשעיה הפוך הבהמה זא"כ היא נופלת לארץ כ"כ כלי חמדה, שאינו שהוא יקר, נשבר בנפלו
אין לו תקנה, ונראה בדברי רש"י שהוא כלי זכוכית
ואחר שהחליפו המכתב הקדמון בעברי (האשורית) במכתב האשורי היה נקל
לטעות סופר להחליף אות ש בצורתה [illegible]
את מרעיתם אל הרועים, עם הרועה צועק וגם אדירי הצאן [illegible] על עצמם
הנוהו, מגזרת [illegible], יהיו דומים, כמעט תאבל הארץ ·
שעזב בכפיר סכו [illegible] על נבוכדנצר באמר, כמו שאמר עליו (ד' ז') עלה
אריה מסבכו, ומי יודע אם גם כאן לא כתב ירמיהו סבכו · מפני חרון היונה
בעזריה בעל מ"ע (ק"כ פ' כ"ה) אומר שהוא רמז למלכות קשור ובבל
מזה אות דגלם יונה, אבל אחר שמצאנו על ירושלם (צפניה ג' א') העיר היונה
נ"ל שאין לנו את אונקה (כפ' המפרש' ורק"ו) שעניינו עושק ועולה ונ"ל ב"כ
שהקריאה הנכונה היונה ל"ז והוא מלך בבל ועליו אמר ומפני חרון אפו ו"ל
ספרים כתוב בהם מפני חרב היונה, וכן גרסת יונתן ובתרגום יוני מפני חרב ה' ובתרגום דלפנלדרי מפני החרב הגדולה, קול היה קורא מפני חרב ה' ·

Cap. XXVI

1. Al principio del regno di Giojakim figlio di Giosia re della Giudea emanò dall'E. l'ordine seguente.

2. Dice così l'E.: mettiti nelli atrii del tempio dell'E. e pronunzia agli abitanti delle diverse città della Giudea, venienti a prostrarsi nel tempio di J. tutti i sermoni che ti ho comandato di pronunziare ad essi; non ommetter cosa alcuna.

3. Forse daranno ascolto e si correggeranno dal loro cattivo procedere, in guisa ch'io cangi disegnamento intorno al male, ch'io penso di far loro a motivo delle loro azioni.

4. E di' loro: dice così l'E.: se non vorrete di seguire la mia legge che diposi innanzi,

5. Di dare ascolto alle parole de' miei ministri, profeti, che io vi mando, anzi continuamente io li mando e voi non date ascolto.

6. Io renderò questo tempio come Silo, e questa città renderò oggetto di maledizione a tutte le genti della terra.

7. I sacerdoti, i profeti, e tutto il popolo udirono Geremia pronunziare queste parole ~~nella casa~~ nel tempio dell'E.

התחלת עניינו התגלגל, והוא קרוב לשרש נפת (תלמוד' [illegible])

השכם ושלוח: אינה קחרת לחזק הענין כלו' וגם אני שולח אותם
השכם ושלוח בתמידות ולא שמעתם.

כשלה, עיין למעלה ז' י"ב וכו'.

8. Ora poichè Geremia ebbe terminato di parlare tut-
to ciò che l'E. aveva comandato di parlare a tutti il popolo,
i sacerdoti, i Profeti e tutto il popolo lo presero dicendo: tu devi morire.

9. Come hai tu potuto profetare in nome dell'E. con dire: questo
tempio avrà la sorte di Silo e questa città resterà deserta priva d'
abitanti? E tutto il popolo si radunò contro Geremia nel tempio dell'E.

ומדוע נבית: איך יכלת להנבא כזאת? כי לא יתכן שיאמר ה׳ כזה על מקדשו ועל עירו, אך מלבך אתה בודה הדברים האלה. וירמיה הצטדק באמרו, [illegible] צריכים לעשות תשובה וינחם ה׳ מאשר דבר, אז האמינו [illegible] העם והשרים ויאמרו אין לאיש הזה משפט מות.

10. I principi della Giudea udite queste cose, si recarono dal pa-
lazzo reale al tempio dell'E. e sedettero all'ingresso del-
la porta nuova del tempio dell'E.

[illegible] בספר [illegible] רבים כתוב שער בית ה׳, וכן תרגמו [illegible]

11. I sacerdoti e i Profeti dissero ai principi ed a tutto il popolo: questi
uomo è degno di morte perciocchè ha profetato rapporto a
questa città, secondo che avete udito co' vostri orecchi.

12. Geremia poi disse a tutti i principi ed a tutto il popolo: l'E.
mi ha mandato a profetare rapporto a questo tempio
e a questa città tutte le cose che avete udite.

13. Or dunque migliorate i vostri costumi e le vostre azioni
e ubbidite all'E. vostro Dio, in guisa che l'E. cangi ~~[illegible]~~ divisamento
rapporto al male che ha pronunciato contro di voi.

14. Io poi eccomi in vostra mano: fate di me quanto vi pare e piace.

15. Ma sappiate che se voi mi fate morire, vi scelerate di san-
gue innocente voi addossate su di voi, su questa città e
sui abitanti, perciocchè veramente mi ha l'E. mandato a
voi a pronunciare innanzi a voi tutte queste parole.

16. I principi e tutto il popolo dissero ai sacerdoti ed ai profeti: questo uomo
non merita la morte, imperocchè in nome dell'E. nostro Dio gli ha parlato.

דבר [illegible] [illegible] להחזירנו למוטב באמרו ועתה היטיבו דרכיכם ומעלליכם [illegible] [illegible] כי את ירמיה [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] ולא נחם ולא [illegible] ולא מורה ועוזר.

17. Indi sorsero alcuni degli anziani del ~~popolo~~ paese e dissero
a tutto il popolo radunato:

18. Mica Morastita profetava ai tempi d'Ezechia re della Giu-
dea, ed egli disse a tutto il popolo della Giudea: Dice così
l'E. Dio Zevaoth: Sion a guisa di campagna sarà arata

[illegible] ציון וגו׳, כֹּה במיכה ג׳ י״ב

e Gerusalemme diverrà mucchi di rovine, ed il monte del Tempio quasi poggi selvosi.

19 L'han forse fatto morire Ezechia re della Giudea, e i Giudei tutti? Non anzi egli temé il S. e supplicò il S., il quale cangiò disegno rapporto al male che avea pronunziato contro di essi: E noi vogliamo fare un gran male a danno di noi stessi.

ולא יתחשב עונם לולי שבקשו מחילה ממנו ... ונחם על הרעה ... והעון הזה הוא על נפשותינו ... כאשר יפול על ראשנו.

20. Eravi un altro ancora che profetava in nome del S. Uria figlio di Semajà di Kiriat-Jearim: il quale profetò contro questa città e contro questo paese conforme a tutte le parole di Geremia.

הספור

[illegible] הספור הזה ... לא דברי אנשי ירמיהו ... ספור ... ויאמרו ... ולא יתן ... עבר הספור הזה בעולתו ... כמו שאמרו ... כל הדברים ... ועל כל העם הזה ... ספור.

21. Avendo udito il re Gioiakim e tutti i suoi prodi e tutti i suoi principi le sue parole, il re cercò di farlo morire; ed Uria ciò udito, temette e fuggì e recossi in Egitto.

22. Ed il re Gioiakim mandò degli uomini in Egitto, cioè di Elnatan figlio di Achbor ed altri uomini con lui in Egitto.

ואלנתן בן עכבור ... [illegible]

23. I quali trassero Uria dall'Egitto e lo portarono al re Gioiakim, il quale lo fece uccidere e gettare il suo cadavere ai sepolcri della plebe.

24. Però Achikam figlio di Safan diede mano a Geremia, perché non fosse dato in mano del popolo per farlo morire.

אחיקם בן שפן ... [illegible] ... ירמיהו ... (אחה״ח).

Cap. XXVII

1. Al principio del regno di Gioiakim figlio di Giosia re della Giudea Geremia ebbe dal S. l'ordine seguente.

בראשית ממלכת יהויקים ... צדקיהו ... [illegible]

2. Così mi disse il S.: Fatti de' vincoli e de' gioghi e mettiteli sul collo.

... הרצועות ... [illegible]

3. E mandali al re di Edom, al re di Moab, al re degli Ammoniti, al re di Tiro e al re di Sidon per mezzo degli

... צדקיהו ... נבוכדנצר ... [illegible]

ambasciatori venuti a Gerusalemme a Sedecia re della Giuda. ותרגל בחוק בבל על השנה הרביעית ליהויקים כי קמתם מלכת בדקיה. חמלכת לין עניה בשנה הראשונה. ואחר לך בשנה הרביעית כמפורש בתחלת הספר בלשונות ויהי בשנה ההיא בראשית ממלכת צדקיה מלך יהודה בשנה הרביעית.

4. E darai loro degli ordini relativamente a' loro padroni con dire: dice così il S. Dio Sevaoth Dio d'Israel: così direte a' vostri padroni:

5. Io ho fatto la terra e gli uomini e le bestie che sono sulla faccia della terra colla grande mia forza e col mio disteso braccio; e l'ho data a chi mi piacque.

ב ובזרועי הנטויה הקיטוב אלי פת חלוייקת, כי שניה לה כח והפקיד ונתן מדבר על יציר ה (וה״מ הלל בנמוני קומר כי מפני שהיה במחשבת הנביא כי הגוי אשר לא יעבוד את מלך בבל יעשה בו ה׳ שפטי, לכן שימפיה לקח המליצה הזאת בתחלת דבריו, שהיא מקומה בסוף הענין) ולהיות המליצה הזאת מצויה בתורה אבל מליצת כח גדול השתמש בה ירמיה קוב שפיה, וכן למטה לב יז.

6. Ed ora io ho dato tutti questi paesi in mano di Nabucodonosor re di Babilonia, mio ministro, e fin le fiere della campagna gli ho date al suo servaggio.

= וגם את חית השדה וכו׳ דרך הפלגה, וקולי הכוונה, כי גם החלדרות לא יעמדו בפניו, יעבבו בדרכו וכן אמרו בדניאל (ג לח).

7. Tutte le nazioni serviranno lui, suo figlio e suo nipote, finchè verrà anche a lui il tempo fatale del suo paese, e lo sottometteranno nazioni numerose e grandi.

= ואת בנו ואת בן בנו אויל מרודך ובלשאצר, וספרי יקותות קיש בני ממכון בענין הממלכות האלה הרחוקות מהם, ועבדו בו, בבולשצר, כלו׳ בין רצו ומלכותו.

8. E se qualche nazione o regno non si assoggetterà a lui Nabucodonosor cioè re di Babilonia e non metterà il proprio collo nel giogo del Re di Babilonia, colla spada, colla fame e colla peste io punirò quella nazione, dice il S., fino di ridurli a lui soggetti.

= עד תמי אותם בידו = אין שרש תמם יצא בבנין הקל, ונ״ל שצעקן מ״פ וז״ל עד תתי, וכן ה׳ על הקמסר יתקון בירה.
ואת אשר לא יתן : ואת את לירו, כאן לסיקן הפעול לא נאמרת על הפועל, כמו בל״ה את אלפני המטה ואת אלאחר המטה, וכמו אותו היום אותו הקיץ.

9. E voi non date ascolto a' vostri profeti, a' vostri indovini, a' vostri sogni, a' vostri auguri ed a' vostri maghi, i quali vi dicono: voi non avrete a servire il re di Babilonia.

10. Perciocchè menzogne essi vi profetano, tendenti ad allontanarvi dal vostro paese, ed a far sì ch'io vi scacci alla perdizione.

ב= למען הרחיק אתכם שאם תשמעו להם, זה יהיה סבה שתגלו.

11. Quella nazione poi che metterà il proprio collo al giogo del re di Babilonia e gli assoggetterà, io la lascerò, dice il S., sul suo paese, ove coltiverà ed abiterà.

12. Ed a Sidkija re della Giudea parlai in conformità con dire tutte queste cose, con dire: mettete il vostro collo al giogo del re di Babilonia ed assoggettatevi a lui ed al

= ואל צדקיה = ירמיה מספר בספרו מה שאמר לצדקיה מעין מה שאמר למלאכים ולמלכי הגוים.

suo popolo, e vivete.

13. Perchè volete morire tu ed il tuo popolo colla spada, la fame e la peste, come l'E. ha decretato rapporto alla nazione, che non si assoggetterà al re di Babilonia?

14. Non date ascolto alle parole de' profeti, i quali vi dicono: voi non servirete il re di Babilonia, perocchè menzogne vi profetizzano.

15. Poichè io non gli ho mandati, dice l'E. ed essi vi profetizzano anche in mio nome falsamente, in guisa ch'io abbia a scacciarvi, e perdervi, voi e i profeti che profetizzano a voi.

16. Ai sacerdoti poi ed a tutto questo popolo parlai come segue: dice così l'E. non date ascolto alle parole de' vostri profeti, i quali vi profetizzano con dire: gli arredi del tempio dell'E. sono per esser in breve restituiti da Babilonia; perocchè menzogne vi profetizzano.

17. Non badate ad essi: assoggettatevi al re di Babilonia, e vivete; altrimenti questa città diverrà un deserto.

18. E se essi sono profeti e se possiedono la parola dell'E. Dio Zevaoth, preghino D. perchè non passino in Babilonia gli arredi rimasti nel tempio dell'E. e nel palazzo del re della Giudea ed in Gerusalemme.

בלתי באו: הראוי יבאו ונעדרה יו״ד אחת מפני הקודמת:

19. Perocchè dice così l'E. Dio Zevaoth rapporto alle colonne, al mare, a' piedestalli ed agli altri arredi rimasti in questa città;

20 Cui non prese Nabucodnezar re di Babilonia quando trasportò da Gerusalemme a Babilonia Jeconia figlio di Giojakim re della Giudea, e tutti i nobili della Giudea e di Gerusalemme.

21. Sì, dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel rapporto agli arredi rimasti nel tempio dell'E. e nel palazzo del re della Giudea ed in Gerusalemme:

22. In Babilonia saranno trasportati ed ivi resteranno fino al giorno, ch'io ve penserò cura, dic'e l'E. e li farò trasportare e tornare in questo paese.

Cap. XXVIII°

1. Nel medesimo anno, nel principio del regno di Sedecia re della Giudea, nell'anno quarto nel mese quinto mi disse il profeta Anania, figlio d'Azzur Gabaonita, nel tempio dell'E. in presenza di sacerdoti e di tutto il popolo:

2. Dice così l'E. Dio Zevaoth re d'Israel: io rompo il giogo del re di Babilonia.

3. In capo a 2 anni io son per far tornare in questo paese tutti gli arredi del tempio dell'E. cui Nabucodonassor re di Babilonia prese da questo paese e portolli in Babilonia.

4. E Jeconia figlio di Gejakim, re della Giudea e tutti gli emigrati della Giudea passati in Babilonia, io son per far tornar in questo paese, dice l'E. perocchè romperò il giogo del re di Babilonia.

6. Il profeta Geremia disse: Amen, così faccia l'E.! Verifichi l'E. le tue parole, parlante, cioè hai profetato intorno al far tornare gli arredi del tempio dell'E. e tutti gli emigrati da Babilonia a questo paese.

5. Ed il Profeta Geremia disse al Profeta Anania in presenza de' sacerdoti e di tutto il popolo che trovavasi nel tempio dell'E.

ו) ויאמר ירמיה הנביא: אמנם שבפסוק ראשון אמר מדבר בעדו אמר אל חנניה בן עזור, שבזו מדבר בל' נסתר ויאמר ירמיה; ומכאן ראיה ברורה שלא נמנעו הקדמונים לדבר על עצמם בל' נסתר, ואין בזה חשש זיוף על המקראות ההם.

7. Odi però queste cose ch'io son per far intendere a te ed a tutto il popolo

8. I profeti che furono anticamente prima di me e di te profetavano rapporto a molti paesi e regni grandi di guerra, fame e peste.

9. Se qualche altro profeta profetava felicità, quando si realizzava la parola del profeta, si conosceva qual era il profeta cui l'E. aveva veramente inviato

= הנביאים וגו' ב' המקרא הזה נראה שאין לו חזרה (עיין ספר) וראוי לומר [illegible] הוא הגזרה, אך זה רחוק כי איך יחשוב כי הנביאים שהיו לפני ולפניך לרעה? והוא גם לטובה. וכן נסעתים ואני ר' תנחומא (הביאו רד"ק) וגר' [illegible] (בהקדמת פירושו לספר זרעים) כי המקרא קצר והעקר חסר, והוא: אם לא היה דברים מתקיים אין קץ שקרנים. כי שב [illegible] ההוא מרעתו ושב ה' מחרון אפו ונחם יותר (ודרושים לזה) [illegible] צחק) שהענין מחובר למעלה, שהיו הנביאים מתנבאים לרעה והיה נביא אחר מתנבא לשלום, אז בבוא דבר הנביא יודע כי הוא נביא האמת, ומזה לא עוד כי אחר יודע כי הוא הנביא האמתי הוא או הם אשר מדבר בנביא החולק על הנביאים אחרי, והנה הענין הזה נאות ומכוון למחלוקת חנניה עם ירמיה. ולמלחמה ולרעה ולדבר, בהרבה ספרי' כי כתוב ולרעב, וכן דרך הנביאים לחבר החרב והרעב.

ve ... [illegible] Torta Mosè ... Pococke

10. Il profeta Anania prese il giogo dal collo del profeta Geremia e lo ruppe.

11. Anania disse in presenza di tutto il popolo: dice così l'E.: così romperò il giogo di Nabucodonosor, re di Babilonia, in capo a due anni dal collo di tutte le nazioni; ed il Profeta Geremia andò per la sua strada.

12. Dopo che il profeta Anania ebbe rotto il giogo dal collo del profeta Geremia, la parola dell'E. fu a Geremia con dire:

13. Va, di' ad Anania: dice così l'E.: tu hai rotto un giogo di legno: fanne invece uno di ferro.

14. Perciocchè dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: un giogo di ferro io impongo sul collo di tutte queste nazioni per servir Nabucodonosor re di Babilonia ed esse lo serviranno; e fin le bestie selvagge gli consegno.

15. Indi il Profeta Geremia disse al Profeta Anania: Ascolta Anania: l'E. non t'ha inviato e tu hai assicurato questo popolo con menzogna.

16. Perciò dice così l'E.: io ti scaccio dalla faccia della terra: quest'anno tu morrai, poichè hai pronunziato una menzogna relativamente all'E.

17. Il profeta Anania morì in quell'anno nel settimo mese.

Cap. XXIX

1. Queste sono le parole della lettera, che il Profeta Ger. mandò da Gerusalemme al rimanente degli anziani, ai sacerdoti, ai profeti, ed a tutta la gente cui Nabucodnes. ha trasportato da Gerusalemme a Babilonia.

2. Dopo che il Re Jeconia, la regina madre, i grandi ufficiali della Giudea e di Gerusalemme, il fabbro ed il Masgher furono sortiti da Gerusalemme,

3. Per mezzo di Eleasà, figlio di Safan e Ghemaria, figlio di Chilchia, cui Zidchia re della Giudea

[illegible] התנבא / רעה. קול [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ירמיה [illegible]
[illegible] הוצרך לענותו [illegible] דבר אלא אמר על מה שאמר לו בתחלה [illegible]
[illegible] דבר הנביא יוודע הנביא אשר שלחו ה' באמת [illegible]

[illegible] עול ברזל [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] עיין [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] עיין [illegible]

[illegible]
[illegible]

mandò a Nabucodonosor, Re di Babilonia in Babilonia:

4 Dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel a tutti gli emigrati ch'io feci emigrare da Gerusalemme a Babilonia

5 Dice così l'E. Dio Zevaoth Dio d'Israel, a tutti gli emigrati ch'io feci emigrare da Gerusalemme a Babilonia

5. Fabbricate delle case ed abitatele; e piantate de' giardini e mangiatene i prodotti.

6. Prendete delle mogli e generate figli, e figlie; e prendete moglie ai vostri figli, e date le vostre figlie a marito, in guisa che partoriscano figli e figlie, e possiate moltiplicarvi quivi, anziché scemare.

7. E abbiate cura della felicità della città, dov'io vi feci emigrare, e pregate l'E. in suo favore, perocché la sua felicità sarà la vostra.

8. Poiché dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: non vi seducano i profeti che sono tra voi e i vostri indovini; né badate a' sogni che sognate.

9. Poiché falsamente essi vi profetizzano in mio nome; io non gli ho mandati, dice l'E.

10. Ma dice così l'E.: che quando Babilonia avrà compiuti 70 anni, mi mostrerò memore di voi, ed effettuerò a voi la mia fausta promessa di farvi tornare in questo paese.

ו) ותלדנה בנים ובנות: חוזר על בנותיכם וגם על הנשים שיקחו לבניכם ותלמידי יחקאל וכן דעת רד"ק.

ז) כי בשלומה יהיה לכם שלום: אל תחשבו להרוס בבבליים או להתאחד עם שונאיהם כי לא תצליחו ורק בשלומם יהיה לכם שלום.

ח) אשר אתם מחלמים: ענין הפעיל בלא יו"ד על דרך לשון ארמית, ואולי הכונה מחלימים בפעיל, להורות על רבוי החלומות.

י) לפי מלאות לבבל שבעים שנה: [illegible] ... והקרבתי
... נבוכדנצר
... בשנת ... לנבוכדנצר ...
... אויל מרודך ...
... בלשאצר ...
... מספר ... מלכי בבל ...
... מספר ...
... להר אחד ...
... מספר שנות נבוכדנצר
... אויל מרודך ... יהויכין ...
... יהויקים ...
... נבוכדנצר ...
... שנות מלכותם

Evilmarodach — 2
Neriglissor — 4
Labosarcod — 3/4
Nabonnedo — 17
23 3/4

ושנות מלכות נבוכדנצר ... 67
... מלך בבל ... נבוכדנצר ... ירושלם ...
... בזכריה א' י"ב ... ל"ה

11. Perocchè io so (quali sono) i disegni che io penso intorno a voi, dice l'E.; (che sono) disegni di felicità, anzichè di mali, d'accordarvi un felice avvenire, e compimento di speranze.

אחרית ותקוה = אחרית טובה, כלו׳ טובה לזמן עתיד, כמו כי אחרית לאיש שלום (תה׳ ל״ז) כי אם יש אחרית ותקותך לא תכרת (משלי כ״ג י״ח) אם ... ויש אחרית ותקותך לא תכרת (שם כ״ד י״ד) ותקוה ... [illegible] המקווה; וכן פירש רד״ק בדרכות (י״ז ק׳) באחרית ותקוה שתהא אחריתנו טובה ורואה מה שקוינו.

12. Voi mi andrete invocando e mi pregherete, ed io v'ascolterò.

13. Mi ricercherete e mi ritroverete, ricercandomi con tutto il cuore.

וקראתם אותי והלכתם = כמעט ויק׳ הלוך וגו׳
ומצאתם וגו׳: כל זה אני אומר לכם מפני שידעתי שאתם בוטחים בנביאי שקר שלכם, שמבטיחים אתכם כי עוד מעט תשובו אל ארצכם, לפיכך אני אומר לכם בנו בתים ושבו וגו׳.

14. Mi mostrerò a voi favorevole, dice l'E. ~~ripristinerò il~~ farò ritorno a voi ~~vostro stato~~, e vi raccoglierò da tutte le nazioni e da tutti i luoghi, dove vi ho scacciati; dice l'E. e vi farò tornare al paese, da cui vi feci emigrare.

ושבתי את שבותכם = הולת שבות או שבית נחליצה הואת הגזרה [illegible] ... Cocceius ... [illegible] ... Grotius ... [illegible]

15. Avvegnachè voi dite: l'E. ci ha fatto sorgere de' profeti in Babilonia

כי אמרתם וגו׳ = כל זה אני אומר לכם מפני שידעתי שאתם בוטחים בנביאי שקר שלכם שמבטיחים אתכם כי עוד מעט תשובו אל ארצכם, לפ׳ אני אומר בנו בתי׳ וכו׳, וכו׳,

({. ~~Mi mostrerò~~ mostrerò a voi favorevole, dice l'E. ripristinerò il vostro stato, e vi raccoglierò da tutte le nazioni da tutti i luoghi, dove vi ho scacciati; dice l'E. e vi farò tornare al paese, da cui vi feci emigrare)

כן כתבתי זה שבע שנים, ועתה (פ׳ תק״צ) נ״ל שאין הכוונה אלא אשוב אליכם ... [illegible]

16. Mentre dice così l'E. rapporto al re che siede sul trono di Davide ed a tutto il popolo che abita in questa città; i vostri fratelli cioè che non sono sortiti con voi in emigrazione.

17. Dice così l'E. Dio Sevaoth: io sono per mandare contro d'essi la spada, la fame, e la peste e li renderò come i fichi sciocchi, tanto cattivi da non potersi mangiare.

השוערים = רש״י רד״ק ורלב״ג ואחרי׳ פירשו מל׳ שערורה ... [illegible] ... Theodotion ... Σουαρειμ ... [illegible]

18. Gl'inseguirò colla spada la fame e la peste e li renderò oggetto d'orrore a tutti i regni della terra; tipo d'imprecazione ed oggetto di stupore, fischiate ed insulti presso tutte quelle nazioni dove gli avrò scacciati.

[illegible] ... כפנוי

19. In cambio, che non hanno dato ascolto alle mie parole dice l'E., mentre io mandai loro continuamente i miei ministri, i profeti — e voi non avete dato ascolto, dice l'E.

20. E voi udite la parola dell'E., o voi tutti emigrati, ch'io mandai

da Gerusalemme in Babilonia.

21. Dice così l'Et. Dio Sevaoth, Dio d'Israel rapporto ad Ac-
cabbo, figlio di Colajà, ed a Sidkijà, figlio di Maaseja,
che falsamente vi profetizzano in mio nome; io sono per
darli in mano di Nabucodonasor re di Babilonia,
il quale li ucciderà a morte a' vostri occhi.

אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה = לא ידענו מי הם [illegible] מן המקרא ולא אחריו, ועיין סנהדרין צ״ג. אמנם מעשה [illegible] בבבל העיר [illegible] [illegible]

22. E verrà preso da essi d'maledizione presso tutti gli emigrati
della giudea esistenti in Babilonia, con dire: ti renda l'Et.
come Sidkijà ed Acabbo, cui il Re di Babilonia ha arrostiti al
fuoco.

וקללה = מפני שמקרא. יאמר [illegible] [illegible] (הרד״ק)

23. Posciachè hanno commesse in Israele delle infami azio-
ni, commettendo adulterio colle mogli altrui, e nomin
ciando in mio nome falsi oracoli, cui io non avea
lor comandato; e sono io quegli che lo so, e ne è testimonio dice l'E.

24. Rapporto poi a Semajà Nechelamita dirai quanto segue:

ואל שמעיהו = ענין אחר, והוא נבואה שנתנבא ירמיה זמן מה אחר הקודמת אחר שהגיע ספרו לבבל, ואחר שכתב שמעיה מה שכתב עליו. הנחלמי: על שם עירו (יונתן ורד״ק) [illegible]

25. Dice così l'Et. Dio Sevaoth Dio d'Israele: posciachè tu hai man-
dato in tuo nome delle lettere a tutto il popolo ch'è in
Gerusalemme, al pontefice Sefanjà figlio di Maaseja,
ed a tutti i sacerdoti, con dire:

צפניה = נראה שהוא כהן המשנה שנהרג בזמן החרבן (מלכים ב׳ כ״ה) [illegible] ב׳ כ״ה י״ח

26. L'Et. ti ha costituito pontefice nel posto del pontefice Gio-
jada, perchè vi siano de' sovrintendenti nel tempio dell'
E. (sorveglianti) a chiunque pazzo e profetizzante
che tu lo ponga in carcere e stretta prigione.

תחת יהוידע הכהן = הוא יהוידע שהיה בימי יואש והיה כהן גדול בין הכהנים כי הציל את ישראל מיד עתליה. להיות פקידים. [illegible] פקיד, [illegible] פקידים, המהפכת, עיין [illegible] והצינוק [illegible] והעצירה [illegible]

27. Ora perchè non hai sgridato Geremia Anatotita, il quale
profetizza a voi?

28. Mentre egli ci ha mandati in Babilonia, con dire: Ella
è lunga: fabbricate delle case ed abitatele, e piantate
de' giardini, e mangiatene i prodotti.

ארוכה היא = הגלות (רד״ק), [illegible] קטנה או גדולה [illegible] קטן או דבר גדול [illegible] ארוך היא והשנים.

29. Ed il pontefice Sefanjà lesse questa lettera al profeta Geremia

30. Quindi la parola dell'E. fu a Geremia così dire:

31. Manda a tutti gli emigrati quanto segue: Dice così l'E. rapporto a Semaja Nechelamita: poichè che Semaja vi ha profetizzato, senza ch'io lo mandassi, e vi rassicurò con menzogne:

32. Perciò dice così l'E. io sono per esiger conto da Semaja Nechelamita e dalla sua prole: egli non avrà nessuno de' suoi che stia per abitare in mezzo a questo popolo, in guisa che egli non godrà del bene ch'io son per fare al mio popolo, dice l'E. perocchè pronunziò menzogna rapporto all'E.

לא יושב בתוך העם הזה. ר"ל שלא ישוב עם בני הגולה לשבת בא"י ועי' שמ'
ולא יראה בטובה בטוב אשר אני עושה לעמי, וזה לאחר אותו, כי
ונתחלף ילדות בע' שנה של גלות ועבר לא יראה בטוב ע"י זרעו, כי
אחרי מותו אין זרע, וזה היה קללה רעה גדולה.

33.

XXX

1. Ordine dell'E. emanato a Geremia.

2. Dice così l'E. Dio d'Israel: scriviti in carta tutte le cose ch'io t'ho parlate.

את כל הדברים אשר דברתי אליך: יש המפרשים אחד מפסוק ל' ואילך (רד"ק ורלב"ג)
ואחר דברתי ע' הנחלה הודיעו כי את הענין וקרוב אחרנו
... וזהו ... שהענין לעתיד, ולא לדבר אל העם, וכחו
... נבואה זו ... לנחמה ... הנביאים לא היו רגילים
לכתוב כל נבואותיהם ... רק היו מזהירים אותם אל העם, וזה שבש, אבל

3. Poichè tempo verrà, dice l'E. ch'io ristabilirò lo stato del mio popolo Israel, e Giuda, dice l'E. e lo farò tornare al paese, che ho dato a' loro padri ed essi lo possederanno.

כי הנה ימים באים: לעתיד לבא, בגאולה העתידה, כי ס' זה וכל אחריו שלא
נמצא ... אלופינו ... ולא יהרס עוד לעולם. וכן דעת
... אחריו ... על גאולת בבל.

4. E queste son le cose che l'E. ha pronunziate intorno ad Israele e Giuda.

5. Sì, dice l'E. romore di costernazione abbiamo udito: spavento e non si ha pace.

קול חרדה שמענו = הנביא מצייר יום ה' שבואו לגאול את ישראל, והדבר ...
... את הגוים חרדים ורועדים. ורד"ק אומר ... דברי
... ורלב"ג ... ישראל בגלות בבל.

6. Interrogate ed esaminate se suole un maschio partorire: com'è ch'io veggo, che ogni uomo colle mani sui fianchi a guisa di puerpera, ed ogni volto cangiato, quasi divenuto itterico?

אם יולד זכר: אם כדרך אם יכול זכר להיות יולד.

7. Oh! che grande egli è quel giorno, tanto che non vi è simile: tempo d'angustia sarà per Giacobbe, ma da quella andrà salvo.

... ועת צרה היא ליעקב ...
... דבר לו ... פחד ... אלא תבואהו רעה.

8. In allora, dice così il S. Dio Zevaoth ti romperò il suo giogo d'al collo e i tuoi legami spezzerò … nè più stranieri l'assoggetteranno

[illegible]

9. Ma essi serviranno il S. loro Dio, e David loro re, ~~Atto~~ ch'io farò sorger loro.

[illegible]

[illegible] Mémoires sur diverses antiquités de la Perse [illegible] Silvestre de Sacy [illegible]:

Paschoutan, l'un des personnages destinés à faire refleurir la religion de Zoroastre et l'empire des Perses dans les derniers temps, demeure en attendant ce moment dans le Kanguedez, pays qui paraît répondre en partie au Khorasan. Il en sortira à l'ordre qui lui sera apporté par un ized (esprit céleste) nommé Serosch et reviendra dans l'Iran —

[illegible]

10. In quindi non temere mio ~~servo~~ servo Giacobbe, dice il S. nè disperarti Israel, imperocchè ti sono per ricondurti salvo da lontano paese e la tua discendenza dal paese della loro prigionia, in guisa, che Giacobbe tornerà a viver quieto e tranquillo, senza che altri l'inquieti.

11. Perchè ~~teco~~ teco sono io, dice il S. per farti salvo. Sì, farei fine di tutte le nazioni dove ti dispersi, pur d'esso di far fine di te: ti correggerò con giustizia, senza mandarti impunito.

[illegible]

12. Sì dice così il S.: ò disperata la tua ferita, ostinata la tua piaga

[illegible]

13. Non hai chi difenda la tua causa, prestandosi a medicarti; medicine di giovamento non hai.

[illegible]

14. Tutti i tuoi amanti ti dimenticarono, di te non si curano, poichè io ti inflissi una percossa da nemico, una correzione da spietato, per la quantità de' tuoi peccati, pe' trascorsi tuoi che son numerosi.

[illegible]

15. Che strilli per la tua ferita? disperato il tuo dolore: per la quantità de' tuoi peccati, pe' tuoi trascorsi che son numerosi ti ho trattato in tal guisa.

[illegible]

16. E bene tutti i tuoi divoratori saranno divorati, e tutti i tuoi nemici andran tutti in cattività; i tuoi saccheg-giatori saran messi a sacco e tutti i tuoi depredatori io esporrò alla depredazione.

17. Sì, ti farò spuntar la guarigione e delle tue piaghe ti risanerò, dice il S.; poichè ti chiamarono perduta... Sion è questa, non ha chi ne prenda cura.

18. Dice così il S.: io sono per ripristinare lo stato delle tende di Giacobbe, e delle sue abitazioni m'impietosirò. le città verranno rifabricate sulle loro rovine e i pa-lazzi saranno al consueto popolati.

19. E da quelli si faranno udire omaggi (a Dio), e voti di suo natori: io li farò moltiplicare, anzichè permettere che diminuiscano; li farò opulenti, lungi dal lasciarli impoverire.

20 I suoi figli saranno come anticamente, la sua comunità sarà permanente sotto la mia protezione, ed io chiederò conto da chiunque lo molestasse.

21. Il suo principe sarà de' suoi, il suo sovrano sarà estratto dal suo grembo: io l'avvicinerò ed egli mi sarà da presso. Avvegnachè chi sarebbe quegli, che osasse farsi innanzi a me? Dice il S.

22 Voi, sarete il mio popolo ed ~~voi sarete il mio~~ io sarò il vostro Dio.

23. Ecco una terribile procella, l'ira sua è celeste uscita; un turbine rapinante: sulla testa de' malvagi poserà.

24. Non si calmerà l'ardente sdegno ~~delle~~ del S. pria ch'egli non abbia eseguiti e compiuti i disegni della sua mente: nel tempo avvenire voi vi farete riflessione

1\. In quel tempo, dice l'E. io sarò il Dio di tutte le ~~nazioni~~ famiglie d'Israel ed essi saranno il mio popolo.

2\. Dice così l'E.: ha incontrato grazia nel deserto il popolo avanzato dalla spada: andar conviene a metterlo in riposo, Israel mia.

3\. Da lungi l'E. mi apparve e dico t'amo d'amore perpetuo, perciò ~~ti uso per bontà~~ ti traggo a me pietosamente.

4\. ~~Io ti farò rifiorire~~ Ancora sarà, che io ti farò godere stabil fortuna, o vergine d'Israelle: ancora sarà, che tu andrai adorna de' tuoi timpani, e sortirai in danza di festanti.

5\. Ancora sarà che tu pianterai delle vigne ne' monti di Samaria; pianteranno i piantatori e godranno il prodotto.

6\. Sì, il giorno verrà, che i custodi (delle campagne) grideranno alla montuosa regione di Efraim: alzatevi e andiamo a Zion all'E. nostro Dio.

7\. Sì, dice così l'E.: alzatevi in grazia di Giacobbe voci d'allegrezza e rigiubilate ne' più pubblici luoghi delle ~~altre~~ nazioni, fate udire acclamazioni, e dite: fa salvo, o E., il tuo popolo, l'avanzo d'Israel.

8\. Ecco che io sono per farli venire dal paese di settentrione e li radunerò dalle più remote contrade: tra essi vi saranno ciechi e zoppi, donne incinte e puerpere: in grande radunanza torneranno qui.

9\. Piangendo ~~...~~ ~~...~~ verranno, teneramente ... con ... ; farolli andare presso torrenti d'acqua per via retta, in cui non avranno ad intoppare, sì io sarò d'Israele il padre, Efraimo è il mio primogenito.

10\. Udite la parola dell'E. o nazioni, e pubblicate nelle lontane

ז והעתה כי בוון בתחלת הדבור כי נראה בה כמה ~~שאנה~~ מקומות אחרים
אל אהבה וחסד לכל ה׳ נאמרו אחר כ הכתובים באלו אם בדבריו לא ראו רק
גוף הענינים, אחר בתקדם אין ה׳ נודע הגאים נקראים מארץ רחוקה.

= מצא חן במדבר ... כמעט בני נדבר ... אינו מדבר כאן על יציאת מצרים ועל חדר המדבר אלא התשובה הגלות ...
... רמיה ... מדבר ...
הלוך, מקור. ... להם. יערה, פרש מי הוא העם הזה ...

= מרחוק ה׳ נראה לי ... ואין יפה ... מן דברי ירמיהו, אין כנסת ישראל, ולא כדברי רש״י ...
וכעמים ... מקום רחוק כי הנביא היה ... וזה רואה
את ה׳ ... מגדולת הגלות ... והנביא מצייר את ה׳ מדבר
עם האומה, אמר אהב ... כי הבה, ובכלל ... ואהבת עולם אהבתיך ... משכתיך חסד ...
... בעבודות אהבה.

= עוד אבנך ונבנית, ... הבנה ... כמו גם כנו
... רצעה (מלאכי ג׳ ...)

= עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו נוטעים וחללו ...
... אשר נטע כרם ולא חללו (דברים כ׳) והחלול הוא ...
... כבתוב ובשנה הרביעית יהיה ... קדש הלולים.

= נוצרים, שומרי השדות ... ואחרי קריאת התבואה ... על ...
... נוצרים ... עלייה ... (ישעיהו א׳ ...) ... נוצרים
... ומשמרים ... כמו ...

= רנו ליעקב שמחה = ... עלו ... ציון ... יעקב ...
... גוים ... עמים ... קדושים ... בארץ ...
... ישראל ... הגוים ... מקומות ...
... השמיעו הללו ... קול ...
קול שמחה, הושע ה׳ ...
~~...~~
... ושבע ... הושע ...

= הנני מביא ... צפון ... גם עור ופסח ... מכל ... בדרך
... ישראל ... ירכתי ארץ ...
... גם עור ופסח, במועד פסח!!!

‡ ... ה׳ ... עזר בדרך.

= בבכי יבאו ... ובתחנונים אובילם ... נחלי מים בדרך ישר ...
... ישראל ... אביו ... ואפרים בכורי הוא ...
...

= ... גוים ... הגוים ...

oltremarine contrade, e dite: Quegli che ha disperso Israelle

lo dunerà, e lo custodirà, come il pastore fa del suo gregge.

11. Sì; l'E. redimerà Giacobbe, e lo libererà dal potere di chi è

di lui più forte.

12. Verranno e metteran gridi d'allegrezza ne' più pubblici

luoghi di Sion e si consoleranno per gli effetti della bontà dell'E., pel grano, pel mosto, per l'olio e pe' minuti e grossi bestiami; il loro animo sarà qual giardino abbondante d'acqua, nè più torneranno ad esser addolorati.

ונהרו אל טוב = במקומות הגלוים יותר, מקומות קבוץ העם, כמו בערבתי ... [illegible] ... הגוים, וכן על גגי מרומי קרת (משלי ט' ג') ברקב מרומי על ... [illegible] ... (שם ח' ב') וכן על מרומי שדה (שופטים ה' י"ח) ענינם ... [illegible] ... נ' גורה ושמחה בל' ארמית, וכן הבימו אין ונהרו, אם תראי ונהרת.

13. Allora la zitella lieta danzerà, e giovani e vecchi assieme.

Io cangerò il loro lutto in gaudio, e facendoli lieti li consolerò de' loro affanni.

ונחמתים ושמחתים מיגונם = נ"ל כי כן הוא לחבר המלות, ומלת מיגונם ... [illegible] ... ונחמתים.

14. Satollerò di delizie l'animo de' sacerdoti, ed il mio popolo abbondantemente godrà della mia bontà, dice l'E.

15. Dice così l'E.: una voce odesi in Rama di lamento e di pianto amarissimo. È Rachelle, che piange i suoi figli, e ricusa consolarsi intorno a' suoi figli, poichè uno non v'è.

קול ברמה נשמע ... [illegible] ... Eximia figura. Rachela ... omnem Ramam filiorum avidissima ... in mortua nec ... Benjaminitis finibus sepultura ... lit maternum de tumulo caput, omniaque vasta filiorum suos nusquam videt. In acerbissimus fletus irrumpit sed consolatur eam Deus ... [illegible] ... ברמה ... [illegible]

בחלק בנימין נקרוב לקבורת רחל ... [illegible] ... מרמה ומצאת שם ... [illegible] ... עם קבורת רחל ... [illegible]

16. Dice così l'E.: trattieni la tua voce dal pianto ed i tuoi occhi dal lagrimare; poichè il tuo operare avrà la sua mercede, e quelli ritorneranno dal paese del nemico.

פעולתך = הפעולה היא הבני וגו' ... [illegible] ... זה המקרא הזה ... [illegible] ... ההוה ... [illegible] ... הלוחה

17. Vi è, che spera pel tuo avvenire, dice l'E.; e i figli torneranno al loro territorio.

ויש תקוה לאחריתך = ... [illegible] ... בזמן העתיד, והכוונה היא ... [illegible] ... וכמו אחריתך ושבו בנים לגבולם.

18. Ho udito Efraim deplorar la propria sorte (e dire): tu mi castigasti, ed io ne ricevei correzione a guisa d'vitello non istruito: ritornami, ed io tornerò a te, poichè tu

sei l'E. mio Dio

שמוע שמעתי אפרים = אחר ... [illegible] ... ושבו בנים, ... [illegible] ... הבנים ... [illegible] ... מתנודד, ... [illegible] ... על עצמו ... [illegible] ... ואומר, קבלתי מוסר כעגל ... [illegible] ... לומד, ... [illegible] ... מתלמד ... [illegible] ... ותשובה ... [illegible] ... השיבני ואשובה ... [illegible] ... אשוב אליך.

19. Sì, dopo essermi convertito, ne sento (dell'antica mia condotta) dispiacere,

e dopo esser venuto in cognizione, mi batto sulla coscia;

mi vergogno ed arrossisco: sì sono aggravato dell

ואחרי הודעי = ... [illegible] ... נודעתי ... [illegible] ... ידעתי את עצמי ... [illegible] ... ולא ... [illegible] ... אחת, ונ"ל כי ... [illegible] ... כמו הודע ... [illegible]

vituperio della mia gioventù.

[illegible]

20. È egli dunque Efraim il mio ~~diletto~~ figlio, il ~~com~~ fanciullo delle mie delizie?... Eppure ~~tosto~~ che io ne parlo (+ tosto farne menzione) ciò seguito a ~~rincordarmene~~: quindi è che le mie viscere commuovonsi per lui: certo io avrò pietà, dice l'E.

[illegible]

21. Erigiti de' segnali, poni delle colonne, ~~attinente~~ al sentiero per cui hai viaggiato: torna vergine d'Israelle, torna a queste tue città.

[illegible]

22. Sino a quando andrai raggirandoti, o figlia ribelle? l'E. è per fare una cosa insolita nel mondo: la femmina circonderà l'uomo.

[illegible]

23. Disse così l'E. de' eserciti, Dio d'Israel: ancora si dirà questa parola nel paese della Giudea, e nelle sue città quando io ripristinerò il loro stato: Benedicati l'E., o soggiorno perenne, monte santo.

[illegible]

24. E vi abiteranno nella Giudea cioè e nelle sue città, uni... e: (vi abiteranno dico) gli agricoltori, (e i pastori) i quali gireranno colla mandra

[illegible]

25. Poichè io renderò satollo l'animo languente ed qualunque addolorato renderò pago.

[illegible]

26. Perciò mi destai, e ciò vedendo ... fatto un dolce sonno

[illegible]

מולה יאמר גם אחר אשוב ליצן סנת עולם, מהיה זמני ערבה לי, אחר שראיתי את הגאולה, ויפה הציד [illegible] כי לא תבאנו כמוה מקום [illegible]
עפר מורה על [illegible] ולפי דרך [illegible] לפסר לפרט הנביא אומר על זאת [illegible] ומלכו [illegible] ושנתי תערב לי. כיון
[illegible] לקום [illegible] כל זמן [illegible], ועדין קצה לי [illegible] ואיבן ושנתי ערבה לי, והואיל ולא אמר [illegible] ערבה
[illegible] הקיצה, לא [illegible], ולפי זה היה [illegible] לפרט הקיצותי מחלום הנבואה (פי׳ רד״ק והון יצחק) והיה ראוי לפרש ושנתי ערבה לי [illegible]
[illegible] כי ראיתי בחלומי דברים טובים דברים נחמים, ולפי הפי׳ הזה [illegible] לפרש ולראה התבוננתי אחר הקיצה כמה [illegible]
[illegible] אומר כי [illegible] הוא המדבר אחרי הקיצו משנת הגלות, ומהר״ר י״ק [illegible] ואומר כי [illegible] הוא כמו הגאולה [illegible] בעת [illegible]
[illegible] היצן, ולנצחים יקרה [illegible] זמן שנת [illegible] ובהקיצו מוצא עצמו [illegible] ואומר [illegible] שנתי ערבה לי, וכן יאמרו בהקיצם משנת הגלות
ומצאו עצמם בהצלחה גדולה, ונכון ‡

27. Ecco tempo verrà, dice l'E., seminerò la casa d'Israele e la casa di Giuda, di seme di uomini e seme di bestiami.

[illegible] המשל הנם לשדה שזורעים בו מיני זרעים שונים, וזרעתי [illegible] רע [illegible], נמשלו הרעים, והגמול. [illegible] אדם והבהמה.

28. Allora come io mi mostrai vigilante intorno ad essi per divellere, per abbattere, per demolire, per perdere, e per nuocere; così mi mostrerò vigilante intorno ad essi per fabbricare e per piantare, dice l'E.

‡ ואין הכוונה שיהיה הגלות [illegible], דא״כ לא יתכן שאמרו [illegible]
[illegible] ערבה, כי הגלות לא היתה ערבה להם; אך הנביא [illegible] כאשר [illegible]
[illegible] הגלות [illegible] יהיו ישנים, ובתוך [illegible] יהיו נגאלים; [illegible]
[illegible] להודיע כי לא תהיה הגדולה לא בחיל ולא בכח [illegible], כאם
[illegible] ה׳ דרך נס, [illegible] את [illegible] לעיניכם (צפניה ג׳ כ׳)
[illegible] בלא שום פעולה [illegible] אתם, אך ה׳ [illegible]
[illegible] בלי שתהיו [illegible] שום סיוע בדבר.

29. A quel tempo non si dirà più: i padri han mangiato l'agresto, e i figli ne hanno i denti allegati.

[illegible] כלו [illegible], משל [illegible] (ונזכר גם ביחזקאל י״ח) [illegible]
[illegible] הנביאים [illegible] כי [illegible] עליהם [illegible]
[illegible].

30. Ma ciascheduno morrà pel proprio peccato: ogni uomo che mangerà l'agresto avrà i denti allegati.

[illegible]

31. Ecco tempo verrà, dice l'E., ch'io stabilirò colla famiglia d'Israel e colla famiglia di Giuda un'alleanza nuova.

[illegible] ברית חדשה, כמו [illegible], ועיין רד״ק, ועיין [illegible] - [illegible]

32. Non come quell'alleanza che ho stabilita co' vostri padri, quando li presi per la mano per trarli dal paese d'Egitto, ch'essi hanno rotta la mia alleanza, ed io gli ho abbandonati, dice l'E.

[illegible] בם = עיין [illegible]

33. Ma sarà tale l'alleanza ch'io stabilirò colla famiglia d'Israel dopo que' tempi, dice l'E.: metterò la mia legge nel loro petto, la scriverò sul loro cuore: ed io sarò il loro Dio ed essi saranno il mio popolo.

כי זאת הברית [illegible] הברית, [illegible] קודם כמו [illegible]
[illegible], כי אתן תורתי בקרבם וגו׳ [illegible] והנה אחר
תורתי, לא תורה חדשה, והנה [illegible] נתקנו [illegible], ואין
התורה כתובה [illegible], על [illegible] רעים וחטאים.

34. Nè più insegneranno l'un l'altro, con dire: abbiate conoscenza dell'E.; poichè tutti mi conosceranno, piccoli e grandi, dice l'E.; dopo ch'io avrò perdonati i loro peccati senza più mostrarmi memore delle loro mancanze.

[illegible] את ה׳, [illegible] לעת [illegible], ובמעט [illegible] אותי, כי [illegible]
[illegible] חסד [illegible] וצדקה בארץ וגו׳ כי אסלח וגו׳ כל זה יהיה אחר
[illegible] לעונם ולחטאתם לא [illegible].

35. Dice così l'E., quegli che ha costituito il sole in guisa che faccia luce di giorno e le leggi della luna e delle stelle in guisa, che faccian luce di notte; quegli che fa fendere il mare, in guisa che le onde ne fremano; quegli di cui il nome è l'E. Dio Zevaoth.

רוגע [illegible] בקיעה, והוא נאמר על קריעת ים סוף (רד״ק) והמליצה [illegible] לקוחה מישעיה נ״א ט״ו כי נכתבו נבואות חלק שני אל ישעיה קודם לכן (ספוקי) קריעת ים סוף לעבור גאולים. וגם [illegible] כי נכתבו בנבואות חלק שני אל ישעיה קודם דור הגלות ואין צ״ל קודם דור גאולת בבל

36. Se queste leggi cesseranno di starmi innanzi, dice l'E. anche la progenie d'Israel cesserà d'esser perpetuamente nazione innanzi a me.

מלפני, מהיות לפני [illegible] הוא החקים [illegible] גוי, לפני [illegible] חקיתו, [illegible] לפניך. והתבונן כי אחר [illegible] הברית החדשה [illegible] בשמחה [illegible] בגולה אחרת.

37. Dice così l'E.: se il cielo in alto sarà misurato, e saran scandagliate abbasso le fondamenta della terra, anch'io rigetterò tutta la progenie d'Israel per tutto ciò, che hanno fatto, dice l'E.

ימדו, [illegible] נאמר על [illegible], והוא על הידיעה בשלמות, כמו [illegible] לא יחקר [illegible] (ירמיה [illegible]) ומזה מליצת אין חקר. [illegible] מוסדים על [illegible] הארץ [illegible] מוסדי [illegible] הנביא דבר לפי מחשבת הדורות בהם.

8. Ecco tempo, verrà, dice l'E., nel quale riedificata la città sarà dall'E. dalla torre di Hananel fino alla porta dell'angolare.

ונבנתה, תשוב ותבנה בעת הגאולה. העיר לה׳, [illegible] העיר [illegible] לה׳ [illegible] מגדל חננאל ~~[illegible]~~ נזכר גם בנחמיה. [illegible] מגדל חננאל [illegible] נזכר גם בנחמיה [illegible] [illegible] [illegible] מגדל חננאל [illegible] [illegible] [illegible]

9. E la linea della misura sortirà ancora dirimpetto, presso il colle di Gareb, e volterà verso Goa.

ויצא עוד [illegible] העיר [illegible] עוד [illegible] [illegible] על זה [illegible] ונקרא גועה. על זה [illegible] הבהמות.

0. E tutta la valle detta de' cadaveri e quella della cenere, e tutti i campi (tutte le chiaride) fino al torrente Kidron, fino al cantone della porta detta de' cavalli all'oriente, saranno luogo sacro all'Eterno: esso non sarà rovinato e diroccato mai più.

העמק הפגרים [illegible] העמק [illegible] עמק הפגרים [illegible] [illegible] נקרא עמק הלבן [illegible] [illegible] מקומות חוץ לעיר [illegible] העיר, וקדושה בקדושת העיר, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נחל קדרון, [illegible]

Cap. XXXII

Ordine, che Geremia ebbe dall'E. nell'anno decimo di Sidkia re della Giudea, ch'è l'anno decimottavo di Nabucodonosor.

Mentre l'armata del re di Babilonia assediava Gerusalemme, ed il profeta Geremia era carcerato nella corte detta di custodia, situata nel palazzo del Re della Giudea.

[illegible] ויהוא [illegible] והחצר [illegible] בבית המלך, [illegible] [illegible] ולא בבית [illegible] ירמיה (ל״ז [illegible]) [illegible] המלך [illegible] יהונתן הסופר [illegible] אז צוה המלך והפקידוהו בחצר המטרה.

3. Dove l'aveva carcerato Zidkijà re della Giudea con dire: Così ha detto l'E. ecco pongo questa città in potere del re di Babilonia, il quale la prenderà.

4. E Zidkijà re della Giudea non si fuggirà dalle mani de' Caldei, ma cadrà in mano del re di Babilonia, e la sua bocca parlerà colla bocca di lui, e gli occhi suoi vedranno gli occhi di lui. —

5. E quegli menerà Zidkijà in Babilonia, ed ivi resterà fino alla mia visita (la sua morte) ~~[illegible]~~, dice l'E. — se combatterete co' Caldei non prospererete.

עד פקדי אותו - פקודת כל האדם היא המיתה (רד"ק ורלב"ג) [illegible] עד יום מותו.

6. E Geremia disse: la parola dell'E. fu a me con dire:

ויאמר ירמיהו, [illegible] הנביא [illegible] המערה [illegible]

7. Ecco Chananel figlio di tuo zio Shallum è per venire a te ~~co~~ dire: comprati il mio campo situato in Anatot; poichè a te appartiene il diritto di ricupera ~~e quindi il comprarlo~~ il d.° di acquistarlo, cioè (nel caso che venisse da me ad altri venduto).

[illegible] כי לך משפט הגאולה לקנות [illegible] ([illegible]) [illegible] קנה לך כי לך [illegible]

8. Venne a me Chananel figlio di mio zio, come l'E. m'aveva detto, nella corte di custodia e mi disse: compra di grazia il mio campo situato in Anatot nel paese di Benjamin, poichè a te appartiene il diritto di eredità, ed a te spetta la ricupera; compralo quindi per te. Conobbi ch'era il volere dell'E.

9. E comprai il campo di Chananel figlio di mio zio, situato in Anatot, e gli pesai l'argento sette sicli e dieci argenti.

[illegible] (S.A.L.C.S.) [illegible] על גדולות [illegible]

10. Scrissi nella carta, la sigillai, costituii de' testimonj e pesai l'argento nelle bilancie.

ואשקול הכסף [illegible]

11. Presi la carta della compra, cioè quella sigillata contenente il comando e gli statuti e quella aperta.

[illegible] (Gatake) [illegible]

12. E diedi la carta della compra a Baruch figlio di Nerijà figlio di Machsejà in presenza di Chanamel mio zio, in presenza de' testimonj che scrissero nella carta della compra ed in presenza di tutti quei Giudei che stavano nella corte di custodia.

[illegible]

13. Li comandai a Baruch in presenza loro così dire:

14. Dice così l'E. Dio Sevaoth Dio d'Israel: prendi queste carte, questa carta cioè della compra, e la sigillata, e questa carta aperta, e mettile in un vaso di creta, perchè si conservino lungo tempo.

וקרא החתום, לא דבר לא שנים, והוו' לפרש כמו בגבריה ע"ט ושמואל ק' י"ז א' (ק"ב ב' חיבוטן ורד"ק) ול"נ כי הוו' מחברת הראשון עם השני כאן תאמר זה וזה כמו גרלס ורכב ופוס, כמו למעה ~~ודקלים~~ ובשדות ובקדם.

15. Perchè dice così l'E. Dio Sevaoth Dio d'Israel: ancora avverrà che si compreranno delle case, dei campi e delle vigne in questo paese.

16. Ed io pregai dell'E. dopo aver consegnata la cartella compita a Baruch figlio di Nerijà, così dire:

17. Ahimè Signore E. Dio! sei tu pure che hai fatto il cielo e la terra colla tua grande potenza e col tuo steso braccio, non è occulta a te cosa alcuna.

= אשר לא יפלא: לא יתכסה ויעלם (יונתן רד"ק ורש"י) ורש"י פירש לא יקשה. ויכוסה ~~ומשמעו~~ ~~רוק~~ ולי נראה לפי ענין הפרשה.

18. (Sei tu pur quegli) che esercita benevolenza ai millesimi discendenti e paga il peccato dei padri a' loro figli dopo di essi: Dio grande e potente, di cui il nome è l'E. Dio Sevaoth.

קיק, לקח חולה לקוחה מן הכסף בדין נותן קיום בספר, כמעט ובחר בחוק ממה עבר

19. Di un grande senno i disegnamenti e grandi le opere, di cui gli occhi sono vigilanti su tutti gli andamenti degli uomini, per render ad ognuno secondo il suo procedere ed il frutto delle sue azioni.

20. Tu il quale facesti segni portentosi e miracoli nel paese d'Egitto (di cui rimane la memoria) fino a questo oggi, e in Israel e nel genere umano, e ti facesti gloria come vedesi tuttora.

אשר שמת, ר' שימה מגוי באותות ובמופתים, וכן לחכם דברי אנשי לה: בקרבו, והענין מענין שזכרונם נשאר וזה עשה עד היום הזה, וכוונו ובקרב. אם בדבר זה באותות והבי"ת חוזרת לשמאל עמהם כמו ועת קורותי אשר צמתי בם.

21. E traesti il tuo popolo Israel dal paese d'Egitto con portenti e miracoli, con mano forte, con braccio minacciante, e con grande terrore.

22. E desti loro questo paese che giurasti a' loro padri di dar loro: paese che scorre latte e miele.

23. Ed essi venuti e presone possesso non t'ubbidirono, e non si condussero secondo la tua legge; tutto ciò che lor

ותקרא אותם, ר' מקרה ופגע, כמו ויקרהו אתכם הרעה, את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, ואם היא ר' קריאה הי"ל ותקרא אורם לו עליהם.

loro comandato, non fecero; e tu perciò, e tu fo-
sti lor sopravvenire tutta questa disavventu-
ra.

24. Ecco le bastite son venute alla città per prenderla, e la
città è per cadere in mano ~~de'~~ de' Caldei, che la ~~[illegible]~~ oppugnano,
a cagione della spada, la fame e la peste; e ciò, che ~~[illegible]~~
hai ~~annunziato~~ si è effettuò, e tu il vedi.

[illegible]דוללות, כפי דרך ועין פירוש רש״י כ״ג, ירמיה גם כאן כוונת
[illegible] עפר, ואיננו נכון.

25. E tu mi dicesti, o Signore E. Dio: compra il campo
per denaro e ~~quindi~~ prendi testimonj mentre la città è per cadere
in mano de' Caldei.

26. E la parola dell'E. fu a Geremia con dire:

27. Sono io pure l'E. il Dio d'ogni mortale: a me sarebbe mai
occulta alcuna cosa?

28. Ebbene, dice così l'E.: ecco sono per dar questa città in ma-
no de' Caldei, ed in mano di Nabucodonasor re di Babi-
lonia, il quale la prenderà.

29. E i Caldei i quali oppugnano questa città, verranno
ed incendieranno questa città, e l'abbruceranno e le
case su i cui tetti arsero incensi al Baal, e fecero liba-
menti ad altri Dei, affine d'irritarmi.

30. Poichè i figli d'Israel e i figli di Giuda non fecero sin dal-
la loro giovinezza che ciò, che a me spiace, sì: i figli d'
Israel non fanno che irritarmi, mediante ciò, che è l'o-
pera delle loro mani, dice l'E.

[illegible]ומעוררותיהם, להתהלך הוויות הקומה. במעשה ידיהם, במ״ז שם [illegible]
[illegible]מעשה ידיהם.

31. Poichè oggetto del mio sdegno e della mia ira mi fu questa
città, da quando l'han fabbricata sino ad ora, in guisa
da (indurmi a) toglierla dal mio cospetto.

[illegible]ן היום אשר בנו אותה, כי שלמה החל לבנות מזבחות [illegible]
[illegible]להים אחרים.

32. Per tutta la malvagità de' figli d'Israelle e de' figli di Giuda
(per tutto quello ciò) che fecero per irritarmi, essi, i loro re,
i loro grandi, i loro sacerdoti, i loro profeti e la gente

della Giudea e gli abitanti di Gerusalemme.

33. E mi volsero le cervici anzichè la faccia, ed io gli andava continuamente istruendo, ed essi non diedero ascolto per ricevere correzione.

34. E collocarono le loro abbominazioni nel tempio dedicato al mio nome per profanarlo.

35. E fabbricarono gli altari del Baal, situati nella valle dei figli d'Hinnom, per immolare i loro figli e le loro figlie al Molech – cosa che io non ho loro comandato, e non mi è passata alla mente che avesse a commettere simile abbominazione – in guisa da render degno di punizione la Giudea.

לה (ל) זורים, לעשות כדבר הזה אף לעבודי למען החטיא את יהודה:
בתרגומו נקייבא כ״כ גדולה התועבה הזאת, אבל יהיה חייבים עונש
[illegible] אלא כלם עשו גם את [illegible] אלא אותו, כה״ב וקם העלם [illegible]
יעניתי עם הארץ את עיניכם, וא׳ ונלוה [illegible] יקם הנקי בכתוב
[illegible] הוא יחניף את הארץ ולא לא יכופר כי אם בדם שופכו.
וא׳ החניף את הארץ הוא א׳ בעון עם לי יחניף את הארץ, עי׳ חטאו
ולא תחמיא את הארץ (דברים כ״ד ד) בחזיר גרושתו אחר אשר
הטמאה ובירמי׳ שאמר על זה הלוא חנוף תחנף הארץ ההיא.

36. Ora adunque dice così l'E. Dio Zevaoth d'Israel rapporto a questa città, che voi dite: ella è per cadere in mano del re di Babilonia colla spada, la fame, e la peste:

37. Io sono per radunarli da tutti i paesi, dove gli avrò scacciati colla mia collera, colla mia ira, e con grande sdegno, e li farò tornare in questo paese e li farò abitare con sicurezza.

38. Essi torneranno il mio popolo, ed io sarò il loro Dio,

39. E darò loro un cuore ~~eguale~~ uniforme ed una condotta ~~eguale~~ uniforme, in guisa d'adorarmi perpetuamente per bene per essi e de' loro figli dopo di essi.

לב א׳ ודרך א׳. ~~[illegible]~~ זה: כולם על דעה אחת ודברים אחדים.

40. E stabilirò con loro alleanza perpetua, di non mai di beneficarli senza mai staccarmi da essi, ed il mio timore metterò nel loro cuore, in guisa da non iscostarsi da me.

41. E godrò intorno ad essi beneficandoli, e li pianterò in questo paese stabilmente con tutto il mio cuore e con tutto il mio animo.

41. Imperocchè dice così l'Eterno: come lo fatto avvenire a questo
popolo questa grande sciagura, così io sono per far avvenire
ad essi tutto il bene che io decreto per essi.

43. E compreranno si i campi in questo stesso paese, che voi dite:
è desolato senza uomini e bestiami, è caduto in man de' Caldei.

44. Si compreranno de' campi per denaro, si scriveranno strumenti
si sigilleranno, e si renderanno testimonj nel paese di Benja-
min, ne' circondarj di Gerusalemme, nelle città della Giu-
dea, nelle città della regione montuosa, nelle città della
regione bassa, e nelle città meridionali, imperocchè io
ne ristabilirò lo stato, dice l'E.

Cap. XXXIII

1. La parola dell'E. fu un'altra volta a Geremia
mentre era ancora detenuto nella corte di custodia
con dire:

2. Dice così l'E. il quale è per farla, l'E. la decreta e prepara; l'E. è il ~~questo è~~ suo nome. ~~[illegible]~~

3. Invocami, che io ti risponderò, e ti annunzierò delle
cose grandi e recondite, che tu non sai.

4. Ma dice così l'E. Dio d'Israele, intorno alle case de'
Re della Giudea che sono per esser diroccate a ca-
gione delle baliste e delle spade;

5. ~~Vengono~~ Si va a combattere ~~[illegible]~~ contro i Caldei e ad empir
quelle (case) de' cadaveri di quegli uomini, che io sono per percuo-
tere nel mio sdegno e nella mia ira e per la ~~tua~~ cui
malvagità de' quali ho nascosta la mia faccia
da questa città.

6. Ecco, che io sono per farle sperimentare risanazione

[Hebrew notes in right margin, vv. 2–4:]
שה. כמי חוזר לענין הנבואה אמ"ש שעדיין לא נגבר [illegible]
שהוא נתשל לעשות הדבר הזה הוא אומר אך קרא אלי ואגידה לך
[illegible] קורא, ואמר כמו הנני יוצר עליכם רעה, להכינה, מכינה
[illegible] ברק [illegible] עשות ברק ועשה ה' [illegible] הוא כמין מקור מוגדר.
בצורות [illegible] ונפירן נראה שהיה קורא בצורות כמו [illegible]
בצורות ולא ידעתם, וכ"כ רד"ק, וכן נראה שהיתה [illegible] נסתר [illegible]
[illegible] וכן [illegible] בבני ספרי [illegible] ואחרים [illegible]
[illegible] בצורות [illegible] ובאמת הנכון [illegible] כי
[illegible] [illegible] לא הודיעה כמו [illegible] בכל מה כל דבר [illegible] ידעתי כי כל תוכל ולא יבצר ממך
[illegible] (איוב מ"ב ב') [illegible] ונצורות [illegible] הנבואות [illegible] קודם [illegible] ירמיה.
[illegible] הקרובים להיות נתוצים, [illegible] על הסוללות [illegible]
[illegible] הסוללות ([illegible]) [illegible] כרוב הנתוצים.

[Hebrew notes in right margin, vv. 5–6, struck through:]
[illegible] להלחם את הכשדים [illegible] הסוללות [illegible] לא [illegible]
[illegible] הכשדים [illegible] ולמלא את הבתים
[illegible] לחללה את [illegible] [illegible]
[illegible] הכשדים את הסוללות [illegible] אין לחלל את
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הכשדים באים להלחם [illegible]
[illegible] ([illegible] il y est [illegible]) [illegible] הנה [illegible]
[illegible] להלחם נגד הכשדים [illegible] בתיהם [illegible] וקרובים לזה דברי רד"ק והפסוק הזה הוא מאמר מוסגר והוא
[illegible] לרעה, ועקר הנבואה [illegible] הוא לטובה כה אמר ה' על בתי העיר הזאת וגו' הנני מעלה לה ארוכה וגו'.
[illegible] [illegible] ורפאתים [illegible] יהודה. [illegible] מוזר

e guarigione e li risanerò, e spiegherò loro una sorgen(te)
di benessere e benessere costante

ולנכנס. עתרת' ית הבי' ורקא' סרב ל' עוזר להורקה מוצלת
ול"נ כל לשון עתר נגזר מל' עושר בל' פורי שענינו עלייה העשן (עיין
קוהבאר שמורלוו) והנה עקר מליצת ויעתר להורות הקטרה. ומעלת
עשן, כמעט תכון תפלתי קטרת לפניך ומקר מליצת נעתר במעט
ירק ה' את ריח הניחוח, ומבלבד ועתר' עשן הקטרת עולה (יחזקאל ח' י"א) וכן ונעתרנת נזיקות שונא (משלי כ"ז ו') ענינו מתרבות ומתנ(שאות)
כעשן, וכן הבל קין [illegible] מוע"ל (Ammon) וכן שתרתה-שחק לגלוי, גלוי מקום הגלוס, מקום שהגלוס צומח ועולה מזה כמ"ש הנני מעלה לה א(רוכה)
ומרפא, והעלום אחת, שלום קיים ותמיד.

Farò ritorno a
7. ~~Ristabilirò lo stato~~ di Giuda e ~~[illegible]~~ ad d'Israelle
li ristabilirò come in antico.

8. Li purificherò da ogni loro peccato verso di me com=
messo, e perdonerò tutti i loro peccati, in cui man=
carono verso di me e mi furono ribelli.

9. Essa (Gerusalemme) mi produrrà piacevol rinoman=
za, che a gloria presso tutte le nazioni della terra,
le quali udendo tutto il bene, ch'io farò loro, teme=
ranno e tremeranno a cagione di tutto il bene
e di tutta la prosperità che io le farò.

והיתה לי ירושלם בהסיר לתהלה ה' ו'. לשם ששון, שם המציק. ששון
ששון לענין, ופחדו ורגזו, הענ"ש.

10. Dice così il S.: ancora avverrà che si udrà in questo
paese che voi dite: "è deserto, senza uomini e senza
"bestiami": nelle città della Giudea e nelle piaz=
ze di Gerusalemme ora desolate senza uomini, senza
abitanti, e senza bestiami,

11. suono di giubilo e suono d'allegrezza, ~~suono~~ il grido (in suono) di spo=
so, e ~~suono~~ il grido (in suono) di sposa, suono di gente che dirà: "ringra=
ziate il S. Dio Sebaoth, poiché benigno è il S. poiché pe=
renne è la sua misericordia", portando sacrifizj
di ringraziamento al tempio del S.: perciò
farò ritorno al ~~ristabilirò lo stato del~~ paese, come una volta, dice il S.

12. Dice così il S. Dio Sebaoth: ancora vi sarà in questo
paese ch'è deserto privo e di uomini e di bestiami
ed in tutte le ~~sue~~ città, soggiorno di pastori ove
faran posare le pecore.

13. Nelle città della regione montuosa, nelle città

= תעברנה הצאן, על כמשמעו (כמעט) כי אמר כלה פעמים מאין בהמה

regione bassa, nelle città meridionali, nel paese di Benjamin, ne' contorni di Gerusalemme e nelle città della Giudea ancora passeranno le pecore sotto mani del numeratore, dice l'S.

תר. אחר אתה״ה אם בהם. ורבו׳ המקנה אינו בגולה
נו׳ היום : על ידי מונה . לידע אם חסרה אחת מהן, לא
ליטול מהן המעשר.

14. Ecco tempo verrà, dice l'S. che io effettuerò la fausta promessa, che io ho annunziato intorno alla famiglia d'Israel e alla famiglia di Giuda.

15. A que' giorni ed in quel tempo farò spuntare a Davide un rampollo virtuoso, il quale praticherà universale giustizia ad umanità

עין למעלה, כ״ג ה׳ ו׳

16. A que' tempi la Giudea sarà salva e Gerusalemme starà in sicurezza, ed essa verrà chiamata: "l'S. è la nostra salute perenne durata.

עין למעלה כ״ג ו׳. יקרא לה, לירושלם

17. Perchè, dice così l'S.: Davide non cesserà d'avere ~~innanzi~~ mai [illegible] sul trono della famiglia d'Israel

(Ai a me perpetuano chi ~~immoli olocausti~~ ed arda ~~obblazioni e faccia~~ sacrifizj)

18. Nè i sacerdoti leviti cesseranno di avere innanzi a me perpetuamente chi immoli olocausti ed arda obblazioni e faccia sacrifizj

19. La parola dell'S. fu a Geremia con dire:

20. Dice così l'S.: Se infranger potrete la mia promessa sul mio servo Davide, in guisa che egli non abbia un figlio che regni sul suo trono; ed a leviti sacerdoti suoi ministri intorno al giorno, o la mia promessa intorno alla notte, sì giungasi che più non siano giorno e notte al loro tempo;

בריתי היום, בריתי [illegible] היום [illegible]
בריתי עם היום [illegible] והיום והלילה [illegible], כמו ה׳ כרת ברית עם היום
[illegible] יהיו תמיד בעתם.

21. (allora) potrà anche essere infranta la mia promessa al mio servo Davide, in guisa che egli non abbia un figlio, che regni sul suo trono; ed a leviti sacerdoti miei ministri.

22 Come non si può numerar la milizia del cielo, e non si può misurar l'arena del mare, così renderò numerosa la progenie del mio servo Davide e di Leviti miei ministri.

23. La parola dell'E. fu a Geremia con dire:

24. Hai tu veduto ciò che dice questo popolo? le due famiglie che l'E. aveva elette, egli le ha rigettate; e il mio popolo dicono esser rigettato, in guisa d'esser più nazione innanzi a quelli.

25. Dice così l'E.: se non fissi io il mio patto col giorno e colla notte, se le leggi del cielo e della terra non manterrò ferme:

26. Anche la progenie di Giacobbe e di Davide mio servo rigetterò, in guisa da non prendere dalla di lui discendenza di questi che sieno principi sulla progenie d'Abramo, Isacco e Giacobbe; sì, io ~~vi ripristinerò lo stato~~ farò a loro ritorno e mi mostrerò loro amoroso.

העם הזה, היהודים עכ״ם היו אומרים כן, ויתכן ורמז אומרו כי העם הזה הם הכשדים, ואין נכון, שתי המשפחות, בית אהרן ובית דוד (רד״ק ולוי יצחק) ורמז פ׳ יהודה וישראל ואת עמי ינאצון, כדברי הם, שאומרים שני המשפחות (לוי יצחק) והוא ברא נכון בבנין בקו עונם הרחקה ומאסם, כמו ואתה בחרת נאמן לבי, ובכן הכוונה באנשים האלה מזכרים אומרים כי מאס בבית דוד ובבית אהרן ואומרים גם כי עם ה׳ מרוחק ונמאס מהיות גוי לפני המלך ולפני הכהנים, ואולם כבר אומרים כי ה׳ מאס בעם ישראל, וכנגד זה אמר לאומה זרע יעקב ודוד עבדי, ואמרו בכל מקום כמו ומאהרו הכהן ומשתו הכהן, ולא תהיה כאחר העם הזה ואחריו והכוונה מה על ישראל כי במאת האומרים כן אינם עם ה׳ אמר ומבוסר ישראל.

ואם לא בריתי, אם לא אקים בריתי, אם תתבטל, לא שמתי, אם לא אקים בקביעות.

גם זרע יעקב ודוד המזכיר יעקב כנגד ואת עמי ינאצון מהיות עוד גוי, והזכיר זרע דוד כנגד שתי המשפחות כהונה ומלכות והמשפחת כהונה כי לפי׳ נשיא במקום המלכות, ור׳ יונה המלקיך אמר כי ויעקב מעות וצ״ל אהרן וזה מפני שלא עיין בהקדמת שלמעלה (נ״ר).

Cap. XXXIV

1. Ordine, che Geremia ebbe dall'E. mentre Nabucodonosor re di Babilonia e tutta la sua armata e tutti i regni della terra a lui soggetti e tutti i popoli oppugnavano Gerusalemme e tutte le sue città.

2. Dice così l'E. Dio d'Israel: va a dire a Sidkijà re della Giudea, digli vide: dice così l'E.: io sono per dare questa città in mano del re di Babilonia il quale l'incendierà.

= ואמרת אליו, ביחוד ולא בר״ה, עיין רון יצחק, כי בזה אומר הדבר בפרסום היה מרפה ידי המלחמה, ונפיכך הוסף במאמר, ולפיכך רצה ה׳ שידבר האלך ביחוד כדי להשיר אלו שהיה מנצח עלין רעות מדינתו קותו ולא מפי ה׳, ובעל כן קוה שבוזים במאמר לא נצח עוד לרעה. (רון יצחק).

3. E tu non iscapperai dalla sua mano, ma sarai preso e cadrai in suo potere, e i tuoi occhi vedranno gli occhi del re di Babilonia e la sua bocca parlerà colla

tuoi bocca e in Babilonia andrai.

4. Ma odi la parola dell'E. Sidkijà re della Giudea:
dice così l'E. intorno a te: tu non morrai per la
spada.

5. In pace morrai, e come fu abbruciato ai tuoi padri,
i re antecedenti che furono innanzi di te,
così verrà abbruciato a te e colla formola
Oh! Signore! ti verranno fatte esequie, poichè
sono io che la cosa ho decretata dice l'E.

במשרפות, בספרים הרבה פי' כתוב בש"ס ובמשרפות וכן נכון
כם משרפות שהיו שורפים על המתים כלי תשמישם לכבודם כמו
ערך אנקלוס הגר על ר"ג בערך ע' מנה. צורי (עז' יק) והנה בירושלמי
גם אילון גדול מאות בשלום ובכבוד ולאחריו נבוכדנצר בימיו וזה קרוב
רו כי צדקיהו מת מחמת מותו וזה גם קרוב הוא, ולא נזכר
ואו אולי מרודך חויל בלא כמו שהוציא את יכניה, והנה יבחן
גם נהגו כבוד לחללם המתים. אע"פ שהיו בגולה ורק ולפניו
בפרשה עוד טוב לא ישמע בקול ה' אבל לא ינתן ביד
בבל ויתות בשלום בירושלם וזה לא יתכן.

6. Il profeta Geremia proferì tutte queste cose a Sidkijà
re della Giudea in Gerusalemme:

7. che intanto l'armata del re di Babilonia assediava
Gerusalemme e tutte le rimaste città della Giudea
Lachis cioè ed Azecà; poichè queste erano ri-
maste città di fortezza tra le città della Giudea.

8. Parlata che Geremia ebbe dall'E. dopo che il re
Sidkijà avea stabilita la legge a tutto il popolo
di Gerusalemme di promulgare tra di loro libertà.

בספר ויצלם
ברות, קראו בקע שהיה זה בשנת ז' לצדקיהו והביאו סמך
כ"א, ואין משם ראיה כלל והנכון כלעבר לון יפחד ורק
גם הנבואה הזאת באנת העשירית כרותו ברית
היום ובו לקרוא להם דרור רק ורא"ז פרשו להם חוץ לעבדים
לא נזכרו ולא כי מצאת כרת ברית את ... עיי"נ
בברית כמו נחמה (י"א) אנכי כרתי ברית את אבותיכם
נהסדר עניני מקראו דרור זה לזה.

9. In guisa che ciascheduno rimandasse in libertà il
proprio schiavo e la propria schiava ebreo ed ebrea, di
maniera che nessuno si assoggettasse più li suoi
fratelli Giudei.

אמר את עבדו עבדו אבל שעבדו אותם המה שנים יותר על
ולא יעשו כי עשו זה בדרך שהיו עושים היונים והרומיים
מספר אויב היו משחררים העבדים כדי שילחמו בעדם
וזה אינו, שא"כ השפחות למה? והנכון שעשו לתשובה
הלכו מעליהם האויבים ואז חזרו וכבשום לעבדים וירמיה
להם כי עוד ישוב האויב.
שהלכו להם הכשדים (כמו בסוף הסימן) חזרו וכבשום לעבדים. ויאמר
זה ואומר הלא לבך יעשו, אך לשוב אל ה', וכמו שאמר ירמיה
פסוק ש"ז

10. Ed avevano ubbidito tutti i grandi e tutto il popolo, quelli che
eransi solennemente impegnati a rimettere
ognuno in libertà il proprio schiavo e la propria
schiava, in guisa che non assoggettarsi più, ubbi-
dirono e gli avevano rilasciati.

11. Ma poscia tornarono a riprendere gli schiavi e
le schiave che avevano rilasciati in libertà e li ridussero schiavi e schiave.

12. La parola dell'E. fu quindi dall'E. comunicata a Geremia come segue:

13. Dice così l'E. Dio d'Israel: io ho stabilita la legge ai vostri padri quando li trassi dal paese d'Egitto dov'erano schiavi come segue.

14. In capo a 7 anni rilascierete ciascheduno il suo fratello Ebreo che ti fosse venduto e t'avesse servito 6 anni lo rimanderai da te libero; e i vostri padri non mi ubbidirono e non piegarono l'orecchio

15. E voi in oggi vi emendaste e faceste ciò che piace ai miei occhi promulgando l'uno all'altro libertà ed assumeste solenne impegno innanzi a me nel Tempio dedicato al mio nome

16. Indi cangiati profanaste il mio nome, e ripigliaste ciascheduno il proprio schiavo e ciascheduno la propria schiava che avevate rilasciati liberi a se e gli assoggettaste ad essere vostri schiavi e schiave.

17. Perciò, dice così l'E.: voi che non m'avete ubbidito di promulgare l'uno all'altro libertà, ecco ch'io sono per promulgare contro di voi libertà, dice l'E. alla spada, alla peste e dalla fame, e vi renderò oggetto d'orrore a tutti i regni della terra.

18. E renderò quegli uomini, che hanno trasgredita l'obbligazione contratta, i quali, cioè, non hanno eseguiti gli articoli dell'impegno che assunsero innanzi a me — il vitello che hanno tagliato in 2 e passarono tra le sue metà —

19. I principi della Giudea, i principi di Gerusalemme i grandi, i sacerdoti e tutto il popolo del paese quelli che sono passati per i brani del vitello

ותכרתו ברית לפני, החק כרת הברית לפני ה' ועבר בין בתרי העגל ואחרין עברו במחלות הסדים והכהנים וכל עם הארץ (למעה ה' ית)
והנה היתה הברית [illegible] לבית ישראל, [illegible] עברו
בין הבתרים [illegible] יתכן לומר כי הוא הדין בברית, [illegible] אחר
[illegible] היום [illegible] יתכן לומר [illegible] ברתו הברית [illegible]
והנה [illegible] הפרשה [illegible] בדרור [illegible] ברית [illegible]
[illegible] כפולה [illegible] וזה לזה, [illegible] כל המתחייב עצמו [illegible]
אחרים בדבר מה יקרא כורת ברית

ב הפוך בתר

העגל אשר כרתו וגו', הוא מאמר מוסגר, וכן היה דרכם לעבור בין הבתרים [illegible] הברית [illegible] ומזה מליצת כרת
ברית [illegible], ולדעת [illegible] והנה אין להכחיש [illegible]
כרתת הברית [illegible] שנים [illegible] זה לזה וזה לזה, [illegible]
[illegible] בעל [illegible] העקרים [illegible] בעל חיים [illegible]
[illegible] בין הבתרים [illegible] כי [illegible] הבתרים [illegible]
[illegible] החוט [illegible] חי והיו [illegible] בבשר [illegible]
חברו על [illegible] מגיע [illegible] חברו [illegible]
[illegible] בין ב' החלקים [illegible] בין שני
[illegible] כורתי הברית [illegible] וכו', [illegible] כדברי המבאר [illegible]
([illegible]) [illegible] בין [illegible] הגזרים [illegible] על אחדות [illegible]
[illegible] והרצון [illegible] הברית, [illegible] בלתי [illegible]
עם החצי [illegible], [illegible] רצון [illegible] רצון חברו, [illegible]
[illegible] על ההפכה [illegible] וכו', [illegible] כתב [illegible] עוברים
בין הגזרים [illegible] על [illegible] יכרת [illegible] בבעל

ח״ס יהוא אשר כרתו לפניו (וכן לעיל כ״ג כ״ח) וכתב כי גם היונים הקדמונים היו אומרים בלשונם juramentum pacis מפני שהיו מקיימים שבועה ע״י זבחים שהיו מבתרים לבתרים עיין Iliados 2. 124 ולדעת Gussetius לכריתה זאת כאן בענין לצמיתות כי חצמיתות קרוב לכריתה מורות [illegible] מוחלטת וקיימת וכמו שאומרים ברומי desiderium ... וכן אומרים כרת עצה (ישעיה ל׳) שהוא חרבו עצה ונ״ע ובזה אין לעתי שבחות עמון · אותם אחר לדברי [illegible] כי בחמת דעה וגם ברומי מדמו לאומות אל כריתה מופלות על החלטת הרצון והחפש · הלא תראה ותגזר אומר , נחתך על שמך (איוב כב כח) לצמיתות , ידק דם: פסק וברומי desiderare ולפ״ז נראין דברי Gussetius

forte quia mors est irrevocabile quid, sine laudo illud pacti irrevocabilis cum morte illius placuit. זכתבו

~~והנה יהיה משם כריתת הנתרים לומר : כמו שכרתה החלטתה לא תקנה ולא תהיה עוד כן לא תופר הברית ולא שוב תעשנו~~

יקול להיות כריתת בעל חיים גורם מיתתו בלא תקנה (פסק דין) ולא

20. Io li darò in mano de' loro nemici e di quelli, che

מיתה) קרקו להחלטת כל ענין שאופן שלא תשתנה של המורים כריתה.

cercan di impossessarsi delle loro persone, e del loro

יוחת כי פסק דין נקרא של כריתה על שם שתחלה היו הולכו המית הדבר מעוררים יחד שזכות בעלי הדין , והדיין כורת בין זה לזה ומבדיל האמת מן השקר .

cadavere servirà d'esca agli uccelli del cielo e del

bestiame della terra.

21. E Sedekija re della Giudea e i suoi principi darò in

mano de' loro nemici e di quelli, che eran d'impos-

sessarsi delle loro persone, in mano cioè dell'arma-

ta del re di Babilonia, che è andata via ~~lontano~~ da voi.

העולים מעליכם , נראה שזה הוא שכתוב למעלה (ל״ז ה׳) וחיל פרעה יצא ממצרים וישמעו הכשדים הצרים על ירושלם את שמעו ויעלו מעל ירושלם (כ״ה רד״ק וכן יצחק ורלב״ג) ,

22. Ecco io sono per dare ~~gli~~ ordini, dice il S., e li farò tornare

a questa città e l'oppugneranno e la prenderanno

e l'incendieranno e le città della Giudea ren-

derò deserte, prive d'abitatori.

Cap. XXXV

1. Ordine, che Geremia ebbe dal S. ai tempi di Gioja-

kim, figlio di Giosia re della Giudea.

2. Va dalla famiglia de' Recabiti, e parla ad essi, e falli ve-

nire al tempio del S. in una delle camere e da' loro

a bere del vino.

בית הרכבים , מבני קיני חותן משה היו והיו גרים בקרב ישראל ובית הרכבים היתה משפחת אחת ממשפחותיהם , כן לעת כל המפרשים והאיתם אמר שרל״ה ק׳ ב׳ , המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב , ולפי מפורש בזה כי הקינים לא יתכן לומר עליהם שהם מזרע רכב אך בהפך הרכבים הם משפחה ממשפחת הקינים שמשפחת קין יתרו חלק בימי משה ובלעם כי אם יהיה לבער קין , וראה את הקיני וינוד בן רכב היה מאוחר והיה בימי יהוא (מלכים ב׳ י׳ טו וכו׳) וה בעל הנקוד הברו כי משפחה למשפחה כי הקינים שבלה , הקוף גדולה חירק (רד״ק בר״ג כתב כי מצא בס׳ מדויק קינים בציר״י ובצל״ר קפרים בחירק) ולא תמצא בפרוש רד״ק שהקינים לא יצאו מבית רכב אך מחמת , ומחות היה מפורסם בעבור שיצאו ממנו וגם בית רכב עיין לקבלה מה הזכיר קודם שהוא בלתי ידוע ולא הזכירם יתרו אך מזכב? ומלוה שכל זה הוא מקום כלל להזכיר יחס הקינים אלא מבני ישראל המה ? והקרוב לי שבית הרכבים משבוין היו ומשבט יהודה היו והם הקינים שבלה ונקראו בשם זה (כמו שהזכירם רד״ק בשם אחרים) מטעם קנאה שעשו בקיומית צורך כי מפני שלא היו זורעים זרע ולא נוטעים כרם היו אומנים עושי כל מלאכה , ומהם גם סופרים וחכמים , ככתוב שם : ומשפחות סופרים · ומשבה אחרת עין למטה פסוק ז׳ ,

3. Io presi Jasanja figlio di Geremia, figlio di Havasi-

ja, i suoi fratelli e tutti i suoi figli e tutta la fa-

miglia de' Recabiti.

4. E li condussi al tempio del S. nella ~~camera~~ de' figli di Hanan

figlio di Igdalia, uomo di Dio, situata presso

איש האלהים . אולי חנן היה נביא . ויארים . אולי שרי הכהנים . שומר הסף . אומר הפתח , בעל המפתחות והוא הגזבר .

camera de' principi al di sopra della camera di Maas-
seja figlio di Sciallum tesoriere.

5. Presentai a' figli della famiglia de' Recabiti delle tazze piene di vino, e de' crateri, e dissi loro: bevete del vino.

גביעים וכוסות. הגביע קטן מן הכוס, ומן הכוס ממלאים כמה גביעים, ועיין ישעיה נ״א י״ז.

6. Ed essi dissero: non beviamo vino: imperocchè Gionadab figlio di Recab nostro antenato ce l'ha proibito dicendo: non bevete vino, nè voi nè i figli vostri giammai.

7. Nè fabbricate case, nè seminate seminagione, nè piantate vigne, nè abbiatene, ma abitate tutta la vostra vita nelle tende, affinchè viviate lungamente sulla terra, dove siete dimora.

על פני האדמה אשר גרים שם, לפי הכוונה על ה׳ ופרוש גרים כמשמעו שאינם
ובפרש״י, כי לא היה להם חלק בארץ כי בני גרים היו, קיני מן יתרו
ובא ריך ימים על אדמה אחרת זולת מאחר שאין להם לא בית ולא [illegible]
שדה? הלא לא אשר כאן (וכמו שכתב רד״ק) לא סיפר על בארץ הזאת [illegible]
לו לארץ אחרת ויקימו לארץ לארץ מיוחדת והנה בהבטחה על האריכות ימים
בכלל, ובודאי כי חיי העה״ז [illegible] מגורים הם כאן בזה האבות אומרים
והנה המתרגם [illegible] שהיו היו אצל קהת הערבים כמ״ש [illegible]
Bibl. Hist. l. 19 § 94 & Ammianus Marcel. l. 14 c. 4 [illegible] היו מהנגי הקינים
מבני יתרו, ויונדב בן רכב בחר בהנהגה הזו ובעון נקראו על שם זה קינים, אע״פ שאלו היו מזרע יתרו אצל מיהודה.

8. E noi ubbidiamo a Gionadab figlio di Recab nostro antenato in tutto ciò che ci comandò, in guisa da non bere mai vino, nè noi nè le nostre mogli, nè i nostri figli, nè le nostre figlie.

9. E da non fabbricarci case per abitare, nè aver vigne campi e seminati.

10. Ma abitiamo nelle tende ubbidendo ed eseguendo quanto ci comandò Gionadab nostro antenato.

11. E quando Nabucodonosor re di Babilonia assalì il paese, noi dicemmo: venite e ricoveriamoci in Gerusalemme per timore dell'armata de' Caldei e per timore dell'armata d'Aram, quindi restiammo in Gerusalemme.

12. Quindi l'ordine dell'E. fu a Geremia come segue:

13. Dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: va a dire alla gente della Giudea ed agli abitanti di Gerusalemme: non prenderete voi esempio per l'ubbidire a' miei comandi? dice l'E.

הלוך ואמרת לאיש יהודה. נראה כי מה שאמר לא הרכבים אמר שאלה
בלשכה בסתר ועתה יצא משם עמהם ודבר אל העם אשר בבית ה׳ ולפני
נשמעו להביאם בבית ה׳ ובלשכה.

14. Sono stati eseguiti gli ordini di Gionadab figlio di Recab, il quale comandò a' suoi figli di non bere vino ed essi non ne bevettero fino a quest'oggi, perchè ubbidirono al comando del loro padre: ed io vi parlai continuamente: e voi non mi ubbidite.

15. Così mandai continuamente tutti i profeti miei ministri, con dire: emendatevi una volta ciascheduno del vostro malvagio procedere, e correggete le vostre azioni, e non seguite altri Dei adorandoli, in guisa che abbiate a durare sul paese che ho donato a voi ed a' vostri padri: e voi non piegate l'orecchio e non mi ubbidite.

16. Sì, hanno i figli di Gionadab figlio di Recab eseguito il comando imposto loro dal loro antenato, e questo popolo non mi ubbidisce.

17. Ebbene, dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: io sono per far sopravvenire alla Giudea ed a tutti gli abitanti di Gerusalemme tutto il ~~tuo~~ male che ~~ho~~ loro decretato, poichè ho parlato ad essi e non hanno ascoltato, e gli ho chiamati e non hanno risposto.

18. Alla famiglia poi de' Recabiti disse Geremia: dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: poichè avete ubbidito al comando di Gionadab vostro padre ed avete osservati tutti i suoi ordini ed avete eseguito quanto v'impose;

19. Perciò, dice così l'E. Dio Zevaoth Dio d'Israel: non mancherà in alcun tempo della stirpe di Gionadab figlio di Recab taluno, che assista nella mia grazia.

עומד לפני; מתקיים תחת כנפי ההדרכה, כמו לו ישמעאל יחיה לפניך

Cap. XXXVI

53

1. Nell'anno quarto di Giojakim, figlio di Giosia, re della Giudea, Geremia ebbe dall'E. l'ordine seguente:

2. Prendi un rotolo di carta, e vi scrivi tutte le parole che io ti feci intorno ad Israel, a Giuda ed a tutte le nazioni, dal dì che io ti parlai, da' tempi cioè di Giosia fino a quest'oggi.

3. Forse intenderanno que' della famiglia di Giuda tutto il male ch'io penso di far loro, in guisa che si rivolgano ciascheduno del proprio malvagio procedere, ed io perdoni i loro peccati e le loro mancanze.

4. Geremia chiamò Baruch figlio di Nerija, e Baruch scrisse sotto la dettatura di Geremia tutte le parole, che l'E. gli avea fatte sopra un rotolo di carta.

5. Indi Geremia comandò a Baruch con dire: io sono impedito, non posso recarmi al tempio dell'E.

אני עצור, יונתן ורד"ק פרשו בבית הכלא ולא מצאנו שנכלא ירמיהו בימי יהויקים והפסוק לא נראה שהיה ירמיהו בבית עצור, והנכון כדברי רד"ק שהיה נמנע מפני איזו סבה אחרת.

6. Va tu: e leggi nel volume, che hai scritto sotto la mia dettatura le parole dell'E. davanti al popolo nel tempio dell'E. in giorno di pubblico digiuno, e le leggerai anche davanti tutti i Giudei, che vengono dalle loro città.

ביום צום, יפה פרש רד"ק ל' קבוץ מענין בזמן הגירוס כמו קראו צום והושיבו את נבות בראש העם, והנה צום הוא תענית צבור ותחלת התשובה על הק בוך שהיו מתקבצים ביום ההוא להשגיח על ענייני צבור ולשוב בתשובה ולתקן החטאות. וכ"כ רד"ק צום עניין contrazione ומזה פרוס.

7. Forse umilieranno la loro preghiera all'E. e si emenderanno ciascheduno del proprio reo procedere, perocchè è grande lo sdegno e l'ira che l'E. minaccia a questo popolo.

באולי תפול תחנתם לפני ה', כמו אמר אני יוצא תחנתם לפני ה' כמו באמת לאמר מפיל אני תחנתי לפני המלך (ל"ח כ"ו) להפיל תחנתם לפניו (מ"ב, ב') אנחנו מפילים תחנונינו לפניך (דניאל י"ח) ולפעמים המליצה הזאת מאחרת על התקבול התפלה (כמו שתרגם כאן יונתן) כמו במקום (ל"ז כ') תפל נא תחנתי לפניך, והכן (מ"ב ב') תפל נא תחנתנו לפניך.

8. Baruch figlio di Nerija fece quanto gli avea comandato il Profeta Geremia di leggere, cioè nel libro le parole dell'E. nel tempio dell'E.

ויעש ברוך וגו' הפסוק הזה הוא כלל, ואחריו פרט הענין איך היה.

9. Nell'anno V di Giojakim figlio di Giosia, re della Giudea, nel mese IX tutto il popolo di Gerusalemme e tutta la gente venuta dalle città della Giudea in Gerusalemme promulgarono un pubblico digiuno.

קראו צום, נראה שעשו זה לזכרון נבוכדנצר שהיה מתחיל לכבוש מלכות.

10. E Baruch lesse nel libro le parole di Geremia nel tempio dell'E. nella camera di Ghemarià figlio del cancelliere Sciafan all'atrio superiore all'ingresso della porta nuova del tempio dell'E. innanzi a tutto il popolo.

בחצר העליון, רד"ק אומר שהיא עזרת כהנים ונקרא בחצר לפני החצר של
ולא בתוכה. וי"ל שאף על פי שהלשכה היתה למעלה ודרך
עמד על העליון ~~ואמר~~ וקרא, כי לא יתכן שיהיה כל העם בלשכה, ונכון
ולפי בחצר פירושו שהיתה הלשכה פתוחה לצורת חצר.

11. Michà figlio di Ghemarià figlio di Sciafan avendo udite tutte le parole dell'E. dal libro,

12. Scese al palazzo del re, nella camera del cancelliere, ove trovò tutti i principi seduti, il Cancelliere Elisciamà, Delajà figlio di Semajà, Elnatan figlio Acbor, Ghemarià figlio di Sciafan, Sidkia figlio di Anania e tutti gli altri principi.

13. E Michà narrò loro tutte le cose che avea udite, quando Baruch lesse il libro innanzi al popolo.

14. Indi tutti i principi mandarono a Baruch, Iehudì figlio di Natania figlio di Scelemià figlio di Cusci, con dire: quel rotolo che hai letto innanzi al popolo, prendilo con te e vieni: Baruch figlio di Nerijà prese con se il rotolo, e andò ad essi.

15. Ed essi gli dissero: siedi e leggilo innanzi a noi: e Baruch lesse innanzi ad essi.

שב נא , האלכסנדרי ויונתן קראו שֵׁב־נָא ואין צרך .

16. Ora, poichè essi ebbero udite le cose guardaronsi l'un l'altro, sbigottiti e dissero a Baruch: vogliamo narrare al re tutte queste cose.

17. Interrogarono poi Baruch con dire: narraci come hai scritto tutte queste cose dalla sua bocca.

איך כתבת וגו', אם אמרם לך דרך כלל ולא כתבת החלות ... מדעתך, או לא, ועיין לון יצחק.

18. E disse loro Baruch: di sua bocca egli mi dettava tutte queste parole ed io scriveva sulla carta coll'inchiostro

כותב על הספר בדיו, לא הייתי זוכר הדברים כדי לכתבם אח"כ
אלא חוק הייתי כותבם מפיו על הס' בדיו, כלו' תיכף כקריאתו היתה
כתיבתי יוצאה לפועל ולא היה אפשר לי להחליף דבר.

19. I principi dissero a Baruch: va nasconditi, tu e Geremia, senza che alcuno sappia dove siate.

20. Vennero al re nell'atrio, depositato depositato il volume nella camera d'Elisamà cancelliere e narrarono al re ogni cosa

21. Il re mandò Jehudì a prendere il volume ed egli lo prese dalla camera di Elisamà cancelliere. Jehudì lo lesse innanzi al re ed innanzi a tutti i principi che attorniavano il re.

העומדים מעל המלך, כמו (ישעיה ו׳ ב׳) שרפים עומדים ממעל לו ועיין שם.

22. Il re era seduto nella stanza d'inverno, essendo il nono mese, avanti a sè d'innanzi il caldano acceso.

23. Ora poichè Jehudì avea letto 3, 4 colonne, lo tagliava col coltello e gittava nel fuoco, ch'era nel caldano, in guisa che tutto il volume finì sul fuoco ch'era nel caldano

יקרעה, יהודי במצות המלך כנראה מפסוק ב״ק, ויקרעה לעמוד והשליכה היה קורע, שאחר קריאת ג׳ או ד׳ דלתות היה קורע, וכן אחר ג׳ דלתות אחרות וכן עד סוף.

24. Nè s'impaurirono nè si lacerarono le vesti, il re e tutti i suoi ministri, che udivano tutte queste parole.

25. Ed anche Elnatan, Delajà e Gemarià pregarono il re di non abbruciar il volume e non diede loro ascolto.

26. Indi il re comandò a Jerachmeel figlio di Hamelech a Serajà figlio d'Azriel ed a Selemjà figlio d'Abdeel di prendere lo scrivano Baruch ed il profeta Geremia, ma l'E. fece sì che rimanessero occulti.

בן המלך, לא יתכן להיות בן יהויקים, כי לא היה לו בן גדול, כי יהויכין בן שמנה שנה, והירונימוס תרגם המלך שם אדם, וכן נראה (ע״ד הוכן ענין ורק״ו). ויסתירם ה׳, עשה שלא ימצאום וכי אחרי נסתרים מחפשים אותם.

27. Fu poi la parola dell'E. a Geremia dopo che il re ebbe abbruciato il volume cogli oracoli che Baruch aveva scritti sotto dettatura di Geremia, come segue:

28. Torna a prendere un altro volume e vi scrivi tutti gli oracoli primi, ch'erano nel primo volume, cui Giojakim re della Giudea abbruciò

29. Ed intorno a Giojakim re della Giudea, dirai: dice così l'E.: tu hai abbruciato questo volume, con dire: come hai tu potuto scrivervi: „il re di Babilonia „verrà a metter a guasto questo paese e farà sì che non più vi siano uomini e bestiame?"

30. Perciò dice così l'E. rapporto a Giojakim, re della Giudea: egli non avrà (da suoi discendenti) alcuno che sieda sul trono di David, ed il suo cadavere verrà gittato esposto al caldo di giorno ed al gelo di notte.

31 E piglierò da lui, dalla sua prole, e dai suoi ministri, conto de' loro peccati e farò far avvenire ad essi, agli abitanti di Gerusalemme ed alla gente della Giudea tutti i mali che ho loro minacciati ed a' quali non badarono.

32. Geremia poi prese ~~un~~ un altro volume e lo diede a Baruch figlio di Nerijà scrivano, il quale scrisse sotto la dettatura di Geremia tutte le parole del libro, che Giojakim avea abbruciato, e vi vennero aggiunte ancora molte ed altre simili cose.

Cap. XXXVII

1. Regnò un altro re, cioè Sidkijà figlio di Giosià in luogo di Conjahu figlio di Giojakim, cui Nabucodonosor re di Babilonia costituì re nel paese della Giudea.

ומלך מלך, אין לומר והערבה הזאת חוץ למקומה, ומקומה למעלה, אחר המליך; ~~גם יכניה גם חזקיה המליך לותם מלך בבל~~ העצמים יבואו
כאן על יכניה, אך לא מצאנו שהמליך נבוכדנצר את יכניה (הוא יהויכין):
ונראה שהכוונה על צדקיהו, והיה אפשר לו בדעת: בה"ט שהמאמר
חוזר ליהויקים; אך גם זה רחוק, כי מה צורך להזכיר כאן כי יהויקים
הוקם למלך מאת נבוכדנצר?

2. Nè egli, nè i suoi ministri, nè il popolo del paese diedero ascolto alle parole dell'E. cui egli parlò per l'organo del profeta Geremia.

3. Il re Sidkijà mandò Jehuchal figlio di Scelemjà ed il sacerdote Sefonià figlio di Maasejà a dire al profeta Geremia: prega deh! in nostro favore all'E. nostro Dio.

יוכל בן שלמיה, אחד מן השרים ונזכר למטה ל"ח א', צפניהו בן מעשיה הכהן
נזכר למעלה כ"א א' וכ"ט כ"ה.

4. Geremia entrava e sortiva in mezzo al popolo, prima che lo mettessero in prigione.

ולא נתנו אותו בית הכלוא: עדיין לא הושם אותו בכלא ועבדיו
נתנוהו.

5. L'armata poi di Faraone era sortita dall'Egitto, e i Caldei assedianti Gerusalemme avendone udita la nuova, si ritirarono da Gerusalemme.

6. Indi la parola dell'E. fu a Geremia con dire:

37

7. Dice così l'E. Dio d'Israel: dite così al Re della Giudea, che vi ha mandati a me per consultarmi: l'armata di Faraone sortita in vostro soccorso è già ritornata al suo paese in Egitto.

לדרשני, ר״ל לעבר לפרש להתפלל בעדו, כמו דרשו ה׳ ועזו אל אלקים כן יקרא משפט
איך יש תשובה רבה בזאת לבלתי להתפלל לו ולדבר זה יקרא ומה לא
התחיל צדקיה להתפלל הוא ועבדיו ולשוב אל ה׳, ועל כן נראה כי לדרשני ענינו
בענין אחרת לדרוש את ה׳ או דרש בו.... ברוב מקומות שענינו אות
העתיד, כמו וילך לדרוש את ה׳, ומה שאמר למעלה התפלל נא
בעדנו אל ה׳ אלהינו פירושו ענינו: של איך יפול הדבר, והתפלל שתהיה
הנבואה לטובה, אמנם לא נכנע המלך ועבדיו להתפלל אל ה׳ ולשוב אליו.

8. E i Caldei torneranno ad espugnare questa città, la prenderanno e la incendieranno.

9. Dice così l'E.: non vi lusingate con dire: i Caldei si ritireranno da noi; perchè non si ritireranno.

10. E, quando pure da voi si percotesse tutta l'armata de' Caldei, che vi fa guerra e non rimanessero altro che alcuni uomini trafitti, questi si alzerebbero ciascheduno dalla propria tenda ed incendierebbero questa città.

11. Ora quando l'armata de' Caldei si ritirò da Gerusalemme a motivo dell'armata di Faraone;

12. Geremia sortì da Gerusalemme per recarsi nel paese di Benjamin ....

ענין המחשה
לחלק משם: לפי הנקוד הוא בנין הפעיל, ובן פרשו רד״ק ורלב״ג לחלקות שמן
להחליק עצמו (או להחליק רגליו) בהחבא
לכן יש לפרש ולהחליק מירושלם בתוך העם היוצאים מן העיר, וקרה כי לא
אמנם עדיין שהיה ירמיהו מוכן לברוח מן העיר, אלא כי עדיין
לא הודיעו ולא נתנו אותו בית הכלא, גם מליצת לחליק בענין יפה
אין זה רע ואת לחלוק (ויתחבא מעשה) מאלה וקרה לפרוש זה לגזוז משם והיו לה

13. E mentre egli era nella porta di Benjamin, ed ivi era un uomo di guardia di nome Irijà figlio di Schelemjà, figlio di Chananjà; questi arrestò il profeta Geremia con dire: che tu arrendi ai Caldei.

14. Geremia disse: è falso, io non mi arrendo ai Caldei; ma questi non gli diede ascolto, così Irijà prese Geremia, lo portò ai Principi.

15. I principi si sdegnarono contro Geremia, lo batterono e lo misero in carcere, in casa del Cancelliere Gionata essendo, che quella casa avevano costituita prigione.

16. Geremia entrato nel carcere sotterraneo e nelle celle si rimase molto tempo.

החניות, ואז מפרש חנות בערבי שעניינו flectere incurvare מקומות
מתחת לארץ ועל גבם כפה. ומהם חמות גם בערבי וגם בארמי ענינם
ובית הסוהרים בו מזונות ומעשיהם, מנהגם למכור
מאכל ומשקה בבתים מתחת לארץ, כמו שגם נוהגים גם בימינו.

17. Il re Zidkijà mandò a prenderlo e lo interrogò in camera di nascosto e disse: vi è alcun oracolo per parte dell'E.?

e Geremia disse: v'è. Indi disse: in potere del re di Babilonia cadrai.

18. E Geremia disse poi al Re Zidkija: in che cosa mancai a te, ai tuoi ministri, o a questo popolo, per la quale mi avete posto in prigione?

19. E dove sono i vostri profeti, i quali profetavano con dire: Il re di Babilonia non verrà contro di voi e contro questo paese.

20. Ora ascolta deh! mio signore il Re: accogli in grazia la mia supplica e non mi far tornare in casa del cancelliere Gionata, perchè io non muoja ivi.

21. Il Re Zidkija diede gli ordini e Geremia fu depositato nella corte di custodia, e gli venne assegnato un tondo di pane al giorno dalla piazza de' fornaj, finchè il pane fosse mancato nella città. Geremia così rimase nella corte di custodia.

Cap. XXXVIII

1. Sefatja figlio di Mattan, Ghedalja figlio di Pashur, Iuchal figlio di Selemja e Pashur figlio di Malchija, avendo udite le cose, che Geremia parlava a tutto il popolo, con dire: א׳ כ״א למעלה, מלכיה בן פשחור ג׳ ל״ז למעלה נזכר, אמיהו בן יוכל

2. Dice così IE.: chi resta in questa città morrà per la spada, la fame, o la peste; e chi sorte ai Caldei vivrà, avrà in guadagno la propria vita e vivrà.

3. Dice così IE.: questa città cadrà in mano dell'armata del Re di Babilonia, la quale la prenderà.

4. Quei principi dissero al Re: si faccia morire quest'uomo, poichè egli disanima la gente di guerra rimanente in questa città, e tutto il popolo facendo loro simili discorsi; conciossiachè quest'

uomo non cerca il benessere, ma il male di questo popolo

5. Il re Tzidkija disse: lo rimetto in vostra mano, mentre il Re non è tale, che possa nulla contro di voi

ⱡ והנה המליצה הזאת מורכבת משתי מליצות והראשונה צלתי נשלמת, כי כי אין המלך יוכל לעשות דבר, אחר מלת אין דלוי לדינוי וכאין יוכל הוא עתה ומסדרה מלת אשר [illegible] אין המלך ... מלך שיוכל לעשות דבר.

6. Presero Geremia, e lo gittarono nella fossa detta di Malchija, figlio di Hammelech, situata nella corte di custodia; ve lo calarono, cioè colle funi: nella fossa poi non c'era acqua, ma fango, e Geremia affondò nel fango.

ⱡ הבור מלכיהו, הבור הנקרא בור מלכיהו בן המלך, שם אדם, כמו ומעלה (לה' כו) ירחמאל בן המלך.

7. Udito l'Eunuco Ebed-Melech, Etiope, il quale era nel palazzo del Re, che avevano posto Geremia nella fossa: il Re allora stava alla porta detta di Binjamin.

עבד מלך, שם אדם כמו אחימלך, אבימלך, ולכך הוא עבד המלך (רד"ק ורש"י) הכושי איש סריס, רש"י אומר כי יבא היום הסריסים הכושים נכבדים מאד ומשרתים בבית מלכי המזרח. והמלך יושב בשער בנימן לא היה אז בביתו, אלא בא' משערי העיר.

8. Ebed-Melech sortito dal palazzo del Re parlò al Re, con dire:

9. Mio signore il Re, questi uomini hanno operato iniquamente in quanto hanno fatto al Profeta Geremia, in quanto, cioè, a motivo della fame, mancando il pane nella città lo gittarono nella fossa, perchè muoja da se.

וימת תחתיו מפני הרעב, על שהיה מתכבת הבריק לגרמות למלך כאילו שמו ירמיהו בבור מפני מעט שהיה לנו את כל בלא יצמאבו נתת לו ככר לחם ליום (למעלה ל' כ"א) ומה אחר הרעב המתים הנה את אשר עשו לירמיהו הנביא, באומר את אשר השליכוהו לבור בלומן שימות שם, ואם עשו מפני רעב כי אין הלחם עוד בעיר ולא אומר כי אין לחם של אין הלחם וצריך לפרנסת כל אנשי המלחמה וגם ושבי בית הכלא שמוזנותם על המלך. ולפי' דרך קרוב וימות וצריך להחליף המעשים. ור' שלום הכהן כתב כי שמע אני כמ"ש שפירש לא ימות שם יהיה רק מלא כי מזונותיו עליו ולא תוסיפהו, מפני ימות מפני רעב ולא יהיה רק מעט. ויהוא ר' שלום פירש (קרוב לפי רוח קון שמק) הרעו מה שעשו לו

מתחלה, כי גם בהיותו במחבר המטרה היה מת מפני הרעב. וק"ב מוצא על ורקג פירשו תחתיו מיד, לאחר (על את רבמקומו תחתיו, וכן [illegible] כאומר הוא קרוב לחות מיד מפני הרעב. ומי לא ירקה כי כל זה דחוק ולחוק שזכיר הרעב אחוז צרת רבים, ולא יזכיר צרת ירמיהו בפרט שהיה היותו מושלך בתוך הטיט. ולפירושי הכל מתוקן. ודברי הפרש הוו בחכמה להראות כי אין לירמיהו מזון אשר מעט של כי מפני הרעב רבו להמיתו שלא יצטרכו לתת לו ככר לחם ליום.

10. Il Re comandò all'Etiope Ebed-Melech con dire: prendi teco da qui trent'uomini, e tira su il Profeta Geremia dalla fossa, prima che muoja.

11. Ebed-Melech prese seco questi uomini, e recatosi al palazzo del Re, sotto alla guardaroba, ne prese de' vecchi panni stracci, e de' vecchi panni consumati logori, e li calò a Geremia con delle funi.

ⱡ תחת האוצר, מקום היה תחת האוצר שבו נותנים שם הבלאות ([illegible]) מלחים: לשון כי שמים כעשן נמלחו (ישעיה נ"א ו') בלה.

12. Indi l'Etiope Ebed-Melech disse a Geremia: mettiti i panni vecchi stracci e consumati logori sotto le ascelle

אצילות ידיך, בית השחי, ונקרא שנקרא כן יען שאצלן שהוא בעיקרי שבקה, כי שם שורש היד, או הזרוע (וכן לעת רקי) ומניי יען בזה ויקרא מקום חבור הקשת שבעת ביד ובקבה.

sotto alle funi, e Geremia fece così.

קרלות פרה הגרק הקושב בבגרועו (gomito) ובן הוא בלוי, במורו
גוון פונרים פ״ג הנ״ל) ולא יהיה (ק׳ תורק) עלגבי קר כוזותיו וירן
בלו עליו, ועיין תוקפות בנמות ע״ש והרק״ב בהל׳ הפנים מתחת לחבלים, בידי הבלויים קרובים לבבר יותר מן החבלים.
בוקאם כלן לא יתבן לבפרם אם בית הבחי.

13. Tirarono così Geremia colle funi e lo trassero dalla fossa; e Geremia stette nella corte di custodia.

14. Indi il Re Sidkijà mandò a prendere a sè il Profeta Geremia, al terzo ingresso del tempio dell'E. e il Re disse a Geremia: io ti chiedo una cosa, che tu cioè non mi occulti cosa alcuna.

מזון הבלנז, לא ידענו מה הוא, ור׳ בלוס הבהן אומר כי אלו היולבים בשל
ה׳ בלפה בעריס, א׳ לכהנים, א׳ לעם וא׳ למלך, בזו אני אומר דבר
ו׳ אני מבקש ממך בקבהיהוא בלא תכחד ממני דבר ממה
שאתה יודע עלי.

15. E Geremia disse a Sidkijà: se io t'annunzierò, tu mi farai morire, e se ti consiglierò non mi ascolterai.

16. Il Re Sidkijà giurò a Geremia secretamente, con dire: Viva l'E. il quale ci ha fatto quest'anima (respirazione) io non ti farò morire e ch'io non ti darò in mano di questi uomini che vogliono la tua morte.

אשר עשה לנו את הנפש הזאת (מכאן ראיה ברורה בהיות הנפש
אינם דבר נפרד מן הגוף וקאם היה קודם הולדה) אלה הזקות לאן
תחבן על הנשמה, ונראה דבכוונה על הנשימה, כענין נפשו גחלים תלהט
(איוב)

17. E Geremia disse a Sidkijà: dice così l'E. Dio Sebaot, Dio d'Israel: se sortirai ai principi del Re di Babilonia, la tua persona sarà salva, e questa città non sarà incendiata: sarai salvo insieme con la tua famiglia.

18. E se non sortirai ai Principi del Re di Babilonia, questa città cadrà in mano de' Caldei, i quali l'incendieranno, e tu non scapperai dalla loro mani.

19. Il Re Sidkijà disse a Geremia: io temo di quei Giudei che si sono arresi ai Caldei, che questi non mi diano in loro mano, ~~e mi [illegible]~~ sicchè mi maltrattino.

פן יתנו אותי בידם: ~~[illegible]~~
הכשדים יתנו אותי ביד היהודים, והיהודים יתעללו בי (רש״י רד״ק ולי).

20. Geremia disse: non ti daranno. Ubbidisci deh! all'E. a quanto cioè io ti parlo, in guisa che sia il tuo bene e che tu resti salvo.

ותמי ויבך, תנצל מיד רע, כי קמתם בכבר אמרלו כי גסס
גם יכבדוהו הכשדים לא ימיתוהו והשלום יעשו.

21. E se tu ricusi di sortire è questa la cosa che l'E. mi fece vedere:

22. Ecco tutte le donne rimaste nel palazzo del re della
Giudea venivano menate fuori ai Principi del re
di Babilonia ed esse dicevano: t'han sedotto e t'hanno vinto
no' tuoi pretesi amici: i tuoi piedi sono affondati nel
fango; e quelli si ritrarono indietro.
23. E tutte le tue mogli e i tuoi figli saranno menati fuo-
ri a' Caldei, e che tu non scapperai dalla loro ma-
no; ma in potere del re di Babilonia sarai
preso, e questa città cagionerai che venga incendiata.
24. Sedecia disse a Geremia: che nessuno sappia queste cose
affinchè tu non muoja.
25. E se i Principi intenderanno che io ho parlato con te
verranno da te e ti diranno: narraci che cosa hai par-
lato al Re, non ci occultare, se non vuoi che ti fac-
ciamo morire, e che cosa ti ha parlato il Re.
26. Dirai loro: io supplicava il Re perchè non mi fac-
cia tornare in casa di Gionata a morire ivi.
27. Tutti i Principi andarono da Geremia, e l'interroga-
rono; egli narrò loro in conformità di tutte queste co-
se che gli avea comandato il Re, ed essi lo lasciarono
in pace, la cosa non essendosi saputo.
28. E Geremia stette nella corte di custodia, fino al giorno
in cui Gerusalemme fu presa. Ora quando fu
presa Gerusalemme,

Cap. XXXIX

1. Nell'anno nono di Sedekijà (Sedecia) re della Giudea nel mese
decimo; venne Nabucadonesor Re di Babilonia con
tutta la sua armata a Gerusalemme, e l'assediarono.
2. Nell'anno undecimo anno di Sidkijà, nel mese quarto,
ai nove del mese, fu espugnata la città.

והנה כל הנשים הנשארות וגו' אמרי שריר צדקיהו דוגמ מחרפות היהודים
שחק יתעללו בו. הסיתוך ירמיה שתכולתנו כי יותר יחרפוהו בביטול
בעל כחו בין הגוים, והגדיל ציור החרפה ביחסו כדבור ע הנביא
והגדיל הרגשת הצער בצדקיהו באמרו כי הנשים אשר בביתו תהיינה
מוצאות בעל כרחן ל שרי המלך בבל, ספק וחיית אתה וביתך אנשי
שלומך, נביאי השקר ולוהביך ויועציך שהיית בוטח בהם, הטבעו
בבוץ רגליך. הדבר משלצה על שם המקורע שהשליכו את ירמיהו
בטיט, נסוגו אחור, אנשי שלומך שהסיתוך כשרגלו רגליך בבוץ הלכו
להם ועזבוך.

ואת כל נשיך וגו' מוצאים מוצאים, הראני שהיו מוצאים אותם ל
הכשדים, ולא אמר שאין זה אחר וגו'. בהקריאה מוצאים, הראני כי
את כל נשיך ואת בניך מוצאים.

57

3. Entrarono tutti i Principi del Re di Babilonia e si posero alla porta di mezzo, cioè Nergal-Sarezer Sangar-Nebò, Sarsechim gran Eunuco, Nergal-Sarezer gran Mago, e tutti gli altri principi del re di Babilonia.

נרגל שראצר רב מג, הוא נרגל שראצר הנ"ז, וי"א שרב מג בין [illegible] חרטומים וכהני הקסם. המקלים של [illegible].

4. Sidkijà Re della Giudea, e tutta la gente militare, vedutili, fuggirono e uscirono di notte dalla città, pel giardino del Re, per la porta tra le due mura, ed egli uscì per la via della solitudine.

5. L'armata de' Caldei gl'inseguì, e raggiunto Sidkijà nelle solitudini di Gerico, lo prese, e lo portò a Nabucodonosor Re di Babilonia in Riblà nel paese di Hamath, e questi; e questi, gli rinfacciò (la sua condotta).

רבלתה בארץ חמת, חמת היא מלכה בגבול צפוני א"י בין הים ובין דמשק, ויראה שנבוכדנצר קבע שם Quartier generale בעיר רבלה בארץ חמת. וידבר אתו משפטים, על אשר בו אחר שהוא המליך אותו, וצדקיהו נשבע לו. (עיין יחזקאל י"ז ט"ו).

6. Il Re di Babilonia scannò i figli di Sidkijà in Riblà alla presenza di lui, come pur tutti i nobili della Giudea scannò il Re di Babilonia.

7. Ed a Sidkijà cavò gli occhi, e lo legò in catene per portarlo in Babilonia.

8. Ed il palazzo del Re, ~~ed [illegible]~~ il palazzo detto del popolo, incendiarono i Caldei, e le mura di Gerusalemme demolirono.

ארמון שהיה נקרא כך, אולי היו נאספים העם למשפט או לדברים אחרים; ואחרים התרגמו הבית הזאת לא ביתו בית העם: ~~[illegible]~~ [illegible] אך נחלק [illegible] כנגוד בסוף הספר, ואולי החתימו עד בואם לצום המלך בבית ברבלה (ראה ורקב).

9. Il resto poi del popolo rimasto nella città, e quelli che gli si erano arresi, ed il resto di popolo rimasto, Nebusaradan, prefetto de' Carnefici, trasportò in Babilonia.

10. Alcuni poi della povera gente, che non avevano nulla, Nebusaradan, prefetto de' Carnefici, lasciò nel paese della Giudea, ed allora diede loro ~~delle vigne~~ viti e campi.

יוגבים, כפרוש רש"י, ואחרים ~~[illegible]~~ (ומן גוג) ענינו חפירה, ויקרא כן כל זה נעבד ואשר יקב חפירה בקרקע.

11. Nabucodonossor Re di Babilonia, poi diede ordine a Nebusaradan, prefetto de' Carnefici, relativamente a Geremia, come dice:

על ירמיהו, האומנים אשר נתנו [illegible] הכשדים הודיעו להם שה' ירמיהו [illegible] ושהזהיר את המלך והעם שיפלו ביד הכשדים בשלום, ולא ימרדו בהם, ונודע הדבר לנבוכדנצר.

12. Prendilo ed abbine cura, e non gli fare alcun male, ma trattalo secondo, ch'egli ti dirà.
13. Quindi Nebusaradan, prefetto de' Carnefici, Nebusciasban grand'Eunuco, Nergal-Sareser gran Mago, e tutti i grandi del Re di Babilonia,
14. mandarono a prendere Geremia dalla corte di custodia, e lo consegnarono a Ghedaljà figlio di Ahicam figlio di Sciafan, per trarlo nel palazzo; ed egli stette in seno al popolo.

וישלחו ויקחו את ירמיהו מחצר המטרה ויתנו אתו אל גדליהו בן אחיקם בן שפן להוציאהו אל הבית וישב בתוך העם.

15. A Geremia poi, mentr'era detenuto nella corte di custodia, fu la parola dell'E. con dire:
16. Va a dire all'Etiope Ebed-Melech: dice così l'E. Dio degli eserciti, Dio d'Israel: io sono per effettuare le mie parole relativamente a questa città in male, e non in bene, e tu allora ne sarai spettatore.

והיו לפניך, תראה דברי מתקיימים, ואתה לא תינזק.

17. In allora io ti salverò, dice l'E. e tu non cadrai in mano di quegli uomini, dei quali tu temi.
18. Ma io ti farò salvo, e tu non cadrai per la spada; guadagnerai la vita, poichè confidasti in me, dice l'E.

Cap. XL

1. Parlata che Geremia ebbe dall'E. dopo che Nebusaradan prefetto de' Carnefici lo lasciò andare da Rama, quando lo prese mentr'era legato in catene in mezzo a tutti gli emigranti di Gerusalemme e della Giudea che venivano trasportati in Babilonia.

הדבר אשר היה אל ירמיהו, הוא סוף כל נבואות ירמיהו אחר החרבן כי בתחלת ספרו אמר עד גלות ירושלם ... מן הרמה נבוזראדן ... והשאר אנשים שנשארו בירושלם ... על ירמיהו ... בתוך ... ונתן ... (ועל כל ...) ... נפש.

2. Il prefetto de' Carnefici prese Geremia e gli disse: l'E. tuo Dio ha annunziato questo flagello a questo paese.
3. e l'E. unificò ed eseguì quanto annunziò, poichè avete peccato verso l'E. e non l'avete ubbidito, quindi vi è accaduto tale avvenimento.

כי חטאתם לה' ולא שמעתם בקולו, על הפרת הברית ... צדקיהו את בריתו עם נבוכדנצר / ... .

4. Ora, ecco io ti sciolgo oggi dalle catene che hai sul-
le braccia: se ti piace di venir con me in Babilonia,
vieni, ed io avrò cura di te, e se ti spiace di venir con
me in Babilonia: (tralascia) vedi, tutto il paese è a tua disposiz.
dove ti pare e piace d'andare, va —

5. Ed egli ancora non tornava — O torna presso Ghe-
dalja figlio di Achicam di Sciafan, cui il Re di Babilo-
nia ha dato il comando delle città della Giudea,
e resta con lui in seno al popolo, o dove ti piace d'andare, va;
Il prefetto de' Carnefici gli diede viatico e regali e lo congedò.

ועודנו לא ישוב, ירמיה עדין לא חזר לאחוריו לשבת בה״ כי היה
אך בוחן יכעס נבוזראדן אם יתאן ללכת עמו, כאו אינו בוחר
בדבריו אשר דבר לו, ונבוזראדן הבין מחשבתו ואמר לו [illegible]
שבה אל גדליה וגו׳, [illegible] כמו לא [illegible] עודנו לא
[illegible] תשובה, אך אין תשובה [illegible] דבר
[illegible] לא ישוב ללכת לבבל, וזה לא יתכן כי
אם היה ירמיהו חפץ ללכת בבלה לא היה [illegible]
[illegible] נבוזראדן ללכת עמו, ובהפך אם היה
חפץ לשבת בה׳ היה [illegible] לשוב [illegible] אליו; [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Giuseppe [illegible]
[illegible] אם [illegible] ארחת תמיד, [illegible] ומשאת גם

6. E Geremia si restò presso Ghedalja figlio di Achi-
cam in Mispà e stette con esso in seno al po-
polo rimasto nel paese

6. E Geremia si recò presso Ghedaljà, figlio d'Achicam in Mispà,
e stette con lui in seno del popolo rimasto nel paese.

8. 7. Tutti, generali d'armata che erano nella campa-
gna avendo udito essi e la loro gente che il Re di
Babilonia aveva dato il comando nel paese a
Ghedalja figlio d'Achicam e che gli aveva affidati
[illegible] uomini, [illegible] donne, [illegible] piccoli e della (la) po-
vera gente del paese, di quelli che (non erano) [illegible] partiti
portati in Babilonia;

8. Recaronsi presso Ghedaljà in Mispà: cioè Ismael
figlio di Netanja, Jochanan, e Jonathan figli
di Coreach, Seraja figlio di Tanchumeth, i figli di Efai
Netofathita e Jezania figlio del Maachatita, essi
e la loro gente.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

9. Ghedaljà figlio d'Ahicam figlio di Sciafan giurò loro ed alla loro gente con dire: non abbiate timore ad esser sottomessi a' Caldei: restate nel paese o state sottomessi al Re di Babilonia e sarete felici.

10. *Ed io quanto a me, io dimoro in Mizpà per essere a' comandi de' Caldei, che potessero recarsi a noi; e voi raccogliete vino, frutta ed olio e ponete ne' vostri arnesi e restate nelle città, che avete occupate.

11. Parimenti tutti i Giudei (che tutti i luoghi dove si erano dispersi se recaronsi nel paese della Giudea presso Ghedaljà in Mizpà, e raccolsero vino e frutta in grande quantità) che si trovavano in Moab

12. tra gli Ammoniti in Edom, ed in altri paesi udirono che il Re di Babilonia avea lasciato un avanzo di Giudei e che avea nominato a comandarli Ghedaljà figlio d'Ahicam figlio di Sciafan.

12. Tornarono quindi tutti i Giudei da tutti i luoghi dove si erano dispersi, e recaronsi nel paese della Giudea presso Ghedaljà in Mizpà e raccolsero vino e frutta in grande quantità.

13. Johanan figlio di Careah e tutti i generali d'armata, che erano nella campagna vennero a Ghedaljà in Mizpà.

14. Gli dissero: sai tu che Baalis re degli Ammoniti mandò Ismael di Netanjà per toglierti la vita? Ma Ghedaljà figlio d'Ahicam non prestò loro fede.

15. Ed Johanan figlio di Careah disse secretamente a Ghedaljà in Mizpà: permetti che io vada ad uccidere Ismael figlio di Netanjà, senza che persona il sappia: acciocchè non avvenga, ch'egli t'uccida, e tutti i Giudei radunati intorno a te si disperdano e perisca l'avanzo de' Giudei.

*לעמוד לפני הכשדים, כמו ולעמוד לפני כעבד לאדוניו, והכוונה לם
לעבודת אדונים, ולתת להם מס כי מלך בבל השיבה (ודברי העתיקים)
חמרה יין ושמן והכוונה (דקדק) קיץ, פירות הקיץ ונראה בכוונת [illegible]
יונתן [illegible] שהכוונה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. כל עיני פירות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קיץ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קיץ הוא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פירות [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] .

59

16. Ma Ghedaljà figlio d'Achicam disse a Johanan figlio di Kareah: non far questa cosa, perocchè una falsità tu parli d'Ismael

Cap: XLI

1. Al settimo novilunio, Ismael figlio di Nethanjà figlio d'Elisamà, della stirpe reale, e uno de' grandi del re con 10 uomini seco recossi presso Ghedaljà figlio d'Achicam, ~~figlio di Sciafan~~: così egli in Mizpa; ed ivi in Mizpa cenarono insieme.

בחדש, [illegible] בחדש השביעי [illegible] כמו אחר חדש ובהוראת
[illegible] הוא [illegible] שישמעאל כבר נזכר למעלה שבא
עם שאר השרים. ונראה כי חזר [illegible] ואח"כ חזר ובא
אל גדליה, ורבי המלך. ישמעאל היה משרי המלך כלו' משרי צדקיה
[illegible] כי אח"כ לא נזכר [illegible]
אנשים.

2. Surse Ismael figlio di Nethanjà, e i 10 uomini ch'eran seco lui, e ferirono colla spada Ghedaljà figlio d'Achicam, figlio di Sciafan: così egli fece morire lui, cui il re di Babilonia avea dato il comando del paese.

3. Come pure tutti i Giudei ch'eran presso di lui di Ghedaljà cioè in Mizpa, e i Caldei che si trovavano ivi la gente cioè militare, uccise Ismael

את אנשי המלחמה, הוא פירוש [illegible]
[illegible] (ק' פ' [illegible]).

4. Ora nel giorno successivo all'omicidio di Ghedaljà, mentre non si sapea da persona

ואיש לא ידע, שעדיין לא נודע הדבר חוץ לעיר.

5. Vennero degli uomini da Sichem, da Silo e da Samaria in numero di 80 colla barba rasa, gli abiti laceri, e graffiantisi la persona, avendo seco oblazioni ed incenso da portare al tempio dell'Eterno.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Grotius

Sunt ædificatæ, etiam directo ædificio quod adhuc manet.

6. Ismael figlio di Nethanjà uscì loro da Mizpa, piangendo nel camminare, e poichè gli ebbe incontrati disse loro: venite presso Ghedaljà figlio d'Achicam.

7. Ora poichè furono entrati in città, Ismael figlio di Nethanjà colla gente che avea seco gli scannò (e gittò) entro una fossa.

8. Fra quelli trovaronsi 10 uomini i quali dissero ad Ismael

מטמונים בשדה, פירות טמונים [illegible]

uomini, non ci far morire, mentre abbiamo de' tesori nascosti sotto tera in campagna, frumento, orzo e miele. Egli s'as-tenne e non gli fece morire tra gli altri.

9. La fossa poi, dove Ismael gettò tutti i cadaveri degli uomini che uccise presso Ghedaljà, è quella, che avea fatto il re Asà per paura di Baașà re d'Israel; quella Ismael figlio di Nethanjà empì d'uccisi.

10. Ismael fece prigioniero tutto il resto della gente che era in Mispà, le figlie del re, tutta la gente rimanente in Mispà, cui Nebusaradan prefetto de' carnefici aveva affidati a Ghedaljà figlio d'Ahicam. Ismael figlio di Nethanjà li fece prigionieri, e s'incamminò per passare presso agli Ammoniti.

11. Johanan figlio di Careah, e tutti i generali d'armata, che eran con lui, avendo udito tutto il male che avea fatto Ismael figlio di Nethanjà;

12 presero tutta la gente e andarono a combattere contro Ismael figlio di Nethanjà e lo trovarono presso la cisterna detta abbondante d'acqua situata in Gabaon.

13. Tutta la gente che era con Ismael vide Johanan figlio di Careah, e tutti i generali d'armata, ch'eran con lui, si rallegrò.

14. Tutta quella gente che Ismael menava prigioni da Mispà diede volta, si ritirò, e andò presso Johanan figlio di Careah.

15. Ismael poi figlio di Nethanjà scappò con otto uomini per timore di Johanan, e andò presso gli Ammoniti.

16. E Johanan figlio di Careah e tutti i generali d'armata ch'eran con lui presero il resto della gente, che aveva ricuperato da Ismael figlio di Nethanjà da Mispà dopo che

והסתיר ממנו הקונים ומוכרם [illegible] נקרא בעברי [illegible] בלשון המשנה מטמונים, ונקראים מסתרים בערבי [illegible] החטים ושאר מאכלים בקרקע [illegible] ונקראים להם matamorem (ראה).

ט׳ גדליהו, [illegible] ועירו בשמות [illegible] לאחר הם [illegible] גדליהו ואותו הביאם [illegible] וכן [illegible] נבון [illegible] יום [illegible] (מלכים א׳ ט״ו כ״ב) ומן [illegible] (שמות ל׳ י״ג) [illegible] וכן [illegible] [illegible] וכן [illegible] רעות [illegible] (משלי [illegible]) [illegible] עם גדליה [illegible] [illegible] הדרך [illegible] ההרוגים [illegible] עמו יחד עם.

[illegible] בני עמון, נראה כי ישמעאל לא הרג את גדליה כי אם [illegible] מלכם [illegible] [illegible] היה [illegible] ונראה כי לא עשה זאת [illegible] [illegible] עמון [illegible] [illegible] בעוברם, והנה הלך [illegible] כל [illegible] [illegible] ומתנות [illegible].

[illegible] רבים, היא [illegible] גבעון (שמואל ב׳ ב׳ י״ג) [illegible] רבים [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בשנה, [illegible] [illegible] עם.

[illegible] [illegible] המצפה [illegible] [illegible] [illegible] בגבעון [illegible] המצפה [illegible] במצפה [illegible] בגבעון [illegible] אותם.

quegli ebbe ucciso Ghedaljà figlio d'Ahicam, gli eunuchi, cioè la gente di guerra, le donne, i fanciulli e gli eunuchi che avea rimenati da Gabaon.

17. Andarono e si fermarono nell'ospizio di Chimham posto presso Betlemme, per indi passare in Egitto.

18. Per timore de' Caldei, poichè ne temevano, avendo Ismael figlio di Nethania già ucciso Ghedaljà figlio d'Ahicam, cui il re di Babilonia avea dato il comando del paese.

Cap. XLII

1. Tutti i generali d'armata, e Johanan figlio di Koreah, e Jezanja figlio di Hoscaja, e tutto il popolo piccoli e grandi, si fecero innanzi;

2. E dissero al profeta Geremia: accogli deh! la nostra supplica, e prega per noi all'E. tuo Dio, in favore di tutto quest'avanzo; avvegnachè siam rimasti pochi di molti (che eravamo) come i tuoi propri occhi ci vedono.

3. Fa' quindi che l'E. tuo Dio ci additi la via che dobbiamo seguire, e la cosa che dobbiamo fare

4. Il profeta Geremia disse loro: ho inteso: io pregherò all'E. vostro Dio, come voi dite, ed ogni cosa che l'E. vi risponderà vi narrerò, non vi tacerò cosa alcuna.

5. Ed essi dissero a Geremia: l'E. sia tra noi testimonio verace ed infallibile, se noi non eseguiremo esattamente quanto l'E. tuo Dio ti manderà a dirci:

6. Sia in bene, o sia in male, noi obbediremo all'E. nostro Dio al quale ti mandiamo, affinchè ci avvenga bene ubbidendo all'E. nostro Dio.

7. Al termine di 10 giorni la parola dell'E. fu a Geremia

(Caravan-serai)

ch'il mio sdegno, e la mia ira si fece versata sugli abitanti di Gerusalemme, così la mia ira si verserà sopra di voi, recandovi in Egitto, e voi diverrete oggetto d'imprecazione, di stupore, di maledizione, e d'insulti; nè più vedrete questo paese.

והוא כתו נסך ונראה כי שונק' ארמית, פירק' קרחית לאמ[illegible]
קו במקום [illegible] ובן בל' [illegible] ודלמה [illegible].

61

9. L'E. vi fa dire, o voi avanzi della Giudea: non andate in Egitto. Sappiate, ch'io vi ho oggi ammonito.

Conciossiachè voi rendete giuoco a grave vostro danno: mentre voi m'avete mandato all'E. vostro Dio con dire: prega per noi all'E. nostro Dio, e annunziaci esattamente quanto dirà l'E. nostro Dio, e noi eseguiremo.

. Ed io l'ho oggi annunziato, e voi non ubbidite all'E. vostro Dio, a quanto, cioè mi ha mandato a voi.

כי התעיתם בנפשותיכם. נ"ל נדעת ק' ב' סיכח[illegible] ואינן
והיית בעינין כמתעברתם והכוונה אתם מתעתעים בו', ובנבי[illegible]
כי אמרתם לשמוע לקולו, ועתה לא תשמעו לו, לכן התעתעו יה[illegible]
יגיה לרעתכם, כמנפש בנפשו לבר אלוהיו, בנפשו נביא מחנו.
מתעתע: הוא בנין פעל, והתעיתם הפעיל, ושניהם נכונים ותחלת
הורקתם על אדם קשר דרך צחוק יגרום לחברו לירות תוער.

ולא שמעתם וגו' ערין לא עם קותו לבר, אבל הבין בנפשם
יבתמעותיהם אין בלעתם לשמוע.

22. Ora dunque sappiate, che di spada, fame, o peste morrete nel paese dove avete voluto andare a far dimora.

Cap: XLIII

. Ora poichè Geremia ebbe terminato di parlare a tutto il popolo tutte le parole dell'E. loro Dio, che l'E. loro Dio l'avea incaricato di dir loro: tutte cioè le suddette cose:

2. Azarja figlio d'Hosciaja, e Johanan figlio di Careah, e tutti gli uomini orgogliosi dissero a Geremia: tu parli menzogna: non ti ha mandato l'E. nostro Dio a dire: non vi recate in Egitto, a far dimora colà.

הזדים. בל' זדון הוא נ' [illegible] רתיחה. אן ויזד יעקב
נזיד, ובן בל' קיעלכי [illegible] נאמר על הרתיחה ועל
התאוה.

3. Ma è Baruch figlio di Nerija, che ti seduce contro di voi, ad oggetto di farci cadere in mano de' Caldei, in guisa che ci facciano morire o ci trasportino in Babilonia.

כי ברוך בן נריה וגו' לא כחשו בנבואת ירמיה רק בלל
כי בבר האמינו בה באמרו לו נדרנו את פני ה' בעדם
ונם לא חשבו שירמיהו ישקר הפעם הזאת כרגילים
והם על מה שהרעילו לשעבר, אבל תלו הדבר בברוך.

15.

4. E Johanan figlio di Careah, e tutti i generali d'armata, e tutto il popolo non ubbidirono all'E. di restare nel paese della Giudea

8. E questi furono Johonan figlio di Careah e tutti i generali d'armata, ch'erano con lui e tutto il popolo piccoli e grandi.

9. E disse loro: dice così l'E. Dio d'Israele al quale mi avete mandato, per umiliargli la vostra prece.

10. Se voi resterete in questo paese, io vi edificherò [illegible] lungi dall'atterrarvi, e vi pianterò lungi dall'svellervi, imperocchè mi duole del mal che vi ho fatto.

11. Non temiate del re di Babilonia di cui voi temete: non ne temete dice l'E: perocchè seco Io vi sono per salvarvi e liberarvi da lui.

12. Io vi metterò in grazia ed egli vi userà clemenza e vi restituirò al vostro paese.

Ma se pensate: non vogliamo restar in questo paese, di non ubbidire così all'E. vostro Dio;

14. con dire; nò, ma vogliamo recarci in Egitto, dove non vedrem battaglia, e suon di tromba non udiremo, nè soffriremo penuria di cibo, e lì vogliamo abitare.

15. Ora adunque udite la parola dell'E, o residuo di Giudea. Dice così l'E. Dio Sebaoth Dio d'Israele: se voi risolvete di recarvi in Egitto e vi andate a far dimora colà:

16. Allora la spada di cui temete, vi raggiungerà colà nel paese d'Egitto: e la fame per la quale [illegible] colà in Egitto, ed ivi morrete.

17. E tutti questi uomini che avranno risoluto di recarsi in Egitto a far dimora, morranno di spada fame e peste; e non resterà loro individuo, alcuno che si salvi a cagione della calamità ch'io farò loro sopravvenire.

18. Sì dice così l'E. Dio Sebaoth, Dio d'Israele nella guisa

[illegible]

5. Johanan figlio di Careah, e tutti i generali d'armata, presero tutti gli avanzi della Giudea, ch'eran tornati da tutte le nazioni, dove s'erano dispersi per soggiornare nel paese della Giudea;

6. Gli uomini, e le donne, i piccoli, le figlie del Re, e tutte le persone che Nebuzeradan prefetto de' Cuochi avea lasciato con Ghedaljà figlio d'Ahicam figlio di Safan; ed il profeta Geremia, e Baruch figlio di Nerijà

7. E andarono nel paese d'Egitto, senza ubbidire all'E. ed arrivarono a Dafne.

תחפנחס, היא עיר Tafnas pelusiaca, שהיתה בקצה ארץ מצרים אצל ארם וערבי.

8. E la parola dell'E. fu a Geremia in Dafne come segue:

9. Prendi teco delle pietre grandi, e le seppellisci nel .... situato alla porte del palazzo di Faraone in Dafne in presenza d'alcuni Giudei;

במלט במלבן המורגש ובוש קרע, ורש״י פירשו [illegible] ויתן הוא בל' ערבי, וכן תי' יונת׳, וכו' פירש מכסה אותו (enveloppement) ויתכן המחבר ג״כ בגבול ב' י״ב לה ונחום ג' י״ד) פירשו מקום עושים אבנים, וקרא לו היה בבבל אצל בית המלך, וגם אל נחום החזיקי מלבן נראה שאיננו כבבל, לא דבר הנביא כי יודעת Gusehin כי מלבן הוא פורש אבני עפים הנקראים נבער (mattoni) ועושים כל מחזה מגמת אבן רודנה. וזה הוא כי ענינו לפלט והוא ר' יונה ומם זה לא יתיישב בנחום כפתח הבית והיה בו כמין מערה ומחבוא, והוא האלט כפיר״ש. ספרים, ואומרי אומר אל ליה, אל' אבן בקרבתו, ועיין לקל ..... כמו שכתוב בחוס במנחה (קיוז כ' יג) כדעת רש״י.

[illegible]

10 E di' loro: dice così l'E. Dio Zevaoth, Dio d'Israel: io sono per mandare a prendere Nabucodnosor Re di Babilonia, mio ministro, e collocherò il suo trono al di sopra di queste pietre, che io ho sepolte; ed egli vi stenderà sopra il padiglione.

11. Egli verrà e percoterà il paese d'Egitto (abbandonando) gli uni alla morte, gli altri alla cattività, ed altri alla spada.

12. Io appiccherò il fuoco ne' tempj degli Dei d'Egitto, ed egli gl'incendierà e depredarà e si coprirà (delle spoglie) dell'Egitto come un pastore si copre della sua veste, e ne sortirà incolume.

13. E romperà gli obelischi d'Eliopoli d'Egitto e i tempj degli Dei d'Egitto incendierà.

בית שמש, היא עיר [illegible] לעיר שהיה אחד בל' מצרי און אעינגה אחד והוא קצר כלפי מצרים, כי בית שמש בלי (רגזי) מצבות בית שמש, חמנים הגזור שנקרא שמרים כהן על בתים היה

Aegyptus in ac Heliopoli statua erant praecriptae.. Insuper admiranda, singula quippe ad 60 cubitos assurgebant. Sederat sedibus solium, sculpti

Deorum arbitrium ... supereminebat capiti mitra ex candido metallo pondo librarum nitida et amplior. Partes omnes ornabant figurae et imagines hominum et animalium quae ejus temporis gentilium numina fuerunt. Adjecti hieroglyphici characteres, talium arcanorum indices (Sephar. Syrus Tome II pag 1815) [illegible] obeliscus [illegible] (Lib. II. Cap. III) [illegible]

[illegible]

[illegible]

Cap. XLIV

1. Parlata, con cui Geremia fu incaricato di fare a tutti i Giudei abitanti nel paese d'Egitto, abitanti cioè in Migdol, in Dafne, in Menfi e nella Tebaide [illegible]

2. Dice così il Dio Sebaoth, Dio d'Israel: voi avete veduto qual calamità ho fatto sopravvenire a Gerusalemme ed a tutte le città della Giudea, ed esse sono attualmente in desolazione, senza abitanti;

3. A cagione della loro malvagità, di quanto cioè hanno fatto per irritarmi andando ad ardere profumi, prestar culto ad altri Dei de' quali non ebbero grazie né essi, né voi, né i vostri padri.

4. Ed io vi mandai ripetutamente tanti profeti miei ministri con dire: deh! non fate tanta abbominazione ch'io abborro.

5. Ed essi non hanno dato ascolto, e non hanno prestato orecchio, in guisa da correggersi della loro malvagità, in guisa cioè da non ardere profumi ad altri Dei

6. E la mia ira ed il mio sdegno versaronsi ed arsero nelle città della Giudea e nelle piazze di Gerusalemme; e queste furono ridotte in rovina e desolazione come sono attualmente.

7. Ora dice così il Dio Sebaoth, Dio d'Israel, perché volete cagionare a voi stessi grande sciagura; cagionare cioè che di voi periscano di mezzo a' Giudei uomini e donne bambini e poppanti, in guisa che di voi non rimanga avanzo? [illegible]

Irritandomi colle fatture delle vostre mani, ardendo pro-
fumi ad altri Dei nel paese d'Egitto, dove siete venuti a
far dimora, in guisa da cagionare la vostra distruzione
e in guisa da divenir oggetto di maledizione e d'insulti pres-
so tutte le nazioni della terra.

Avete voi dimenticate le sciagure de' vostri padri; le scia-
gure de' Re della Giudea, le sciagure delle mogli di lui, le
vostre proprie sciagure, e le sciagure delle vostre mogli
(provenute da ciò) che hanno fatto nel paese della Giu-
dea, e nelle piazze di Gerusalemme?

השכחתם את רעות וגו' לפי הענין ראוי לפרש רעות ענין [illegible]
[illegible] וזה מוכרח מאד שהוא אומר אח"כ ולא דכאו עד היום הזה ולא
[illegible] הוא אומר רעות נ"ל ענין החטאים אומר [illegible]
ומוכח בזה [illegible] אשר עשו ונו' [illegible]
[illegible] את הרעות אשר נחשבו [illegible] אשר עשיתם בארץ
יהודה — [illegible] אל יחוץ [illegible] ולא דכאו וגו'
[illegible] כי [illegible] הרעות הכן [illegible]
הרעה.

10. Nè sono fin oggi contriti, nè temettero, nè seguirono
la mia legge, e i miei statuti, che ho messi innan-
zi a voi ed a' vostri padri

11. Ebbene, Dice così il S. Dio Sevaoth Dio d'Israel io rivolgo la mia
faccia contro di voi per male, e per far perire tutti i Giudei.

12. Prenderò, cioè, tutti gli ~~abitanti~~ avanzi della Giudea, che hanno
risoluto di recarsi nel paese d'Egitto a far soggiorno, e
finiranno tutti, nel paese d'Egitto cadranno, o della spada
o della fame finiranno; piccoli e grandi dalla spada
o dalla fame morranno, e diverranno oggetto d'imprecazione,
di stupore, di maledizione e d'insulti.

13. Io punirò quelli, che abitano il paese d'Egitto, come ho pu-
nito Gerusalemme, colla spada, cioè, colla fame, e colla peste.

14. Nè vi sarà avanzo e superstite degli avanzi della Giudea
venuti a far dimora nel paese d'Egitto per poscia torna-
re nella Giudea, dove essi si lusingheranno di tornare ad
abitare, imperocchè non vi torneranno fuorchè pochi fuggitivi.

ולשוב [illegible] לשון רבים, [illegible] ארץ יהודה — כי [illegible]
פליטים, [illegible] עיין [illegible].

15. Tutti quelli che sapevano che le loro mogli ardevano pro-
fumi ad altri Dei, e tutte le donne presenti formanti una
gran turba; e tutta la gente abitante in Egitto, nella Patride, risposero come segue a Geremia.

16. In questa cose, che tu ci parli in nome dell'E. noi non ti ubbidiremo.

17. Ma vogliamo eseguire tutti i voti usciti dalla nostra bocca; d'ardere, cioè profumi alla Regina del cielo, e far delle libazioni; siccome facevamo noi, i nostri padri, e i nostri Re, e i nostri principi nelle città della Giudea, e nelle piazze stesse di Gerusalemme, e godemmo abbondanza di viveri, e fummo felici, nè soffrimmo alcun male.

18. E da che abbiam tralasciato d'arder profumi alla regina del cielo, e le fatte ~~novo~~ delle libazioni (e forse senza il consenso de' nostri mariti, che noi le facciam focaccie imitandone la figura, e le facciamo delle libazioni?) abbiam avuto penuria d'ogni cosa, e per la spada e per la fame siamo periti.

*19) E quando noi ardiam profumi alla regina del cielo, e le facciamo libazioni, è forse senza il consenso de' nostri mariti, che noi le facciam focaccie, imitandone la figura, e le facciamo delle libazioni? &c.

20 Geremia poi disse a tutto il popolo, agli uomini, alle donne, e a tutta la gente, che gli avea risposto, quanto segue:

21. Ardigne profumo, che avete arsi nelle città della Giudea, e nelle piazze di Gerusalemme, voi, i vostri padri, i vostri Re, i vostri principi e la plebe, son desse le cose di cui l'E. fa memoria, la cosa che egli ebbe presente alla mente;

22. E l'E. più non potendo più tollerare a cagione delle reità delle vostre azioni, atteso le abbominazioni, che commetteste, il vostro paese è divenuto un deserto ed un oggetto di stupore e di maledizione pei abitanti, come attualmente accade.

23. A cagione degl'incensi, che avete arsi, e di quanto avete peccato all'E. non ubbidendo all'E. e non seguendo la sua legge, i suoi statuti, e le sue ammonizioni, perciò si è accaduta la seguente sciagura

מלכת השמים, עיין למעלה י״ז י״ח

והעצבה, אחר ו[illegible]ים בצורת ק[illegible] שהוא מלכת השמים, וכן היה [illegible]
ותנה [illegible] וכן [illegible] βουλῆναι [illegible]
[illegible] קרנים שהיו מקריבין ללבנה [illegible] ואת העצבה
[illegible] ויעשו, והוא [illegible] (רק״ל)

אות זכר ה׳ הרומז, ואחר [illegible] ו הפעולה

24. Indi Geremia disse a tutto il popolo, ed a tutte le don=
ne: udite la parola del S.re, o voi tutti Giudei che siete
nel paese d'Egitto:
25. Dice così il S.re Dio Sebaoth Dio d'Israel: voi e le vostre mo=
gli, i quali dicete colla bocca pronunziato, e adempiuto
adempitto dicendo: vogliamo eseguire i voti, che fatti abbiamo
d'andare incensi alla Regina del cielo e far libazioni: adem=
pite pure i vostri voti, e seguite pure i vostri voti:
26. Ebbene, udite la parola del S.re, o voi tutti Giudei dalla abitanti nel paese
d'Egitto: io giuro pel mio augusto mio nome, dice il S.re che il mio
nome non sarà più nominato da alcun Giudeo in tutto il paese d'
Egitto, che cioè non vi sarà più alcuno, che dica: viva il Signore Dio.
27. Io veglierò su di loro per male anziché per bene, e tutti i Giudei
esistenti in Egitto, per la spada, e per la fame periranno interamente
28. Ed alcuni scappati dalla spada torneranno dal paese d'Egitto in Giu=
dea in poco numero, di maniera, che tutti gli avanzi della Giu=
dea venuti in Egitto a farvi dimora conosceranno per pro=
va la parola di chi avrà effetto, la mia, o la loro.
29. E questo vi serva di segno, dice il S.re che io vi punirò in ques=
to paese, perchè sappiate che le mie parole avranno d'avvera=
re il loro funesto effetto.
30. Dice così il S.re: io porrò per dar Faraone Hofra Re dell'Egitto
in mano de' suoi nemici, ed quelli che cercano d'ucci=
derlo della sua persona come ho dato Sedecia Re della Giudea
in mano di Nabucodonosor Re di Babilonia, suo nemico,
e cercante d'impadronirsi della sua persona.

פרעה חפרע. נקרא בפי היונים ודיאודורוס [illegible]
עשינו בחברי. כמו הבחא [illegible]
[illegible] Amasis [illegible]
ויחיבהו (רק"ז) וענין הגאולה קשי הולה אשר בחברי לא ידענו אם נתקיימה
או אם שבו מתעצבים הרבים וינחם ה' על הרעה, כי נחום גו
הנבואות לרעה. אך תבונתן יאת ישוב החוטא מדרכו, כי לא יחפוץ ה'
במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחיה.

Cap. XLV

1. Parlata del Profeta Geremia fatta a Baruch figlio di Ne=
rija, quando egli scriveva tutte queste cose in libro a dettatura
di Geremia, nel quart'anno di Jojakim figlio di Giosia Re
della Giudea:

בשנה הרביעית ליהויקים: [illegible] הצבור [illegible]
[illegible] (Grotius)

2. Dice così l'E. Dio d'Israel intorno a te, o Baruch:

3. Tu dì: misero me! l'E. raddoppia il mio dolore: sono stanco del mio sospirare, nè ritrovo haver riposo

4. Così dirai di esso: dice così l'E. ecco ciò, ch'io aveva fabbricato io son per demolirlo, ciò, che io avea piantato io sono per isradicare, e questo è tutto il paese

5. E tu pretenderesti grandi cose? non pretendere conciossiachè io son per far sopravvenire calamità a ogni mortale, dice l'E. e ti darò salva la vita in tutti i luoghi dove andrai:

Cap. XLVI

1. Parola dell'E. comunicata al profeta Geremia intorno alle genti.

2. Intorno all'Egitto, cioè all'armata di Faraone Necho, che fu sul fiume Eufrate, in Carchemis, cui sconfisse Nabucodonosor re di Babilonia nel quarto anno di Ioiakim figlio di Giosia, re della Giudea.

3. Apparecchiate scudo e targa, e presentatevi alla battaglia.

4. Attaccate i cavalli, e voi cavalieri montate, e state ritti cogli elmi; ripulite le aste, vestite le corazze.

5. Come mai che io veggo che essi spaventati retrocedono e i loro prodi rimangono oppressi e prendono la fuga senza più voltarsi? Il terrore soggetto(?) da tutte re da ogni parte, dice l'E.:

6. Non fugga il veloce, non tenti di salvarsi il valoroso. Al settentrione presso il fiume dell'Eufrate vacillarono caddero.

7. Chi è questi, che monta il Nilo, e le cui acque alla guisa di fiume gorgogliano?

יסף ה' יגון על מכאובי, אחר מכאובי על הרעות העתידות לבא.
בת שפי, שהוסיף ה' לי יגון לצערי לכתוב הנבואות הקשות [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ונח מנחתי

את כל הארץ היא, [illegible] על הנושא [illegible]
[illegible] כל ארץ יהודה

[illegible] על רעת [illegible]
[illegible]

[illegible] אחר שסיים נבואותיו על בני עמון, החזיר הנבואות [illegible]
[illegible] על שאר האומות

מצרים על חיל פרעה. ונו' הנבואה היא על מצרים, [illegible]
מצרים [illegible] על חיל פרעה נכה [illegible]
[illegible] נבוכדנצר בבבל [illegible]
נבוכדנצר [illegible] מלך מצרים
[illegible] ונהר פרת [illegible] כרכמיש,
[illegible] Circesium, o Cercusium שר מבצר על נהר פרת.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

4. Egli è l'Egitto, che come il Nilo si alza, e di cui le acque agi-
ta di fiume gorgogliano; il quale ha detto: io voglio
alzarmi e ricoprire la terra e struggere le città, e gli
abitanti.

9. Avventatevi o cavalli, fate pure infuriare o car-
ri; escano i prodi: gli Etiopi e i Libj armati di scudo
e i Lidj armati e caricatori di arco.

10. Ma quel giorno è del Signore il Dio Sevaoth destinato
giorno di vendetta, in cui vendicarsi sopra i suoi nemici:
la spada divorerà a sazietà; e s'ebbrierassi del sangue
loro, poichè il Signore il Dio Sevaoth far deve un macello
nel paese di settentrione presso il fiume Eufrate.

11. Va in Gilead a prender balsamo o vergine figlia d'Egitto,
invano moltiplicherai le medicine, salute non c'è per te.

12. Le nazioni odono la tua ignominia, la terra è piena
di tue disperate grida; poichè l'un prode nell'altro s'
è inciampato: assieme cadono entrambi.

13. Parola, che il Signore comunicò al Profeta
Geremia, intorno al venire Nabucodonosor Re di
Babilonia a percuotere il paese d'Egitto.

14. Annunziate (quanto segue) in Egitto, pubblicatelo in
Migdol, pubblicatelo
in Menfi e in Dafne; dite: attenditi e preparati;
chè la spada divora i tuoi circonvicini.

15. Com'è mai, che furono rimasi atterrati i tuoi forti?
— Alcuno non resiste precipitato dal S.

16. Questi ha renduti numerosi i vacillanti; anzi cade
no l'uno sopra dell'altro; in guisa che dicono: sorgia-
mo alla nostra gente, ed alla nostra patria per
evitar la spada opprimente.

7 מי זה כיאור יעלה [illegible] כי הזכיר התגעשות המים
כי כן יאור מצרים כיאקוס [illegible] נופל [illegible] והואים [illegible]
[illegible] מרוצתו, [illegible]

8 מצרים [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

עלו הסוסים [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — Plinius
[illegible] Æthiopia Epitomia
[illegible]
[illegible]

[illegible] ציין [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Kennicott [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]